

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**BIDRAG TIL
SLÆGTEN FINSENS HISTORIE**

Copyright 1944 by

EJNAR MUNKSGAARD, COPENHAGEN

Printed in Denmark

**VALD. PEDERSENS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN**

BIDRAG TIL SLÆGTEN FINSENS HISTORIE

MED SÆRLIGT
HENBLIK PAA DENS TILKNYTNING TIL

ARNE MAGNUSSON
OG
DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

SAMLING AF BIOGRAFIER,
HAANDSKRIFTER, SLÆGTSTAVLER, BOGFORTEGNELSER,
LITTERATURFORTEGNELSER M. M.

SAMLET OG UDGIVET AF
EYVIND FINSEN

EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN 1944

FORKORTELSER

- Add.** = Additamenta Haandskriftsaml. i Det kgl. Bibliotek i København.
Access. = Accessoria. Afd. i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling. København.
AM. = Den arnamagnæanske Haandskriftsamling. København.
AM. Fasc. = Diplomsamlingen. Afd. i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling. København.
Bisks. 1878 = Biskupasögur, gefnar út af Hinu íslenzka Bókmentafélagi. II. Reykjavík 1878.
Bisks. J. H. = Biskupasögur Jóns prófasts Halldórssonar. I—II. Reykjavík 1903—1915.
D. I. = Diplomatarium Islandicum.
Espolin = Íslands Árbækur í sögu-formi af Jóni Espolin. I—XII. Kaupmannahöfn 1821—55.
Gl. kgl. Sml. = Den gamle kongelige Samling i Det kgl. Bibliotek i København.
Hist. eccl. = Finni Johannæi: Historia ecclesiastica Islandiæ. I—IV. Havnizæ 1772.
ÍB. = Safn hins íslenzka Bókmentafélags, deildar þess í Kaupmannahöfn. Landsbókasafn. Reykjavík.
ÍBR. = Safn hins íslenzka Bókmentafélags, Reykjavíkur deildar. Landsbókasafn. Reykjavík.
JS. = Safn Jóns Sigurðssonar, Landsbókasafn. Reykjavík.
Kall = Kalls Samling i Det kgl. Bibliotek i København.
Lbs. = Handritasafn Landsbókasafnins. Reykjavík.
Ny kgl. Sml. = Den nye kongelige Samling i Det kgl. Bibliotek i København.
Rask = R. Rasks Samling i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling. København.
Safn t. s. = Safn til sögu Íslands og íslenzkra bókmenta. I—II. Kaupmannahöfn 1856—86.
Steph. = M. Stephensens Samling i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling. København.
Thott = Thotts Samling i Det kgl. Bibliotek i København.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORTALE	7
I. SLÆGTENS AFSTAMNING	11
Indledning	13
Stamtavler :	
I. Afstamning fra Grimr Kamban	14
II. " " Sigvaldi langalíf	16—17
III. Landshøvding Hilmar Finsens Efterkommere	" "
IV. Stiftamtmand Hannes Finsens " 	" "
V. Postmester Ole Peter Finsens " 	" "
 II. SLÆGTSBIOGRAFIER :	
A. Oplysninger om de ældste Slægtled: Grimr Kamban og hans Efterkommere ned til Hólmfriður Hannesdóttir (850—1731) ...	19
B. Slægtens Afstamning paa Mandssiden (1450—1892)	37
1. Sigvaldi Gunnarsson, kaldet langalíf	39
a) Indledning	39
b) Ólöf Loptsdóttir hin ríka	40
c) Historiske Skrifter omhandlende Sigvaldi	44
d) Oversigt og Sammenligning	57
2. Einar Sigvaldason	60
3. Jón Einarsson	62
4. Böðvar Jónsson	67
5. Jón Böðvarsson	76
6. Halldór Jónsson	78
7. Jón Halldórsson	83
8. Finnur Jónsson	107
9. Hannes Finnsson	114
10. Jón Finsen	127
11. Hilmar Finsen	131
12. Vilhjálmur Finsen	135
 III. SLÆGTENS TILKNYTNING TIL ARNE MAGNUSSON OG DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION	145
A. Indledning	147

B. Arne Magnusson	148
C. Forbindelsen mellem Jón Halldórsson og Arne Magnusson	153
D. Finnur Jónssons Tilknytning til Arne Magnussen og Den arnamagnæanske Kommission	181
E. Hannes Finnssons Tilknytning til Den arnamagnæanske Kommission	202
F. Vilhjálmur Finsens Tilknytning til Den arnamagnæanske Kommission	215
 IV. BOGFORTEGNELSE OG HAANDSKRIFTFORTEGNELSE	 223
 V. LITTERATURFORTEGNELSE	 335
 VI. EFTERSKRIFT	 339
 VII. NAVNEREGISTER	 341
1. Fortegnelse over Biskopper paa Island	343
2. Personnavne	345

F O R T A L E

Naar jeg som Lægmand og Ikke-Islænding tillader mig at fremlægge nogle Bidrag til Slægten Finsens Historie, skal det straks siges, at dette Arbejde ikke kunde være udført, uden at en stor Del af de Forarbejder og Undersøgelser, et saadant Arbejde kræver, allerede var udført af andre.

Det gælder for denne som for mange af Islands gamle Slægter, at Oplysninger og Biografier over dens Medlemmer findes spredt omkring i islandske historiske Skrifter. Islandske Lærde, som Bogi Benediktsson, Jón Þorkelsson, Hannes Þorsteinsson, Bogi Th. Melsteð, Páll Eggert Ólason, har i deres Værker om islandske historiske Personligheder ogsaa strejft denne Slægt og angivet Vejen og Kilderne, hvorfra yderligere Viden kan indhentes.

Af Slægtens egne Medlemmer var Provst Jón Halldórsson og Biskop Finnur Jónsson betydelige Personalhistorikere og har saavel i deres Værker som i efterladte Manuskripter udførligt behandlet baade Slægtens Afstamning og de Sagn, der knytter sig til den.

Biskop Jón Helgason har i to Bøger: Jón Halldórsson, Reykjavík 1939, og Hannes Finnsson, 1936, givet en indgaaende Karakteristik af disse to betydelige Personligheder i Slægten.

Af selve Kilderne har jeg gennemgaaet de i Diplomatarium Islandicum offentliggjorte Breve og Dokumenter og deraf udtaget, hvad der kunde tjene til Oplysning og Korrigering af det foreliggende Materiale.

Hovedarbejdet har imidlertid været en Gennemgang af Katalogerne over den arnamagnæanske Haandskriftsamling samt den arnamagnæanske Kommissions Protokoller og Brevarkiver, og jeg har her takket være elskværdig Vejledning saavel af Professor, Dr. phil. Jón Helgason som af Bibliotekar, cand. mag. Jakob Benediktsson fundet et righoldigt Materiale.

Som bekendt findes de originale Kildeskrifter, hvori de ældre

Slægtled omtales, i denne Samling f. Eks. Sira Jón á Lambavatni: Ættartölubók, Ritgjörð af Jón Gissurarsson og Jón Egilsson: Biskupaannáll. Endvidere forefindes Haandskrifter, Dokumenter, Breve, Afskrifter af ældre Dokumenter og lignende fra ialt 10 Generationer af Slægten strækkende sig over 425 Aar (1467—1892).

Med Undtagelse af enkelte Breve er saa godt som alle de historiske Skrifter og Dokumenter skrevet paa Islandsk.

Paa Dansk forefindes udover nogle spredte Oplysninger i biografiske Leksika og i ældre personalhistoriske Værker (f. Eks. Giesings Jubel-Lærere 1779) kun et enkelt betydeligt Arbejde om Slægten, nemlig: Slægtsbog for Familien Finsen (1. Udgave 1903 ved Borgmester Olaf Finsen og Overpostkontrolør Vilh. H. Finsen og 2. Udgave 1935 ved Overpostkontrolør Vilh. H. Finsen.

Slægten kan ikke være særlig Overpostkontrolør Finsen taknemlig nok for den store Nidkærhed og Interesse, han har lagt i dette Arbejde. Uden dette overskuelige Grundlag om Slægtens forskellige Grene kunde nærværende Skrift vanskeligt være blevet til, og han har ved sit Arbejde lagt Grundlaget for al fremtidig Forskning af Slægten. Det er klart, at som Stamtavle maa et saadant Værk indskrænke sig til at give rent periferiske Oplysninger om de enkelte Medlemmer og i mange Tilfælde indskrænke sig til Oplysninger om den enkeltes Livsstilling, Føde- og Dødsaar.

Hensigten med nærværende Skrift er derfor som Supplement til ovenstaaende at give lidt mere udtømmende Oplysninger om nogle af de Slægtninge, hvorom der ikke findes Litteratur paa Dansk, samt ved Gengivelse af Biografier, Haandskrifter, Dokumenter og Breve at komme de ældre Generationers Liv og Arbejde paa lidt nærmere Hold. — Biografierne, der omfatter en Række af Slægtens Medlemmer, begynder med Grímr Kamban (Høvding i Norge omkring 850) og slutter med Højesteretsassessor Vilhjálmur Finsen (død 1892). Særlig grundig er behandlet Slægtens Afstamning paa Mandssiden fra Sigvaldi langalíf (c. 1450) og de af hans Efterkommere, der hører med til Slægten Finsen.

Til Orientering er indsat nogle Stamtavler, der viser de forskellige Grene af de sidste Generationer, samt 2 historiske Stamtavler, hvoraf den ene viser Slægtens Afstamning fra Sigvaldi langalíf og den anden Afstamningen fra Grímr Kamban. Sidstnævnte Stam-

tavle er forsynet med nogle Kommentarer, med hvilke Hensigten er at klargøre, hvorfra vor Viden om disse Slægtninge stammer samt give et Uddrag af de vigtigste Kildeskrifter, hvor de paagældende Personer omtales. Af Pladshensyn har det været nødvendigt at indskrænke denne Del af Stoffet betydeligt.

Til de biografiske Oplysninger er føjet en Bogfortegnelse over samtlige litterære og videnskabelige Arbejder saavel i Bogform som indsendte Bidrag til videnskabelige og kulturelle Skrifter, der er forfattede af Slægtens Medlemmer. Denne Fortegnelse er ført op til 1944.

Til Bogfortegnelsen knytter sig en Haandskriftsfortegnelse over efterladte Manuskripter og Afskrifter af samme, der findes i offentlige Samlinger. Særlig maa fremhæves den righoldige Samling Haandskrifter, Slægtens Medlemmer har efterladt sig, og som opbevares i Landsbiblioteket i Reykjavík.

Der sluttes med en Litteraturfortegnelse med Henvisning til, hvor Oplysninger om den paagældende Slægtning kan søges.

I et særligt Afsnit er behandlet 4 Medlemmer af Slægten, der paa forskellig Vis har været knyttet til Arne Magnusson og hans Livsværk, nemlig følgende: 1) Provst Jón Halldórsson, der var A. M.s samtidige og ved fælles Interesser knyttet nær til ham, endvidere var ham behjælpelig med Afskrifter og Bidrag til hans Samlinger. 2) Biskop Finnur Jónsson, der som Student havde A. M. til Lærer og sin Gang i hans Hjem i København og selv betegner A. M. som sin store Velgører. — Da Den arnamagnæanske Kommission i 1772 paabegyndte sine Publikationer, var Finnur Jónsson (der dengang var 68 Aar) flittig Bidragyder ved Indsendelse af Oplysninger om islandske Oldskrifter og har selv udgivet et enkelt Skrift paa Legatets Bekostning. Samme Aar blev hans Søn, den senere 3) Biskop Hannes Finnsson, Kommissionens første Sekretær; han forblev i denne Stilling og som videnskabelig Medarbejder i 4 Aar.

Omtrent 100 Aar senere i 1871 indvælges Højesteretsassessor 4) Vilhjálmur Finsen i Kommissionen. Ved sit indgaaende Kendskab til de gamle islandske Love og Retsforhold blev han et nyttigt og virksomt Medlem. Han forblev i Kommissionen til sin Død 1892.

Afsnittet om Slægtens Tilknytning til Arne Magnusson og Den arnamagnæanske Kommission indledes med nogle Oplysninger om

Arne Magnusson, hentede fra Dr. phil. Sigfús Bløndals Artikel i Nordisk Tidsskrift 1930 og Professor Finnur Jónsson: Ární Magnússons Levned og Skrifter, Kbh. 1930.

De fotografiske Gengivelser af Haandskrifter, Breve og Titelblade er udført af Universitetsbibliotekets og Det kgl. Biblioteks fotografiske Afdelinger.

Oversættelse af de islandske Tekster er besørget af Fru Stefanía Clausen, mag. art. Fru G. Benediktsson og Bibliotekar, cand. mag. Jakob Benediktsson. Den latinske Oversættelse af Underdirektør, cand. polit. Ove Dall.

Formanden for Den arnamagnæanske Kommission, Professor, Dr. phil. Erik Arup har velvilligst givet sin Tilladelse til Offentliggørelsen af Den arnamagnæanske Kommissions Breve og Arkivalier i den Udstrækning, som tjener nærværende Formaal.

Bibliotekar Benediktsson har hjulpet mig med Korrekturen og har særlig gennemgaaet de islandske Ord og Stavemaader. For dette Arbejde samt for mange nyttige Raad med Hensyn til Stoffets Tilrettelæggelse er jeg ham megen Tak skyldig.

Endelig skal jeg til Slut bringe Bestyrelsen for Dansk-Islandsk Forbundsfond min bedste Tak for den Støtte den har ydet til Udgivelsen af denne Bog.

København, i December 1944.

Eyvind Finsen.

I.

SLÆGTENS AFSTAMNING

INDLEDNING

Slægten Finsen er en islandsk Slægt, der kan følge sit Spor gennem Islands Historie tilbage til Landets første Bebyggelse.

Takket være Islændingenes Sans for Genealogi og Omhyggelighed med Slægtsoptegnelser findes der i islandske historiske Skrifter et righoldigt Materiale, hvor Oplysning om Slægtens Afstamning kan indhentes.

Ved Fastlæggelse af Slægtens Afstamning kan man følge to Veje:

- 1) *Man kan lade baade Mænd og Kvinder indgaa som Repræsentanter for de enkelte Slægtled, hvorved man opnaar at kunne føre Slægten tilbage til Islands første Bebyggelse omkring Aar 850. Denne Vej er fulgt i „Slægtsbog for Familien Finsen“ og af Biskop Finnur Jónsson i Folioudgaven af Heimskringla 1777, hvor Snorris „Genealogia“ opregnes, og hvor Biskoppen viser, hvorledes hans egen Slægt gennem hans Farmoder Hólmsfríður Hannesdóttir er beslægtet med Snorri og derigennem med en Række af Sagatidens kendte Skikkelser (Stamtavle I).*
- 2) *Man kan gaa den direkte Vej og føre Slægten tilbage paa Mandssiden alene. Herved standses ved Sigvaldi langalíf, der levede omkring Aar 1450, og hvis sagnagtige Herkomst ikke danner Grundlag for yderligere Tilbageførsel af Slægten (Stamtavle II).*

I det følgende skal først gengives den af Biskop Finnur Jónssons Stamtavler, der falder nærmest i Traad med den i „Slægtsbog for Familien Finsen“ anvendte, som begynder med Grímr Kamban, Høvding i Norge omkring Aar 850, og som gennem 35 Generationer fører Slægten op til vore Dage. Herefter følger 4 Stamtavler, der redegør for de af Sigvaldi langalífs Efterkommere, der henregnes til Slægten Finsen, hvorved forstaas Biskop Hannes Finnssons Efterkommere.

STAMTAVLE I

1. *Grímr Kamban*, Høvding i Norge (c. 850). Bosat paa Færøerne.
2. *Þorsteinn Grímsson* med Tilnavnet skrofa (den skorpede Hud).
3. *Þórólfr Þorsteinsson* med Tilnavnet smjör (Smør).
4. *Auðun Þórólffson* med Tilnavnet rotinn (den raadne), g. m. Helga, Datter af Helgi hinn magri.
5. *Einarr Auðunsson*, g. m. Valgerðr Runólfsdóttir.
6. *Eyjólfr Einarsson*, kaldet Valgerðarson, g. m. Hallbera Þórálfsdóttir.
7. *Guðmundr Eyjólfsson*, hinn ríki (den mægtige) (død 1025), g. m. Þórlaug Atladóttir.
8. *Eyjólfr Guðmundsson*, den Halte (død c. 1060), g. m. Síðu-Halls Datter.
9. *Guðmundr Eyjólfsson*, hinn ríki.
10. *Guðmundr Guðmundsson*, hinn ríki.
11. *Þórdís Guðmundsdóttir*, g. m. Snertingr Grímsson.
12. *Vigdís Snertingsdóttir*, g. m. Þórðr Gilsson.
13. *Sturla Þórðarson*, Hvamm-Sturla (1115—1183), g. m. 1) Ingi-björg Þorgeirsdóttir. 2) Guðný Böðvarsdóttir, med sidstnævnte Sønnen
14. *Snorri Sturluson* (1178—1241), med Oddný
15. *Þórdís Snorradóttir*, g. m. Þorvaldr Snorrason Vatnsfjording.
16. *Einarr Þorvaldsson* (f. 1226).
17. *Vílborg Einarisdóttir*, g. m. Ridder Eiríkr Sveinbjarnarson.
18. *Einar Eiríksson í Vatnsfirði*, g. m. Helga¹.
19. *Björn Einarsson Jórsalafari*, g. m. Solveig Þorsteinsdóttir.
20. *Kristín Björnsdóttir*, kaldet Vatnsfjarðar Kristín, g. m. Þorleifur Árnason (gift 1405)².
21. *Björn Þorleifsson*, g. m. Ólöf Loptsdóttir hinn ríka.
22. *Þorleifur Björnsson*, g. m. Ingveldur Helgadóttir.
23. *Jarþrúður Þorleifsdóttir*, g. m. Guðmundur Andrésson.
24. *Ólafur Guðmundsson*, Provst, med Ingiríður Guðmundsdóttir.

¹ Vides ikke med Sikkerhed hvem hun var Datter af (se Side 33).

² Deres 2den Søn var Hirdstyrer Einar Þorleifsson, hvis Datter Þuríður var gift med Sigvaldi langalíf.

25. *Jón Ólafsson*, g. m. *Guðrún Árnadóttir*.
 26. *Daði Jónsson*, Sølvsmed, g. m. *Sesselja Ásmundardóttir*.
 27. *Ragnhildur Daðadóttir*, g. m. *Lovrettemand Hannes Helgason*.
 28. *Hólmfríður Hannesdóttir*, g. m. _____

STAMTAVLE II³

Sigvaldi Gunnarsson langalíf.
Einar Sigvaldason, Bonde.
Jón Einarsson, Provst.
Böðvar Jónsson, Provst.
Jón Böðvarsson, Præst.
Halldór Jónsson, Provst. _____

29. *Jón Halldórsson*, Provst. _____
 30. *Finnur Jónsson*, Biskop.
 31. *Hannes Finnsson*, Biskop.
 32. *Jón Finsen*, Herredsfoged.
 33. *Hilmar Finsen*, Landshøvding.
 34. *John Finsen*, Dommer.
 35. *Arne Finsen*, Arkitekt.

³ Se den udfølgelige Stamtavle II, indsat mellem Side 16 og 17.

II. Recensus quorundam celebriorum		
STEMMA I.		
1. Snorri Sturluson.		
2. Þorðis Snorradopter.		
3. Einar Þorvaldsfson.		
4. Vilborg Einarsdotter.		
5. Eiríkur (Vilborgar oc Sveinbiarnarfson).		
6. Einar Eiríksfson (á Grund í Vatnsfyrd).		
7. Biörn Jorfalafare.		
8. Vatnsþardar Christín.		
9. Solveig.		
10. Jon Sigmundsfson, lögmadr.		
11. Helga.		
12. Gudbrandur, biskup á Holum.		
13. Steinun.		
14. Þórlakur biskup.		
15. Gífle biskup oc Þórdur biskup.		
II. Vide § I.		
12. Gudbrandur.		
13. Christín.		
14. Sr. Jon Arafson í Vatnsfyrd.		
15. Oddur Jonsfson hinn digre.		
16. Gudrun Oddsdotter.		
17. Gífle Magnusfson, biskup á Holum.		
10. Jon Sigmundsfson, lögmadr.		15. i
11. Jon.		16. G
12. Jon annar.		17. G
13. Sira Arngrimur á Melstað.		18. M
14. Sira Þórkell Arngrimfson.		fit
15. Mag. Jon Widalin, biskup í Skalhóla.		19. B
		lu
VI. Vide § I.		
7. Biörn Jorfalafare.		
8. Vatnsþardar Christín.		14. R
9. Biörn Ríki.		15. A
10. Þórléifur Biörnsfson Hyrdstíóri.		16. M
11. Jarðþrádur.		17. J
12. Sira Olafur Gudmundsfson í Hærdarholte.		18. M
13. Jon Olafsfson.		19. M
14. Dade Jonsfson.		20. M
15. Ragnhildur.		A
16. Holmfríður Hannesdotter.		
17. Sira Jon Halldorsfson.		
18. Finnur Jonsfson biskup, qvi per 4 diverfa stemmata á Snorrone descendit.		15. Jo
19. Hannes Finnsfson, ocfo biskup í Skalhóla.		16. Sig
		17. Ra
		18. Ol
VII. Vide § I.		
9. Biörn Ríki.		
10. Þórunn.		10. Jo
11. Helga Gudnadotter.		11. 15

Fig. 1. Fotografi efter Folioudegaven af Heimskringla 1777. Stamtavle over Snorri Sturlusons Efterkommere udarbejdet af Biskop Finnur Jónsson.

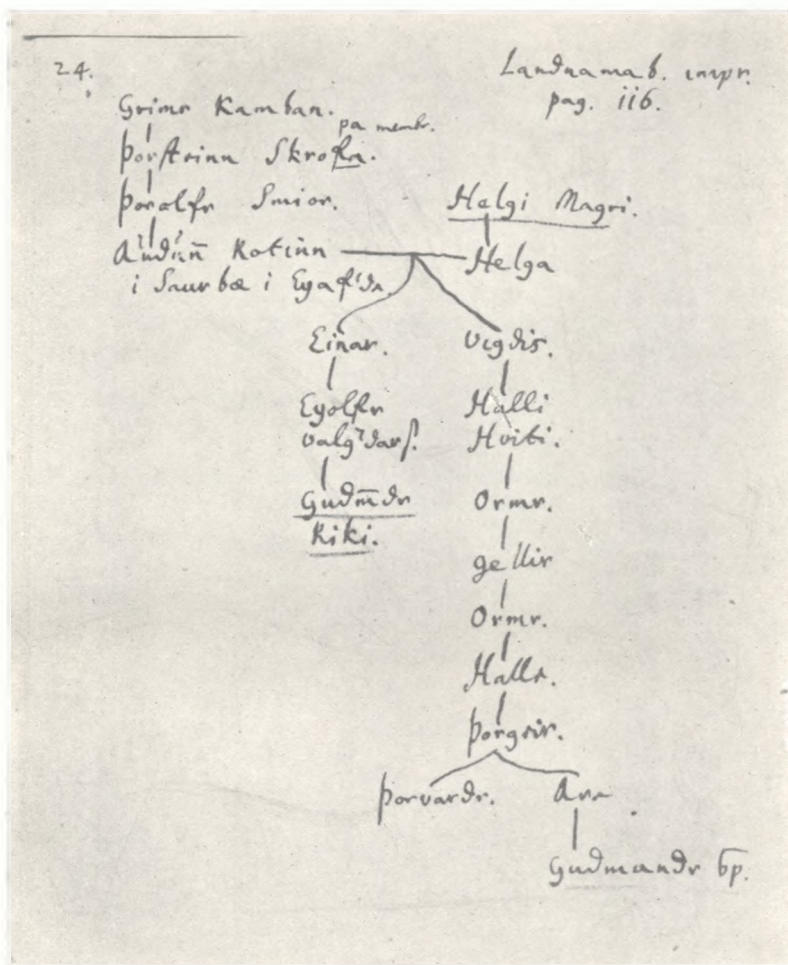

Fig. 2. Stamtavle skrevet af Arne Magnusson (efter Landnámabók).
Guðmundr ríkis Afstamning fra Grímr Kamban.
(AM. 432, 4to).

II.

SLÆGTSBIOGRAFIER

A. OPLYSNINGER OM DE ÆLDSTE SLÆGTLED

(ca. 850—1731)

Grímr Kamban og hans Efterkommere ned til
Hólmfríður Hannesdóttir

A.

GRÍMR KAMBAN. Den vigtigste Kilde til Oplysning om de ældste Slægtled findes i Landnámabók. Desuden indeholder Olaf Tryggvasons Saga og Njáls Saga samstemmende Slægtsregistre for Tiden indtil Guðmundr den mægtige. Det er kun ret sparsomme Oplysninger, der kan gives om disse første Slægtled. Grímr Kamban formodes at høre til de norske Høvdinge, der utilfredse med Harald Haarfagers Regering (ca. 860—930) udvandrede til omliggende Lande, særlig til de skotske Øer, Færøerne og Island.

De to ældste Kildeskrifter, der omtaler Grímr Kamban, er *Landnámabók* og *Færeyinga Saga*. Fra sidstnævnte, som nu ikke eksisterer mere selvstændigt, er Dele optaget i Flatøbogen (Gl. Kgl. Saml. 1005, I—II, Fol.) og Olaf Tryggvasons Saga. (Findes i flere Haandskrifter bl. a. AM. 61, fol.).

Flatøbogen (Flateyjarbók), der er skrevet Aar 1387—94 af Præsterne Jón Þórðarsson og Magnús Þórhallsson, er den berømteste af de islandske Sagahaandskrifter. Den udmærker sig saavel ved sin Størrelse, sit omfattende Indhold som ved sine smukke farvelagte Initialer og Tegninger¹. Paa Side 59 staar følgende²:

„Grimr Kamban hed en Mand; han byggede først Færøerne i Harald Haarfagers Dage. Der var den Gang mange, som flyede for Kongens Herskesyge, af hvilke nogle nedsatte sig paa Færøerne og tog sig dér Bopæl, men nogle søgte til andre øde Lande“.

Olaf Tryggvasons Saga (AM. 61, fol.), Afsnit 177, lyder saaledes³:

¹ Oplysning i Ejnar Munksgaard: Om Flatøbogen og dens Historie. Kbh. 1930.

² Dansk Oversættelse ved C. C. Rafn i *Færeyinga Saga*. Kbh. 1832.

³ Den i AM. 61, fol. værende Afskrift antages at være skrevet ca. Aar 1400. Selve Sagaen er skrevet længe før den Tid. Den danske Oversættelse ved C. C. Rafn i *Oldnordiske Sagaer*. Kbh. 1827.

„Der var en Mand, ved Navn Grim Kamban, han var Fader til Thorstein med Tilnavnet Skrof; hans Søn hed Thorolf Smör, hans Søn Audun Rotin eller den Raadne, hans Søn Ejnar, hans Søn Eyolf Valgerdssön, hans Sønner Gudmund hin Rige og Einar Tveraabo. Einar Audunssöns Moder var Helga, en Datter af Helge hin Magre. Auduns og Helgas Datter var Vigdis, hvis Søn Halle hin Hvide var Fader til Orm, Gellers Fader, Orms Fader, Halles Fader, Thorgejrs Fader, Fader til Thorvald og Are, som var Fader til Biskop Gudmund⁴. Det berettes, at Grim Kamban var den første, der bebyggede Færøerne, men i Harald Haarfagers Dage flyede mange for hans Herredømme; somme nedsatte sig paa Færøerne og bleve der boende, men somme søgte til andre øde Lande“.

Endelig nævner Landnámabók (Hauksbók AM. 371, 4to): „Þórólfur smjör, som før nævnt, var Søn af Þorsten skrofi, Søn af Grímr, der blev kaldet Kamban, som efter sin Død blev blødet, da han var afholdt“⁵.

Af ældre historiske Forfattere omtales Grímr Kamban af Præsten Lukas Jacobsön Debes i Færoæ et Færoa Reserata 1673 og i Th. Torfæus i Commentatio historica de rebus gestis Færeyensium 1695. Torfæus' Oplysninger stammer fra Flatøbogen, hvorimod Lukas Debes anstiller nogle personlige Betragtninger karakteristiske for hans interessante Værk. Afsnittet lyder som følger:

„Den første / som fodfæstede sig paa Færøe / skal være kaldet Grimer Camban: Hvilket er skeed / förend de Landflyctige aff Norrige ere der til komne / oc fuldkommen hafve besat Landet. Hvilcken Grimer Camban uden Tvifvel hafver været en Vikinger / det er / en Söe-Röfvere: Efftersom Söe-Röfveri i de Dage hafver været holden ærligt // oc Hætland og Ørckenöer paa de Tjder vare intet andet end Viking-Boliger / det er Söe-Röfvere-Boliger; Slaar icke feyl / at jo Færøe hafver været ligesaa. Men udi Kong Haar-fafvers Tid / udi hans Kongerigis Tiende Aar / haffve mange ypperlige Mænd med deris Hustruer oc Børn / med deris Tienere oc Tieniste-Piger / Gods oc Bohafve slaget deris visse Boe-Pæl udi Færøe / som dennem tilforn ved Grimer Camban var kundbar giort. Denne Grimer Camban effterdi hand först hafver fundet Landet /

⁴ Se Stamtavlen Side 17.

⁵ „blótinn var dauðr fyrir þokkasæld“ (se Finnur Jónsson: Brennu-Njáls-saga. Halle a. S. 1908, Side 258).

hafver hand oc först gifvet Landet sit Naffn / oc kaldet det Færøe: Efftersom Historien formælder / at Færøes Naffn var bekiendt i Norge / förend de Landflyctige foer der diid / at besidde det. Hvor aff disse Øer hafve faaet det Naffn Færøe / eller Færøer / ere atskillige Meninger. Somme ere udi den Mening / at Landet saaledis skulde være blefven kaldat aff Faar / formedest Faarenis Mangfoldighed / der auflis: hvilket er urimeligt / efftersom Grimer Camban fant ingen Faar for sig paa Landet; Oc haver det icke faaet Naffnet / siden Faarene ere der plantede: Thi förend den rette Colonie med Folck og Fæ er djd henflyt / hafver Landet længe tilforn haft sit Naffn; oc ofver alt dette / er Faar et Dansk Naffn / kaldis paa gammel Norsk en Saud / paa Færøesk Söid. — — — —
— — — — Jeg maa lægge min Mening her til om det Naffns Op-
rindelse: oc siunis mig / at Landet hafver faaet sit Naffn aff at fare / hvilket siges paa gammel Færøeske / at færøe /

ÞORSTEINN GRÍMSSON med Tilnavnet skrofi. Udover Navnet nævnes intet om ham i Kildeskrifterne. Professor Finnur Jónsson anfører i Kommentarer til Njáls Saga (Brennu-Njálssaga, Halle a. S. 1908), at skrofi antagelig er beslægtet med norsk skroven (hullet, svampagtig, porøs), men kan maaske ogsaa betyde spedalsk.

ÞÓRÓLFR ÞORSTEINSSON, med Tilnavnet smjör, deltog i Vikingen Flóki Vilgerðarsons Togt. Herom fortælles enslydende i Landnámabók og Olaf Tryggvason's Saga⁶.

„Der var en stor Viking, ved Navn Floke Vilgerdssøn, som drog ud at opsøge Gardarsholm, og sejlede ud fra det Sted, hvor Rogeland og Hördeland mødes, som kaldes Flokavarde; han drog først til Hjaltland, og laa der i Flokavaag; der druknede hans Datter Gejrhild i Gejrhildssø. Med Floke var en norsk Bonde, som hed Herjolf, og en anden, ved Navn *Thorolf*; der var og en syderøisk Mand, som hed Faxe. Han førte tre Ravne med sig, da de begave sig paa denne Opdagelses-Rejse, men da han slap den første Ravn løs, fløj den tilbage over Stavnen, men den anden fløj op i Luften og tilbage til Skibet, den tredie fløj foran Stavnen ad den Kant, hvor de fandt Landet. De kom østen fra til Horn, og sejlede sønden

⁶ Oversættelsen efter C. C. Rafn i Oldnordiske Sagaer, I, S. 212.

om Landet. Men da de sejlede vesten om Reykenæs, og Fjorden aabnede sig for dem saa, at de saae Sneefjældsnaes, da sagde Faxe: „Dette maa være et stort Land, som vi her have fundet, her ere store Floder“. De saae da en stor Elv-Os eller Munding falde ud i Søen; det blev siden kaldt Faxaos. De sejlede nu vester over Bredefjord, og landede i Vatsfjord ved Bardstrand; den Gang var Fjorden fuld af Fisk, og for Fiskefangstens Skyld forsømte de at bjærge Hø ind, hvorfor alle deres Kreaturer døde om Vinteren. Vaaren var meget kold. Da gik Floke op paa et højt Fjæld, og saae nord over Fjældene en Fjord, fuld af Drivis, derfor kaldte de Landet Island, hvilket Navn det siden har beholdt. De agtede sig bort om Sommeren, og vare færdige noget før Vinterens Begyndelse; men da de sejlede, gik det dem ikke vel forbi Reykenæs, thi Baaden, hvorpaa Herjolf var, sled sig fra dem, og drev i Land paa det Sted, som nu hedder Herjolfshavn. Floke var om Vinteren i Borgefjord. De traf hinanden igjen, og Sommeren efter sejlede de over til Norge, og da man nu spurgde om Landets Beskaffenhed, ytrede Floke sig ufordeelagtig om det, Herjolf sagde baade Fordele og Mangler ved Landet, men *Thorolf* berømte det saa meget, at han sagde, at der dryppede Smør af hvert Straa, hvorfor han blev kaldt Thorolf Smør“.

AUÐUN ÞÓRÓLFSSON ROTINN. Om ham fortælles i Landnámabók: „Helgi hin Magri gav Auðun rotinn, Sön af Þórólfr smjör, Sön af Þorstein skrofi, Sön af Grímr Kamban, sin Datter Helga, og Land oppe fra Háls til Villingadal, han boede i Saurbær; deres Børn var den *Ejnar*, der var Fader til *Eyjólfr Valgerðarson*, der igen var Fader til *Guðmundr ríki* og Vigdís, der var Moder til Halli den hvide, Fader til Ormr, Fader til Gellir, Fader til Ormr, Fader til Halli, Fader til Þorgeirr, Fader til Ari, Fader til Biskop Guðmundr“.

Hans Tilnavn „rotinn“ kan betyde den raadne, men det er ogsaa muligt, at det betyder haarløs.

EINARR AUÐUNARSON. I *Njáls Saga*⁷ nævnes, at Einarr med Valgerðr Runólfsdóttir havde Sønnen Eyjólfr, Fader til Guðmundr (den mægtige). Valgerðr's Moder var Valborg, og

⁷ Finnur Jónssons Udgave. Halle a. S. 1908, S. 258.

hendes Moder var Jörunn en óborna, Datter af Kong Ósvaldr den hellige⁸.

EYJÓLFR EINARSSON, kaldet VALGERÐARSON, nævnes flere Steder i Olaf Tryggvasons Saga, Landnámabók og Njáls Saga, men kun i kort Forbindelse ved Slægtsopregning o. lign. Gaarden Möðruvellir købte han af Hafliði hinn örvi, der selv havde bygget den, men i sin Alderdom ønskede at skille sig af med den. Foruden Guðmundr hinn ríki havde han Sønnen Einar Tværaabo og Datteren Ragneiðr, der blev gift med Skagi Skoptason. Eyjólfur døde omkring 985.

I Jómsvíkinga Saga findes et Digt af Eyjólfur Valgerðarson. Teksten i Forbindelse hermed lyder saaledes i Oversættelse (af C. C. Rafn i Oldnordiske Sagaer, XI Bind, S. 41. Kbh. 1829) :

„Følgende Vise havde Eyolf Valgerdeson digtet, da hans Tjenestekarl havde solgt sin Øxe og faaet en graa Skindpels derfor, og da havde Kong Haralds Fjendskab spurgtes herud⁹, og nu kvad Eyólf denne Vise:

Man ei Vaaben bør sælge,
saa maa Kvadet lyde.
Thi nu Sværdegny skal
høres, og Landser farves:
Gorms Søn nu fra Gandvigs¹⁰
gamle Taageland vi
vente skulde, en vældig
Vaabendyst er at haabe.

Digtet er trykt i Finnur Jónsson: Den norsk-islandske Skjalde-digtning, 1. B., S. 95. Aaret, i hvilket det er digtet, sættes her til o. 976.

⁸ Konge af Northumberland, d. Aar 642. (Slægtsrækken er efter alt at dømme for kort og sikkert ganske uhistorisk).

⁹ Det var rygtedes paa Island, at den danske Kong Harald Blaatand paa-tænkte at hærge Landet som Straf for et Nidkvad, som Indbyggerne havde digtet om ham. Kongen naaede imidlertid kun til Norge, hvor han opgav Sagen („efter vise Mænds Raad“).

¹⁰ Gandvig, d. e. det hvide Hav, hvis Kystlande holdtes for Troldees fornemste Hjemstavn.

GUÐMUNDR DEN MÆGTIGE. De Oplysninger, der er tilgaaet os gennem Kildeskrifterne om de foregaaende Generationer, er, som det ses, ret sparsomme. Anderledes stiller det sig med Guðmundr den mægtige. Vi er nu midt i Sagatiden, og som en af den Tids store Høvdinge træffer vi ham i flere af de islandske Sagaer og historiske Skrifter, bl. a. Olaf d. helliges Saga i Heimskringla.

Til Eksempel tager vi Njáls Sagaen, hvor han præsenteres for Læseren som følger¹¹:

„Gudmund den mægtige boede paa Gaarden Mødruvold i Øfjord. Han nedstammede fra Grim Kamban, og paa Kvindesiden fra Sæmund den Syderöske. Hans Kone Thorlög stammede fra Regner Lodbrog. Gudmund var en stor Høvding og rig, han havde hundrede Tyende i sit Hus, aldrig færre. Han tilegnede sig en saadan Overmagt over alle Høvdinge dér nordpaa, at somme maatte overlade ham deres Bopæl, men somme toge han af Dage, og somme maatte give Slip paa deres Godord. Fra ham nedstammer ogsaa de mest udvalgte Mænd i Landet: Oddaverjerne og Sturlungerne og Hvamverjerne og Fljotamændene og Biskop Ketil og mange andre berømmelige Mænd — — —“.

Hovedkilden til vor Viden om Guðmundr har vi imidlertid gennem Ljósvetninga Saga, hvor han er en af Sagaens Hovedpersoner. Handlingen udspilles ved Egnen omkring Øfjord og skildrer Livet og særlig Stridighederne mellem de derboende Stormænd og Høvdinge. Vi træffer her Guðmundr som stor anset Høvding, der havde tilegnet sig umaadelige Rigdomme, men han er samtidig herskesyg og meget saarbar, naar nogen træder hans Ære og Anseelse for nær. For at give et Indtryk af Sagaen skal her gengives det Stykke, der omhandler Sørle Broddhelgessons Bejlen til Guðmundr's Datter Þórdís¹²:

„Om Gudmund den mægtige siges der, at han saa langt overgik Andre i Pragt og Herlighed, at han holdt Hundrede Tjenestetyende og havde Hundrede Køer; han havde ogsaa for Skik at lade anselige Mænds Sønner opholde sig længe hos ham, og saa vel holdt han

¹¹ I N. M. Petersens Oversættelse. Kbh. 1841, III, S. 218.

¹² Fr. Winkel Horns Oversættelse: Ljosavandsfolkens Saga, i „Billeder af Livet paa Island“. Kbh. 1871.

dem, at han aldrig satte dem til noget Arbejde, men stadig lod dem være om ham, skjønt det jo var Skik og Brug, at de maatte arbejde, naar de var hjemme, selv om de hørte til anselige Ætter. En Sommer fulgte Broddhelges Søn Sørle, en ung Mand af overmaade høviske Sæder, hjem med Gudmund fra Tinge og var hos ham en Stund og nød al Ære. Gudmund havde sin Datter Tordis hjemme hos sig; hun tyktes alle det ypperste Gifte, og Ordet gik, at hun og Sørle jævnlig taltes ved. Det kom ogsaa Gudmund for Øre, men han sagde, han tænkte ikke, det gjordes nødigt at tale derom, og da han fandt, at de var noget uforsigtige, gav han dog ikke Sørle et ondt Ord derfor, men lod Tordis følge med til Tværaa, hvor hans Broder Ejnar, en saare kløgtig Mand, boede. Sørle vendte nu sin Gang did. En Dag, da Tordis gik ud for at se til sit Lærred, det var Solskin og Søndenvind og godt Vejr, saa' hun en høj Mand ride ind i Gaarden, og saa sagde hun: „Nu har Solskinnet og Søndenvinden noget at betyde, Sørle er kommen i Gaarde“. Der led nu en Stund til Tingstid om Sommeren, saa agtede Sørle sig hjem igen til sine Frænder. Paa Tinge gik han en Dag hen til Ejnar fra Tværaa og sagde til ham: „Jeg vilde bede dig tale min Sag hos din Broder Gudmund; jeg vil bejle til hans Datter Tordis“. „Det skal jeg gerne gøre“, sagde Ejnar, „men tidt agter Gudmund andre Folks Ord mere end mine“. Saa gik han til Gudmunds Bod, traf sin Broder og satte sig til at tale med ham. „Hvad synes du om Sørle?“ spurgte Ejnar. „Jeg synes godt om ham“, sagde Gudmund, „han er i alle Maader en dygtig Mand“. „Ja hvad er der saa i Vejen?“ sagde Ejnar, „han er af god Æt, og Rigdom og Anseelse skorter det ham ikke paa“. „Nej, det er sandt nok“, sagde Gudmund. „Nu vil jeg komme frem med hvad Sørle har bedt mig om at sige, og bejle til din Datter Tordis for ham“. „Det vilde i mange Maader være et passende Giftermaal, mener jeg“, sagde Gudmund, „men der bliver nu dog intet af paa Grund af hvad andre Folk vilde sige dertil og formedelst den Snak, der allerede har været om de to“. Ejnar sagde nu Sørle, at der ikke var noget at gjøre ved den Sag, og hvad der var i Vejen. „Saa ser det kun drøveligt ud, tykkes mig“, sagde Sørle. „Nu vil jeg give dig et Raad“, sagde Ejnar; „der er en Mand ved Navn Toraren Nefjolfsson; han er en klog Mand og en god Ven af Gudmund; rid hen til ham og bed ham lægge Raad op med dig“. Det gjorde Sørle; han fór nord til Toraren, fik ham i Tale og sagde:

„Mine Sager staa saadan, at der ligger mig megen Magt paa, om du vil tale godt for mig hos Gudmund Ejløfsøn, jeg bejler til hans Datter Tordis“. „Hvorfor kommer du til mig mig det?“ sagde Toraren. Sørle fortalte da, hvorledes det stod til, at han havde faaet Folk til at tale for sig, men at Gudmund ikke havde svaret, som han gerne vilde have det. „Nu vil jeg raade dig, at du farer hjem og ikke gør videre derved“, sagde Toraren, „jeg skal saa nok have et Øje med denne Sag og sende dig Bud, hvis der er noget at gøre; jeg ser nok, den ligger dig stærkt paa Hjerte“. Sørle blev glad herover, og saa red han derfra. Noget efter red Toraren hen til Gudmund, som tog vel imod ham, og de taltes nu ved. „Er det sandt, jeg har hørt“, sagde Toraren, at „Sørle Broddhelgesøn har bejlet til din Datter Tordis?“ „Ja, det er sandt“, sagde Gudmund. „Det er en dygtig Mand“, sagde Toraren, „ja det véd du jo nok“. „Dygtighed har han ingen Mangel paa“, sagde Gudmund; „naar jeg ikke vil give ham Tordis, er det ogsaa mest for den Folkesnaks Skyld, der har været om dem“. „Det har jo Ingenting at betyde“, sagde Toraren, „nej, det hænger saadan sammen, at du ikke under ham dette Gifte, det véd jeg nok, skønt du giver det andet som Grund“. „Det er ikke sandt“, sagde Gudmund. „Det nytter ikke, du vil skjule det for mig“, sagde Toraren, „jeg ved godt, hvad du tænker paa“. „Ja, saa kan jeg ikke være med“, sagde Gudmund, „naar du véd det bedre end jeg“. „Ja, bliv du kun ved“, sagde Toraren. „Jeg gad vide, hvad det er du mener jeg tænker paa“, sagde Gudmund. „Du har da ikke nødvendig at faa at vide af mig, hvad du tænker paa“, sagde Toraren. „Jo, nu er det kommet saa, at jeg vil det“, sagde Gudmund. „Saa skal jeg sige det da“, sagde Toraren; „du vil ikke vide noget af dette Giftermaal, fordi du tænker paa hele Landets Tarv, og ikke vil, at der skal komme den Mand, som kan kalde sig din Dattersøn, saa mægtig som du er, thi du mener ikke, at Landet vilde kunne bære hans Magt, hvor mange gæve Mænd her end er“. Gudmund smilte og sagde: „Saa lad os da tænke paa den Sag“. Der blev nu sendt Bud til Sørle; han kom og talte med dem, og Enden blev, at han fik Tordis, og det mene de fleste, at Toraren havde drevet Sagen kløgtig og saa, at det huede Gudmund vel, og at Gudmund havde syntes godt om hans Ros“.

Guðmundr var gift med Þorlaug Atladóttir, hendes Moder var Datter af Þórðr Bjarnarson, Landnamsmand paa Höfði omkring

Aar 900. Guðmundr døde 1025. Om hans Død berettes udførligt i Ljósvetninga Saga.

EYJÓLFUR GUÐMUNDSSON. Guðmundr og Þorlaug havde 3 Sønner, Eyjólfur, Koðrán og Halldór. Halldór fór udenlands og faldt i Brjamsslaget. Om Eyjólfur og Koðrán fortæller Ljósvetninga Saga, at de var „fagre og anselige Mænd, — men fagrest var Koðrán“.

Efter Guðmundr's Død overgik Ejendommen Möðruvellir til Eyjólfur, medens Koðrán bosatte sig i Nærheden paa Möðrufell. Eyjólfur blev en stor Høvding og fik megen Magt og Anseelse. Efter Guðmundr's Død er han Hovedpersonen i Sagaen til dennes Slutning. Der fortælles om ham, at han paa en Rejse til Altinget styrtede med Hesten, og hans Ben blev stift, hvoraf Tilnavnet den halte kom. Hans Død sættes til Aar 1060.

STURLUNGATIDEN (ca. 1100—1300).

Gennem 4 Generationer, hvorom intet udover Personnavne kan oplyses¹³, følger vi Slægten ind i en ny Periode i Islands Historie, Sturlungatiden. Som Hovedkilde har vi her Sturlunga-Sagaen, et stort Sagaværk fra Slutningen af det 13. Aarhundrede. Sagaen bestaar af en Samling Enkeltværker eller Dele af saadanne, som af en senere Forfatter er samarbejdet til et fælles Hele. En væsentlig Del af Sagaen og den, der omhandler Sturlungaslægten, er Íslendinga-Sagaen forfattet af Snorris Brodersøn Sturla Þórðarson (d. 1284).

Hovedhandlingen i Sagaen er en Skildring af de Stridigheder og Tvistigheder, der fandt Sted paa det vestlige Island (daværende Dalasyssel) mellem Høvdingerne indbyrdes og Slægterne indbyrdes. Vi træffer først *Sturla Þórðarson*, kaldet *Hvamm-Sturla* (1115—1183), en meget begavet Mand, klog og beregnende, men stridbar og ærgerrig, og hvem Skylden for de Stridigheder, der opstod paa Island i den sidste Halvdel af det 12. Aarhundrede, væsentlig tillægges. Han havde mange Børn og blev Stamfader til hele Sturlungaslægten. Hans Sønner var *Þorðr*, *Sighvatr* og *Snorri*, alle stridbare og hensynsløse Herskere, hvis Magtbegær for en stor Del førte til

¹³ Guðmundr Eyjólfsson omtales dog i *Heiðarvígasaga*.

den uheldige Udvikling af de politiske Forhold, som resulterede i Islands Underkastelse under de norske Konger.

Ejendommeligt for Sagaen mangler den — i Modsætning til de gamle Sagaer — fuldstændig Personskildring, og man søger forgæves efter en Karakteristik af de optrædende Sturlunger. Forklaringen herpaa maa antagelig søges i, at Forfatteren har været for nær inde paa Tiden og af Familie- og Slægthenssyn forsigtigt undgaaet enhver Dom over Begivenheder og Personer. Dette gælder især en af Sagaens Hovedpersoner, den berømte *Snorri Sturluson*, Forfatteren til den yngre Edda og Heimskringla.

Snorri Sturluson fødtes 1178 og blev allerede 3 Aar gammel sendt til Opfostring hos Datidens største og mægtigste Høvding Jón Loptsson paa Odde. Odde var dengang Videnskabernes og de litterære Syslers Højborg, og man maa anse det for sikkert, at Snorri allerede i Ungdomsaarene har været under litterær Paavirkning og givet sig af med historiske Studier. Hans Ophold paa Odde strakte sig til 1199, hvilket Aar han blev gift med Herdis, Datter af den rige Bersi paa Borg. Ved dette Ægteskab lagde han Grunden til sine senere Rigdomme, og disse forøgedes yderligere, efter at han kom i Besiddelse af Gaarden Reykholt. Her nedsatte han sig paa høvdingevis, førte stort Hus og holdt prægtige Gilder.

I Aaret 1214 blev han valgt til Lovsigemand, en Stilling som han beklædte til 1218. Samme Aar rejste han første Gang til Norge, hvor han sluttede sig nøje til Skule Jarl, men omgikkes ogsaa Kong Håkon, af hvem han blev ophøjet til Lendermand. Efter sin Tilbagekomst til Island genvalgte han Aaret 1231 til Lovsigemand, og herefter fulgte de urolige Aar med indbyrdes Stridigheder saaledes som skildret i Sturlunga-Sagaen.

Snorri maa antages at have afvist Kong Haakons Planer om at underkaste sig Island. Han kom derved i Strid med nogle Medlemmer af sin Slægt og med en Række islandske Høvdinge, bl. a. Gissurr Þorvaldsson.

Snorri maatte 1237 flygte ud af Landet til Norge. 2 Aar senere vendte han tilbage trods Kongens Forbud. Denne overdrog Gissurr at hente Snorri tilbage eller skaffe ham af Vejen. Gissurr valgte den sidste og nemmeste Metode. Den 23. Sep. 1241 overfaldt han Snorri paa Reykholt og dræbte ham.

Eftertidens Dom om Snorri som Menneske falder højst for-

skellig ud. Der er ingen Tvivl om, at han var en Mand, der elskede sin Fødeø, dets Historie og store litterære Skatte. Af mange dømmes han ogsaa som en fredselskende Mand, rolig og besindig, selv om han ikke helt kan frigøres for Delagtighed i Overfald og Drab. — „Men skal Snorri bedømmes ud fra, hvad der foreligger i Sagen“, skriver Kr. Kålund, „bliver Dommen ikke gunstig, og paa en mærkelig Maade har hans Handlinger helt igennem skæbnesvangre og beklagelige Følger. Det helt forskellige Indtryk, man modtager af hans politiske Personlighed og den i hans Værker raadende Aand, lader sig maaske bedst forlige ved i ham at se en æstetisk anlagt Natur, hvis Karakter ikke stod paa Højde med hans Begavelse, og som til lige synes at have manglet det personlige Mod, som fandtes hos de fleste af den Tids fremtrædende Mænd“¹⁴.

Falder Dommen over Snorri som Person ufordelagtigt ud, saa gælder det modsatte om hans Forfattervirksomhed. Forgæves leder man i Sagaen efter Hentydning til denne eller blot Tiden for dens Tilblivelse. Forskellige Ting tyder dog paa, at Snorre i Tidsrummet 1220—30 havde nogle fredelige Aar, hvor han antages at have beskæftiget sig med litterære Sysler. Men herom ved man intet med Sikkerhed.

I det følgende skal gengives et Uddrag af Professor Finnur Jónsøns Karakteristik af Snorris Forfatterskab:

Heimskringla kaldes Snorris store Værk om Norges Konger. Det findes eller fandtes i 3 Hovedhaandskrifter, der kaldes *Kringla*, *Jöfraskinna* og *Frísbók* (codex Frisianus). De to første Membraner brændte i 1728; af *Kringla* haves 1 Blad i Behold (i Stockholm), og af *Jöfr.* nogle Blade og nogle ret gode Papirafskrifter. Det 3die — codex Frisianus — er helt bevaret (AM. 45, fol.), men i dette mangler Olaf den Helliges Saga.

Heimskringla begynder med en Prolog, hvori Snorri udtaler sit Forhold til sine Kilder, og hvor han paa en rosende Maade omtaler Are frode. Derefter følger *Ynglingesagaen* eller *Sagaen om forhistoriske Upsalakonger*, der blev de norske Kongers Stamfædre, og endelig Hovedemnet: Fortællingerne om de norske Konger. Der fortælles udførligt om enhver af Fyrsterne, men Olaf den Helliges

¹⁴ Det her anførte Citat samt Oplysning om Tiden og Personerne er tagne fra Indledning til Kr. Kålunds Udgave af *Sturlunga Saga*. Kbh. 1904.

Saga er dog den længste og omhyggeligst udførte. Denne Saga mener man, at Snorri har udarbejdet først, inden han skrev de øvrige Sagaer, og den findes ogsaa særskilt i en Mængde Haandskrifter.

Med Hensyn til Personskildring og Stilen er især Sagaen om Olaf et fuldendt Mesterværk, der klarest viser Snorris Magt over hele det vældige Stof og overlegne Behandling deraf. Men dette træder ogsaa klart frem i de andre Sagaer.

Edda er Navnet paa Snorris Værk om Skjaldekunsten. Det er bevaret i 3 Hovedhaandskrifter (1 i Det kgl. Bibliotek og 1 i Den arnamagnæanske Samling (AM. 242, fol. codex Wormianus) samt en Papiersafskrift af en tabt Membran i Utrecht).

Værket er i 3 Dele. 1. Del Gylfaginning (Gylfes Øjenforblændelse) bestaar af en samlet Fremstilling af den gamle hedenske Gudelære. 2. Del Skáldskaparmál (Læren i Skjaldeskab) og 3. Del Háttatal, et Hyldestdigt til Kong Haakon og Hertug Skule, Snorri digtede som en Erkendtlighed for den Hædersbevisning, der vistest ham under hans Ophold i Norge. Digtet er skrevet i Vinteren 1222—23.

Eddaen regnes for Oldtidens originaleste lærde Arbejde og viser en videnskabelig Sans og Snille, som har forbavset Efterverdenen. Ligesom Heimskringla findes det i en Mængde Udgaver, er oversat paa Hovedsprogene og har været Genstand for omhyggelig videnskabelig Forskning.

Som før omtalt ægtede Snorri Aar 1199 Herdís. Med hende havde han Børnene Hallbera og Jón med Tilnavnet murti (paa Grund af hans Lidenhed). „Men Snorri var mangesindet og avlede Børn med flere Kvinder end Herdís“. Han havde saaledes med en Frille Sønnen Órækja og med to andre Friller Døtrene Ingibjörg og Þórdís. Den sidstes Moder hed Oddný.

Þórdís blev gift med Þorvaldr Snorrason Vatnsfjording, og gennem deres Søn Einar videreføres Slægten.

Den første, der har skrevet Snorris Biografi er Biskop Finnur Jónsson. Den er trykt paa Latin under Titlen: Vita Snorronis Sturlæi i Folioudgaven af Heimskringla 1777. Iøvrigt kan henvises til Sigurður Nordals og Fr. Paasches Bøger om Snorri samt Pro-

fessor Finnur Jonssons: Den oldnorske og oldislandske Litteratur Historie. Kbh. 1920.

Et stort Arbejde for Granskningen af Islands gamle Slægter er udført af den islandske Storbonde og biografiske Forfatter Bogi Benediktsson (1771—1847). Af hans Arbejder maa særlig „Sýslumannaæfir“ — d. e. de islandske Sysselmænds Levnedbeskrivelse — fremhæves. Værket, der indeholder genealogiske Oplysninger om en Mængde islandske Slægter, er udgivet af det islandske Litteraturselskab 1889—1932 og forsynet med Kommentarer og Anmærkninger af Justitiarius Jón Pétursson og Rigsarkivar Hannes Þorsteinsson.

Da en væsentlig Del af de følgende Slægtled bestaar af Lovmænd, Sysselmænd og Hirdstyrere¹⁵, er dette Værk benyttet som Hovedkilde, og hertil maa iøvrigt henvises.

EINAR ÞORVALDSSON er født 1226 i Vatnsfjord, hvor han i en Alder af ca. 20 Aar arvede Ejendomme og Godord efter sin Fader. Han var mellem de mange Høvdinge, som paa Forlangende af Kong Håkon den Gamle overdrog ham deres Godord. Einar kom imidlertid i Konflikt med den gejstlige Øvrighed og blev lyst i Band af Biskoppen. Einar klagede til Ærkebiskoppen, og denne fradømte ham Vatnsfjord 1273. Men da Einar ikke rettede sig efter Dommen, bandlyste Biskop Árni ham igen 1286. Iøvrigt vides ikke ret meget om ham, hverken hans Dødsaar eller hvem han var gift med kendes. Hans Datter

VILBORG EINARSDÓTTIR blev gift med Ridder EIRÍKR SVEINBJARNARSON. De var bosatte i Vatnsfjord, som Vilborg tog i Arv efter sin Fader. Eiríkr havde som ung været udenlands og var en af de 25 Islændinge, som af den norske Kong Haakon (Magnusson) blev slaet til Ridder Aaret 1316. I 1323 blev han udnævnt til Hirdstyrer for Nord- og Vestlandet. Hans Søn

EINAR EIRÍKSSON var gift med Helga (det vides ikke med Bestemthed, hvem hun var Datter af)¹⁶. Om Einar fortælles, at

¹⁵ Paa Islandsk „hirðstjóri“, den danske Konges Ombudsmand (Lensmand) paa Island.

¹⁶ Rimeligvis Datter af Ridder Björn Loftsson (se Sýslumannaæfir, II, S. 153 og 490.

han „fik en god Uddannelse og blev Høvding“. Han tog Vatnsfjord i Arv efter sin Fader og var bosat dels der og dels paa sin Gaard Grund i Eyjafjord. Han døde 1383 og efterlod et Testamente, som endnu findes. Helga overlevede sin Mand i mange Aar. I Aaret 1378 rejste hun med sin Søn Björn til Rom.

BJÖRN EINARSSON med Tilnavnet Jórsalafari menes at være født omkring 1350. Han antages at have været Sysselmand ved Isafjord, men derom haves intet sikkert Bevis. Mest kendt er han for sine Rejser.

I Aaret 1378 rejste Björn med sin Moder til Rom for at erholde Syndsforladelse. Biskop Finnur Jónsson ansætter hans første Rejse til 1379 og siger, at den blev foretaget i Følge med Biskop Oddgeir.

I 1385 foretog Björn sammen med flere andre Islændinge paa 4 Skibe en Rejse med Norge som Maal. Skibene kom imidlertid ud for Storm og drev nordvest for Island, hvor de kom ind i Isen og førtes til Grønland. Her maatte de overvintre hos de islandske Kolonister, og først Aaret efter vendte de tilbage til Island.

I Aaret 1388 rejste han sammen med sin Hustru Solveig til Norge. Herfra fortsatte de Rejsen til Rom og det hellige Land og „besøgte mange hellige Steder“. Fra denne Rejse vendte de hjem 1391.

I 1405 drog Björn ud paa sin længste Rejse. Han forlod Island ved Hvalfjord med stort Følge, bl. a. Biskop Vilkin. Hans Hustru Solveig var ogsaa med paa denne Rejse. Om Efteraaret kom de til Norge; her døde Biskoppen, og Björn lod ham begrave paa Høvdingevis med store Bekostninger og Hæder. I 1406 kom Björn til Rom og blev dér i nogen Tid. Siden tog han til Jødeland (Jórsalaland) og den hellige Grav. Her menes hans Hustru at være død. Björn fortsatte Rejsen til Spanien for at besøge den hellige Jakobs Grav i Compostela. Fra Spanien drog han gennem Frankrig til England for at besøge den hellige Thomas' Grav. Siden sejlede han til Norge, derfra til Hjaltland, hvor han opholdt sig om Vinteren, og først næste Sommer 1411 kom han hjem til Island. Denne Rejse tog 6 Aar. Björn har skrevet en Bog om denne Færd, men hverken Originalen eller Afskrifter af den findes i Dag.

Det fortælles iøvrigt, at Björn var en Stormand i alt, hvad han

foretog sig; han holdt Hird efter udenlandske Høvdinges Skik og Skjalde til Underholdning. Paa en Rejse, som Björn foretog til Skálholt 1392, druknede hans Søn Þorleifur. Hans Datter *Kristín* blev først (1392) gift med Jón Guttormsson, og der blev holdt stort Bryllup paa Vatnsfjord; til Stede var „Vigfús hirðstjóri og mange Stormænd“. Jón døde 1402 af Pest.

I 1405 blev *Kristín* (almindelig kaldet Vatnsfjarðar-Kristín) gift igen med Bonden Þorleifur Árnason i Auðbrekka.

Hun tog store Rigdomme i Arv, og disse overgik igen ved hendes Død til Sønnen Björn Þorleifsson.

BJÖRN ÞORLEIFSSON hinn ríki menes at være født ca. 1408 i Vatnsfjord; han blev gift med Ólöf Loptsdóttir hin ríka, med hvem han arvede store Rigdomme. Det var i deres Hjem paa Skarð, at Slægtens Stamfader paa Mandssiden Sigvaldi langalíf tilbragte sin Barndom og Ungdom. Om Björn og Ólöf er iøvrigt fortalt senere (under Sigvaldi langalíf, Side 40). Her skal kun tilføjes, at Björn var en af Tidens rigeste og mægtigste Mænd, men haard og hensynsløs, særlig i Pengesager. Det fortælles, at han var en stor og statelig Mand og en dygtig Idrætsmand. I 1457 blev han af Kongen gjort til Ridder og fik overdraget Hirdstyrerembedet over Island. Hans Søn

ÞORLEIFUR BJÖRNSSON overtog Sysselmandsembedet efter sin Fader og blev senere udnævnt til Hirdstyrer (ca. 1470—1474). Han blev gift med Ingveldur Helgadóttir. Deres Datter

JARÞRÚÐUR ÞORLEIFSDÓTTIR blev gift med Guðmundur Andrésson, hvis Fader Andrés var uægte Søn af Guðmundr hinn ríki paa Reykjahólar. Deres Søn var

ÓLAFUR GUÐMUNDSSON i Hjarðarholt. Om ham fortælles, at han fik en god Opdragelse og blev Præst (før 1528) i Hjarðarholt. I 1530 udnævntes han til Provst. Forskellige efterladte Skrivelser tyder paa, at han ogsaa har været Sysselmand. Han fik Børn med Ingiríður¹⁷, Datter af Guðmundur Finnsson fra Akrar. Deres Søn

¹⁷ Som katolsk Præst kunde han ikke gifte sig.

JÓN ÓLAFSSON boede i lang Tid paa Svarfhóll i Laxárdal, senere paa Galtardalstunga. Jón blev først gift med Þóra Þorsteinsdóttir. De havde ingen Børn. Senere (ca. 1560) giftede han sig med Guðrún Árnadóttir, uægte Datter af Sysseľmand Árni Gíslason. Deres Søn

DAÐI JÓNSSON var Sølvsmed og boede paa Staðarfełł. Han blev først gift med Ragnhildur Torfadóttir, der døde 1607. Senere giftede han sig med Sesselja Ásmundardóttir. Deres Datter

RAGNHILDUR DAÐADÓTTIR (1610—1699) blev gift med Lovrettemand i Árnessýsla Hannes Helgason (død 1653)¹⁸. Deres Datter

HÓLMFRÍÐUR HANNESDÓTTIR (d. 1731) blev gift med Pastor HALLDÓR JÓNSSON i Reykholt (se Side 78).

Hermed støder denne Gren af Slægten sammen med Slægtens Hovedlinie, d. v. s. Sigvaldi langalífs Efterkommere (se Stamtavle I).

Disse sidste vil i det følgende blive gjort Genstand for udførlig Omtale.

¹⁸ Omtales under Provst Halldór Jónsson S. 80.

B. SLÆGTENS AFSTAMNING PAA MANDSSIDEN

(1450—1892)

1. Sigvaldi Gunnarsson, kaldet langalíf.
 - a) Indledning.
 - b) Ólöf Loptsdóttir hin ríka.
 - c) Historiske Skrifter omhandlende Sigvaldi.
 - d) Oversigt og Sammenligning.
2. Einar Sigvaldason.
3. Jón Einarsson.
4. Böðvar Jónsson.
5. Jón Böðvarsson.
6. Halldór Jónsson.
7. Jón Halldórsson.
8. Finnur Jónsson.
9. Hannes Finnsson.
10. Jón Finsen.
11. Hilmar Finsen.
12. Vilhjálmur Finsen.

B.

SIGVALDI GUNNARSSON KALDET LANGALÍF

a. INDLEDNING

Paa Island har det gennem lange Tider været Skik og Brug, at man ved en kendt Mands Død udarbejdede hans Æfisaga, hvorved forstaas en Beretning om den afdødes Liv og Indsats samt en udførlig Opregning af hans Slægt. Disse Æfisagaer oplæstes ved Begravelsen som en Del af Ligtalen og udkom ofte i Trykken. For Slægten Finsen foreligger saadanne Æfisagaer for Biskop Finnur Jónsson's og Biskop Hannes Finnsson's Vedkommende.

Man lægger Mærke til, at Slægtsregistrene i begge disse Skrifter begynder med Sigvaldi langalíf. Forfatterne har altsaa ikke ment, der var Grundlag for at føre Slægten yderligere tilbage.

Naar senere Generationer (jævnf. „Slægtbog for Familien Finsen“) ikke desto mindre har optaget Ólöf Loptsdóttir hin ríka som Sigvaldis Moder og derved gennem hendes Slægt forøget Anerækken, har jeg ment, at den nævnte Sag kunde trænge til yderligere Oplysning, og jeg skal i det følgende gennemgaa, hvad der findes i Kildeskrifterne til Klarlægelse af dette Forhold.

Nu er Tilfældet imidlertid, at Ólöf Loptsdóttir paa anden Maade indgaar i Slægten.

Biskop Finnur Jónsson har i Folioudgaven af Heimskringla 1777 redegjort for dette Slægtsskab (se Stamtavle I, Side 14)¹.

Naar Sigvaldi's Biografi skal skrives, har jeg — for at give et Billede af Datidens Island — indledet denne med en Skildring af Ólöf ikke alene som Slægtning, men ogsaa som den, i hvis Hjem Sigvaldi langalíf er opvokset, og hvor han har tilbragt sine første Ungdomsjaar.

¹ Disse Stamtavler hidrører antagelig fra hans Fader Jón Halldórsson's efterladte Manuskript „Genealogia Finniana“.

b. ÓLÖF LOPTSDÓTTIR HIN RÍKA

var Datter af Rigmanden og Digteren Loptur Guttormsson hinn ríki paa Möðruvellir i Øfjord og Ingibjörg Pálsdóttir. Hendes Fødselsaar kendes ikke; Bogi Benediktsson anfører i „Sýslumannaæfir“, at hun sandsynligvis er født, efter at Faderen flyttede fra sin første Gaard Skarð til Möðruvellir i Øfjord. Tiden for denne Flytning menes at ligge omkring ca. 1410—1420².

Hendes Fader var en af det 15. Aarhundredes berømteste Høvdinge og dets ypperste Digter. Hans Fødselsaar er ubekendt, men antages at være ca. 1375. Han og hans Hustru døde begge 1432.

Bogi Benediktsson gør opmærksom paa, at Tilnavnet ríki eller hinn ríki ikke bør tages i Ordets ældre Betydning: den mægtige, men ligefrem den rige, skønt det i begge Tilfælde kunde passe; men mest berømt er han dog for sin Rigdom; han ejede 80 Gaarde, mellem hvilke han plejede at ride „med ikke færre end 20 Følgesvende“.

„Loptur“, skriver Jón Þorkelsson, „er en af de forholdsvis faa islandske Adelsmænd. Islændingene sætter derfor særlig Ære i at kunne forfølge deres Slægt op til ham. Hans Afkom er derfor ogsaa meget talrigt, og man kan næsten sige, at hver anden Islænding stammer fra ham paa en eller anden Maade. Om hans Levned har Pastor Eggert Briem skrevet udførligt i „Tímarit“ IV 1883 S. 94—138“.

„Loptur var en af Samtidens mest oplyste Lægmænd; saaledes skal han have været en god Læge. Som Digter har han altid været anset for en af de ypperste; men nu kendes ikke andet, der med Sikkerhed kan tillægges ham, end Digtet Háttalykill“ (se Fig. 3).

Lopturs Hustru Ingibjörg var Datter af den bekendte Høvding Páll á Eiðum (Eiða-Páll); hvornaar de har indgaaet Ægteskab vides ikke; men det skønnes at have været nogle Aar før 1417. Nævnte Aar haves nemlig Bevis for, at de har været gift.

De havde 4 Børn, Sønnerne Þorvarður, død 1446, og Eiríkur slónefur, Datteren Ólöf, kaldet „hin ríka“, og Sofía, gift med Árni Þorleifsson.

Inden Loptur blev gift, havde han en Frille Kristín Oddsdóttir

² Ifl. Jón Þorkelsson: Digtningen paa Island. Kbh. 1888.

og fik med hende 4 Sønner: 1. Ólafur, Stamfaderen til den saakaldte Klofaæt, 2. Skúli, 3. Ormur, 4. Sumarliði. Hans Digt Háttalykill (se vedf. Fotografi efter AM. 738, 4to), der antages at være digtet, efter at han er flyttet til Möðruvellir, er i sin Helhed henvendt til Kristín.

Som udførligt berettet hos Jón Halldórsson (Side 50) skulde Ólöf ifølge Sagnet i sin Faders Hjem have forelsket sig i en af dennes Arbejdere Illugi svartí og med ham faaet 2 Børn, *Sigvaldi* og *Ástríður*. Men som redegjort for i det følgende, haves der ikke noget fuldgyldigt Bevis for dette Forhold.

„Ólöf blev senere gift med Hirdstyrer³ Björn Þorleifsson hinn ríki og fik stor Medgift; de flyttede til Skarð, og dertil skal hun have medtaget sin „Søn“ Sigvaldi fra Vestlandet, og han har saa været hos dem i nogen Tid.

Om Ólöf er iøvrigt følgende at berette: Efter at hun var blevet gift med Björn, var hun ofte paa Inspektionsrejser sammen med ham „sometider ogsaa for Vindings Skyld“. Hun var ogsaa med sin Mand i Skálholt og „erhvervede der godt med Forraad til Hjemmet“. Af Beretninger fra den Tid fremgaar, at Björn paa et Tidspunkt (1451—52), hvor der ingen Biskop var i Skálholt, har røvet og bortfjærnet Bispestolens Ejendele. Han trues i den Anledning med Bandlysning (se 2 Breve fra Henrich Ærkebisp i Nidaros og Christian d. I⁴. Ved det engelske Overfald i Rif var hun ogsaa med, og dér faldt Björn. (Biskop Finnur Jónsson sætter Björns Fald til Aar 1468. [Aarstallet er dog snarere 1467 ifølge senere fremkomne Dokumenter])⁵. Hendes Søn Þorleifur blev taget til Fange, og selv flygtede hun sydpaa til Ólafur Geirmundarson i Staðarsveit. Ólafur havde tidligere været Svend og Forkarl hos Björn og Ólöf, og de havde hjulpet ham til et godt Giftermaal. Til ham søgte Ólöf i sin Nød. Ólafur tog godt imod hende, og efter at de havde holdt Raadslagning, red Ólöf videre og undslap. Ólafur gik Englænderne i Møde, og ved List lykkedes det ham at faa dem til at vende tilbage og opgive Forfølgelserne. Ólöf gav Ólafur Gaarden Snorrastaðir som Tak for hans Hjælp.

³ Se Anm. S. 33.

⁴ D. I., V, S. 14.

⁵ D. I., V, S. 503.

Da Ólöf kom hjem, modtog hun fra Englænderne en Sæk indeholdende hendes Mand skaaret i Stykker. Efter Sagnet skal hun have sagt: „Man skal ikke græde for Björn Bonde, men søge Hævn“. Ved Mellemmænd fik hun sin Søn Þorleifur løskøbt for en stor Sum Penge. Derefter rejste hun til Danmark og klagede til Kongen⁶ over sin Mands Drab. Det siges, at „Kongen syntes godt om Ólöf og fandt hende flot“, men om noget Resultat af Rejsen melder Historien intet, selv om der var et spændt Forhold mellem de to Landes Konger baade før og efter den Tid.

Da Ólöf kom hjem, optog hun Forfølgelsen af Englænderne. Hendes Sønner, især Þorleifur, gik i Spidsen for Flokken, og det lykkedes dem paa Isafjord at tage 3 engelske Skibe med Besætning; nogle blev dræbt, men ca. 50 Mand tog hun med hjem som Fanger til Skarð og byggede der en Gaard til dem; denne blev siden kaldt Mannheimar og blev en Udgaard. Hun holdt lige saa mange islandske Mænd, som der var Englændere til Arbejdet, og hun lod Englænderne trække Sten hjem, der benyttedes til Gærde, Huse og til en Vej, som hun lod anlægge fra Gaarden til Kirken. Derefter slap Ólöf Englænderne løs, og de forlod Landet.

Ólöf og hendes Søn Þorleifur forestod nu Statholderskabet, indtil hendes Mands Afløser Henrik Kepken overtog det i 1470.

Om Ólöf fortælles iøvrigt, at hun var dygtig til at handle og blev sjældent borte, hvor der kunde ventes at tjene noget. Hun var en meget foretagsom Kvinde, lod bygge en solid Kirke paa Skarð, hvorom siges, at Bjælkehovederne var kantede med Kobber og Stolperne næsten en Favn tykke. Kirken stod indtil 1780, da Sysselmand Magnús Ketilsson lod den nedrive og bygge en Græstørvskirke i Stedet. Ólöfs Kirke havde da staaet i over 300 Aar. Ólöf gav ogsaa Kirken en stor Klokke, som i 1780 var revnet. Den blev da sendt til Udlandet og støbt om til en mindre Klokke. Ólöf var iøvrigt meget foretagsom og udviste stor Rundhaandethed.

„Der er sagt meget ondt om Ólöf“ (siger Bogi Benediktsson), „især om hendes Løstgighed og Barnemord, som jeg mener er Bagvaskelse, opspundet af Præstevælden, der vilde gabe over hendes store Rigdomme, selv om det ikke lykkedes“.

Hendes Skriftemaal blev i 1773 fundet og da det var medtaget

⁶ Christian d. I.

af Tidens Ælde afskrevet af Síra Ásgeir Bjarnason⁷. Originalen er gaaet tabt. Afskriften opbevares paa Island og er gengivet i Diplomatarium Islandicum VI. Steder i Skriftemaalet er saa uskønne, at de ikke kan gengives paa Tryk, men det formodes at være opdigtet af Præsterne. Havde det været sandt, vilde Biskopperne have benyttet sig deraf og skredet ind, thi de anklagede Folk for mindre end det.

Derimod er det sandt, at Ólöf var streng med Hensyn til Gudstjenesten; hvis nogen af hendes Tjenestefolk forlod Kirken under Gudstjenesten, fik de ikke Mad den Dag. Björn og Ólöf ejede en Mængde Kobberkedler, som de lejede ud, hvert „Tipotterum for 5 Fisk“. Det siges ogsaa, at de ejede det meste af Køkkentøjet i Nabosognene.

Björn og Ólöf holdt Huskapellan, som Storhøvdinge den Gang havde for Skik; Skikken bevaredes langt op i Tiden. Sagnet fortæller, at Ólöf ofte havde bedt til Gud, at der vilde ske noget, der vilde blive husket længe ved hendes Død. Da hun døde 1479, blev det ogsaa et meget omtalt Uvejr, mange Kirker og Huse blev ødelagt, og mange Skibe havarede. En saadan Storm er siden kaldet Ólöfs Snestorm. Det almindelige Omdømme om hende er dog, at der hverken før eller siden har været en mere storslaaet og rundhaandet Kvinde paa Island, selv om hun maaske har manglet meget af det, som i almindeligt Omdømme blev anset for at være passende⁸.

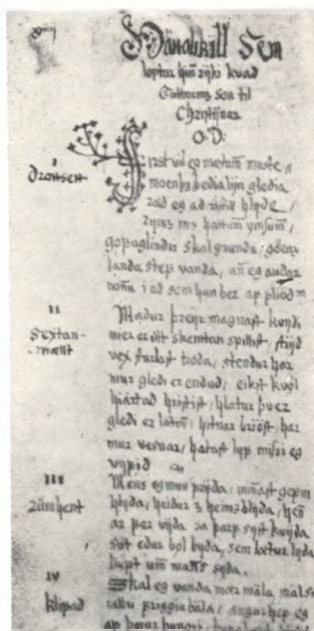

Fig. 3. Loptur Guttormssons
Digt: Hátalykill efter AM. 738,
4to. (Afskrift fra 17. Aarh.).

⁷ Se D. I., VI, S. 236, hvor der nærmere redegøres for denne Afskrift.

⁸ Efter Bogi Benediktsson: Sýslumannaæfir, S. 507.

c. HISTORISKE SKRIFTER OMHANDLENDE
SIGVALDI

SIGVALDI GUNNARSSON, kaldet langalíf, levede paa Island omkring Aar 1467. Aarstal, der angiver, hvornaar han er født eller død, kendes ikke. Det nævnte Aar (1467) ved man imidlertid, at han har været i Live som voksen Mand, idet hans Navn findes paa 2 Dokumenter — skrevne paa Skind — fra den Tid.

Disse Dokumenter, af hvilke han paa det ene nævnes som havende ét Tilgodehavende efter Bjørn Þorleifsson⁹ og paa det andet optræder som Fæstevidne, skal i det følgende nærmere omtales.

Naar Sigvaldi — hvis Liv og Gerning ikke adskiller sig fra mange af hans Samtids — i det hele taget omtales i islandske historiske Skrifter, sker dette kun i Egenskab af, at han er Farfader til Islands første reformerte Biskop Gissur Einarsson. Efter islandsk Skik indledes Beretningerne om historiske Personligheder næsten altid med en Redegørelse for deres Slægt og Afstamning. Saaledes finder vi for Biskop Gissurs Vedkommende i flere af Bispesagerne saavel hans Fader Einar Sigvaldason som hans Farfader Sigvaldi langalíf omtalt.

Afsnittene i de historiske Kildeskrifter omhandlende Sigvaldi er højst forskellige saavel i Indhold som i Længde. Medens Provst Jón Halldórsson — der er en af hans Efterkommere — udførligt redegør for de Sagn, der knytter sig til Sigvaldis Herkomst og første Ungdomsaar, ofrer Síra Jón Ólafsson (á Lambavatni) ham kun 4 Linier. Fælles for alle Skrifterne vil man finde Beretningen om hans umaadelige Højde, „han manglede kun 1 Kvarter i 4 Alen“.

De historiske Skrifter, hvor Sigvaldi omtales, og som her gives i kronologisk Orden, er følgende:

- 1) Jón Egilssons Biskupa-annaler.
- 2) Jón Gissurarsons Ritgjörð.
- 3) Jón Ólafsson (á Lambavatni): Ættartölubók.
- 4) Jón Halldórsson: Biskupasögur med Tilføjelser og Bemærkninger af Udgiiveren Dr. phil. Jón Þorkelsson og endelig
- 5) De to Skinddokumenter fra 1467.

⁹ Hirdstyrer Bjørn Þorleifsson, gift med Ólöf Loptsdóttir (S. 40—44).

1. JÓN EGILSSON: BISKUPA-ANNÁL

Jón Egilsson var født 1548 og var Præst. Hans Annal er skrevet Aar 1605 og er saaledes lidt ældre end den næstfølgende af Jón Gissurarson. Annalen opbevares i Den arnamagnæanske Haandskriftssamling AM. 390, 4to, og 213, fol., begge i Afskrift og trykt i Safn til sögu Íslands, 1. Bind, 1856, Side 29—136.

Afsnit 53 indledes saaledes:

„Nu kommer saa den XXVII Biskop i Skálholt, Herre Gissur Einarsson; hans Fader Einar var Søn af Sigvaldi øst fra i Síða. Denne (Sigvaldi) var sagt at være saa høj, at et Kvarter manglede i 4 Alen i hans Højde, og var kaldet langlíf“.

2. RITGJÖRD AF JÓN GISSURARSON

Jón Gissurarson, Forfatteren af denne Afhandling, har følgende Slægtsregister:

Sigvaldi langlíf.

Einar Sigvaldason.

Þorlákur Einarsson, gift med Guðrún Hannesdóttir (Søster til Biskop Gissurs Hustru Katrín Hannesdóttir). Deres Søn:

Gissur Þorláksson, gift med Ragnheiður, Datter af Staðarhóls-Páll¹⁰. Deres Søn:

Jón Gissurarson (1589—1648), gift med Þóra Ólafsdóttir, Enke efter Björn Þorvaldsson. Deres Søn:

Torfi Jónsson, Konrektor og Kirkepræst i Skálholt 1647, død 1689, gift med Sigríður Halldórsdóttir, Søster til Margrét, gift med Biskop Brynjólfur Sveinsson.

Pastor Torfi Jónsson arvede sin Svoger Biskop Brynjólfur (hvis Børn var døde). Fra Torfis Børn er det, at Arne Magnusson har faaet Originalhaandskriftet til Jón Gissurarsons Skrift og iøvrigt Biskop Brynjólfs Haandskrifter. — Jón Gissurarsons Haandskrift (antagelig skrevet Aar 1644—45) findes i AM. 215, fol., og er trykt i Safn til sögu Íslands, 1. Bind, 1856, S. 640—701. I Afsnit 4, Side 674, berettes:

¹⁰ Ragnheiður blev senere (den 14. Septbr. 1600) gift med Pastor Sveinn Símonarson. De fik 8 Børn, den yngste var Biskop Brynjólfur Sveinsson i Skálholt.

For nu at komme tilbage til Emnet om Þuríður Einarsdóttir, Broderdatter af Björn den Rige; hun blev opfostret med megen Fornemhed, men en af deres Svende hed Sigvaldi, blev kaldt langalíf, en af de største og stærkeste Mænd paa den Tid. Han forførte denne Þuríður. Ólöf lod mindre Skurkestreger end denne betale med Blod, derfor begav han sig af Sted med denne Þuríður, uden at sige Farvel til Ólöf, i Hemmelighed og til Østfjordene. Sigvaldi var dristig og fremragende; det gik ham godt dér, og han gjorde hende til sin Hustru. De havde tre Sønner sammen: Gunnar, Gissur og Einar, deres Datter var Halldóra Sigvaldadóttir, den sidste Abbedisse paa Kirkjubær Kloster. Abbedissen Halldóra levede lige til Herre Marteinn (Einarsson) blev Biskop i Skálholt. Nu skal jeg vende tilbage til Brødrene, Sigvaldi's Sønner, hvorom jeg kun har lidt at fortælle: Gunnar blev Bonde dér paa Østlandet og havde Børn. Gissur blev slaaet ihjel af Engelskmændene i Vestmannaøerne, i Uroligheder dem imellem. De var der alle Sigvaldi's Sønner med flere andre tapre Mænd, dog kun Besætninger fra to Otteaaringer, mod Mænd fra 13 engelske Skibe; de Engelske udsendte navnlig en Regn af Pile fra Haandbuerne, som i den Tid var almindelige; de Islandske gik frem med Sten og deres tunge Vaaben, der faldt to Mænd udover Gissur, og ti Engelskmænd; derefter skiltes de.

3. PRÆSTEN JÓN ÓLAFSSON

(kaldes Síra Jón á Lambavatni), Præst paa Rauðisandur.

1681: *Ættartölubók.*

En Afskrift foretaget af Vigfús Jóhannsson paa Laugardællir Aar 1708 opbevares i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling (AM. 254, fol.).

Modstaaende Fotografi iste Side: *Umm Herra Gitzur Einarsson og hans ætt.*

Efter Overskriften følger:

„Sigvaldi, kaldt langalíf, var vest fra, fra Isafjord. Han har bygget Kirken i Vatnsfjord. Den er med Spaantag, og det siges, at hans Billede¹¹ er paa Dørstolpen, og de højeste nulevende Mænd naar det kun til Hagen. Sigvaldi bestemte selv sin Løn“.

De følgende Sider indeholder Slægtsregister om Einar Sigvaldason, Pastor Jón Einarsson, Pastor Böðvar Jónsson og dennes 3 Hustruers Slægt og hans Søstre Halldóra, Guðrún, Margrét og deres Efterkommere. Endvidere Pastor Böðvars mødrene Æt samt Biskop Gissurs Brødre Pastor Halldór Einarsson og Þorlákur Einarssons Efterkommere.

¹¹ Her menes antagelig Højdemaal.

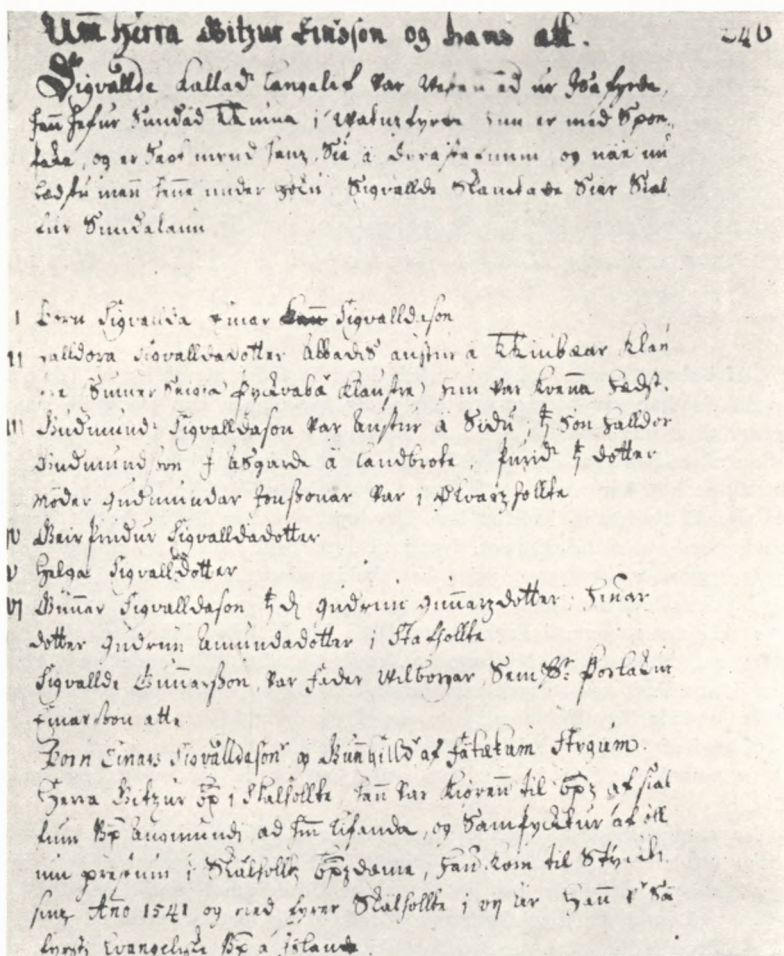

Fig. 5. Side af Síra Jón á Lambavatni's Ættartölubók. AM. 254, fol.

De foreliggende Slægtsregistre (trykt i Biskupasögur, II, 1878, Side 509—616) er en vigtig Kilde til Udredelse af Sigvaldi langalífs Efterkommere ned til omkring Aar 1681.

4. JÓN HALLDÓRSSON: BISKUPASÖGUR

Personalhistorikeren Provst Jón Halldórsson, der var Fader til Biskop Finnur Jónsson, omtales udførligt Side 83. Hvornaar hans

Hovedværk Biskupasögur er skrevet, ved man ikke; men Biskop Finnur Jónsson oplyser, at hans Fader først begyndte paa sine historiske Arbejder i 50-Aars Alderen, altsaa omkring 1715; man ved yderligere, at Jón Halldórsson var daarligt seende (næsten blind) i sine sidste Leveaar, saa Tidspunktet for hans Forfatterskab begrænses herved til omkring Aarene 1715—1733. Biskupasögur er udgivet af Sögufélag, Reykjavík, 1903—10. Paa Side 6 indledes med: „*Første evangeliske Biskop i Skálholt Gissur Einarsson:*

„Af Biskop Gissurs Forfædre er kun hans Farfader Sigvaldi med Tilnavnet langalíf, for han var længere end alle andre Mænd, saa han manglede kun et Kvarter til at være fulde 4 Alen høj, navnkundig. Det fortælles ikke, hvem han er Søn af, end ikke af de viseste Mænd, som har skrevet derom, men hentydes dog til, at han har været nærbeslægtet med Hustru¹² Ólöf, Datter af Loptur den rige Guttormsson, hvorfor han blev opdraget hos hende blandt hendes Svende; han var tidlig udviklet, dygtig til Træarbejde, stærk og kraftig Mand, dygtig Bygmester, foretagsom i det, han skulde udrette, ikke kræsen i Valget af sine Midler. Det kom dertil, at han vilde gifte sig med en af hendes Tjenestepiger, ikke den ringeste, i Familie med Ólöfs Mand, Björn Þorleifsson den rige, og da han ikke fik hende, bortførte han hende til sidst til Østlandet, man mener efter Björns Død, og blev gift med hende der. Og da nogle opfordrede Hustru Ólöf til at lade Sigvaldi paagribe og tage Pigen igen, hvilket var let for hende paa Grund af hendes Vælde og Magt over Landet, brød hun sig kun lidt om det og svarede, at hun kendte ham godt, han havde før modsat sig hendes Vilje.

Paa raadne Blade angaaende denne Sag, som tilfældig kom mig i Hænde, skrevet (efter hvad jeg mener) i Skálholt i Hr. Oddur Einarssons Dage, hvor dog Slutningen manglede, saa jeg den Slags Udtog om Sigvaldi langalífs Opriindelse: „Loptur den rige Guttormsson opholdt sig for det meste paa Möðruvellir i Eyjafjörður, men dog stundom skiftevis paa sine andre Storgaarde. En Gang, da han var paa Skarð paa Skarðsströnd, kom der en ung Mand (Dreng) med sin Fader og overnattede der. Drengen hed Illugi, kaldet Illugi svartí. Han legede med en anden Dreng med Stokke paa Gulvet, men under Legen var Illugi saa uheldig, at han af Vanvare slog med Stokken paa Lopturs Ben, saa at han væltede om paa Gulvet. Det gjorde ondt i Benet, og han satte sig ned og sagde: „Du slaar uforsigtig Dreng, det er ikke forbi endnu, du vil gøre mig mere imod, inden du dør“. Illugis Fader bad ydmygt for sin Søn og talte hans Sag, undskyldte hans Vilje og Hensigt i dette, men Loptur svarede med de samme Ord

¹² „Hustru“ brugtes om fornemme Kvinder, svarende til Frue, ligesom „Hr.“ kun brugtes om Biskopper og lign. højtstaaende Personer.

og blev ved at gentage dem ; dog blev det ikke til mere den Gang. Illugi voksede nu til og blev saa dygtig, saa han blev Loptur den riges Karl og Tjener, og der opstod et Kærlighedsforhold mellem ham og Lopturs Datter Ólöf i hendes Ungdomsaaar, saa hun først fik en Datter, som hed Ástriður¹³, dog maatte hun aldrig kalde Ólöf sin Moder, det kunde hun ikke lide ; hun giftede hende bort til Vestfjordene. Nogle rige Piger var den Gang ikke saa nøjeregnende med deres Jomfrudom, at de regnede det for stort Tab, at de blev forført, deres fornemme Slægt og Rigdom aftørrede den Plet. Igen fik Ólöf en Søn med Illugi, som var denne Sigvaldi ; dog vilde hun ikke anerkende ham som sin Søn, men sagde, at en af hendes Piger var hans Moder ; dog voksede han op dér hos hende. Noget efter skete det, da Ólöf gik til Skrifte ind i Koret til Præsten, at hun efter Sædvane lagde sine Smykker og Kvindesølv fra sig paa en Kiste eller Stol i Forkirken. Illugi opholdt sig i Nærheden sammen med hendes andre Svende, der besaa Smykkerne og Sølvet for deres Fornøjelse. Da sagde han uden at tænke over det: „Drenge! tror I ikke, den er fornem, som har hende der til Elskerinde?“ Disse Ord kom længere, end han havde tænkt, saa Illugi besluttede at redde sig ved at flygte. Ólöfs Svende, eller maaske Illugis Misundere, spurgte snart, om de ikke skulde forfølge ham og paagribe ham, men hun sagde, det var uselt at forfølge en enlig Mand, saa Forfølgelsen blev ikke til noget. Men for at der ikke skulde tales saa meget om Sigvaldi, giftede hun ham med en af sine Tjenestepiger, ikke den ringeste, og lod ham rejse langt fra sig østpaa til Síða“. — Selvom denne Beretning ikke stemmer overens med den første, kan de dog begge henføres saaledes, at de er enige om et og det samme, saa naar den første siger, at Hustru Ólöf ikke har taget sig af Sigvaldis Flugt med Pigen, og nogle siger, at det er sket med hendes Vidende og Vilje hemmeligt, saa siger den sidste uden Omsvøb, at hun har giftet denne Pige med Sigvaldi. Men det er alle enige om, at Sigvaldi har slaaet sig ned paa Síða og haft Børn med denne Kone“.

Udgiver af Biskupasögur I, Dr. phil. Jón Þorkelsson, knytter i sine Kommentarer følgende Bemærkninger hertil :

1) „Dette Sagn om *Sigvaldi langalífs* Oprindelse og Slægt er paa en Maade mærkeligt, men dog tør man ikke bygge paa det som historisk Sandhed, for her er uden Tvivl en Forveksling med Hensyn til Sigvaldis Fader, men det er ikke usandsynligt, at Sigvaldi har, paa Moderens Side, været i Slægt med Skaröverjar (Skarösslægtten)“.

2) „Denne *Ástriður* findes ikke omtalt i gamle Kildeskrifter, for saa vidt man kan se med Sikkerhed, og det er næppe heller at vente. Dog skal hertil bemærkes, at i Gældsrevet efter Björn den rige (D.I., V, Side 503) nævnes det to Gange, at en eller anden „Ásta“ havde

¹³: Se Kommentar nedenfor.

Fordring i Björns Dødsbo, og efter hvad der staar paa det sidste Sted, synes hun at være regnet for Arving (Datter?) af en Guðmundur Sveinsson, som omtales der og siges at være død. Nu kunde det tænkes, at denne „Ásta“ var den Datter af Ólöf den rige uden for Ægteskab, som her tales om. Men dog maa man antage, at der er noget urigtigt hos Jón Halldórsson angaaende Ástríðurs Fader, naar han regner hende for at være Datter af Illugi svartí, medmindre der har været Hindring for Ægteskab mellem Illugi og Ólöf, og at denne Guðmundur derfor er blevet kaldt for Ástríðurs Fader. Fra lignende Forhold kan det stamme, at Sigvaldi langalíf ikke bliver skrevet Illugason, men Gunnarsson, for hvilket der findes Beviser i to Breve, som nu er kendt¹⁴.

Som Kommentar til Navnet Gunnarsson bemærker Jón Þorkelsson:

3) „Navnet Gunnar paa Sigvaldi langalífs Søn hentyder til hans Faders Navn (jævnf. Side 57), men det omtales ingen Steder i Stambøger, at Sigvaldi havde en Søn, som hed Illugi. Fra Gunnar Sigvaldason kan man føre Slægten op til nulevende Mænd. Ellers kan man føre Slægter fra de fleste af Sigvaldis Børn, som omtales her, men den Paavisning af Slægtskab er usikker og betænkelig i vore genealogiske Bøger“.

5. DE TO SKINDDOKUMENTER FRA 1467

findes i Original i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling, henholdsvis under AM., Fasc. XVII, 9, og AM., Fasc. XVII, 15.

Det første Dokument har været forsynet med flere Segl, men kun 2 er bevarede (se Fig. 6). Det er sammensyet med Skiftebrev efter Björn Þorleifsson fra 1467 og Skiftebrev efter Ólöf Loptsdóttir fra 15. April 1480.

Det andet Dokument er forsynet med 7 Segl, men kun 3 er bevarede (se Fig. 7).

Det fremgaar ikke af Bilagene, hvor Arne Magnusson har erhvervet disse Dokumenter.

Indholdet er følgende:

¹⁴ Her hentydes til de to i det følgende omtalte Skinddokumenter (AM. Fasc. XVII, ad 9 og 15).

- 1) *Beretning om Gæld efter afdøde Björn Þorleifsson den 23. Oktober 1467 i Vatnsfjord* (se Fig. 6).
- 2) *Købekontrakt mellem Magnús Magnússon og Sigríður Jónsdóttir, Ásgeirssonar, den 19. November 1467 i Ögur* (se Fig. 7).

Som det fremgaar af det første Dokument¹⁵, staar der et Stykke nede: Siguallda Gunnarssyni LX. C. ok hest (Sigvaldi har haft et Tilgodehavende i Boet paa 60 Hundrede og en Hest).

Paa det andet Dokument staar nederst Navnene paa 5 „Fæstevidner“, deriblandt: Sigualdi Gunnarss(on).

De to Dokumenter er trykte i *Diplomatarium Islandicum*, Bind V, p. 503 og 506. Udgiveren, Dr. phil. Jón Þorkelsson, knytter i Registeret følgende Bemærkninger hertil:

„Der kan ikke være nogen Tvivl om, at dette er Sigvaldi langalíf (saml. Sunnanfari, I, p. 17), som Jón Gissurarson siger har været Svend hos Björn Þorleifsson og Ólöf, og af Síra Jón á Lambavatni siges at have været i Isafjord og have (ca. 1460—70) bygget Kirken i Vatnsfjord (Bps., II, p. 599). Hverken Síra Jón Egilsson, Jón Gissurarson eller Síra Jón á Lambavatni nævner Sigvaldis Moder eller Fader eller synes at kunne sige noget derom, og dog var Jón Gissurarson hans Efterkommer i lige Linie¹⁶. Men en af Sigvaldi Langalífs Sønner hed netop Gunnar (Safn, I, 674; Bps., II, 599). Derfor stemmer det godt, at han var Søn af en, der hed Gunnar. Men i det 18. Aarhundrede har man dog ment at kunne fortælle, at Sigvaldis Moder var Ólöf Loptsdóttir, og at hun fik ham i sin Faders Hjem med Illugi svartí, hendes Faders Arbejdsmand. Men der findes intet, som tyder paa, at dette Sagn har noget at støtte sig til. Men det er sikkert, at Sigvaldi forførte Þuríður Einarisdóttir, Broderdatter af Björn Þorleifsson, flyttede med hende østpaa til Síða og tog hende til Hustru“.

Naar Jón Þorkelsson anfører, „at man i det 18. Aarhundrede har ment at kunne fortælle, at Sigvaldis Moder var Ólöf Loptsdóttir“, saa sigter han uden Tvivl til det førømtalte Udsagn af

¹⁵ Ordlyden af Dokumentet gengives S. 55.

¹⁶ Jón Gissurarson var Sønnesevn af Þorlákur Einarsson paa Núpur, Broder til Reykholtpræsten Jón Einarsson og Biskop Gissur Einarsson (se Stamtavlen SII).

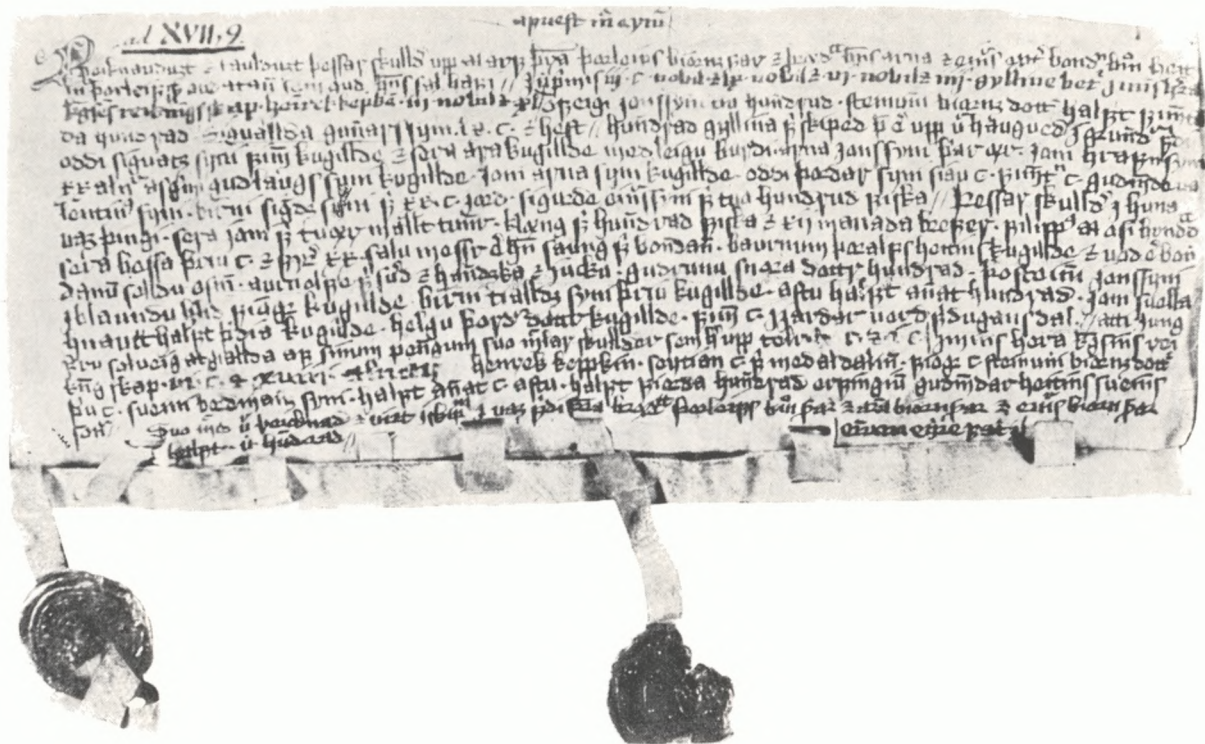

Fig. 6. Fotografi af Skinddokument I. Beretning om Gæld efter afdøde Björn Þorleifsson.

Den 23. Oktober 1467. AM. Fasc. XVII, ad. 9.

Provst Jón Halldórsson, omtalt i hans Biskupasögur under „Biskop Gissur Einarsson“.

Skinddokument I (oversat efter Gengivelsen i Diplomatarium Islandicum) :

Beretning om Gæld efter afdøde Björn Þorleifsson den 23. Oktober 1467 i Vatnsfjord.

AM., Fasc. XVII, ad 9, Originalmanuskriptet paa Skind, og er sammensyet med Skiftebrev efter Björn Þorleifsson fra 1467 (Nr. 441) og Skiftebrev efter Ólöf Loptsdóttir fra 15. April 1480.

„Disse Gældsposter blev opgjort for at udbetales af Þorleifur Björnssons og hans Brødres Árni og Einars Arv efter Bonden salig Björn Þorleifssons Død, som Gud hans Sjæl have.

Im primis iij c nobil og lx nobil og vj nobil og iiij Gylden til i min Herra Kongens Regnskab.

Til Heinrek Kepken iij nobil og xl af Vestmannæerne.

Til Ófeigur Jónsson ti Hundrede.

Til Steinunn Björnsdóttir fire og et halvt Hundrede.

Til Sigvaldi Gunnarsson lx c og en Hest.

Hundrede Gylden for Skibet, det som er ophugget i Grundarfjord.

Til Oddur Sighvatsson fem Kvilder¹⁷ og til Pastor Ari et Kvilde med Rente.

Til Árni Jónsson tre Faar.

Til Jón Hrafnsson xx Alen.

Til Ásgrímur Guðlaugsson et Kvilde.

Til Jón Árnason et Kvilde.

Til Oddur Þórðarson syv c.

Femten c. til Guðmundur Valentínusson.

Til Björn Sigurðsson for xx c Gaard.

Til Sigurður Einarsson for to Hundrede Fisk.

Disse Gældsposter i Húnavatnsting :

Til Pastor Jón for to Tønder Malt.

Til Klængur for Hundrede Fisk og tolv Maaneders Breviarium.

Til Filippus paa Ás et Hundrede.

Til Pastor Bessi tre c og for xx Sjælemesser, som han sang for Bonden.

Til afdøde Þorleifurs Børn et Kvilde og Vadmel, som solgte Ós til Bonden.

Til Örnólfur for Sværd og Handsker og en Køllert.

Til Guðrún Snaradóttir Hundrede.

¹⁷ = en Ko's Værdi = et Hundrede.

Til Þorsteinn Jónsson i Blönduhlíð fire Kvilder.

Til Bjarni Tjaldsson tre Kvilder.

Til Ásta halvandet Hundrede.

Til Jón Svellahnöttur halvtredje Kville.

Til Helga Þórðardóttir Kville.

Fem c af en Gaards Pris for Dugansdalur.

Skulde Jomfru Solveig udbetale af sine Penge saa megen Gæld, som her optælles: lx c og j c (paa en Øre nær) i min Herre Kongens Regnskab. cj c og xvij (Alen), til Henrik Kepken sytten c for Meðaldalur, fire c til Steinunn Björnsdóttir, tre c til Sveinn Borðmannsson, halvandet c til Ásta, halvfjerde Hundrede til afdøde Guðmundur Sveinssons Arvinger.

Saa meget var regnet og vurderet i Þorleifur Björnssons og hans Brøders Árni Björnsson og Einars Björnssons Skibe i Vatnsfjord: halvt v Hundrede.

d. OVERSIGT OG SAMMENLIGNING

Som det fremgaar af de omtalte historiske Skrifter, hersker der nogen Uklarhed med Hensyn til Sigvaldis Opholdssteder.

Jón Halldórsson omtaler ikke, at Sigvaldi har været paa Vatnsfjord. Det synes dog sandsynligt, at Síra Jón á Lambavatns korte Beretning om, at han har været der (og bygget Kirken) er rigtig. De to Skinddokumenter, paa hvilke Navnet: Sigvaldi Gunnarsson findes, er begge fra denne Egn (Vatnsfjord og Ögur); særligt det sidste Dokument, hvor han kun er „Vidne“, tyder paa, at han har opholdt sig paa Stedet. Da begge Dokumenter er fra samme Tid (23/10 1467 og 19/11 1467), kan man slutte, at denne Sigvaldi har opholdt sig i Vatnsfjord i Aarene omkring 1467. Jón Þorkelsson nævner Aarene 1460—70, men dette er, saavidt jeg kan se, kun til Orientering. For disse Aarstal foreligger ingen Beviser. Derimod tror jeg, at Jón Þorkelsson har Ret, naar han mener, at Sigvaldi langalíf og Sigvaldi Gunnarsson er en og samme Person. Foruden at det passer med Tiden og Stedet, saa er det meget rimeligt, at netop han har haft et Tilgodehavende i Björn Þorleifssons Bo. Det er jo fastslaaet, at han baade er opfostret og har været i Tjeneste hos Björn. Samstemmende Beretninger gaar ud paa, at han var en stor og stærk Mand, dygtig til sit Arbejde. At han har ladet en Del af sin Arbejdsfortjeneste gennem Aarene blive staaende hos den meget rige Björn synes kun rimeligt. Naar dertil føjes den Kendsgerning (som Jón Þorkelsson ogsaa anfører), at Sigvaldi langalíf havde en Søn,

der hed Gunnar (opkaldt efter Sigvaldis Fader), mener jeg, at man med nogenlunde Sikkerhed — og som Tilfældet er i dette Skrift — kan betragte de to Navne som en og samme Persons.

Samstemmende Beretninger gaar ud paa, at han „forførte og bortførte Björns Broderdatter og rejste med hende til Síða, hvor han satte Bo“. Denne Bortførsel og Flytning til Sydøstlandet (Síða) synes herefter at have fundet Sed i Aarene efter Björns Død (1467).

Jón Halldórsson nævner, at Bortførelsen af Þuríður muligt er sket med Ólöfs „Vidende og Vilje“; men hverken Jón Halldórsson eller Jón Gissurarson nævner i denne Forbindelse Björns Navn; men omtaler begge udførligt, hvordan Ólöf optog Sagen. En Mand af Björns Naturel havde ganske sikkert, om han havde været i Live, ikke ladet en saadan Begivenhed foregaa uhævnet. Vil man fastslaa, at Sigvaldi først bosatte sig paa Síða, efter at han har været paa Vatsnfjord, og dette er sket i Aarene lige efter Björns Død, bør dette Forhold tages i Betragtning.

Man bemærker af det ene Skinddokument, at Arven eller Tilgodehavendet efter Björn (60 Hundrede og en Hest) efter Datidens Forhold er et ikke helt ringe Beløb (1 Hundrede = 1 Ko's Værdi). Han maa altsaa paa det Tidspunkt have været en forholdsvis velstillet Mand med Midler til at sætte Bo for.

Følgende Aarstal kan herefter opstilles:

Sigvaldi i Vatsnfjord (Björns Død) Aarene omkring 1467.

Sigvaldi bosatte sig paa Síða ca. 1470.

Einar Sigvaldason født ca. 1470.

Einar Sigvaldason død (blev kun ca. 50 Aar) ca. 1520.

Biskop Gissur Einarsson født ca. 1512—13.

Jón Einarsson født 1514.

Det bemærkes dog, at der kun er Beviser for det første af de nævnte Aarstal. De to sidste Aarstal er tagne fra Professor Páll Egert Ólason (Menn og menntir, II, S. 276), hvor Kronologien omkring Biskop Gissurs Fødsel gøres til Genstand for udførlig Behandling.

Sigvaldi og Þuríður havde 7 Børn: *Einar, Guðmundur, Gunnar, Gissur, Geirþrudur, Helga* og *Halldóra*. Om Gunnar og Gissur er fortalt Side 48.

„Datteren Halldóra var den sidste Abedisse i Klosteret i Kirkjubær. Hun var en meget fremragende Kvinde, stor og høj af Vækst. Slægten blev regnet for at være stor af Vækst og af stærkt Helbred“¹⁸.

¹⁸ Menn og menntir, II, S. 276—77.

EINAR SIGVALDASON

(ca. 1470—ca. 1520)

Af ældre Kildeskrifter omtales Einar Sigvaldason kun i Jón Gissurarsons Ritgjorð. Af nyere Skrifter bringer Professor Páll Eggert Ólason i sin Bog Menn og menntir under Afsnittet om Biskop Gissur Einarsson en kort Omtale af dennes Fader E. S. Det synes dog, som om disse Oplysninger er hentede fra Jón Gissurarsons Skrift, idet Teksterne væsentlig falder sammen.

I Jón Gissurarsons Ritgjorð nævnes E. S. i Fortsættelse af Omtalen af Faderen Sigvaldi langalíf (se Gengivelse af Originalmanuskriptet Side 47, Stykke 2—3). Teksten lyder saaledes i Oversættelse:

„Einar Sigvaldason var Kirkjubær-Klosterets Abbedisses Yndlingssvend, han havde en uægte Søn, før han blev gift, denne blev Præst, kaldtes Pastor Jón Einarsson den Ældre, blev en formuende Mand, var længe Ombudsmand for Kirkjubær Kloster, efter at Abbedissen nedlagde sin Værdighed. Hans Søn var Pastor Gissur Jónsson, som havde Kaldet Stafafell paa Østfjordene. — Derefter fik den førnævnte Einar Sigvaldason fat i en Husmandsdatter, som hed Gunnhildur Jónsdóttir, en Faste til Pastor Jón Loptsson¹. Einar fattede en usædvanlig Kærlighed til Gunnhildur, derfor vilde Abbedissen holde dem fra hinanden, og hun blev derfor anbragt langt østpaa i Østfjordene, dér var hun to Aar, men Einar var ikke tilfreds, førend hun kom tilbage til Klosteret, saa ægtede han denne Gunnhildur og havde med hende 14 Børn: fem af dem blev voksne, fire Sønner og en Datter. Den ældste var Gissur², den anden Jón³, den tredje Þorlákur⁴, den fjerde Halldór⁵; Datteren Oddný blev Nonne dér i Klosteret og endte sit Liv dér. Einar og Gunnhildur boede paa den Klosterjord, der hedder Hraun, hvor der paa den Tid modnedes en selvsaaet Ager, og den fik de megen

¹ I Vatnsfjord.

² Biskop Gissur Einarsson.

³ Reykholt-Præsten Jón Einarsson.

⁴ Þorlákur paa Núpur, Sysselmand i Isafjordssyssel.

⁵ Síra Halldór i Selárdal.

Gavn af ; de fleste Mennesker hentede der deres Marchalm. Denne Einar blev ikke nogen gammel Mand, halvtreds Aar gammel, da han døde, og efterlod sig disse fem førnævnte Børn ; dem tog Abbedissen Halldóra til sig, opfostrede dem med Ære, lod dem uddanne og undervise til den Lærdom, som da gaves i Skálholt paa Biskop Ögmundurs Tid“.

Foruden de nævnte Børn nævner Professor Páll Eggert Ólason ogsaa Árni Klosterbestyrer i Kirkjubær.

I Arne Magnussons: Om de islandske Klostre (trykt i A. M. Levned og Skrifter, II, S. 283) staar opført (med Skriverhaand) : „Paa Þykkvabær Kloster skrev jeg Inskriptionen paa en Ligsten, som jeg mener var Einar Sigvaldasons“ (og tilføjes paa Latin) „skal undersøges nærmere“.

Det maa anses for sandsynligt, at A. M. ikke har faaet gjort mere ved denne Sag ; i hvert Fald har jeg ikke i hans Skrifter kunnet finde mere om dette Emne.

PROVST JÓN EINARSSON

(1514—1592)

var den første i Slægten, der fik Reykholt Præstekald. Jón kaldes sædvanligvis den yngre til Adskillelse fra Pastor Jón Einarsson den ældre, hans Halvbroder (født udenfor Ægteskab), senere Præst paa Stafafell i Lón. Som tidligere omtalt, sættes hans Fødeaar til 1514.

Biskop Jón Helgason har i sin Bog: Jón Halldórsson prófastur í Hítardal, i et særligt Afsnit behandlet „Reykholtíngerne“. Oplysninger om Jón Einarsson og de øvrige Reykholtpræster er tagne herfra samt fra Giessings Jubellærere (Teksterne over de islandske Jubellærere hos Giessing er forfattede af Biskop Finnur Jónsson). Biskop Helgason skriver:

„Efter at Jón Einarssons Broder Gissur (den senere Biskop) kom hjem fra Udlandet som udvalgt Biskop (dog endnu ikke bispeviet), ser det ud til, at Jón har været sammen med ham i Skálholt. Den følgende Vinter 1542—43, medens Gissur er i Udlandet for at blive bispeviet, har han ligeledes været i Skálholt, for i Foraaret 1543, lige før Gissur kom hjem, skal hans Brødre, Pastor Jón og Þorlákur, have angrebet Kirkepræsten, Eysteinn Þórðarson den stærke, som Hævn for, at han havde forført Guðrún Gottskálksdóttir, deres fraværende Broders Fæstemø (efter Beretning hos Espólin)“.

I Jón Halldórssons Biskupasögur fortælles følgende om denne Begivenhed:

„Denne Vinter, da Biskop Gissur var udenlands, forførte Kirkepræst i Skálholt Eysteinn Brandsson (kaldt den stærke) Guðrún Gottskálksdóttir, Biskop Gissurs Fæstemø, saa om Foraaret, da man ventede Biskoppens Hjemkomst, tog hun fra Skálholt til Tunga og vilde ikke komme hjem og mødes med ham. *Jón Einarsson den yngre*, Biskoppens Broder, fortalte ham, hvad der var sket. Saa gik

den første Nat, efter at Biskop Gissur var kommet hjem. Om Morgen forbød Biskoppen Pastor Eysteinn at messe, for dengang blev der messet hver Dag. Guðrún sendte ham Bud at forlade Skálholt snarest muligt, men det vilde han ikke og gik til Middagsmaaltidet. Da han havde sat sig til Bords, kom Biskoppens Brødre ind, Pastor Jón med en Økse i Haanden og Þorlákur med en Kaardekniv; da løb Pastor Eysteinn under Højbordet, svøbte Kappen om sine Hænder og afbødede Slagene. Dog var Kniven saa skarp, at den gik gennem det hele, og Eysteinn blev haardt saaret. Da sprang han op over Bordet ud paa Gulvet og ventede paa dem, trak en stor Fiskerkniv, som han havde paa sig, og afbødede Slagene, sprang siden paa Þorlákur og fik ham under sig, for han var en meget tapper Mand, og dog havde Þorlákur to Mands Styrke. Eysteinn satte Kniven for Þorlákurs Bryst og trykkede til af alle Kræfter, men den blev helt krumbøjet, for Þorlákur havde Panser paa. Pastor Jón huggede Pastor Eysteinn i Lemmerne med Øksen, indtil han blev udmattet af Blodtab. Da kom Hovmester Árni Ólafsson, Broder til Pastor Einar, som var Bedstefader til Pastor Jón Egilsson i Hrepphólar, og skilte dem. Da Pastor Eysteinn var kommet ud i Døren, vilde han gaa ind igen til Brødrene, men fik ikke Lov til det; saa blev hans 13 Saar lægt i Hólar. Dette blev regnet for at være gjort Biskop Gissur og den nye Lære til Skam, og der blev dømt ham LL Mark i fuldkommen Bøde efter Kirkens gamle Love. Om Sommeren fødte Guðrún i Tunga Trillinger, de blev alle døbt, men døde saa. Da skal Biskop Gissur have svaret: Det havde været et Spring og et Hofmands Spring, og dog vilde han forsone sig med sin Guðrún, men hun vilde ikke, nogle siger, paa Grund af Stolthed, men andre siger paa Grund af Skamfølelse og Modgang. Hendes Broder Oddur havde ogsaa raadet Hr. Gissur fra det paa Grund af Skandalen“.

Aar 1545 blev Jón præsteviet i Skálholt og ansat som Kirkepræst ved Domkirken i Skálholt og blev der antagelig i 5 Aar. I dette Tidsrum skal Pastor Jón have afskrevet (eller renskrevet) for Biskop Gissur en islandsk Oversættelse af Salomons Ordsprog eller noget af det gamle Testamente, som Gissur havde oversat. Endvidere forefindes i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling (AM. 243 c, fol.) en af Jón Einarsson foretagen Afskrift af Kongespejlet (Fig. 8). Herom bemærker Arne Magnusson paa en indlagt Seddel: „Prov-

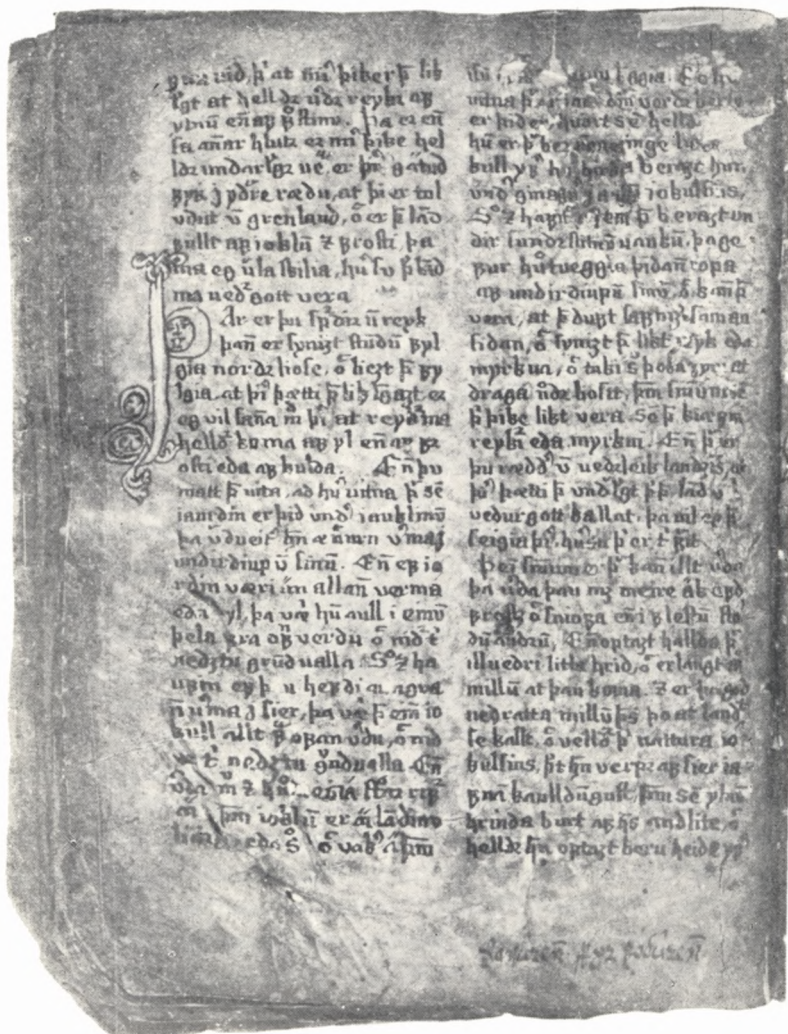

Fig. 8. Side af Pastor Jón Einarssons Afskrift af Kongespeilet.
(AM. 243 c, fol.).

sten Síra Jón Halldórsson anser for sikkert, at dette er Síra Jón Einarssons Haand“.

Pergamethaandskriften stammer fra ca. 1550 og er temmelig defekt og utydelig. Ovenstaaende Fotografi gengiver en Side i Haandskriftet.

„Man kan slutte“, siger Biskop Helgason, „at Pastor Jón har været en lærd Mand som mange af hans Efterkommere lige til denne Dag“.

De to første Aar efter Biskop Gissurs Død har Pastor Jón arbejdet videre som Kirkepræst i Skálholt, og som saadan vides han at have overværet Præstestævne paa Þingvellir under Biskop Marteins Forsæde.

Aaret før fik han Sønnen Böðvar (1548) med Guðríður Sigurðardóttir (eller Jónsdóttir)¹, Skafferske i Skálholt, som senere blev hans Hustru. Aaret 1550 eller deromkring fik Pastor Jón Mosfell Præstekald i Grímsnes og virkede der til 1559, hvorefter han fik Garðar paa Akranes. Der var han Præst i 10 Aar, og i de Aar har han giftet sig med Guðríður, Moder til sit Barn i Skálholt.

Det ser ud til, at Biskop Gísli Jónsson har syntes om Pastor Jón, for 1569 giver han ham Reykholt Præstekald i Samraad med Ólafur Jónsson Bagge, som den Gang var blevet den danske Christoffer Valkendorfs Ombudsmand; Valkendorf havde paa det Tidspunkt faaet Landet som Len af Kongen.

At Pastor Jón har nydt Anseelse hos sine Overordnede paa Skálholt Bispestol, kan man se deraf, at han ofte blev tilkaldt som gejstlig Dommer i Biskopperne Gissur, Marteinn og Gíslis Tid. Saaledes er Pastor Jón den ene af de 24 Præster, som Biskop Marteinn udnævner til Dommere om Biskop Jón Arasons Bestemmelser, Breve og Gerninger, der forelaa efter dennes Henrettelse (1550).

„En gudfrygtig Mand og meget gavnlig for Kirken“ var Biskop Gíslis Dom om Pastor Jón, da han søgte til Reykholt. Men ellers var den offentlige Mening om ham, at han var en spagfærdig Mand „og saa langt fra at være gærrig, at han aldrig har laant en Hest, modtaget Arbejde eller Gæstfrihed uden at yde fuld Betaling“. Det siges ogsaa om ham, at det har været hans kæreste Arbejde at læse og skrive. Biskop Finnur Jónsson siger om ham: „Hr. Jón var en sagtomdig og stille Mand, meget flittig i at læse og skrive, hvilket i de Dage var høj nødvendigt for Præsterne, saasom her endnu ikke var trykte Bøger at faae“.

I sin Alderdom kaldte Pastor Jón sin Søn Böðvar fra Staður i Grunnavík til sig for at hjælpe sig med Embedet og i det Haab, at

¹ Se Bisks. II, 1878, S. 600, Anm. 3.

han kunde blive hans Efterfølger. Pastor Böðvar vilde nødig forlade Grunnavík, for han syntes, „Jorden var god og Jøkelfjordene gav god Fangst“. Men hans Fader anførte, at „Reykholt vilde blive heldigt for ham og hans Efterkommere i lange Tider, hvis han behandlede Pladsen godt“. Pastor Böðvar opfyldte tilsidst sin Faders Ønske, hvorefter Faderen kort efter gav Afkald paa Embedet til Fordel for Sønnen.

I de 7 Aar, han havde tilbage, levede han hos denne i Reykholt og døde der 78 Aar gammel. Alt i alt maa Pastor Jón Einarsson regnes blandt fremragende islandske Præster i den sidste Halvdel af det 16. Aarhundrede.

I Biskop Gissurs Brevbog, der i Original opbevares i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling, findes følgende Kvitteringsbrev²:

Pastor Jón Einarssons Kvitteringsbrev.

At min Broder, Pastor Jón Einarsson, har gjort mig nøjagtigt Regnskab for det Fadebursarbejde, Kælderraad og Medfarten af alle de Penge, som han har haft paa mine og Bispesædets Vegne indtil nu. Ligeledes ogsaa for alt det som han har haft i sin Varetægt i Domkirken og Sakristiet, som bestaar af Bøger, Ornamente og andre Ejendele, Ornamentis, derfor saa giver jeg og gør fornævnte Pastor Jón Einarsson aldeles kvit og uden Anklage for alle disse Penges Medfart udenfor og indenfor Kirken i smaat og stort alt taget i Betragtning og intet udeladt, og for alt det, som han muligvis har forbrudt og som han trænger til at faa Kvittering for af Kirkens Øvrighed, giver jeg ham og gør ham aldeles kvit og uden Anklage for mig og alle mine Efterfølgere, Skálholts Domkirkes Overordnede Ledere. Skrevet i Skálholt Lørdagen næst efter Olafs Messe om Sommeren Anno Domini 1546³.

² AM. 232, 8vo, M. 97 b. (Trykt i Diplm. Islandicum, XI, S. 480).

³ Den 31. Juli 1546.

PROVST BÖÐVAR JÓNSSON

(1548—1626)

Den næste i Slægten fra Reykholt, som fik dette berømte Saga-sted, var Böðvar Jónsson, der, som før omtalt, blev født i Skálholt 1548. Sandsynligvis har han — skriver Biskop Helgason — selvom han var født udenfor Ægteskab, været opdraget hos sin Fader, efter at denne kom til Mosfell, men efter at hans Fader flyttede fra Mosfell til Akranes, er det sandsynligt, at Pastor Jón har sat sin Søn i Pleje og til Undervisning hos sin Efterfølger Pastor Jón Loptsson (der senere flyttede til Garðar paa Álftanes og derfra til Vatnsfjord). Pastor Jón Einarsson og Pastor Jón Loptsson var kødelige Fætre. Man regner i det mindste med, at Böðvar i sin Ungdom har lært hos denne Præst. Pastor Jón giver Aaret 1572 Böðvar Jónsson „udmærket Vidnesbyrd for hans Opførsel i sine Ungdomsaar, da han var i hans Hjem til Undervisning“. Med Ordene „hans Hjem“ kan der først og fremmest menes Mosfell, men det kan godt være, at Böðvar er flyttet med Pastor Jón til Garðar paa Álftanes og maaske til Vatnsfjord, da Pastor Jón flyttede hertil 1564. Pastor Jón Loptsson var efter 34 Aars Præstetjenese i Vatnsfjord dømt at „have forbrudt Vatnsfjord“ for at have ægteviet sig selv til sin sidste Kone (han var gift 3 Gange); men denne usædvanlige Opførsel blev regnet som Følge af Forvirring eller Alderdomssvaghed.

Om Pastor Böðvar har faaet anden Uddannelse til Præstegeringen end Hjemmeundervisning hos Pastor Jón Loptsson vides intet. Aaret 1569 skal Böðvar være blevet præsteviet som Huskapellan hos Lovmand Eggert Hannesson paa Bær paa Rauðisandur, men ellers ved man ikke med Sikkerhed, hvor han har opholdt sig i disse Aar, indtil han 1575 fik Staður i Grunnavík. Det ser ud til, at Pastor Jón Loptssons førømtalte Vidnesbyrd paa en eller anden Maade har staaet i Forbindelse hermed, og det er ikke utænkeligt, at Pastor Böðvar var flyttet derhen som Kapellan samme Aar (1572), som

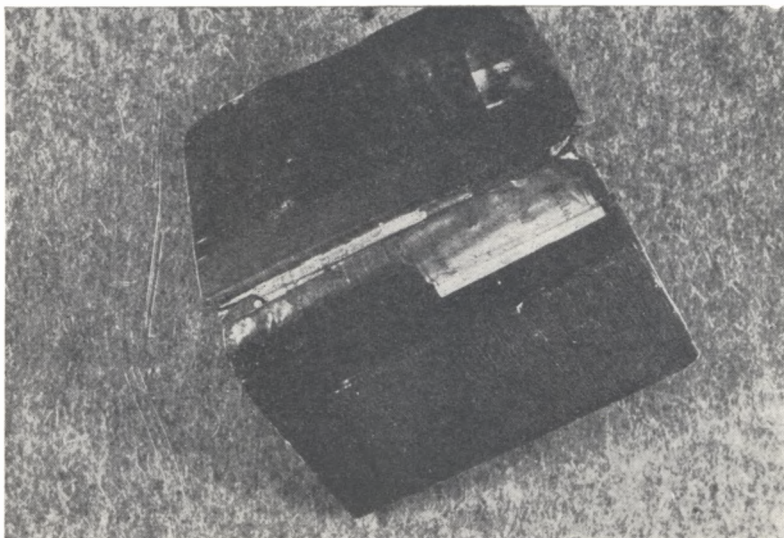

Fig. 9. Pastor Böðvars Oversættelse af Pastor H. C. Sthens Vandrebog. Skrevet Aar 1606. (Bindet en Del forbrændt). AM. 425, 12 mo.

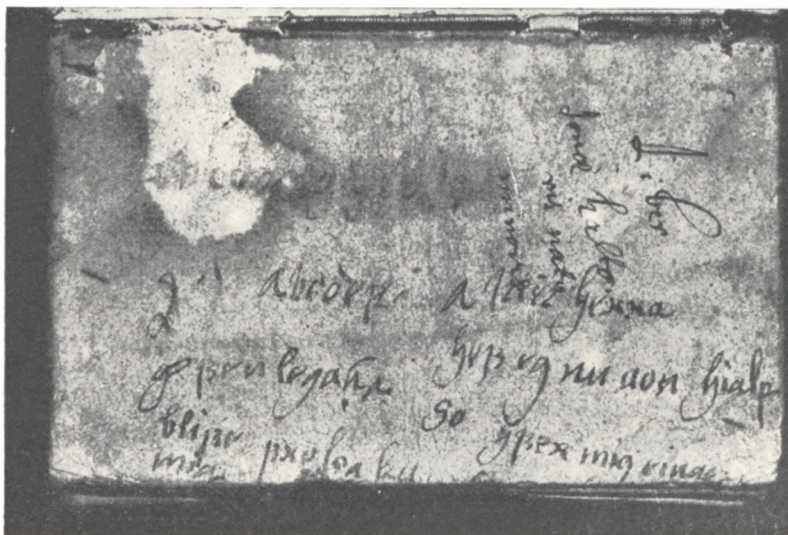

Fig. 10. Samme. Paa tværs af Titelbladet staar: „Liber Jonæ haldoris natu minoris“. Bogen maa efter dette antages at have tilhørt Provst Jón Halldórsson's Broder: Provst i Þingvellir Jón Halldórsson kaldet „den yngre“.

Vidnesbyrdet er udstedt; imidlertid faar Pastor Böðvar Udnævnelsen til Embedet af Biskop Gísli 1575. Omtrent paa samme Tidspunkt regner man med, at Pastor Böðvar er blevet gift med sin Forgængers Datter Ásta Pantaleonsdóttir (han fik med hende 10 Børn, hvoraf 5 døde i ung Alder). Som før omtalt ønskede Pastor Jón i Reykholt

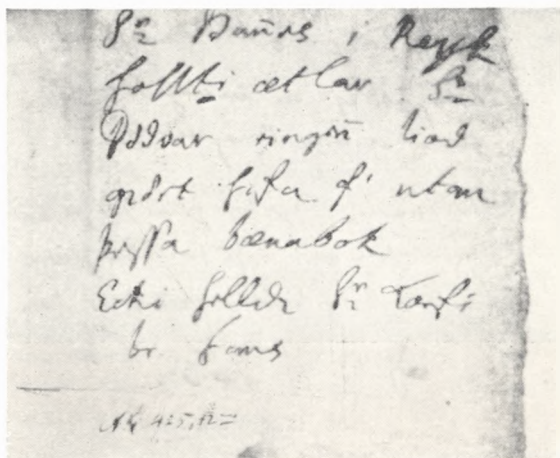

Fig. 13. Samme.

(AM. 425, 12 mo).

Fotografi af en i Bogen indlagt Seddel skrevet af Arne Magnusson, „Sr Hannes i Reykholt mener, at Sr Böðvar ingen Digte har skrevet udover denne Bønnebog. Ikke heller hans Broder Sr Torfi“².

at faa sin Søn Böðvar til Kapellan sammesteds, og Pastor Böðvar opfyldte sin Faders Ønske, selv om han nødigt gjorde det. Hvilket Aar han flyttede sydpaa vides ikke med Sikkerhed, men Udnævnelsen til Reykholt har han faaet, inden hans Fader nedlagde Embedet 1582. I 1585 blev han af Biskop Gísli udnævnt til Provst efter sin Fader i Tveraating sydfør Hvítá, og det Embede beholdt han til sin Død eller 41 Aar ialt. Pastor Böðvar var meget afholdt af Biskop Gísli og ikke mindst af Biskop Guðbrandur paa Hólar. Venskabet med Biskop Guðbrandur stammer rimeligvis fra Pastor Böðvars Ophold i Skálholtskolen. Men hvorledes det end er opstaaet, saa gaar man ud fra, at Guðbrandur, efter at han paabegyndte sin Bogudgivelse paa Hólar, har haft den Regel at sende Pastor Böðvar som

² Sr Hannes og Sr Torfi, Provst Jón Halldórssons Brødre.

Gave et Ekspl. af hver eneste Bog, han lod trykke, og ligeledes menes det, at Guðbrandur hos Pastor Böðvar har søgt Raad angaaende Salmebogsudgivelsen, samt at de har korresponderet angaaende dette Emne. Pastor Böðvar gav sig desuden af med Digtning og skal have oversat „Vandrebogen“ („Manuale itinerarium“) af den danske

Þetta er Fornid Sr
 Balldors i Reykfolki
 & minnst hi þ þ þ þ
 ad fa þa hi var
 hiv kirkja i Skalholti.

Þokin ~~er~~ er nu lan
 nu Mag. Brynjólfs.

Það er Ordinantiu-Concept
 Sr Böðvars i Reykfolki.
 vortu þess þessigum alþez
 illud. in 4to Reykholki
 inspexi. 4M 266 H

Fig. 14. Pastor Böðvars Forarbejde til Islands Kirkelov. AM. 266, fol., Stykke 3. En foran i Bogen indheftet Seddel (Arne Magnussons Haandskrift) lyder (i Oversættelse): „Dette er Sr Halldór i Reykholt's Haand og han menes at have skrevet det, da han var Kirkepræst i Skálholt. Bogen er af dem, der var hos Magister Brynjólfur. Det er „Ordinantiu-Concept“ Sr Böðvars i Reykholt. Det ved jeg med Sikkerhed, efter at jeg har set et andet i 4to i Reykholt“.

Digterpræst Hans Christensen Sthen. Oversættelsen er opbevaret i Den arnamagnæanske Samling (se ovenstaaende fotografiske Gen-givelse Fig. 13). Professor Páll E. Ólason antager, at Nr. 163 i Guðbrandurs Salmebog kan være Oversættelse af Pastor Böðvar efter denne „lille Rejsebog“. Ellers er det kendt, at Guðbrandur var godt tilfreds med Pastor Böðvars Bemærkninger angaaende Salme-

vilde de unge Mænds Formyndere ikke gaa ind paa. Deres Stedfader, Pastor Böðvar, betænkte sig ikke paa at tage med Drengene til Bessa-staðir og bad den danske Statholder prøve dem, om de var egnede til Skolelærdom. De viste sig at være saa godt forberedt, at Biskoppen fik et alvorligt Vink om at „modtage dem til Skolen og trænge ikke af dem deres lille Fædrenegaard“. Men skønt Biskoppen her maatte bøje sig, bar han ikke Nag til Pastor Böðvar, men modtog ikke destomindre hans Sønner, Finnur og Jón den yngre, kort efter uden Modsigelse til Skoleophold, selv om de ikke havde nogen fast Ejendom at stille som Sikkerhed.

Hvad Herr Oddur har anset Pastor Böðvar for, ses bl. a. klart deraf, at da Statholder Henrik Kragh paa Kongens Bud forelagde Biskopperne Guðbrandur og Oddur, 1593, at skrive Kirkelov til næste Alting „med gode og skønsonne Mænds Raad og Hjælp“, da blev Pastor Böðvar bedt om at tage Sæde i dette Nævn. Men paa Grund af Uenighed med Statholderen om nogle Paragraffer blev dette Arbejde uden Resultat. Pastor Böðvars Forarb. til islandsk Kirkelov findes endnu i Afskrift¹ (AM. 266, fol.) (se Fig. 15). En af de Ting, som fremfor andet skaffede Pastor Böðvar Anseelse og Venskab, var hans Kamp i Aarevis for, at Præsterne i Borgarfjorden blev befriet for den ulovlig opkrævede Tiende paa Løsøre, som ikke var kendt andre Steder, men som Lovmand Þórður forlangte, de skulde betale. Pastor Böðvar skrev et „Klagebrev“ til Kongen om dette ulovlige Krav, og det lykkedes ham tilsidst med ukuelig Energi efter 10 Aars Vrøvl angaaende Sagen at faa sine Præster befriet for denne Byrde (Altinget 1604). Pastor Böðvar blev, naturligvis, meget afholdt af sine Standsfæller for sit dygtige Arbejde i denne Sag.

Biskop Finnur Jónsson skriver om Pastor Böðvar, „at han har været meget alvorlig og meget lærd, efter hvad man kunde vente“. Og Biskop Hannes Finnsson regner ham for „den navnkundigste af Reykholtslægten“.

Som før omtalt var Pastor Böðvar gift 3 Gange og havde ialt 15 Børn med sine 3 Koner. I sidste Ægteskab blev der født ham 2 Sønner: Finnur Böðvarsson², en lovende ung Mand, der rejste til

¹ Denne Afskrift er med hans Sønesøn Pastor Halldór Jónssons Haand.

² Finnur Böðvarsson omtales i: Jon Olafssons Oplevelser som Bøsseskytte under Christian IV, S. 71. (Oversat af S. Blöndal, Kbh. 1905). E. F.

København for at fuldende sine Studier 1614, men døde der 1618, dybt begrædt af sin Fader. Bagerst i ovenfornævnte Vandrebog findes et Mindedigt, forfattet af Pastor Böðvar selv („En ydmyg Bekendelse“), det er til Minde om Sønnen Finnur. Finnurs Navn kan læses i Begyndelsesbogstaverne i Versene. Digtet vidner om stor Sorg og Tillid til Gud. Begyndelsen lyder:

Fader i Himlen, Fader til alle,
Fader god, du er Lys for Folket,
Fader til Livet, fuld af Naade,
Fader nu til dig jeg iler.

Den anden Søn var Jón Böðvarsson den yngre, som blev Præst i Reykholt efter sin Fader 1626. Men 8 Aar før den Tid var Jón den yngre blevet udnævnt til Hjelpepræst hos sin Fader, der var blevet svagsynet paa sine gamle Dage og tilsidst blev helt blind. Pastor Böðvar døde 1626. Han havde da været Præst i 57 Aar.

Foruden ovennævnte Vandrebog og Forarbejder til Islands Kirkelov forefindes i Den arnamagnæanske Haandskriftsamling: Almindelig Arveberegning efter Lovbøgerne sat paa Vers (AM. 225 a, 4to). Den sidste af disse „13 erfð“ har følgende Vedtegning: „Tretende Arv har Sira Böðvar i Reykholti rimet“ (se Fig. 16).

PASTOR JÓN BÖÐVARSSON

(1593—1657)

Om Pastor Jón Böðvarsson i Reykholt ved man ikke ret meget ; dette kunde tyde paa, at han ikke har været saa foretagsom og betydelig som sin Fader og Bedstefader. Han blev født i Reykholt 1593 og kaldes som Regel „den yngre“ til Adskillelse fra sin Halvbroder af Pastor Böðvars første Ægteskab, Pastor Jón Böðvarsson den ældre, som ligeledes blev Præst. Pastor Jón den yngre gik i Skálholtskolen og blev udskrevet derfra i Biskop Oddurs Tid, viedes til Kapellan hos sin Fader 1618 og fik Reykholt Præstekald efter ham antagelig i 1627. Man mener, at Pastor Jón har været godt begavet, selv om han ikke kunde maale sig med sin Broder, Finnur Böðvarsson, som var bekendt for sin Begavelse og rejste til Udlandet for at fuldende sine Studier. Paa den anden Side havde Pastor Jón Böðvarsson Forstaaelse af Gavnligheden af god Uddannelse, idet han sendte to af sine Sønner „til Ophold ved Akademiet i København“, Halldór den ældre og Ólafur, som begge blev „Attestati“. Der gik stort Ry af Pastor Jón for hans Spagfærdighed og hans Strenghed i Sæder i Hjemmet, men særlig bekendt var han dog for sin store Sangstemme, „den største paa den Tid“. Det fortælles, at da Biskop Guðbrandur Aaret 1621 bortgiftede sin Datterdatter, Helga Aradóttir, til Guðmundur Hákonarson paa Þingeyrar, havde han formaaet Provst Jón i Reykholt til at rejse til Nordlandet for at synge „for Brudgomsbænken“. I andre Skrifter tilføjes, „at det havde mishaget Sysselmand Ari Magnússon, at den store Sanger fra Vestfjordene, som man havde faaet til at synge for Brudebænken, ikke fik den Forpris, som han vilde“.

Pastor Jón var gift med Setselja Torfadóttir (Datter af Pastor Torfi Þorsteinsson paa Gilsbakki). De havde 19 Børn, hvoraf kun 6 overlevede Barneaarene. Blandt dem var Pastor Halldór den ældre, som fik Reykholt som den fjerde af Slægten, samt Pastor

Torfi, som blev Salmedigteren Hallgrímur Péturssons Efterfølger i Saurbær paa Hvalfjordsstrand, Pastor Ólafur i Hítardal (før Skolemester i Skálholt) og Pastor Halldór den yngre paa Staður i Grunnavík. Deres Søster, Steinunn, var gift med Pastor Hannes Björnsson i Saurbær. I Pastor Jón Böðvarssons sidste Embedsaaar var hans Søn, Pastor Torfi, hans Hjelpepræst, men da Pastor Torfi ikke var Attestatus, fik han ikke Reykholtembedet, men dette blev overdraget hans Broder Halldór. Pastor Jón døde 1657 (64 Aar gammel).

PROVST HALLDÓR JÓNSSON

(1625—1704)

Pastor Halldór Jónsson var født i Reykholt 1625. Han gik i Skálholtskolen og blev udskrevet derfra 1646. I Aaret 1648 rejste Halldór til Udlandet, og det ser ud til, at Rejsen er blevet bestemt efter Biskop Brynjólfur Sveinssons Tilskyndelse, som har lært den unge Mand at kende i hans Skoleaar og anset ham for at være egnet til Studier. I de tre Aar, hvor Pastor Halldór opholdt sig i København, skal Ole Worm have været hans „Privatlærer“, og Halldór skal have nydt særlig Yndest hos denne gode og fremragende Mand. Efter Hjemkomsten fra Universitetet blev Halldór i 3 Aar „Hører“ i Skálholt Skole (1651—54) og siden andre tre Aar Kirkepræst ved Domkirken der (1654—57) og tillige Lærer ved Skolen i Pastoralteologi. Sommeren 1654 var Halldór paa Visitatsrejse i Múlasysterne med Biskop Brynjólfur. Samme Aar var Pastor Þórarinn Eiríksson i Eydalir, „en meget upaalidelig Person“ (som senere skulde blive Kongens Historieskriver, men døde 1685 „i sin Udsvævelse“, siger Espólin) dømt fra Kjole og Kald. Pastor Þórarins Menighed vilde nu have Halldór til Præst, og han var heller ikke uvillig dertil. Men Faderen Pastor Jón vilde ikke høre Tale derom og sagde, at i saa Tilfælde vilde Reykholt gaa ud af Slægten, for han var den eneste, der kunde gøre sig Haab om at overtage Embedet efter ham, „han var ogsaa den af hans Sønner, som var skikket af Gud til at overtage Præstegaarden efter ham“. Det blev derfor ikke til noget, at Halldór overtog det omtalte Præstekald, men da han havde faaet nok af Hørerstillingen under Rektor Gísli Einarssons Overherredømme, der til Trods for sin usædvanlige Lærdom, særlig i „Arithmetica og Stjernemesterkunst“, „var meget tilbøjelig til Drukkenskab, saa meget gik planløst baade i Ord og Gerning“, opgav Pastor Halldór denne Stilling og blev i Stedet for Kirkepræst i Skálholt. Medens Pastor Halldór var Kirkepræst i Skálholt, afskrev han Biskop Gissurs Brev-

bog. Denne Afskrift er opbevaret i Den arnamagnæanske Samling (AM. 266, fol.). Efter sin Faders Død fik han 1657 Reykholt Præstekald. Skønt Pastor Torfi, der paa det Tidspunkt var Kapellan, maatte vige for sin Broder, „fordi han ikke havde studeret udenlands“, var der udmærket Venskab og Enighed mellem de to Brødre, der begge boede ugifte i Reykholt. I 1662 tog Pastor Torfi til Skálholt som Kirkepræst for anden Gang, og derfra forflyttedes han til Saurbær, hvor han døde Aaret efter.

Om Pastor Halldór ved man iøvrigt følgende: Det fremgaar af Biskop Brynjólfurs Anbefaling (da han søgte Reykholt), at han „fortjener det bedste Vidnesbyrd for Spagfærdighed og Beskedenhed, Troskab og Huldskab mod sig og sine“, og at han skilles fra ham med „Gunst og Venskab, godt og uplettet Rygte“. Som Provst — til hvilket han udnævnes seks Aar senere — fik han det Vidnesbyrd, at han var „ædruelig, stilfærdig, bramfri og et godt Menneske, meget afholdt paa Egnen og mente alle det godt“. Han siges at have været Biskop Brynjólfurs nære Ven. Biskoppen skal ofte have raadført sig med ham, naar der skete noget af stor Betydning.

Da Biskop Brynjólfur 1674 nedlagde sit Embede og blev afløst af Biskop Þórður Þorláksson, og denne skulde ud paa sin første Visitatsrejse, valgte han, helt fremmed som han var paa de Egne, Pastor Halldór i Reykholt til at følge sig. Ogsaa som en „klarhovedet og klog, oprigtig og lovkyndig Mand“ blev det ham betroet, sammen med tre andre Præster, at omarbejde Norske Lovs 2den Bog (Kirkelov), saa denne passede for islandske Forhold.

„Iøvrigt“ (siger Biskop Helgason) „kender man kun lidt til Pastor Halldórs Embedsførelse i Reykholt, og det er muligt, at han ikke har været særlig energisk i sit Embede eller i Indblanding i offentlige Sager, men har gjort sin Gerning i Stilhed med det samvittighedsfulde Menneskes Pligtopyldelse, uden at gøre sig bemærket angaaende andre Sager end dem, som angik hans Gerning paa det ham „betroede Arbejdsfelt“, hvad der selvfølgelig var nok til at gøre ham afholdt blandt Egnens Beboere, Standsfæller og Overordnede“.

Om hans Ægteskab fortælles følgende:

De første 7 Aar af sit Ophold i Reykholt var Provst Halldór ugift. Men Aaret 1664 blev han gift med Hólmfríður, Datter af Lovrettemand Hannes Helgason fra Kolsholt i Flói. Hannes havde

før været Forvalter i Skálholt, men var død for ca. 10 Aar siden. Hólmfríðurs Moder, Ragnhildur (Datter af Sølvsmed Daði Jónsson) var Søster til Pastor Halldór Daðason i Hruni. Ragnhildur Daðadóttir boede i Kolsholt efter sin Mands Død, og hendes Datter Hólmfríður var hos hende, indtil hun blev gift. Hólmfríður blev tidlig anset for et udmærket Parti, og mange havde friet til hende, men faaet Afslag. Provst Halldór i Reykholt havde hørt denne Pige omtalt, hun var af alle anset for det bedste Parti østpaa. Den ugifte Præst har sikkert ment, at hans Lykke var gjort, hvis han fik en sliG Pige. Det omtales i Breve, at Pastor Halldór er rejst til Kolsholt i Efteraaret 1663 og har fremført sit Ærinde for Moder og Datter, om at Datteren maatte blive gift med ham. Sandsynligvis har Svaret ikke været opmuntrende, for ikke længe efter skriver Pastor Halldór til sin gode Ven, Pastor Torfi Jónsson i Gaulverjabær, og beder ham tale hans Sag for Pigen eller snarere for hendes Moder, for dengang blev der ikke spurgt saa meget om Datterens Vilje som om hendes Forældres eller nærmeste Slægtninges. Pastor Torfi var ganske vist taget til Kolsholt den samme Sommer i samme Ærinde, men for en anden Præst, men ogsaa uden Resultat. Dette omtaler han i et Brev til Ragnhildur¹, men tilføjer, at han maa dog „krybende paa Benene efter hvert Fald“ endnu engang forebringe hende en anden gejstlig Mands Privatsag, nemlig Pastor Halldórs. Pastor Torfi fremhæver, at Pastor Halldór „har opført sig hæderligt i Hører- og Kirkepræsteembedet i Skálholt, og han er ham fra Ungdommen bekendt for alt godt som og flere gode Mænd her i Landet, vidende vist han havde saa mange gode Egenskaber, som de fleste kunde ønske sig, baade i Lærdom, Sindelag, Intelligens, Omgængelighed og hæderlig Moral, Opførsel o. s. v.“. Endvidere omtaler Pastor Torfi, at han er Præst til Reykholt, den fjerde af samme Slægt, nyvalgt til Provst, samt at Reykholt er en smuk Præstegaard, og alle Præster har haft det godt der. Til Slut anmoder Pastor Torfi om et „gunstigt Svar“ fra Ragnhildur, Hólmfríðurs Moder, henimod Jul, saa han kan „bringe Pastor Halldór hendes Ja i Julegave“. Det er klart, at Pastor Halldór og hans Ven Pastor Torfi har anstrengt sig meget i denne Sag, og Resultatet blev ogsaa, som Pastor Halldór ønskede, for næste Aar (1664) stod Pastor Halldór og Hólmfríður

¹ I Lbs. 32, fol. VII, findes: Bréf frá Síra Torfa Jónssyne i Gaulverjabæ til Ragnhildur Daðadóttir Kolsholte. E. F.

Hannesdóttirs Bryllup. Deres Samliv blev overordentlig lykkeligt i de 40 Aar, de levede i Ægteskab. Hólmfríður var ogsaa en særdeles udmærket Kvinde og en fremragende Husmoder. De fik 4 Sønner, som alle blev Præster: Pastor Jón i Hítardal, Pastor Hannes i Reykholt, Pastor Torfi paa Reynivellir og Pastor Jón den yngre paa Þingvellir. De tre førstnævnte blev Provster, medens deres Moder

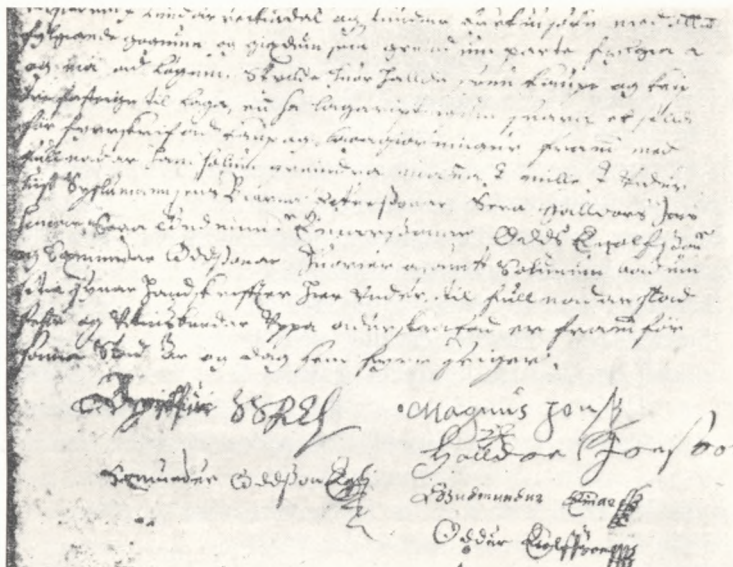

Fig. 17. Fotografi af Biskop Brynjolf Sveinssons Brevbog (½ Side).
AM. 269, fol. (Pastor Halldór Jónssons Haand).

Underskrifterne er følgende:

Brynjolfur SSReh.

Magnus Jonsson.

Halldor Jonsson.

Sæmundur Oddsson Egh.

Gudmundur Einarsson.

Oddur Eiolfsson.

levede, og derfor blev hun almindelig kaldet „Hólmfríður Provstemoder“. To Døtre, Guðrún og Katrín, mistede de under Koppepidemien 1707. Den 3. Datter Setselja² blev gift med Pastor

² Ifølge Sýslumannaæfir, IV, S. 309, havde de to Døtre af samme Navn, ovennævnte Setselja (ældre) og Setselja (yngre), g. m. Pastor Björn Þórdarson i Melum.

Helgi Jónsson paa Staðarhraun. Pastor Halldór i Reykholt døde 1704, 79 Aar gammel og blev anset for en fremragende Mand i alle Maader. Hólmfríður overlevede sin Mand i 27 Aar og døde i Reykholt hos sin Søn Provst Hannes i Efteraaret 1731, næsten 90 Aar gammel (født i Bræðratunga Aaret 1641).

Biskop Jón Helgason, hvem ovennævnte Beretninger skyldes, slutter sin Omtale af Halldór Jónsson:

„Dette Ægtepars Sønner blev alle ansete Mænd, men den mest fremragende blev dog den ældste Søn, som i Hítardál „gjorde Gaarden berømt“ al den Tid, han var Præst, og har med sine litterære Arbejder og sin Viden kronet sit Navn med Hæder, saa at det vil sent, om nogen Sinde, gaa hans Folk af Minde“.

I Den arnamagnæanske Haandskriftsamling er opbevaret Biskop Brynjólf Sveinssons originale Brevbøger (AM. 268—81, fol.)³. I disse har Biskoppen indført alle vigtige Embedshandlinger, Breve og Familieanliggender, der fandt Sted i hans Biskopstid. Under sit Ophold paa Skálholt i Aarene 1651—57 er Halldór Jónsson blevet anvendt som Skriver og Vitterlighedsvidne ved Embedshandlinger; hans Haandskrift og Underskrift findes saaledes flere Steder i Brevbogen (Fig. 44). Derimod opholdt han sig ikke i Skálholt, da de dramatiske Begivenheder, der knytter sig til Biskoppens Privatliv, fandt Sted 1660—62 (skildret i Guðmundur Kambans „Skálholt“, I—IV). Hans Broder Torfi kom som før nævnt til Skálholt i 1662.

Biskop Finnur Jónsson skriver om Halldór:

„Han var ikke aleneste lærd, men vittig, fornuftig og i Landets Love og gamle Sædvaner meget vel verseret Mand, hvorfor han af alle blev elsket og æret, særdeles af Biskopperne M. Brynjólf Sveinsson og M. Thorlacius afholden, og altid brugt eller udnævnt til at være med i vanskelige og ekstraordinære paabudne Forretninger“. (Hist. eccl., Tom. III, pag. 556, 666—67).

³ Se Fig. 17.

PROVST JÓN HALLDÓRSSON

(1665—1736)

Af

HANNES ÞORSTEINSSON

(Indledning til *Hítardalsannáll*)¹.

Den lærde Hítardalsprovst, Jón Halldórsson, er uden Tvivl den mest betydelige og produktive af alle islandske Historieskrivere paa den Tid. Han rager saa langt op over de andre, at de ganske forsvinder i Sammenligning med ham. Han kan med Rette kaldes sin Tids Lærdomskonge i Island. Hans Skrifter er en usædvanlig rig Kilde for alle, der har studeret islandsk Historie i de næsten to Aarhundreder, der nu er forløbet siden denne enestaaende Lærde døde, der var saa omhyggelig, beskeden og samvittighedsfuld i al sin Fremstilling som overhovedet muligt. Foruden de mange betydelige Skrifter, han udarbejdede, er det af ikke mindre Betydning, at han med utrættelig Flid og Interesse har reddet utallige islandske Kildeskrifter fra Fortabelse ved usædvanlig store og omfattende Afskrifter af al Slags historisk Viden, især Breve og andre historiske Kilder, som vi nu vilde være fattigere, hvis han ikke havde holdt sammen paa dem, dog er der ikke Tvivl om, at meget af hans Arbejde er forsvundet ved Efterkommeres Vanrøgt, selv om det, der er bevaret fra hans Haand af baade originale Værker og Afskrifter, er af et forbløffende Omfang.

Om Provst Jón er der kun blevet skrevet temmelig lidt. Selv har han meddelt de vigtigste Træk af sit Liv i Levnedsskildringerne af Rektorerne i Skálholt², i sine Præstebiografier og i Biskoppesagaerne³ [om Biskopvalget]. Senere har hans Søn, Biskop Finnur, omtalt ham

¹ Oversættelse ved mag. art. Fru G. Benediktsson.

² Trykt i Sögufél.s Udg. (Skólameistarasögur) 1916 og f. Aar, I, S. 170—173, og ligeledes i Fortalen til Provst Jóns Biskupasögur (I, S. X—XIII).

³ Bisks. J. H., I, S. 379—383. (Gengivet S. 104).

i sin Kirkehistorie⁴, og cand. mag. Guðmundur Þorláksson (død 1910) har skrevet om ham i Fortalen til Hirðstjóraannáll⁵, men denne Levnedsskildring er paa forskellige Maader unøjagtig, fordi Forfatteren ikke havde tilstrækkelig Materiale for Haanden. Endvidere har Rigsarkivar, Dr. Jón Þorkelsson (død 1924) udarbejdet en Liste over hans vigtigste Skrifter⁶, og yderligere omtales de i Forfatterfortegnelser. Dette er ikke Stedet til at give en udførlig Skildring af denne yderst betydelige og flittige Lærde, men jeg har samlet et stort Materiale dertil i min Samling af Biografier. Paa den anden Side syntes det mig ikke at være af Vejen at gøre noget mere ud af Provst Jóns Levned, end hidtil er sket, især nu da et af hans Værker udkommer for første Gang paa Tryk, og der desuden næsten er gaaet 200 Aar siden hans Død (1736). Det nedenstaaende om Provst Jóns Liv følger en Slags Middelvej mellem en kortfattet Oversigt og en fuldstændig, udførlig Levnedsskildring, hvor alt erholdeligt Materiale er undersøgt og overvejet, og hvor den paagældendes Arbejde udadtil og indadtil som Embedsmand og Videnskabsmand er saa nøjagtig beskrevet som muligt, men maaske maa en saadan fuldstændig Skildring af den lærde Hítardalsprovst og hans litterære Produktion endnu lade længe vente paa sig.

Provst Jón Halldórsson den ældre var født i Reykholt den 6. November 1665⁷. Hans Forældre var Provsten Halldór Jónsson den ældre (død 1704), der i lige Mandslinje nedstammede fra Sigvaldi langalíf, og hans Kone Hólmfríður⁸ (død 1731, 90 Aar gl.), der var Datter af Hannes Helgason, Lovmand i Kolsholt og Forvalter i Skálholt (død 1653). I sine Biskoppesagaer (Sögufél.s Udg. I pag. 302) omtaler Provst Jón, at han 9 Aar gammel (eller i sit niende Aar) drog med sin Fader til Altinget i Sommeren 1674 og der saa Biskop Brynjólfur, som spurgte ham ud om Slægt, Navn og Forfædre og til Afsked klappede ham paa Hovedet og sagde: „Al-

⁴ Hist. eccl. III, S. 543—54. (Gengivet S. 103).

⁵ Safn t. s. Ísl. II.

⁶ Trykt foran i Biskupasögur I samt i nærværende Skrift S. 233.

⁷ Udkast til Ministerialbog for Reykholt 1664—1693 i Isl. Rigsarkiv med Provst Halldór Jónssons Haand, den ældste Kilde af den Art, som nu er bevaret her i Landet.

⁸ Hun blev kaldt Provstemoder, for hendes 3 Sønner blev Provster (Jón i Hítardalur, Hannes i Reykholt og Torfi i Vindás i Kjós); men Jón den yngre var Præst paa Þingvellir.

derdommen er Grunden for mig og Ungdommen for dig, du er for ung, og jeg er for gammel, til at du kan have noget godt af mig“. Biskoppen har fundet Drengen opvakt og intelligent, saa ung han var. Biskoppens Udtalelse om sin Alderdom og Drengens Ungdom er formet efter, hvad Hólmgöngu-Bessi kvad til sin Fostersøn Halldór (Kormákssaga 16. Kap.). — Knap 14 Aar gammel blev han sat i Skálholt-Skolen 1679 og var 4 Aar der i øverste Klasse, blev dimitteret 1683 i sit 18. Aar af sin Farbroder, Rektor Ólafur Jónsson, og var derefter 3 Aar hos ham til yderligere Uddannelse i Miðfell i Ytriheppur, og var saaledes ialt i 7 Aar i hans Tjeneste (1679—1686). 1686 rejste han til Universitetet og fik udmærkede anbefalinger, baade af Rektor Ólafur og af Biskop Þórður. Biskoppen omtaler, at han ikke ved, om han snarest skal rose ham for hans Lærdom eller for gode Sæder, for begge Dele er fortrinlige, han er en udmærket Begavelse og har passet sit Arbejde i Skolen særdeles godt og desuden øget sin Viden meget i de sidste 3 Aar under sin Farbroders Vejledning; han kunde betegnes som et Mønster paa en ung Mand, og der var al Sandsynlighed for, at han kan blive et yderst nyttigt Menneske i Kristenheden, om Liv og Helbred forundes ham⁹. Denne Biskoppens Anelse gik fuldtud i Opfyldelse. — Den 20. Oktober 1686 blev han immatrikuleret ved Københavns Universitet. Blandt hans samtidige var Páll Vídalín (senere Lagmand), som var kommet til København 1685; Steinn Jónsson, senere Biskop, var kommet samme Aar som Jón, og Brødrene Jón Vídalín (senere Biskop) og Arngrímur, som begge kom Aaret efter (1687). Den 1. Marts 1688 tog Jón Halldórsson Embedseksamen (Attestats) i Theologi, kun 22 Aar gammel, med Karakteren „haud illaudabilis“, som betragtedes som en god og ualmindelig Karakter paa den Tid, efter hvad Jón selv siger. Samme Foraar kom han tilbage til Island. Da var Rektor Ólafur, hans Farbroder, blevet Præst i Hítardalur, men døde der allerede samme Aar (den 24. September 1688); hans Nevø tog sig hans Død meget nær, for han elskede ham og ærede ham som en Fader og har givet ham et meget rosende Minde i sine Levnedsskildringer af Rektorerne (Skólameistarasögur). Pastor Ólafurs Enke, Hólmfríður Sigurðardóttir, og Menigheden i Hítardalur vilde derefter gerne have Jón dertil som Præst, men det blev

⁹ Biskoppens Brevbog 1686, S. 282—283, i Isl. Rigsarkiv.

der ikke noget ud af den Gang, for han mentes at være for ung (23 Aar) og var samme Efteraar (1688) blevet udnævnt til Hører (Lærer i underste Klasse) i Skolen i Skálholt samtidig med, at Þórður Þorkelsson Vídalín blev udnævnt til Rektor; de var da sammen ved Skolen i 2 Vintre (1688—1690), men Jón blev der yderligere 2 Vintre (1690—1692) som Hører, i den nye Rektor Páll Vídalíns første Rektoraar. Med Hítardalur-Embedet gik det saaledes, at Provst Einar Einarsson i Garðar paa Álftanes, som fik kongelig Udnævnelse til Kaldet, døde i Efteraaret 1690, førend han var kommet dertil, og Provst Þorsteinn Gunnarsson, Kirkepræst i Skálholt, som var designeret til Præst i Hítardalur, døde i December 1690, knapt en Maaned efter Provst Einar. Jón fik da den Tanke at friste Lykken og forsøge at faa Embedet. Han sendte Amtmand Müller et ydmygt Bønskrift paa Latin den 16. December 1690, straks efter Provst Þorsteins Død, og bad ham om at hjælpe sig til at faa kongelig Udnævnelse til Hítardalur¹⁰, og den 10. Maj 1691 ansøgte han Kongen om Kaldet, bilagt med gode Anbefalinger fra Amtmand og Biskop¹¹, og var saa heldig at faa Udnævnelse dertil den 5. December samme Aar. Han blev præsteviet af Biskop Þórður den 2. Juli 1692 tilligemed to andre: Broderen Hannes, der skulde være Kapellan hos deres Fader i Reykholt, og Torfi Hannesson, en Fætter til Brødrene, der ogsaa skulde være Kapellan hos sin Fader, Pastor Hannes Björnsson i Saurbær. Mange har sikkert betragtet det som et uventet Held for en saa ung Mand som Pastor Jón at faa et saa rigt Kald som Hítardalur, men samtidig blev dette til stor Lykke for islandsk historisk Videnskab, at en saa dygtig Mand som Pastor Jón i en ung Alder kom til et saa godt og let, men ret afsidesliggende Kald, hvor han fik udmærket Ro til litterært Arbejde, et Arbejde der næppe noget andet Sted kunde være blevet saa omfattende. Han var just dér den rette Mand paa den rette Plads.

Pastor Jón tilbragte sine første (8) Embedsaar i Hítardalur uden at drive Jordbrug og boede hos Hólmfríður Sigurðardóttir, Provst Ólafurs Enke, som han overlod Halvdelen af Kaldets Indtægter, indtil hun flyttede til Krossholt (omkring 1700) og senere til Síðumúli. Han blev valgt til Provst i Mýrasýsla den 26. April 1701, og Valget

¹⁰ Povst Jóns Brevbog, S. 246.

¹¹ Samst. S. 402—403.

blev stadfæstet af Biskop Jón Vídalín den 30. Maj samme Aar; dette Embede beklædte Provst Jón i 35 Aar, næsten til sin Dødsdag. Biskoppen havde en meget høj Mening om Provst Jón for hans Lærdom og hans Lærerevner, hvilket bl. a. fremgaar af, at Biskoppen i Efteraaret 1708 fik ham til at paatage sig at passe Rektor-embedet ved Skolen i Skálhólt, for han sagde, at der ikke var nogen, han havde større Tillid til i den Forbindelse, og at der dengang ikke var nogen anden i Landet, som han vovede at betro det til. Provst Jón var dog temmelig uvillig til at paatage sig dette Hverv saa langt borte, men gjorde det alligevel paa Bispens indstændige Bøn, hvorpaa denne beordrede Pastor Helgi Jónsson i Staðarhraun, Provst Jóns Svoger, til imedens at betjene Hítardalssognet og Provsten Hannes i Reykholt til at betjene Provsteembedet i Mýrasýsla. Det var en Forudsætning, at denne Provst Jóns Rektorvirksomhed ikke skulde vare længere end Vinteren 1708—1709, men i Efteraaret 1709 gentop Bispens sit Ønske om, at Provst Jón skulde varetage Embedet Vinteren 1709—10. Provst Jón var saa disse to Vintre i Skálhólt og dimitterede dér 7 Drengene i Foraaret 1709 og 6 i Foraaret 1710. Oddur Sigurðsson, som da havde faaet stor Magt i Island, irriteredes over dette Provst Jóns Skolearbejde og skrev den 28. Maj 1710 diktatorisk til ham om, at han ikke vidste af, at han havde faaet nogen Tilladelse fra Kongen eller de øverste Myndigheder til at forlade sit Kald, og at det var tvivlsomt, om de, der nu styrede Landet, havde Lov til i Tavshed at se paa, at én Mand havde Indtægter af to Hovedembeder, hvert i sin Landsfjerding, uden kongelig Tilladelse m. m.¹². Det fremgaar tydeligt af Brevet, at Oddur har en eller anden Protegé i Tankerne, som han har villet anbringe i Rektorembudet, men at Biskoppen har vraget denne. Provst Jón besvarede dette Brev fra Oddur bestemt, men roligt den 16. Juni samme Aar¹³. I April 1711 siger Provst Jón i et Brev til Arne Magnusson, at han ikke frygter Trusler fra Oddur, der ikke lod nogen Lejlighed gaa tabt til at genere ham, og sagde, at han dog ikke havde gjort ham noget imod. Iøvrigt synes der senere snarere at have været Venskab mellem Provst Jón og Oddur, selvom Venskabet maaske sjældent har været forbundet med fuld Tillid;

¹² Provst Jóns Brevbog, S. 375—376.

¹³ Samst. S. 376—378.

paa et vist Tidspunkt var Forholdet mellem dem spændt, nemlig 1716—1717, hvor Provsten var meget utilfreds med Oddurs Besættelse af to Præstekald (Miðdalaping og Hrafnagil), fordi hans Protegé og Fosterson (Jón Jónsson, senest Præst til Saurbæjarping) ikke var blevet bønært, og skrev et hvast og harmfuldt Brev derom til Oddur den 11. Januar 1717¹⁴, som han kalder „hastigt skrevne Linjer uden Smiger“, og hvor han blandt andet siger, at Erfaringen er det bedste Vidnesbyrd om, hvor oprigtigt Oddurs Venskab for ham er o. s. v. Dette viser blandt andet, at Provst Jón har været noget bitter og skarp i sine Udtryk, naar han blev vred, og taget det ilde op, naar hans Anmodninger blev ignoreret. Men Oddur svarede Provsten roligt og med Fremførelse af sine Argumenter (17. Januar 1717) og antyder der, temmelig snedigt, at Provsten venter, at han (Oddur) skal vise sig partisk for Venskabs Skyld. Sagen blev dog glattet ud senere; alligevel har sikkert Provst Jón sat større Pris paa Oddurs Moder Sigríður Hákonardóttir paa Syðri-Rauðimelur end paa Oddur, men han var ogsaa Nabo til Sigríður i ca. 40 Aar, eller Størsteparten af den Tid, Provst Jón var i Hítardalur.

Der havde ogsaa altid bestaaet et varmt Venskab mellem Biskop Jón Vídalín og Provst Jón; der kom dog nogle Kurrer paa Traaden, i det mindste en Overgang i Bispens seneste Leveaar, Aaret 1717. Biskoppen havde sendt Provst Jón sin Afhandling om Kristendommen (Commentarium de christianismo) til Gennemlæsning og Kritik, og Provst Jón roste Skriftet meget i et Brev til Bispem af 14. Juni 1717. Men paa Grund af nogle mindre velvillige Bemærkninger, som Bispem mente at have faaet fra Hítardalur, dog ikke med Provst Jóns Haand, følte Bispem sig fornærmet og lod Provst Jón det vide. Dertil kom yderligere, at Provst Jón ikke kom til Altingspræstestævnet samme Sommer, skønt han var tilsagt og ingen andre Præster fra hans Provstedømme skulde møde. Biskoppen fandt hans Undskyldninger for ikke at komme ufyldstgørende, idet Jón undskyldte sig med, at han paa knapt en halv Maaned ikke kunde naa at foretage sine nødvendige Rejser Vest om Snæfellsjökull og saa østpaa til Altinget. Det var naturligt, at Bispem ikke syntes om denne Undskyldning, der ikke kom ham i Hænde, før han kom

¹⁴ Provst Jóns Brevbog, S. 616—617.

hjem fra Præstestævnet. Biskoppen finder det mærkeligt, at en Provst og Præst i Hítardalur, en meget rig Mand, ikke skulde have Raad til at sende en anden til Købstaden eller i andre Ærinder, men var nødt til selv at rejse. — Provst Jón havde hørt, at Bispem paa Præstestævnet havde dadlet ham for ikke at møde, ja, at han endogsaa var blevet idømt Bøde — dette var dog ikke Tilfældet — men Provst Jón var noget opfarende af Sind og hans Fornærmelse voksede. Han skriver et noget ubehageligt Brev den 3. September 1717¹⁵ til Biskoppen og anmoder om, at denne vil undlade at sende ham nogle af sine Prædikener til Gennemlæsning, hvad Biskoppen i et Brev havde talt om til Provst Jón, at han agtede at gøre. Provsten siger, at hvad man ikke har haft at gøre med, kan man ikke have Ansvar for, og følger til: „Det gode Værk (det er Bispens Postil) forbedres ikke ved min Medvirkning“. Saa omtaler han i skarpe Vendinger, at han fraværende og ustævnet er blevet irettesat paa Præstestævnet og vilde have foretrukket dér at blive idømt Bøder efter Loven og ønsker fra Biskoppen en Afskrift af Dommen, hvis han er blevet idømt Bøder eller tildelt Irettesættelser o. s. v. Biskoppen svarer ham alvorligt den 30. i samme Maaned¹⁶ og siger, at han ikke finder, at han gaar Glip af saa meget, selvom han ikke sender ham Postillen til Gennemlæsning; det er ganske almindeligt, at de lærdeste Mænd, der skriver Bøger, lader deres gode Venner læse dem igennem, selv om disse ikke er Forfatterens Ligemænd i Lærdom, men hvis Provsten finder det beskæmmende at være valgt frem for andre til dette Arbejde, saa maa han tilgive ham denne Anmasselse og vogte sig for at vredes med Urette; han omtaler saa sine Udtalelser paa Præstestævnet og siger, at han ikke vil tage dem tilbage, og at han ikke vilde have undladt at idømme ham Bøde, saa lidt som nogen anden, hvis det var blevet bevist, at han havde faaet Mødeindkaldelsen, og det saa meget mindre som en Provst skulde have vidst bedre end de fleste. Og til sidst i Brevet siger Biskoppen, at eftersom Provsten forsøger at sværte ham (i Brevet af 3. September), saa maa han betale ham med samme Mønt som en god Ven, og spørger ham om, hvem der har givet ham Magt til at lade Skoledrenge prædike, og endda saadanne, som ikke er Studenter, og slutter saa

¹⁵ Provst Jóns Brevbog, S. 663—666, i Isl. Rigsarkiv.

¹⁶ Biskoppens Brevbog 1717, i Isl. Rigsarkiv.

Brevet med disse Ord: „Jeg tænker, jeg kunde gøre Eder det hedt med dette, hvis jeg var saa villig til at genere Folk, som maaske baade I og andre tror“. Det er tydeligt, at Biskoppen har været meget vred, da han skrev dette Brev, men Provsten synes ikke at have svaret paa det, og det er sandsynligt, at han og Biskoppen har udglattet disse indbyrdes Stridigheder senere. Provst Jón er til Stede ved næste Præstestævne Sommeren 1718, og igen 1720, det sidste Biskoppen afholdt. Disse Provstens Kævlerier, baade med Oddur Sigurðsson og med Biskop Jón Vídalín, belyser udmærket Provstens Karakter, nemlig at han har været ømtalelig om sin Værdighed og ikke villet lade sig træde over Tærne eller trække det korteste Straa, selv om han stod overfor de øverste Myndigheder; han betegnedes da ogsaa som en stor Alvorsmand.

Nu skete det kort Tid senere, at Biskop Jón døde (som bekendt i Fjeldhytten ved Hallbjarnarvörður den 30. August 1720). Amtmand Fuhrmann satte da Provst Jón til at betjene Bispeembedet som officialis, indtil der kunde blive udnævnt en ny Biskop, og Jón syntes ogsaa selvskreven til dette Embede, for han blev paa det Tidspunkt regnet for den ypperligste Gejstlige i Skálholt Stift paa Grund af sin Lærdom, Rettroenhed og Myndighed. Amtmanden havde meget høje Tanker om Provst Jón, ligesom mange andre, og de var altid meget nære Venner; Provst Jón har næppe heller beskrevet nogen Øvrighedsperson i saa rosende Vendinger, som Tilfældet var med Amtmand Fuhrmann efter dennes Død (cf. *Hirðstjóraannáll*). Ved Biskoppens Begravelse den 6. September var Provst Jón ikke til Stede, men de tilstedeværende Præster meddelte Amtmanden, at de vilde vælge Provst Jón til Biskop, da de vidste, at Pastor Þorleifur Arason paa Breiðibólstaður havde besluttet at sejle til København for at søge Bispeembedet. Derfor trak Amtmanden det i Langdrag med Anbefalingerne til Pastor Þorleifur og skrev samtidig (17. September) en indtrængende Anbefaling til Stiftamtmanden af Provst Jón til dette Embede. Heri roser han ham meget og regner ham, hvad Alder, Lærdom, Retsindighed, Erfaring og Evner angaar for den ypperste, værdigste og bedst egnede af alle Præster i Landet til at blive Biskop¹⁷. Pastor Þorleifur, som over-

¹⁷ Dette Brev findes i Rigsarkivet, A 68, III, 6., og Provst Jón offentliggør det i sin Helhed i sine Biskoppesagaer (I, S. 380—381).

bragte Provst Jón dette Brev, gjorde sig store Anstrengelser for at faa at vide, hvad Provst Jón havde i Sinde at gøre, men denne erklærede, at han ikke vilde staa ham i Vejen eller ansøge om Bispeembedet. Han har sandsynligvis tænkt som saa, at Amtmandens varme anbefalinger vilde bevirke, at han blev kaldt udenlands næste Sommer, og har ikke regnet Pastor Þorleifur for nogen farlig Konkurrent; samtidig har han imidlertid vidst, at Regeringen udenlands nok vilde bestemme, hvem der skulde være Biskop, og at et Bispevalg her i Landet paa denne Tid ganske havde mistet sin tidligere Gyldighed. Udfaldet blev dog et noget andet, end Provst Jón nok havde tænkt sig. Ganske vist kom Pastor Þorleifur ikke i Betragtning, men maatte rejse hjem igen næste Sommer med uforrettet Sag, men Provst Jón fik ingen Opfordring fra Udlandet til at overtage Bispeembedet; dette fik derimod en anden Gejstlig, Provsten Jón Árnason i Staður i Steingrímsfjörður, som det ikke var faldet nogen ind at tænke paa i denne Forbindelse, skønt han blev regnet for at være blandt de mest fremtrædende Gejstlige. Det var den almindelige Mening, at denne Kaldelse skyldtes Arne Magnusson, som mest havde spændt Ben for Pastor Þorleifur, og havde peget paa sin Slægtning¹⁸ Provst Jón Árnason som det bedst egnede Bispeemne i Landet. Det blev da skrevet til ham, at Kongen havde besluttet at udnævne ham til Biskop i Skálholt, og at han derfor skulde gøre sig rede til at rejse udenlands til Ordination. Da der i Sommeren 1721 blev holdt Altingspræstestævne, vidste man, at Provst Þorleifurs Rejse havde været resultatløs, men ikke, at der var truffet nogen Bestemmelse om Bispeembedet. Derfor valgte 15 Præster og Provster Provst Jón Halldórsson til Biskop og undertegnede en Bønsskrift til Kongen om, at han maatte blive beskikket til Embedet, for han var af alle Gejstlige her i Landet den, der var bedst egnet til denne Værdighed. Provst Jón lovede da at paatage sig dette Ansvar og straks rejse udenlands til Ordination. Han lod bestille Rejseplads paa Eyrarbyggð og red hjem fra Altinget for at gøre Forberedelser til Rejsen. Men kort efter fik han at vide, at Provst Jón Árnason havde faaet Besked fra Danmark om at rejse ned og blive ordineret til Biskop, og sendte da straks en Mand nordpaa til Staður til ham for at spørge, hvorledes det hang sammen, og hvad han agtede

¹⁸ De nedstammede begge i tredje Led fra Gísli Jónsson i Galtardalstunga.

at foretage sig, og sagde, at han vilde afstaa fra sin Udenlandsrejse og ikke konkurrere med ham, hvis han var fast besluttet paa at rejse; Provst Jón har sikkert ogsaa hurtigt indset, at han ikke vilde kunne sejre i den Kappelstrid, naar der stod en kongelig Kaldelse imod ham; og som man kunde vente, sagde Provst Jón Árnason, at han vilde tage imod det naadige Tilbud og sejle med næste Skib. Der var derfor ikke andet at gøre for Hitardalsprovsten end at trække sig tilbage og blive hjemme, men det har været en meget stor Skuffelse for ham, eftersom Sagen var kommet saa langt, og skønt han tager det tappert i sin Beretning herom (i Biskupasögur I 383), saa fremgaar det tydeligt af Slutningsordene, at dette Udfald af Sagen gør ham meget ondt, især hvor han taler om dette gode Embedes ansvarsfulde Byrde, og siger, at han er veltilfreds med og regner sig til Ære at have opnaaet godt Vidnesbyrd og Anseelse hos de største og bedste i Landet, siden det nu behagede Gud at føje det paa denne Maade, og slutter med disse Ord: „Selv om Mennesket dør, lever dets Ry dog længst“. Og skønt han siger, at han fuldtud under sin Navnefælle denne Værdighed, saa var der dog til Stadighed en vis Kulde og Misstemning dem imellem, selvom det aldrig kom til noget egentligt Brud. Men Biskoppen har sikkert ikke været særlig glad for sin Navne, da han repræsenterede Biskop Jón Vídalíns Enke i Biskop Jón Árnasons Sag mod hende om det i Bispesædet indestaaende Gods, for den 15. Febr. 1726 blev Provst Jón udnævnt dertil sammen med Sysselemanden i Árnæssyssel, Sigurður Sigurðsson¹⁹. Der blev holdt en tre Ugers Sammenkomst herom i Skálholt om Efteraaret, og Biskoppen maatte der slaa af paa sine Krav, som de fleste fandt temmelig haarde.

Skønt Arne Magnusson hindrede Provst Jón i at faa Bispeembedet, var de dog gode Bekendte nu som før, Arne har sikkert ogsaa gjort sig Umage med at rette denne Skævhed ud ved at tage sig varmt af Provst Jóns Sønner, medens de var ved Universitetet, især Finnur. I A. M.s Private Brevveksling, Kbh. 1920, er der trykt nogle Breve, som er vekslet mellem Arne og Provst Jón²⁰. Men Provst Jón var temmelig paaholdende med sine Haandskrifter overfor Arne og viger altid roligt udenom for hans Paagaenhed, lader som om han intet ejer (!).

¹⁹ M. Ketilsson, Forordninger, III, 494.

²⁰ Gengivet Side 160—180.

Provst Jón havde til Stadighed haft et godt Helbred, men da han var kommet over de tres, klager han over Træthed og aftagende Kræfter, men mest er han dog generet af sit svage Syn (cf. Brev til Arne Magnusson 10. Okt. 1727²¹). Alligevel holdt han sig godt endnu nogle Aar og møder for sidste Gang paa Altingspræstestævne Sommeren 1733. Det Efteraar (22. Septbr.) ansøger han Kongen om, at Vigfús Jónsson (hans Søn) maatte blive Kapellan hos ham og blive hans Eftermand i Hítardalur²². Man var paa det Tidspunkt helt ophørt med at udstede Expectancebreve paa Embeder. Men Provst Jón afventede ikke Svar herpaa, men kaldte Vigfús til Kapellan den 19. Oktbr., og han blev præsteviet den 8. November samme Aar. Biskoppen vidste intet om Provstens Ansøgning, for han havde ikke sendt den til Biskoppen til Udtalelse, saaledes som Skik og Brug var, men direkte til Stiftamtmanden, der saa sendte den til Biskoppen til Udtalelse i Foraaret 1734. Biskoppen er nok blevet fornærmet over, at Provst Jón forbigik ham med denne Ansøgning, og han anbefaler den da heller ikke, da han tilsidst sender den tilbage til Stiftamtmanden den 5. September (1734), og overlader det blot til Kongens Afgørelse, men siger, at denne Vigfús er Søn af Provsten, hvilket ikke var omtalt i Ansøgningen, og er ordineret Kapellan sidste Efteraar, og at Hítardalskaldet, som Provst Jón ønsker, hans Søn skal have, er et af de bedste i Landet. Paa den anden Side anbefaler Biskoppen varmt Rektor Jón Þorkelssons Ansøgning, som paa det Tidspunkt søgte Hítardalur for dér at holde en Fortsættelsesskole for Studenter og agtede at lade en Kapellan betjene Kaldet og ikke selv tage Præstevielse. Der ikke Tvivl om, at Biskoppen har været Pot og Pande med Rektoren om denne Idé for at prøve at fjerne Pastor Vigfús fra Kaldet, og uden Tvivl tillige fordi Provst Jón var gaaet bag Bispens Ryg med alt dette. Bispens har derfor tænkt sig at sætte List mod List og hævne sig paa Provst Jón. Men nu gik det saaledes, at Stiftamtmanden ikke syntes om Rektor Jóns Forslag om Oprettelse af en Slags højere Skole i Hítardalur, saa at Provst Jón gik af med Sejren, og Pastor Vigfús fik Tilladelse den 21. Januar 1735 til at blive sin Faders Efterfølger i Hítardalur; Provst Jón takkede ogsaa Stiftamtmand Ocksen for denne Bønhørelse af sin Ansøgning i et Brev af 22. September

²¹ A. M. Private Brevveksling, S. 190—193. Gengivet S. 167.

²² Isl. Rigsarkiv, A 75, II, 4.

1735²³. Men Biskoppen og Rektor Jón blev meget harmfulde over dette Udfald af Sagen. Rektoren var baade heftig af Sind og gemte paa sin Vrede, og han har taget sig dette meget nær. Der er ingen Tvivl om, at hans uretfærdige Dom over Provst Jón i det latinske Skrift „Specimen Islandiæ non barbaræ“ blandt andet har sin Rod i dette Nederlag overfor Provst Jón. Det er saa langt fra, at Rektor Jón dér lader sin Navne vederfares Ret, og det er ganske tydeligt, at direkte Uvilje dikterer hans Udtalelser, ikke blot deri at tale nedsettende om hans Skrifter — kalder ham en Gransker af Petitesser og en Pedant —, men samtidig deri, at han ikke anerkender hans Evner paa andre Omraader, f. Eks. som Lærer for unge Mænd, paa hvilket Omraade de fleste eller alle anerkendte Provst Jóns fremragende Evner. Men Rektor Jón anfører overhovedet kun lidt til hans Fordel, undtagen det, at han utvivlsomt har været kyndig i islandsk Sprog, har skrevet det rent og smukt, og ligesaa kunnet skrive Latin nogenlunde jævnt og flydende. Her er desværre ikke Plads til at bringe en udførlig Oversigt over Rektorens besynderlige Omtale af sin lærde Navne, men hele Stykket er trykt (paa Latin) i *Æfisaga Jóns Þorkelssonar*, Rvík 1910 I, 379—380, og de, der forstaar Latin, kan læse det der. Som Vidnesbyrd om, at Provst Jón heller ikke har sat særlig Pris paa sin Navne, kunde henvises til, at han i sin *Annal* for 1731 omtaler, at Rektor Jón paa Altinget havde haft et Anfald af Sindsforstyrrelse og var blevet trukket gennemvaad op af Flosagjá. Hvis Rektor Jón senere har hørt om denne *Passus* hos Provst Jón, hvad der godt kan have været Tilfældet, er det forstaaeligt, at det ikke har bidraget til at øge dennes gode Omdømme hos Jón Þorkelsson. Biskop Finnur taler temmelig køligt om Rektor Jón i sin *Kirkehistorie*²⁴, anerkender ganske vist hans Lærdom og Lærerevner, men regner alt, hvad han har skrevet af historisk Art, for behæftet med Smaafejl m. m. Man faar den Tanke, at han derved kvitterer for Dommen over sin Fader. Saaledes flyver Pilene

²³ Isl. Rigsarkiv, A 69, III, 8. Der anklager han Syssemand Sigurður Högnason for, at han har hindret Folk i at samle Faarene fra Fjeldet tilstrækkelig tidligt til at drive dem til Købstaden, og at han har krævet Tiende af Kirkejorderne i *Mýrasýsla* (cf. endvidere om dette Amtmandens Brevbog, IV, 564). Dette er Brev med Pastor Vigfús' Haand, men underskrevet af Provst Jón.

²⁴ Hist. eccl. III, S. 546—547.

undertiden frem og tilbage og ikke altid med fuld Rimelighed, naar det er Fjendskab, der styrer Pennen.

Sommeren 1736 tog Provst Jón sin Afsked fra Provsteembedet i Mýrasýsla efter 35 Aars Tjeneste. Han havde da været lænket til Sengen, ofte under tunge Lidelser, siden omkring den 1. Marts, da han var blevet ramt af et apoplektisk Anfald. Han laa syg næsten 8 Maaneder og døde den 27. Oktober 1736 og blev begravet den 6. November, paa sin 71. Fødselsdag. Student Þórður Hákonarson i Geirshlíð, senere i Hamar i Þverárhlíð (død 1761) digtede et Minde-digt over ham (Lbs. 986, 8vo, 1070, 8vo, og flere Steder) i to Dele²⁵.

Det andet Mindedigt af den samme Forfatter er for langt til at medtages her, men begge viser Almenhedens Syn paa Provst Jón paa hans Egn og andre Steder i Landet.

Provst Jón ægtede den 17. Oktober 1700 Sigríður, Datter af Pastor Björn Stefánsson paa Snæfuglsstaðir (død 1717) i Ægteskab med Hildur, Datter af Högni Sigurðsson, Lovrettemand paa Gufunes (død 1671, 87 Aar gl.). Pastor Björn var Søn af Pastor Stefán Hallkelsson i Nes ved Seltjörn (død 1659) og Úlfhildur Jónsdóttir, Halvsøster (med fælles Moder) til Sysselmanden Torfi Erlendsson, der var Fader til *Historikeren Þormóður (Torfæus)*. Sigríður var en Høvdingenatur og ansaas for at være en fremragende Kvinde, saadan som hendes Slægt ogsaa var det²⁶. Hun overlevede sin Mand i næsten 20 Aar, døde i Hítardalur hos sin Søn Provst Vigfús den 20. Februar 1756, 89 Aar gammel (eller i sit 89. Aar), og havde da været sengeliggende og blind i de sidste 8 Aar. Hun havde 4 Børn med Provst Jón, de to ældste, Hildur og Halldór, døde som Børn, men to Sønner levede: den ældste Finnur, der senere blev Biskop i Skálholt (f. 1704, død 1789), den yngste Vigfús, senere Præst og Provst i Hítardalur (f. 1706, død 1776). Fra Biskop Finnur

²⁵ Digtet er her udeladt, da det formelt og indholdsmæssigt er uden Betydning. (E. F.).

²⁶ Hendes Broder var Högni paa Laugarvatn, Medlem af Lovretten (død 1730), og fra ham nedstammer en Mængde Mennesker i Árnessýsla. Og Sigríður i Hítardalur og Sigríður Jónsdóttir i Ásgarður i Grímsnes var Brødreotter, den sidstnævnte Farmoder til Pastor Jón Sigurðsson paa Rafnseyri, Jón Sigurðssons Bedstefader. Biskop Finnur betegner sin Moder Sigríður som en „insignem viraginem“, d. v. s. en overordentlig fremragende Kvinde (Hist. ecl., III, 544).

nedstammer som bekendt en stor Slægt, og det vilde være for langt og ogsaa unødvendigt at følge den Slægtsgren længere ned i Tiden, for det er blevet gjort udførligt andetsteds paa Tryk²⁷. Det skal blot nævnes, at Biskop Finnurs berømteste Efterkommere, som har opholdt sig i Danmark Størsteparten af deres Liv, er: Professor Finnur Magnússon (død 1847), Landshøvding Hilmar Finsen, senere Overpræsident og Indenrigsminister (død 1886), Højesteretsdommer Vilhjálmur Finsen (død 1892) og Lægen Niels Finsen (død 1904). Man kan med Sandhed sige, at det næsten er et enestaaende Exempel i islandske Slægter, at Stammen holder sig i det hele lige god saa længe, som den har holdt sig fra Biskop Finnur eller i de sidste 200 Aar. Paa den anden Side er der kun faa Efterkommere af Provst Vigfús i Hítardalur, Biskop Finnurs Broder. Hans eneste Barn var Provst Eiríkur i Stafholt (død 1808) og dennes eneste Barn Vigfús Reykdal, senest Præst til Miðdalaping (død 1862). Et af hans Børn var Smeden Vigfús, Fader til Þorlákur Reykdal, Optræver i Reykjavík, og jeg tror, denne er den eneste nulevende Efterkommer af Provst Vigfús i Hítardalur i lige Mandslinje.

Provst Jón var meget interesseret i Gaardens Drift og drog ofte langt op i Aarene vestpaa under Snæfellsjökull for at hente Fisk eller paa Købstadsrejser og andre Ærinder. Han har til Stadighed haft en god Indtægt af Gaarden i Hítardalur, selv om han næppe har været nogen overvældende rig Mand, saaledes som Biskop Jón Vídalín lader forstaa²⁸. En Beskrivelse af hans personlige Udseende findes, saa vidt jeg ved, ingen Steder, og det er mærkeligt, at

²⁷ F. ex. om Bispens nærmeste Efterkommere i Guðfræðingatal (af Hannes Þorsteinsson), S. 72—75, 81—82, 107—108, 144—146, og om Biskop Hannes' Efterkommere i en særlig Slægtsbog (Slægtsbog for Familien Finsen).

²⁸ Foraaret 1703 opgiver han 17 Heste, 13 Køer, 16 andre Stykker Hornkvæg (deriblandt 7 Tyre og Stude), 72 Moderfaar, 53 aargamle Faar og ca. 20 toaarige og ældre Beder (cf. Redegørelsen i hans Brevbog, pag. 111—112). Ifølge Arne Magnussons Jordebog 1709 (i Hítardalur) er Provst Jóns Besætning blevet betydelig forøget siden 1703, især Faarene og Hestene, som da (1709) i alt er 32, og 150 Moderfaar og 165 Beder (80 étaarige, 85 toaarige og ældre). Paa det Tidspunkt er der ialt 33 Stykker Hornkvæg (deriblandt 9 Tyre og Stude). Men Præstegaarden havde ikke paa langt nær Foder til en saa stor Besætning, og Provst Jón havde derfor mange Dyr paa Foder andre Steder om Vinteren, baade Hornkvæg og Faar; Heste har man vel for det meste ladet gaa ude. Det ses heraf, at Provst Jón har haft en stor Bedrift i Hítardalur, men selvfølgelig var det ikke altsammen hans Ejendom, for en hel Del Kreaturer var Kirkens Ejen-

hans Søn, Biskop Finnur, ikke har omtalt det. Men utvivlsomt har han ikke været nogen ubetydelig Mand at se paa. Han havde jævnligt i sit Hjem nogle Sønner af fornemme Mænd og Venner til Forberedelsesundervisning til Skolen, desuden ogsaa Studenter, der søgte videregaaende Studier, efter at de var kommet ud af Skolen. Han regnedes for en udmærket Lærer, holdt god Disciplin mellem sine Elever, og som Forbillede i Undervisningen tog han, efter hvad Biskop Finnur siger, sin Farbroder, Rektor Ólafur Jónsson. Provst Jón var en alvorlig Mand, med gode Sæder, klog og forstandig, saa at der næppe blev taget nogen tungtvejende Beslutninger, der berørte gejstlige Emner, uden at man søgte hans Raad og Bistand. Men han var temmelig ærgerrig²⁹ og dominerende, viljefast og alvorsfuld, hvem han end havde at gøre med, og ønskede ikke at se sine Forslag negligeret; og fordi han selv var saa ærkekær, taalte han daarligt at blive Genstand for Angreb eller Dadel fra sine Overordnedes Side, hvilket allerede fremgaar af det, der har været omtalt i det foregaaende.

Biskop Finnur siger, at hans Fader først i Halvtredsaaersalderen for Alvor begyndte at lægge sig efter islandsk Historieforskning, men derefter har han ogsaa saa at sige kun levet og aandet for sit litterære Arbejde og næsten altid været beskæftiget med Læsning eller Skrivning, naar han ikke behøvede at forrette sit Embedsarbejde. Det ser ogsaa ud, som om hans Kræfter er vokset med Alderen, for flere af hans betydeligste Arbejder synes netop at være blevet skrevet i Aarene 1720—1730, endnu senere ender *Hirðstjóraannáll* (1733), og senest (i Slutningen af Aaret 1734) *Hítardalsannáll*, som nu trykkes. Han har derfor til Stadighed arbejdet, næsten til sit sidste Leveaar, og hans Syn har slaaet til det meste af Tiden, skønt han længe som tidligere omtalt har klaget over, at dette svigtede. Det er derfor blevet til ren Gevinst for Landets Historie, at han ikke blev Biskop i

dom (Indestaaende). 1703 ejede Provst Jón kun 30 Hundrede i Jordegods, men senere købte han for Penge og Løsøre ca. 130 Hundreder i Jorder, deriblandt Gaarden *Síðumúli* til 60 Hundreder i 1729. Der blev i 1730 i Lovretten oplæst 6 Jordekøbsbreve af Provst Jóns (Altingsbogen for dette Aar, Nr. 16, 57—62). Senere købte han Belgsholt og Belgsholtskot af Oddur Sigurðsson i 1733 (Altingsbogen 1735, Nr. 31, 33).

En længere Opgørelse over hans Kvægsbesætning er her udeladt. (E. F.).

²⁹ Jón Espólin siger, at han havde et Høvdungepræg over sig, og at man satte ham højest af hele Gejstligheden (Espólin, IX, 106).

Skálholt. Biskop Finnur siger, at han testamenterede de fleste af sine Manuskripter til sin Søn, Provst Vigfús³⁰, og en stor Samling af Provst Jóns Manuskripter har da ogsaa eksisteret i Hítardalur endnu paa Pastor Halldór Finnssons og Pastor Björn Benediktssons (død 1828) Tid, men efter hans Død er de blevet spredt for alle Vinde, og meget er gaaet tabt, men noget havde Biskop Hannes tidligere faaet Tag i og indlemmet i sin Samling, og derfra er det kommet til Biskop Steingrímurs Samling; noget forsvandt dog derfra, som man f. Eks. kan bevise det for Provst Jóns Slægtsregisters Vedkommende og for Rektorbiografiernes³¹, selv om begge Dele senere er kommet for Dagen. — Provst Jón skrev en god og tydelig Haandskrift, som allevegne er let kendelig, ikke ulig Arne Magnussons Haand, fast, men noget stiv, og vanskelig at læse forkert.

Her skal kun ganske kortfattet nævnes de allerbetydeligste af Provst Jóns Værker, som nu kendes, for det vilde være umuligt i en saa kort Artikel som denne at nævne dem alle. Det første af hans Skrifter, som er blevet trykt, er *Hirðstjóraannáll*, som Bókmentafélagið udgav i 1886 (i Safn til sögu Íslands II. Bd.). Det næste Skrift var hans *Biskupasögur*, som Sögufélagið udgav i to Bind, 1903—1915, de handler kun om Biskopperne i Skálholt og

³⁰ Cf. Hist. eccl., III, 544. Det forekommer mig sandsynligt, at Grunden til det Uvenskab, der den meste Tid herskede mellem de to Brødre, Biskop Finnur og Provst Vigfús, maaske stammer fra, at Provst Vigfús kan have faaet sin Fader til at træffe denne Forholdsregel, og Finnur, som rimeligt var, har været utilfreds med at faa saa godt som ingenting, idet Provst Vigfús foreholdt sin Broder alt. Muligvis har det heller ikke bedret paa Forholdet, at Finnur har syntes, at Provst Vigfús regnede Omkostningerne ved Forsørgelsen af deres Moder temmelig højt i hendes sidste otte Leveaar, for de beløb sig til ialt 52 Hundreder med Begravelsesomkostningerne (1756), og al hendes Løsøre gik til Betaling deraf, saa at Finnur ingen Arv fik, undtagen 18 Hundreder i Gaarden Sturlureykir. Det ser saaledes ud til, at der ikke har været noget Skifte efter deres Fader, og at hans Enke har siddet i uskiftet Bo hos Provst Vigfús, formodentlig i Overensstemmelse med Ægteparrets gensidige Testamente. Provst Jóns Jordegods synes for Størstedelen at være bortødslet af Provst Vigfús, medens hans Moder levede. 1746 solgte Provst Vigfús til Syssemand Guðmundur Sigurðsson Síðumúli til 60 Hundreder, for 332 Rdl. (Altingsbogen 1747, Nr. 21, 41) og beholdt selv Pengene, saa vidt det kan ses, men det omtales ikke, at Salget er sket med Fuldmagt fra Provst Vigfús' Moder; hendes Mand, Provst Jón, havde købt denne Gaard i 1729.

³¹ Skólameistarasögur.

paa Hólar fra Reformationstiden til 1730. Dette Skrift eksisterer ikke i Original, udover et ganske lille Brudstykke (Lbs. 341 4to)³², men mange Steder i Afskrifter; Dr. Jón Þorkelsson har omtalt disse Haandskrifter meget udførligt, og hvor de er at finde (cf. Fortale til I. Bind, pag. XIV—XXIV), hvortil jeg maa henvise³³. Men senere har jeg i Lbs. 1581 4to fundet en god Afskrift af Hólarbiskoppernes Biografier, skrevet af Provst Vigfús i Hítardalur, men denne Afskrift var ikke kendt, da jeg besørgede Udgaven af II. Bind (Hólarbiskopperne) 1911—1915. — Det tredje trykte Skrift af Provst Jón er *Skólameistarasögur* fra Skálholt 1552—1728, som Sögufélagið udgav 1916 og følgende Aar, og det fjerde bliver den *Annal* (1724—1734), som Bókmenntafélagið nu lader trykke i sin Samling af Annaler. Alle disse Skrifter er højst betydelige Værker, hvert i sin Genre udmærkede historiske Kilder paa de Omraader, de behandler. Til Provst Jóns trykte Skrifter maa man paa en vis Maade ogsaa regne hele *den senere Del af Fitjaannáll*, og fuldstændigt hans *Tillæg* dertil (1713—1719), der, som jeg har paavist (i Fortalen til *Fitjaannáll*, pag. 11—13), udelukkende er forfattet af Provst Jón, ligesom jeg har ført Beviser for, at han maa regnes for at være den ene Hovedforfatter til denne *Annal*, især fra omkring eller kort efter 1690 og til *Annalens Afslutning* 1712, foruden at han har megen *Del* i *Annalen* fra omkring 1660 eller endda før. Jeg maa her henvise til, hvad jeg dér har sagt om dette Emne. — Blandt Provst Jóns utrykte Skrifter er de betydeligste: *Præstebio-grafier i Skálholts Stift* fra Reformationen til henimod 1730 (Original i Lbs. 174 4to og 175 4to, men ikke helt færdig). *Kloster-historie eller Abbedernes Historie* (Afskrift i Lbs. 172 4to, 888 4to). *Slægtsregistre* (Finnurs Slægt, Biskop Marteinn's Slægt, Sigvaldi langalífs Slægt). Original i mit Eje; har været 407 Sider i 4to, men der mangler nu Blade rundt omkring; men en fuldstændig Af-skrift skrevet af Pastor Ásgrímur Vigfússon i Hellnar i 1795 er ogsaa i mit Eje. Biskop Finnur omtaler disse Slægtsregistre i sin Kirke-historie (III 544 note)³⁴. Biskop Hannes har benyttet denne Bog, men senere har den forvildet sig østpaa til Rangárvellir, og derfra fik jeg i 1897, hvad der var tilbage af den. Disse Slægtsregistre er

³² Se Side 242.

³³ Del af Original i Lbs. 167 og 168, 4to. E. F. (S. 242).

³⁴ Se Side 104.

meget nøjagtige og paalidelige og indeholder meget, som ikke findes nogen andre Steder. De er skrevet i Provst Jóns sidste Aar før og omkring Aar 1730. Nogle andre Slægtsregistre af Provst Jón findes ogsaa i Lbs. 198 4to (pag. 138—210) med hans Søn Provst Vigfús' Haand. Man mener ogsaa, at Provst Jón har forfattet Biografierne af *Lovmænd, Fogeder og Landstingskrivere* (J. S. 170 4to), men uden Tvivl har Provst Jón ikke fuldendt det Værk, og det kendes heller ikke med hans Haandskrift. Man ved med Sikkerhed, at han har skrevet en Afhandling om *Kristenret*. Biskop Finnur siger, at han har samlet *Salmer og religiøse Digte* af de største islandske Digtere i to Bind, og det er utvivlsomt et Brudstykke af den Samling, der endnu eksisterer i ét Bind i Lbs. 1485 8vo med Provst Jóns egen Haand, men der mangler meget og meget er raadnet og smuldret bort. Blandt disse sjældne Salmer findes f. Eks. en Mindesalme over Lovmand Gísli Hákonarson³⁵, digtet af Hannes Helgason, Provst Jóns Morfader; denne findes ingen andre Steder. Endvidere har Provst Jón ogsaa skrevet en stor *Brevbog*, 800 Sider i 4to, som nu findes i Islands Rigsarkiv og omfatter hans Embedsbreve og private Breve fra Aarene 1701—1720, foruden nogle ældre Breve og Afskrifter af en hel Del Breve til ham fra disse Aar m. m. Denne Brevbog er et udmærket Kildeskrift med Hensyn til Brevskriverens mangeartede Virksomhed i denne 20-Aars Periode, og der er her samlet et meget stort og broget Stof, som det endnu staar tilbage at udnytte fuldt ud, for jeg har langt fra gjort det i tilstrækkelig Grad, skønt jeg hastigt har gennemgaaet hele Bogen og uddraget det af den, som jeg synes var væsentligst, hvilket i nogen Grad fremgaar af den her offentliggjorte Levnedsskildring. Foruden Afskrifter af forskellige Værker af vor Oldtidslitteratur, som f. Eks. Sæmundaredda (Lbs. 214 4to) o. fl. a. tog han en Mængde Afskrifter af alle Slags gamle Breve og Domme, som opbevares i Reykjavík og for en Del af meget stor Værdi; det er ofte Tilfældet, at mange af disse Dokumenter nu ikke findes uden i Provst Jóns Afskrifter. Han synes at have haft den gode Vane at afskrive i Bøger alle løse Dokumenter, han fik fat i, som Gave eller Laan, hvor

³⁵ Den ender med Begyndelsen til 28. Vers, og der mangler derfor noget af Slutningen. En anden Mindesalme over Gísli findes i Lbs. 1158, 8vo, og 2388, 4to, et Haandskrift, der nylig er kommet til Landsbókasafnið. Af den Salme er nogle Strofer trykt i Ísl. Ártíðaskrár, pag. 183—184.

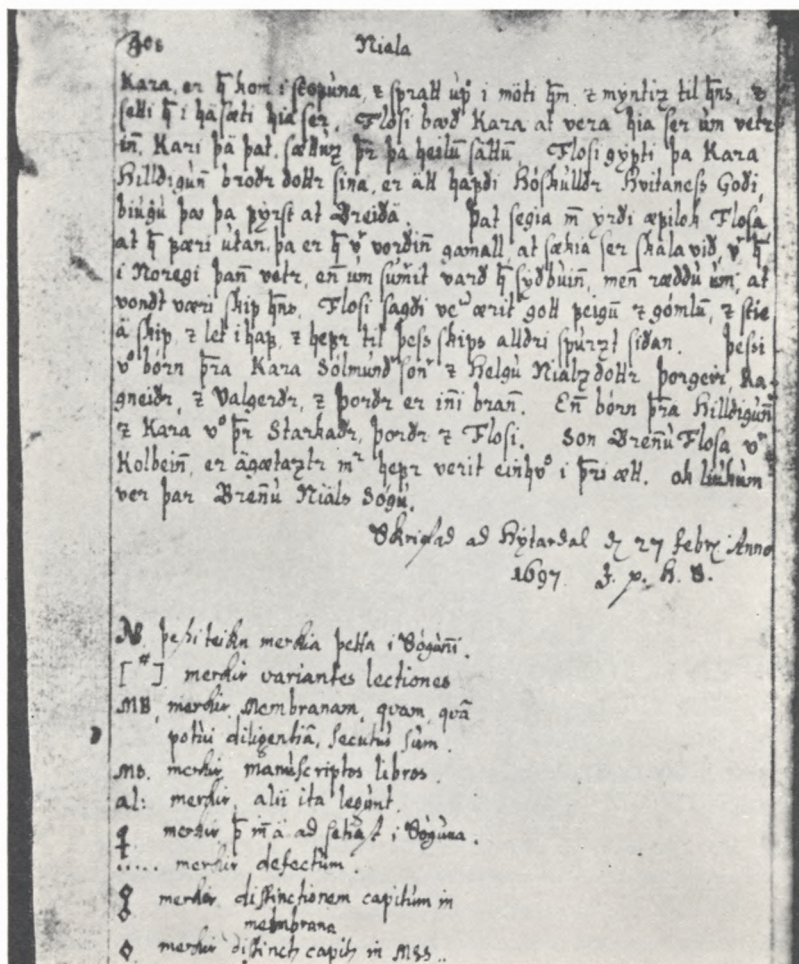

Fig. 19. Samme. Sidste Side af Haandskriftet. J. H. har taget Afskriften efter Membranen, AM. 133, fol., da denne var mindre defekt end nu.

usvækket, som hans Søn Biskop Finnur fremsatte, at det havde været ham umuligt at udarbejde sin Kirkehistorie, hvis han ikke havde haft sin Faders Skrifter at bygge paa. Og det kan ogsaa med Sandhed siges, at det vilde være et stort og ubodeligt Skaar i vort Kendskab til vort Lands Historie og de betydeligste Personer i det 16. og 17. Aarhundrede og de første Tiaar af det 18., hvis den lærde

Hitardalsprovst ikke med sine Værker havde rejst sig selv og sit Folk det historiske Monument, som vil staa urokkeligt i kommende Aarhundreder.

Biskop Finnur Jónsson

har i sin Kirkehistorie givet følgende Skildring af sin Fader³⁶:

„Den Pestsygd, som vi lige har omtalt, havde udtømt Skálholt Stift i den Grad, at der i Aaret 1708 i det ikke fandtes en eneste Videnskabsmand, som var kvalificeret til Rektorembetet; det blev derfor nødvendigt at udnævne en fra Præsternes Kreds til dette nødvendige Embede, og der kunde ikke tænkes nogen, der var mere egnet dertil end Jón Halldórsson, Præst til Hítardal og Provst i Mýrasýsla, som efter Biskoppens Befaling — eller snarere indtrængende Bøn — og bevæget af den offentlige Nødvendighed paatog sig dette, og ligesom han var Elev og Discipel af den ofte omtalte Ólafur Jónsson, saaledes bestyrede han efter dennes Metode og Sædvane, altid med mild Alvor, lige saa lærd som aarvaagen, ledende lige saa meget Sædernes som Videnskabens Dyrkelse, til alle gode Mænds Tilfredshed Embedet i næsten to Aar.

Han var født paa Reykholt i Borgarfjord den 6. November 1665; hans Fader var Præst i dette og Nabosognene, Halldór Jónsson, som var et Barnebarnsbarn af en Broder til Biskop Gissur, medens hans Moder var Hólmfríður Hannesdóttir og stammede fra den meget berømte Snóksdal-Slægt. Fra sit 14de Aar boede han hos sin Farbroder Ólafur Jónsson, lige til han 21 Aar gammel blev sendt til Universitetet i København, hvor han flittigt hørte de theologiske Professorer Lassenius, Vandalinus og Masius og af de filosofiske Professorer særlig Holger Jacobæus³⁷, som var hans Privatlærer. Efter at han i 1688 var vendt hjem til sit Fædreland, udførte han Hvervet som Connector i Skálholt Skole i 4 Aar, hvorefter han i 1692 fik Kaldet i Hítardal, hvilket efter Farbroderens Død af forskellige Grunde og Aarsager havde staaet ledigt i 4 Aar, men i 1701 udnævntes han til Provst for Kirkerne i Mýrasýsla. Efter Magister Jón Vídalíns Død overtog han efter Kongens Befaling Embedet som Stiftsforstander, hvilket han gennem to Aar udøvede saaledes, at ingen ikke vilde vælge ham til Biskop; lærd var han selv og elskede Lærdom og Undervisning, og han havde altid i sit Hjem ikke blot Sønner af Stormænd og Venner, som han skulde undervise i Latinens Begyndelsesgrunde, men ogsaa Dimittender fra den offentlige Skole, hvem han underviste i de højere Videnskaber og Fag, saaledes at hans Hus var et helt Lyceum; da han blev ældre, omkring 50 Aar, anvendte han al den Tid, som ikke var optaget af hans Embedsgering, til Studiet af Oldtidsminder og Fædrelandets Historie, hvis Mangelfuldhed han ofte klagede over. Hans Indsigt og

³⁶ Tom. III, pag. 543.

³⁷ De nævnte Professorer omtales alle i Dansk Biografisk Lexikon.

dybsindige Klogskab var saa stor, at næsten ingen kirkelig Sag behandles, eller større Afgørelse kunde træffes, uden at hans Raad og Vejledning blev indhentet; i Aaret 1736 blev han angrebet af Hemiplexi³⁸, og han laa syg omtrent otte Maaneder, og efter at have levet 71 Aar og været Præst i 45, Provst i 36 Aar opgav han stille sin fromme Aand, og hans Støv blev begravet paa selve hans Fødselsdag den 6. November. Hans Hustru var Sigríður Björnsdóttir, en usædvanlig fremragende Kvinde, med hvem han havde to overlevende Sønner.

Hans endnu eksisterende Skrifter — samlede paa forskellig Vis — er:

- 1) *Om Skálholt-Bisperne,*
- 2) *Om Hólar-Bisperne,*
- 3) *Om Islands Statholdere,*
- 4) *Om Rektorerne ved Skálholt Skole,*
- 5) *Om Præsterne i Skálholt Stift* (saa mange, som var ham bekendt fra Reformationen til hans egen Tid, hvilken Bog han gav Titlen „*Spicilegium*“),
- 6) *Om Islands Lovmænd,*
- 7) *Om Islands Abbeder,*
- 8) *Om Bjerget Hekla's Udbrud,*
- 9) *Biskop Finnurs Slægt,*
- 10) *Biskop Marteins Slægt,*
- 11) *Samling af Salmer og aandelige Digte af berømte Digtere i 2 Bind;*

af disse har hans Søn og Efterfølger i Embedet Vigfús samlet flere. Saa nævner jeg ikke den ubrudte Række af Regnskabsbøger, han har skrevet med egen Haand, thi hans Flid var saa stor, at han næsten altid var optaget af at læse eller skrive³⁹.

Jón Halldórsson om sig selv.

Provst Jón slutter sine Biografier over Skálholtbiskopperne saaledes⁴⁰:

Efter Mag. Jón Vídalíns Bortkaldelse var der bispeløst her i Stiftet næsten 2 Aar, men for at det ikke skulde være uden Øvrighed, saa bad baade Gejstligheden, som var der i Nærheden, og Bispeenken, at der maatte blive konstitueret en Officialis, hvorfor Amtmanden Niels Fuhrmann med sit Brev udgivet i Skálholt den 17. September Anno 1720, som Stiftamtmandens Fuldmægtig skikkede Pastor Jón Halldórsson Provst i Myrasýssel, da fraværende, til dette Officialisembede paa kgl. Majestæts Vegne, at have tilbørligt Tilsyn med Stiftet

³⁸ Halvsidig Lamhed.

³⁹ Beretningen om Jón Halldórssons Skrifters senere Skæbne findes S. 228.

⁴⁰ Bisks. J. H., I, S. 379—83.

og Skolen, varetage alle dets Ærinder og Fornødenheder, som maatte forefalde, indtil Kongen skikkede dertil igen en ordinær Biskop eller gjorde en anden Beskikkelse dertil. Dette Embede havde Pastor Jón i næsten 2 Aar, rejste om Efteraaret og Foraaret til Skálholt for at aabne Skolen og eksaminere, varetage og udrede Stiftets Ærinder og Fornødenheder, helst i Øst- og Sydsystemerne; aabnede begge Aarene Synodum generalem og sad i den Ret med Amtmanden, helst det første Aar, tillige med adskilligt andet, som hans Tilsyn og Foranstaltning udkrævede.

Da Præsterne, som var forsamlede ved salig Biskoppens Begravelse, vidste hvad Pastor Þorleifur havde til Hensigt, aabenbarede de i Forening Amtmanden deres Vilje, at vælge Pastor Jón Halldórsson til Biskop, hvorfor Amtmanden skrev nedenfor Recommendation om Pastor Þorleifur til Stiftamtmanden disse Ord:

„Har ellers herved ingenlunde skullet ermangle tillige at indberette, at Provsten udi Tveraaething, for vesten Hvitaæ, Hr. Joen Haldorsen og Sognepræst til Hitardal i Skalhólsstift, som een ypperlig Mand, og for hans mange goede Qualiteter af alle elsket, og desaaarsag, til den vacante Skalhólsbispestoel at beklæde, i Henseende til hans Alder og Lærdom, Retsindighed, Experience, og Capacitet, frem for alle andre Præs(t)e, ej allene udi Skalhólstift, men endog saa udi dette gandske Land, værdigst, dygtigst af alle upaatvivlelig maatte eragtes, saafremt hand ellers der om allerunderdanigste Ansøgning agter at gjøre, hvor om mig aldeles Intet er vitterligt. I Henseende til, hand her fra langt er beboende, etc. Skalhólt dag 17de Sept(embris)“.

Denne Recommendation indelukket i sit Brev sendte Amtmanden Pastor Jón, hvad enten han vilde tage til Udlandet med det samme eller sende sin allerunderdanigste Supplique om Bispembedet. Pastor Þorleifur afleverede disse Breve til ham, da han rejste til Stykkishólmur for at sejle til Udlandet, og var ivrig efter at faa at vide, hvad han bestemte sig til i denne Sag.

Dette traf Pastor Jón uventet og uforberedt i alle Maader; han saa baade Tidens Knaphed, da det sidste Skib herfra var parat til Afgang, og Pastor Þorleifurs store Iver, gav ham det Svar, at han vilde ikke staa ham i Vejen eller derom supplicere denne Gang. Derfor maatte han prøve sin Lykke saa godt han kunde, og det holdt han.

Da Pastor Þorleifur kom hjem igen Anno 1721, og man ikke hørte, at der var konstitueret nogen Biskop, fornyede Gejstligheden i Skalhólstift paa Altinget sit Valg af Pastor Jón Halldórsson med den allerunderdanigste Supplicatie til hans kgl. Majestæt underskrevet paa Þingvellir den 16. Juni af 15 Provster og Præster, at hans Majestæt vilde beskikke ham til Biskop over nu vacante Skalhólstift, da de ikke ved nogen her i Landet med Hensyn til Lærdom, Levned, Forstand og anden Begavelse dertil mere passende og værdig. Pastor Jón eftertragede ikke denne ærefulde Stilling; sagde dog, at han vilde efter deres Bøn i Herrens Navn rejse til Udlandet og søge Kongens allernaadigste Afgørelse, hvis ingen Beskikkelse kom til ham forinden, og ingen af hans Landsmænd, bedre kvalificeret, søgte det. Og i denne Mening bestilte han Plads i Eyrarbakskibet. Red saa til Vestlandet for at forberede denne Rejse; lod sig dog forstaa med, at han havde en Anelse om, at en eller anden Forhindring vilde komme i Vejen.

Af den Grund, at Assessor i Collegio consistorii og Professor Antiquitatum Danicarum Árni Magnússon ikke talte meget for, heller ikke imod, Þorleifurs Ærinde og underrettede om sin Slægtning Pastor Jón Árnason Provst i Strandasysse, at han var bedre egnet til Biskop end Pastor Þorleifur og den bedst egnede her i Landet, støttede det hans Sag i den Grad, at Gehejmeraad og Obersekretær Ditlef Wibe skrev til Pastor Jón Árnason den 29. Maj hertil med Stykkishólmskibet, at kgl. Majestæt havde reflecteret paa ham, at han skulde succedere Mag. salig Jón Vídalín over Skálholtstift; maatte han derfor begive sig paa Rejsen og vies til Bispeembedet.

Noget efter Altinget fik Pastor Jón Halldórsson Nys om dette Missive og sendte straks Mand og Brev til Provsten Pastor Jón Árnason; bad ham fortælle lige ud, hvorledes dette hang sammen, og hvad han havde i Sinde. Aabenbarede ham ogsaa sin Hensigt, at selv om han havde besluttet sig til en Udenlandsrejse, vilde han dog give Afkald paa den og ikke fortrædige ham i noget, hvis han havde faaet nogen Beskikkelse og Forslag om Bispeembedet.

Pastor Jón Árnason havde da for tre Dage siden, eller den 9. August, modtaget førnævnte Missive, og skrev tilbage, hvordan det stod til, og han agtede i Herrens Navn at modtage dette kongelige Naadestilbud og rejse med samme Skib.

Straks da Pastor Jón Halldórsson fik hans Brev, undte han ham vel denne Ære og ønskede til Lykke, men afstod fra sin Udenlandsrejse, dog med manges Uvilje og endogsaa nogles Dadel, men lod enhver tale, som han vilde, betragtede dette gode Embedes Ære for en vanskelig Byrde, og man kunde blive ikke mindre træt under Byrden af Guld og Skatte end af Ler og Sand, og dog maatte man omgaas meget mere forsigtigt med det; men ansaa sine Overordnedes Agtelse og de bedste og største Mænds Vidnesbyrd om sig for den største Ære, og var godt tilfreds hermed, siden det behagede Gud saaledes.

Selv om Mennesket dør, saa lever dog Anseelsen længst.

BISKOP FINNUR JÓNSSON¹

(1704—1789)

fødtes paa Præstegaarden Hitardalur den 16. Januar 1704, hvor Faderen Provst Jón Halldórsson den Gang var Præst. Han blev opdraget i Fædrenehjemmet til sit 18. Aar undervist af Faderen. I 1722 sendtes han til Skálholt Latinskole, hvorfra han dimitteredes med sin Eksamen 2 Aar senere.

Efter et Par Aars Ophold i Hjemmet sendtes han via Holsten til København, hvor han blev indskrevet ved Universitetet 1725. Tre Aar senere, 1728, tog han teologisk Embedseksamen med Karakteren laudabilis. Som Alumne paa Elers Kollegium var han Nabo til sin ældre Landsmand og Faderens gode Ven Professor Arne Magnusson, i hvis Hus han daglig kom, og hvis lærerige Omgang han højt berømmer. Under Københavns Brand 1728 viste hans Hengivenhed for Arne Magnusson og hans Kærlighed til den nationale Litteratur sig paa en smuk Maade, idet han for at redde dennes Bibliotek med dets uerstattelige Skatte af oldnordiske Haandskrifter, med hvis Flytning han til sidste Øjeblik var beskæftiget, forsømte at redde sine egne Ejendele. Herom skriver Giessing i 1776:

„Han kom ind paa Elersens Collegium og havde daglig Adgang til hans lærde Landsmand, Academiets uforglemmelige Velgiører, Sal. Hr. Professor og Bibliothecarius Arnas Magnæus. Da hans Huus stod i Brand i 1728 i Kjøbenhavns almindelige Lue, var den unge Finnur Jónsson omhyggelig for at redde Magnæi Bibliothek, imidlertid han ved Ilden selv mistede i Elersens Collegium alt hvad han eiede: ja han var den sidste, der gik ud af Magnæi Huus, og var meget nær bleven indebrændt; men see! Guds skiermende Haand var over ham i Luen, for han var udvalgd til et Lys for Guds Kirke, og et Lumen Eruditionis for den lærde Verden“.

¹ En Del af Stoffet hentet fra Kr. Kålunds Biografi i Dansk biografisk Lexikon.

Fig. 21. Biskop, Dr. theol. Finnur Jónsson.

I 1729 vendte han tilbage til Island. Det havde oprindeligt været hans Plan at uddanne sig til administrativ Embedsmand. Han opgav imidlertid dette og rejste til Island, hvor han opholdt sig i Hjemmet

de følgende 3 Aar. Imidlertid blev Reykholt Præstekald ledigt. Farbroderen Hannes Halldórsson døde ret ung efterladende sig uforsørgede Børn, og dette Slægtshensyn har først og fremmest foranlediget Finnur Jónsson til at søge dette gamle Familieembede. I 1732 overtog han Kaldet og blev samme Aar udnævnt til Provst i Mýra Syssel.

„Finnur Jónsson“, skriver Kr. Kålund, „hvis Hæderlighed og Dygtighed snart anerkendtes, styrede gentagne Gang Skálholt Stift som Officialis og var 1753 udset til Biskop paa Hólar; da imidlertid Skálholt Stift samtidig blev ledigt, overdroges dette Embede ham 1754“. Vinteren 1753—54 opholdt han sig i København, hvor han blev viet til Biskop den 28. April 1754 af Biskop Hersleb.

Under sit Ophold i København arbejdede han for en Nyordning af det lærde Skolevæsen i Island. Ifølge de hidtil gældende Regler tilkom Biskoppen alle Bispestolens Indtægter, og deraf skulde saa alle Udgifter ved den til Bispestødet knyttede Latinskole, deri indbefattet Lærernes og Elevernes Forplejning, afholdes. En Adskillelse af Skolens Økonomi fra Bispestolen syntes Finnur Jónsson var paa-trængende nødvendig. I vidtløftige Kommissionsforhandlinger søgtes ogsaa en saadan gennemført; men endnu inden en endelig Ordning var fastslaaet, paafulgte store Nationalulykker (Jordskælv m. v.), der i 1785 medførte Skolens Flytning til Reykjavík, hvortil ogsaa Bispestødet skulde forlægges, og Kirkegodsets Salg.

I sin 20-aarige Virksomhed som Biskop paa Skálholt udfoldede Finnur Jónsson den store litterære Virksomhed, der skulde bevare hans Navn igennem mange Slægtled. Dette gælder først og fremmest hans Hovedværk „*Historia ecclesiastica Islandiæ*“, som i 4 Kvartbind udgaves med offentlig Understøttelse 1772—78.

Om dette Arbejde skriver Kålund: „Skriftet, der udarbejdedes efter Opfordring af General-Kirkeinspektionskollegiet (Aar 1764) — paa Biskop L. Harboes Tilskyndelse, som under sin fleraarige islandske Visitation havde lært Finnur Jónsson at kende —, nedsendtes stykkevis til Kjøbenhavn, hvor Forfatteren i sin Landsmand J. Erichsen havde en vigtig Støtte; men navnlig blev det af den største Betydning for Arbejdets Form og hele Udvikling, at Forfatterens Søn, Hannes Finnsson, under sit Ophold her skulde give dette den endelige Redaktion, hvormed fulgte Tilføjelse af en stor Del af det videnskabelige Apparat, ligesom det havde været en nødven-

dig Forudsætning for Arbejdets Udførelse overhovedet, at Forfatteren kunde arbejde paa Grundlag af sin Faders rige personalhistoriske Samlinger. Som Værket nu foreligger, giver det langt mere, end Titlen lover. Det er egentlig en fuldstændig Islandshistorie, ikke alene omfattende Landets politiske og administrative Forhold, men lige saa fuldt de litterære og kulturhistoriske. De første 3 Bind er inddelte i 7 Perioder, der i kronologisk Orden omhandler Begivenhederne fra Landets Bebyggelse 874 til 1740; hver Periode falder i 4, af forskelligt Antal Kapitler bestaaende Sektioner, der omhandler den verdslige Administration, de kirkelige og litterære Forhold samt Biskopperne henholdsvis i Skálholt og Hólar. At inden denne Ramme Indholdet for en stor Del maa blive biografisk, ligger i Forholdenes Natur; dog gives der udførlige Oversigter over Statsvæsenets og Litteraturens almindelige Udvikling, Skolevæsenet og navnlig Middelalderens katolske Kirkevæsen med de dertil knyttede Sædvaner og Skikke, der er overordentlig indgaaende behandlet. I Noter under Teksten rummes en Mængde Enkeltundersøgelser af kronologisk, filologisk og antikvarisk Natur, og hvor Lejlighed gives, aftrykkes efter hvert Kapitel in extenso de vigtigste paaberaabte Aktstykker eller andre litterære Monumenter, for de islandskes Vedkommende med tilføjet latinsk Oversættelse. Man maa i høj Grad beundre, at et saadant fuldt ud videnskabeligt Arbejde — selv under Forudsætning af, at det for mange Enkeltheters Vedkommende er blevet berigtiget og suppleret i København — har kunnet udføres paa Island paa en Tid, da kun faa Oldskrifter var trykte, og da allerede alle gamle Haandskrifter og de fleste originale Diplomer bevarede i København, saa at indenlandske Forskere maatte nøjes med unge, ofte upaalidelige Afskrifter, for saa vidt saadanne overhovedet var at erholde. — 4. Bind danner et Tillæg til de 3 foregaaende, indeholdende dels de islandske Klosters Historie, dels ikke uvæsentlige Tilføjelser og Berigtigelser samt endelig Register, hvoraf Værkets omfattende Indhold og navnlig dets Rigdom paa aftrykte Aktstykker vil fremgaa. Af det meget ud over egentlige Diplomer meddelte kan fremhæves, at 2. Bind indeholder den ældste Udgave af det bekendte Digt „Lilja“; 4. Bind, der er ledsaget af Forfatterens Portræt, „Skriftaboð Þorláks biskups“. — Det hele Arbejde, i lige Grad udmærket ved Klarhed, Nøjagtighed og Stofrigdom, blev ved sin Fremkomst Hovedkilden til Kundskab om islandske Forhold og vil ogsaa i Frem-

tiden bevare sin Betydning, ihvorvel meget af det heri indeholdte Materiale efterhaanden vil findes udgivet i Særsamlinger“.

Ved Siden af „*Historia ecclesiastica Islandiæ*“ med dets mange Enkeltundersøgelser er det af Finnur Jónsson særlig udgivne eller andetsteds trykte af mindre Betydning.

Karakteristisk for Tiden er, at alle hans Skrifter er trykte paa Latin.

Med Understøttelse af Det arnamagnæanske Legat fremkom 1782 „*De noctis præ die prærogativa*“. I Folioudgaven af Heimskringla i 1777 har han skrevet „*Vita Snorronis Sturlæi*“. I Rímbegla (udg. af Det arnamagnæanske Legat) 1780 har han skrevet en Afhandling om Døgnets Inndeling paa Island („*sciagraphia horologii Islandici*“). Til Belysning af Kronologien i Gunnlaugs Saga har han udgivet *Responsio apologetica* (1780) (se iøvrigt Bogfortegnelsen Side 258).

I Aaret 1774 udnævntes han som den første Islænding til Æresdoktor i Theologi.

Finnur Jónsson var en anselig Mand, samvittighedsfuld i sit Kald, karakterfast og bestemt i sin Optræden, tilligemed en dygtig Forretningsmand og nøjeregnende Økonom.

I Aaret 1772 foretog den svenske Videnskabsmand Uno von Troil efter Indbydelse af den engelske Adelsmand Joseph Banks en Studierejse til Island. Von Troil har i Dagbogsblade og Breve skildret denne Rejse (Brevene er trykt i Upsala 1777, senere udgivet af Samfundet Sverige—Island 1933). I Dagbogsbladene (der ikke er udgivne) omtales bl. a. et Besøg hos Biskop Finnur Jónsson paa Skálholt:

Følgende Dag Tirsdag den 22. Sep. begav vi os paa Vej med Hekla som Maal. Denne Dag red vi til Biskopsædet Skálholt. — Til Skálholt — der ikke er mere end en Samling Huse for Biskoppen og hans Gaardsfolk samt den lærde Skoles Lærere og Elever — kom vi Kl. 4 om Eftermiddagen og modtoges paa det hjerteligste af den samvittighedsfulde og lærde, men noget herskelystne Biskop Finnur Jónsson — af hvis store endnu i vore Dage betydningsfulde Værk „*Historia ecclesiastica Islandiæ*“ første Bind lige udkom 1772. Biskoppens lærde Søn og Efterfølger Hannes Finnsson fik vi ikke at træffe, idet han opholdt sig i København. Et Besøg foretoges i den efter islandske Forhold statelige Domkirke af Træ. I Kirken besaa

man den hellige Þorlákr's Relikvieskrin og konstaterede, at et Stykke af en stor Kokosnød repræsenterede Nationalhelgenens Hovedskal. I Soveværelserne savnedes Gulve, men der forefandt Edderdunsdyner.

Om Biskoppen skriver von Troil i et senere Brev:

„Jeg kunde anføre flere, som er kendte i Landet for Lærdom, Dygtighed og Smag, men faar dog kun nævnet nogle, som med meget Hæder har gjort sig bemærket i den lærde Verden.

Blandt dem fortjener i første Række Biskop Finnur Jónsson at sættes, som foruden flere lærde Arbejder i Nordiske Antikviteter, der allerede er trykte, dels vente paa at blive trykt, for nylig har udgivet den med lige meget Granskning som Lærdom fyldte *Historia ecclesiastica Islandiæ*. Jeg havde den Lykke under mit Ophold paa Skálholt at gøre nærmere Bekendtskab med denne Hædersmand og havde lige meget Nytte og Glæde deraf, samt kunde ved min Afrejse ej ønske andet, end at han til Trods for sin høje Alder kunde lægge sidste Haand paa sine øvrige Arbejder, hvilket jeg iøvrigt haaber nu vil ske, efter at han har faaet sin Provst, en sig værdig Søn, den litterære Hr. Johan Finnsen“ (∴ Hannes Finnsson).

Under sin Skildring af Videnskabernes Tilstand paa Island, deres Blomstring og Forfald skriver von Troil:

„Jeg laaner, for at give malende Skildring herpaa, den lærde skalholtske Biskop Doctor Finnei Tanke, i hans godt udarbejdede *Historia ecclesiastica Islandiæ*, hvor han ligner Videnskabernes Tilstand paa Island med Menneskets Alder. Dets Barndom gaar til Aar 1056, hvor den kristne Religions Indførelse havde medbragt noget Lys, dets Ungdom til 1100, hvor Skolerne kom i Brug, og man mere end hidtil bekymrede sig for Ungdommens Oplæring og Undervisning, dets Manddom til Midten af det 14de Aarhundrede, i hvilket Tidsrum Island har fostret sine lærdeste Mænd; dets Alderdom til Slutningen af det 14de Aarhundrede, hvor Videnskaben mere og mere aftager, samt omsider Afmægtighed, hvor intet af Værd kan opvises. Historien har tabt sine Dyrkere, Poesien har mistet al Smag, og de øvrige Videnskaber savnede alt Lys“.

I Aaret 1733 indgik Finnur Jónsson Ægteskab med Guðríður Gísladóttir, Datter af Lovrettemand Gísli Jónsson og Margrét Magnúsdóttir. Hendes Slægt, den saakaldte Langs-Æt, findes bl. a. i Giessing Jubellærere, I, pag. 226 (udarb. af Finnur Jónsson).

Deres Børn var følgende: *Margrét*, gift med Biskop Jón Teitsson i Hólar, *Halldór*, Præst i Hítardal, *Jón*, Præst i Hruna, *Hannes*, Biskop paa Skálholt, *Steindór*, Sysselmand, og *Ragnheiður*, gift med

Lovmand Magnús Ólafsson; i sidstnævnte Ægteskab var Sønnen Professor *Finnur Magnússon*.

I sine sidste Leveaar fik Finnur Jónsson sin Søn Hannes Finnsson som Medhjælp og Stedfortræder i Bispeembedet og kunde saaledes udelukkende hellige sig litterære Arbejder. Han døde den 23. Juli 1789 efter en Maanedes Sygeleje 85 Aar gammel.

BISKOP HANNES FINNSSON

(1739—1796)

Af

Biskop JÓN HELGASON¹

Hannes Finnsson fødtes den 8. Maj 1739 i Præstegaarden Reykholt, hvor Faderen ved den Tid var Præst. Pastoratet Reykholt havde i 163 Aar i fem Generationer været indehavet af Søn efter Fader, da hans Fader Finnur Jónsson fik Embedet; selv var han Brodersøn til den femte i Rækken, hvorved Embedet ved hans Udnævnelse til Biskop (1754) havde været i samme Slægt i 184 Aar. Om hans fædrene Slægt maa vi henvise til foranstaaende. Kun maa her fremhæves, at den store historiske og litterære Interesse, der blev saa fremtrædende i hans senere Liv, var en nærliggende Arv efter saavel Faderen som Bedstefaderen. Paa mødrene Side stammer Hannes Finnsson fra en af Islands bedste Slægter med Biskopper, Lovmænd, Sysselmænd til Stamfædre, blandt hvilke kan nævnes Hirdstyrer Hannes Eggertsson. Fra denne maa det anses for sandsynligt, at Navnet Hannes, der senere er blevet saa almindeligt i Slægten, stammer.

Blot seks Aar gammel blev den unge Hannes paa Grund af Moderens Sygdom sendt til Opfostring i Præstegaarden Saurbær paa Hvalfjarðarströnd, hvor han tilbragte 3 Aar. Iøvrigt havde han til sit 14. Aar sit Hjem i Reykholt, herfra flyttedes det til Skálholt ved Faderens Udnævnelse til Biskop. Kun 16 Aar gammel blev Hannes Student fra Skálholt Katedralskole. Den følgende Sommer 1755 rejste han til København, hvor han efter Aflæggelse af Optagelsesprøve blev immatrikuleret ved Universitetet.

Som Søn af en velstillet Far behøvede den islandske Biskopsøn

¹ Indledningen til Hannes Finnsson: Stockholms-Rella. Lund 1935. (Med enkelte mindre Udeladelser gengives Teksten ordret).

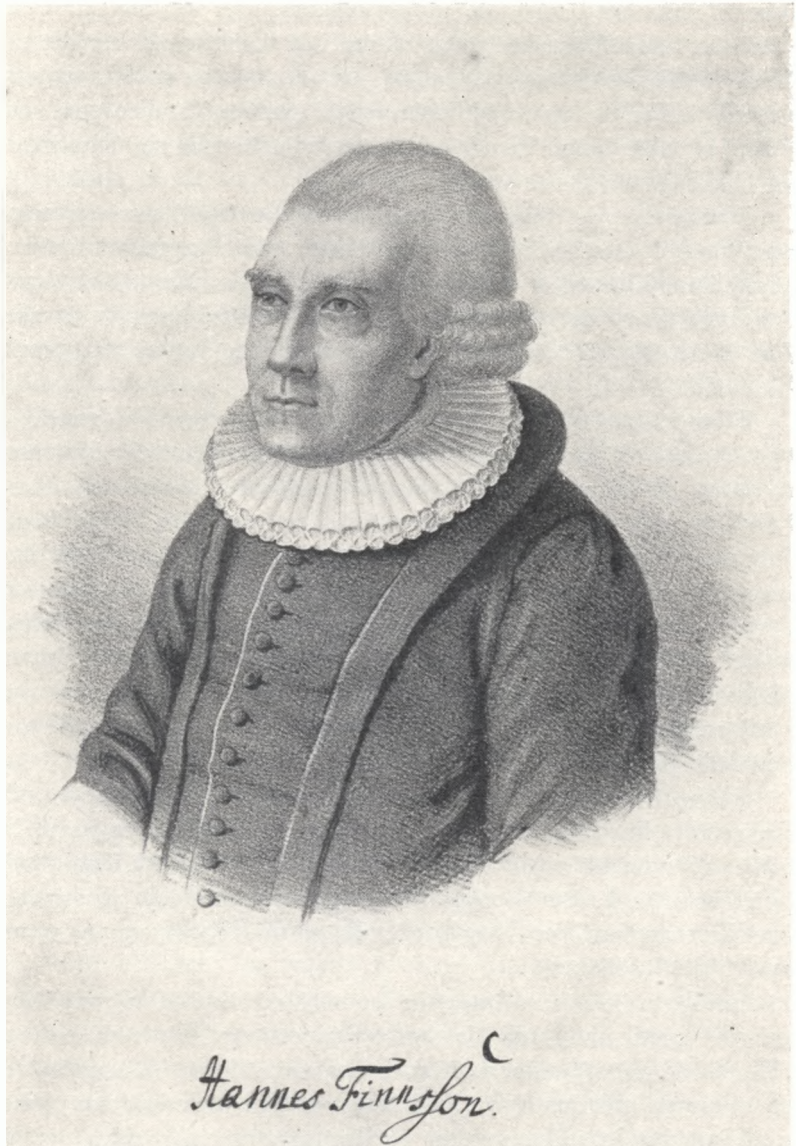

Fig. 22. Biskop, Dr. theol. Hannes Finnsson.

ikke at haste med sine akademiske Studier. Det var med ham som med saa mange begavede unge Mænd i de Tider, at Formaalet med deres Universitetsbesøg ikke alene var at afslutte en Eksamen for derved at faa et Levebrød, men ogsaa gennem Studier paa andre Felter at pleje deres Interesser og derved erhverve sig Kundskaber og Erfaringer til Nytte senere i Livet.

Hensigten med Hannes Finnssons Studieophold var selvfølgelig først og fremmest — i Overensstemmelse med Slægtstraditionen — at uddanne ham til at træde i Kirkens Tjeneste. Efter alt at dømme har han ikke straks beskæftiget sig med Studierne, først de tre sidste Aar af sit 8-aarige Ophold tager han endelig fat og faar en fin Eksamen.

Efter 2 Aars Ophold tager han Filosofikum (med Udmærkelse) og kort derefter baccalaureus-graden (1. Del af theologisk Eksamen). Af hans „Curriculum vitæ“, der er nedskrevet efter hans Præstevindvielse, faar man et forbavsende Indtryk af hans altomfattende Interesser. Hos den lærde Professor I. E. Gunnerus gaar han til Forelæsninger over Natur og Folkeret, Logik og Metafysik. Endvidere dyrker han med stor Interesse Astronomi, ren Matematik, tillempet Matematik, eksperimentel Fysik, Naturhistorie, Aritmetik, Litteraturhistorie, alm. Verdenshistorie. Fysik, Matematik og Naturlære synes særlig at have haft hans Forkærlighed, men ogsaa for Botanik bevarede han hele Livet igennem stor Interesse.

Sommeren 1758 foretog han en Ferierejse til Hjemlandet. Paa Rejsen blev han angrebet af Mæslinger og laa alvorlig syg paa Skibet uden at kunne faa nogen Hjælp. Men takket være stærk Konstitution og et længere Rekreationsophold i Hjemmet kom han sig og rejste om Efteraaret med en Fragtskude tilbage til København for at fortsætte sine Studier.

Imidlertid var hans Interesse for nordisk Oldtidsforskning blevet vakt — hertil har mulig det korte Samvær med Faderen bidraget. Allerede 1759 optræder han som Forfatter til en Afhandling om en oldnorsk „Kristenret“ (Tentamen in Jus ecclesiasticum Vicensium) med latinsk Oversættelse og Kommentarer. Arbejdet, der blev præmieret af det theologiske Fakultet, skaffede ham megen Anerkendelse af betydelige Videnskabsmænd baade i Danmark og Sverige. Saaledes udtalte den svenske kgl. Bibliotekar Gjörwell sig saa stærkt rosende om dette Arbejde, at den lærde danske Sorø-Professor J. Sch.

Sneedorff, som havde Indstillingsretten til Elers Collegium, lod den unge Islænding kalde til sig og tilbød ham fri Bolig paa Collegiet. Dette tiltraadtes den 21. April 1762 af Universitetets Konsistorium (der havde den endelige Udnævnelsesret) trods det, at Hannes Finnsson endnu ikke havde taget teologisk Embedseksamen, hvilket i Fundatsen er sat som Vilkaar for Optagelse. Det paalagdes ham samtidig at tage Eksamen inden førstkommande 11. December.

Det beredte ogsaa den unge Forfatter stor Glæde, at den svenske Magister Beronius paa Grundlag af den lærde Upsalaprofessor, Kancelliraad Ihre lod Afhandlingen omtrykke i Sverige og underkaste offentlig Granskning ved Universitetet („in Universitatis Upsalensis Auditorio Carolino vel superiori publico examini subjiceret“).

Magister Beronius havde ganske vist skrevet nogle kritiske Noter til det nye Oplag; men dette fik Hannes Lejlighed til at imødegaa i 2 mindre Skrifter, som han udgav 1762 og 1765. Disse indeholdt supplerende Oplysninger vedrørende den gamle Kristenret for Viken. Skrifterne brugte han som Disputatser paa Elers Collegium, et Krav der den Gang stillede til Alumnerne.

Allerede inden Hannes Finnsson betraadte Forfatterbanen havde han gjort sig fortjent til sine Landsmænds Taknemlighed. Takket være ret gode Forbindelser paa højere Steder var det lykkedes ham at udvirke nogle Fordele til deres bedste, af hvilke det ene bestod i gratis Fragt inden for et Beløb af 20 rdl. (i Stedet for tidligere 8 rdl.) med Handelskompagniets Skibe for Levnedsmidler hjemmefra, det andet i gratis Rejse til og fra Island for islandske Studenter, hvilket selvfølgelig var af stor Betydning for de mange ubemidlede Studerende, der i de Tider besøgte Universitetet. Hans Anseelse i Landsmændenes Øjne befæstedes ved de Laurbær, som han høstede paa Forfatterbanen. Og mange af hans Kammerater saa nu op til ham som Lederen af et af de to Partier, som omkring 1760 var opstaaet i den islandske Studenterkoloni i København paa Grund af divergerende Meninger om den sikreste Vej til det store Maal, som foresvævede alle de unge islandske Patrioter: Fædrelandets Genoprettelse og Opsving i saavel kulturel som økonomisk Henseende.

Samtidig var der hos adskillige af de unge Studerende vaagnet en levende Interesse for nordisk Oldtidsforskning og især for Studiet af Islands store litterære Mindesmærker; dette havde til Følge, at de fik Øjnene aabnet for den sørgelige Tilbagegang for deres Land,

der havde fundet Sted paa saa godt som alle Omraader. Om Maalet for Genrejsningen herskede der ingen Meningsadskillelse mellem de unge Patrioter. Men om Vejen til dette Maal kunde man ikke blive enige. Den mere romantisk anlagte Eggert Ólafsson, som 1757 vendte tilbage fra sin store videnskabelige Rejse til Island stærkt styrket i Troen paa Islands Fremtid, troede at se Idealerne i Fortidens ærværdige Skikkelser. Herimod opponerede den mere nøgterne og praktisk indstillede Hannes Finnsson, som saa Forbillederne i sin Samtids ledende Personligheder saavel paa Folkeoplysningens som det praktiske Livs Omraader. Den geografiske og deraf følgende nationale Isolering var efter Hannes Finnssons Opfattelse den største Hemske for alle Fremskridt i Hjemlandet. Derfor gjaldt det saa meget som muligt om at se bort fra den specifikke nationale Egenartethed og at føre Folket fremad i nærmeste Kontakt med andre Nationers Tankeliv, Sæder og Skikke. Hannes Finnsson stod ikke alene med denne Opfattelse. Omkring ham samlede sig det Parti, der fik Navnet Biskopsønnepartiet i Modsætning til Eggert Ólafssons Parti, Bondesønnepartiet². I Bund og Grund vilde begge Partiernes et og det samme: Islands Opblomstring. Men den forskellige Opfattelse om Midlet og Vejen til Maalet var nøje knyttet sammen med Lærdernes Indstilling.

Hannes Finnsson var allerede kendt som videnskabelig Forsker, da han i Juni 1763 tog sin teologiske Embedseksamen med fineste Karakter efter først at have opnaaet Universitetets Tilladelse til Udsættelse. (Han skulde som før nævnt have taget Eksamen inden 11. December 1762).

Dermed var Maalet for hans Ophold i København naaet. Men et saa stærkt Greb havde det litterære og videnskabelige Arbejde faaet i ham, at det naturligt maatte blive svært for ham at vende dette Arbejde Ryggen og rejse tilbage til Hjemlandet. Som „Elsarianer“ havde han fri Bolig i 5 Aar, og fra 1765 udnævntes han yderligere af Konsistorium til „Inspektør“ for Collegiet. Hjemlandets Forhold i Fortid og Nutid havde helt bemægtiget sig hans Sind og Tanker. Han var ikke paa langt nær færdig med at gennemgaa de københavnske Biblioteker og Arkiver, hvor saa mange Dokumenter

² Ifølge nyere Undersøgelser er den anførte Skildring noget overdrevet; hele Divergensen indskrænkede sig nærmest til nogle personlige Rivninger mellem Datidens islandske Studenter i København. E. F.

vedrørende Fædrelandets Historie gemte sig. Men fremfor alt var han endnu ikke kommet til Bunds³ i Undersøgelsen af den Arnamagnæanske Haandskriftssamling — den udtømmelige Kilde for alle Forskere af Nordens og særlig Islands Fortid. Særlig beskæftigede han sig indgaaende med de i Samlingerne værende Haandskrifter af det kendte norske Skrift Kongespejlet (*Speculum regale*), og i 1765 udarbejdede han en meget fortjenstfuld akademisk Afhandling om dette Skrift (oprindelig indsendt som akademisk Disputats til Elers Collegium). Denne blev i 1768 ogsaa anbragt som videnskabelig Indledning til den af Rektor mag. Hálfdan Einarsson i Hólar besørgede første Udgave af Kongespejlet. Oprindelig havde det været Hannes Finnssons Hensigt selv at udgive Skriftet, i hvilken Anledning han ikke blot havde foretaget en grundig tekstkritisk Sammenligning af de 24 bevarede Haandskrifter i den arnamagnæanske Samling, men ogsaa var naaet næsten halvvejs med en latinsk Oversættelse af Teksten. Det blev desværre spildt Arbejde for ham. Ved samme Tid havde Hálfdan Einarsson fuldført sit Forarbejde til Kongespejlets Udgivelse og sendt det ned til sin Ven Islændingen Jón Eiríksson ved Sorø Akademi, som skulde foretage den sidste Afslibning inden Trykken. Dette var selvfølgelig en følelig Skuffelse for Hannes Finnsson, men det viser hans videnskabelige Loyalitet, at han overlod sine Optegnelser til Professor Eiríksson til Udnyttelse ved dennes Gennemgang af hans Konkurrents Arbejde, ja han gav desuden sit Samtykke til, at den fremtalte Dissertation indsattes foran i den Einarssonske Udgave af Kongespejlet.

Men den unge Mands Jernflid indskrænkede sig ikke til disse Specialstudier. Samtidig udarbejdede han paa Opfordring af sin faderlige Velynder, Biskop Ludvig Harboe, en fortræffelig Beretning om „Vulkanen Heklas sidste Udbrud“ (ogsaa den var oprindelig indsendt som Disputats paa Elers Collegium: „De incendio montis Hecla“ 1766). Beretningen blev senere oversat til Fransk af den franske Chargé d'affaires i København Le Sueure og udkom i et i Schweiz udgivet litterært Tidsskrift.

Kort efter Hannes Finnssons Eksamen havde Universitetets Prorektor, Biskop E. Pontoppidan, aftalt med ham, at han skulde udarbejde et Katalog over den Arnamagnæanske Haandskriftsamling,

³ Efter alt at dømme var H. F. paa nærværende Tidspunkt først begyndt at undersøge Den arnamagnæanske Haandskriftssamling. E. F.

hvortil han skønnedes mere egnet end de fleste andre ved sine indgaaende Kundskaber til de litterære Skatte, der her forvaredes. Men da Prorektoren kort efter døde, blev Sagen opgivet. Saa megen Opmærksomhed havde Hannes Finnsson imidlertid vakt ved sine forskellige litterære Arbejder, at han fra den franske Chargé d'affaires Le Sueure fik Tilbud om Ansættelse ved det kgl. Bibliotek i Paris som Translatør i de nordiske Sprog. Men han afviste dette yderst smigrende Tilbud om at blive den bekendte Winslöws Efterfølger med den Motivering, at han ikke vilde udsætte sin religiøse Overbevisning for den Fare, som et Ophold i det katolske Frankrig vilde medføre (Winslów lod sig som bekendt omvende til Katolicismen ved Læsningen af den berømte Biskop Bossuets Skrifter).

Allerede som Student havde Hannes Finnsson været en meget eftersøgt Manuduktør for unge Studiekammerater. For sit Udkommes Skyld fortsatte han dermed, efter at han var blevet Kandidat. Aar 1766 blev han udset til Lærer for unge Pagar af Adelen ved Enkedronning Sophie Magdalenes Hof og maatte derfor underkaste sig en speciel Eksamen i Matematik, da dette særlig skulde være hans Undervisningsfag. Men heller ikke dette blev der noget af.

Kort før han skulde tiltræde Lærerstillingen, kom der Brev fra Faderen, der samme Aar var blevet Enkemand, med Opfordring til Sønnen om at vende tilbage til Island. Rigtig tilfreds med denne Opfordring har Hannes næppe været. Men Faderens Ønske var Lov for ham. Han maatte bede sig fritaget for Lærerstillingen, og om Foraaret 1767 rejste han til Island. Inden sin Afrejse fra Danmark havde han imidlertid til Universitetet indsendt et Svar paa en historisk Prisopgave: „Hvorvidt Biskop Arnfast af Aarhus kunde antages at have forgivet Kong Christoffer I?“ Dette Spørgsmaal besvarede Forfatteren i en Afhandling benægtende og modtog kort efter Afrejsen fra København Universitetets Guldmedalje for denne Besvarelse.

Hans Ophold i Hjemmet paa Island varede i 3 Aar. I den Tid var han bl. a. optaget af at undervise de unge, der blev betroet hans Ledelse — et Arbejde han ypperlig egnede sig til. Han hjalp ogsaa Faderen med forskellige vigtige Ekspeditioner og fik her Lejlighed til at sætte sig ind i adskillige Sager vedrørende Stiftets Administration. Den Tid han fik tilovers, anvendte han til Undersøgelse af Bispesædets Arkiv, et Sted, hvor rige Oplysninger om Landets Hi-

storie kunde indhentes. Samtidig hjalp han Faderen med det store kirkehistoriske Værk „*Historia ecclesiastica Islandiæ*“, som denne allerede havde under Arbejde, og hvoraf Halvdelen allerede var sendt ned til det danske Kirkeinspektions-kollegium, paa hvis Opfordring Faderen havde paataget sig dette store og betydningsfulde Arbejde.

Alligevel fik Hannes i disse 3 Aar ogsaa Tid til selvstændigt litterært Arbejde. Saaledes udarbejdede han en Afhandling om Aarsagen til, at den litterære Virksomhed i Island netop havde haft sin Blomstringstid i Perioden 1056—1264 („*Tractatus de causa cur scientiæ in Islandia ab anno 1056 ad 1264 floruerint*“), hvori han tilbageviste nogle af den schweiziske Professor Mallet (død 1807) fremsatte Paastande om dette Emne i sin Fremstilling af Nordens Mytologi efter islandske Kildeskrifter. Han begyndte ogsaa paa det Tidspunkt at gøre Forarbejder til et islandsk-latinsk Leksikon, hvilket Arbejde dog aldrig blev fuldført. Endelig nedskrev han i Form af et Brev til Biskop Árni Þórarinnsson sine Tanker om Muligheden for Agerbrug paa Island („*Epistola de agriculturae in Islandia restaurandæ possibilitate*“), som i 1772 med Forfatterens Tilladelse blev udgivet i dansk Oversættelse i København. Denne Afhandling staar som et smukt Vidnesbyrd om Hannes Finnssons Interesse for sit Lands Genfødselse paa det materielle Omraade.

Sommeren 1770 rejste Hannes imidlertid tilbage til København for dernede at tilbringe de følgende syv Aar optaget af litterære Arbejder af forskellig Slags, dog hovedsagelig paa Forskningens Omraade. Det, der gav Stødet til hans Tilbagerejse, var et Brev, som han modtog af den bekendte Statsmand og Bogsamler Grev Otto Thott, som stillede ham en fast lønnet Stilling i Udsigt med den Opgave at udbrede Kendskab om Nordens Oldtid. Et saa fristende Tilbud kunde den litterært interesserede Hannes Finnsson ikke modstaa, og da Trykningen af Faderens store Kirkehistorie ogsaa stod for Døren, og da ingen andre havde saa gode Betingelser for at overvaage dens Udgivelse, vilde Faderen ikke modsætte sig denne Rejse.

Imidlertid blev Thotts Plan ikke til noget. Struensee var kommet til Magten, og alle Konsejlets Medlemmer blev afskedigede, ogsaa Grev Thott, der trak sig tilbage til sine Godser. Situationen var paa det Tidspunkt noget kritisk for Hannes Finnsson; men da optraadte

hans gamle Ven og Velgører Biskop Harboe og tilbød ham frit Ophold i sit Hjem.

Hvad iøvrigt denne fine Personlighed har betydet for Hannes, forstaar man, naar Hannes et Sted skriver, „at der ikke indtraf nogen lykkelig Forandring i hans Liv i de 19 Aar, han opholdt sig i Danmark, som han ikke — enten helt eller delvis — kunde takke sin uforlignelige Velgører for“.

Gennem Harboe kom Hannes snart i Forbindelse med Tidens litterære Koryfæer som Historikeren og Bogsamlere P. F. Suhm, Generalprokurator B. W. Luxdorph og Bibliotekar Langebek. Disse Forbindelser blev af stor Betydning for Hannes.

Saaledes overdrog Suhm ham allerede den første Vinter at forberede en Udgave af den berømte islandske „Landnámabók“ med latinsk Oversættelse og Apparat. Suhm bekostede selv Trykningen, og Bogen udkom 1774. I de af Gyldendal startede „Kritiske Efterretninger“, der indeholdt et Resumé over nye Bøger, som var udkommet, var Hannes en flittig og skattet Medarbejder.

Den Arnamagnæanske Kommission begyndte Aar 1772 sine Publikationer. Her blev Hannes valgt til Sekretær og besøgte i de følgende Aar Udgivelsen af flere vigtige Sagatekster (f. Eks. Kristnisaga, Hungrvaka, Gunnlaugr Ormstungas Saga).

I Aaret 1772 foretog han sammen med den kendte danske Jurist og Historiker Kofod Ancher en videnskabelig Rejse til Sverige for at undersøge nordiske Haandskrifter i de svenske Arkiver og Biblioteker. Denne Rejse, som han selv har skildret i en efterladt Dagbog (er først udgivet af Andvari i 1935 og i svensk Oversættelse af Samfundet Sverrig-Island 1935 under Titlen: Stockholms-rella af Hannes Finnsson), blev af stor Betydning for ham, idet han kom i Berøring med svenske lærde Personligheder og blev kendt med forskellige Institutioner baade i Stockholm og Uppsala. Under sin Gennemgang af de oldnordiske Haandskrifter i Biblioteket i Stockholm fandt han bl. a. et Brudstykke af „Heiðarvígasaga“, som man hidtil havde anset for tabt. For denne Opdagelse og flere andre vigtige Undersøgelser har han udførligt redegjort i Langebeks „Scriptores rerum Danicarum“.

Hans Arbejde i disse Aar var dog først og fremmest Udgivelsen af Faderens store „Historia Ecclesiastica Islandiæ“, som ved Sønnens Gennemarbejdning øgedes med en Række vigtige Aktstykker indsam-

lede i københavnske Bogsamlinger — baade offentlige og private — samt i Regeringskollegiernes Arkiv og det kongelige Geheimearkiv. Gennem disse Aktstykker, som for første Gang kom for Dagens Lys, vandt Faderens Arbejde betydeligt i Værdi.

Paa Grund af hele Hannes Finnssons videnskabelige Indstilling maatte man nu vente, at han var selvskreven til et Professorat ved Universitetet.

Den mægtige Geheimekabinetssekretær Høeg-Guldberg tilbød ham ogsaa paa det Tidspunkt Stillingen som Professor eloquentiae ved Sorø Akademi (som G. Schønnings Efterfølger) og stillede i Udsigt, at han skulde blive forflyttet til Københavns Universitet, saa snart et Embede blev ledigt.

Men saa skete det for Hannes Finnssons videnskabelige Løbebane saa skæbnesvangre, at Faderen, der nu var blevet en gammel Mand, ønskede Sønnens Hjælp og derfor holdt Stillingen som Domkirkeprovst i Skálholt aaben for ham.

Opfordringen, der kom 1775, og for hvilken Hannes Finnsson selv gør Rede i sin Indberetning til den arnamagnæanske Kommission (se senere), mente han ikke at kunne sidde overhørig. Men først maatte det Arbejde afsluttes, som han for Tiden var beskæftiget med, og Afrejsen blev derfor udskudt til Foraaret 1777. Inden Afrejsen modtog han kgl. Udnævnelse til Biskop og blev af Biskop Harboe indviet til at være Faderens Medhjælper samt bestemt til at være hans Efterfølger ved hans Afgang⁴. Faderen nedlagde imidlertid ikke sit Embede førend 1785 (han døde 1789), saa at Sønnen i otte Aar maatte dele Biskopværdigheden med ham.

Saasart Hannes Finnsson havde tiltraadt Stillingen som Faderens Medarbejder, kom Hovedmængden af de biskoppelige Embedsforretninger til at hvile paa ham. Skálholt Stift udgjorde $\frac{3}{4}$ af hele Landet, og Sønnen maatte paatage sig de aarlige Visitatsrejser, da Faderen paa Grund af sin høje Alder ikke længere orkede de besværlige Rejser. Men samtidig vaagede Sønnen nøje over, at Faderens Myndighed ikke blev stillet i Skygge, hvilket den sønlige Ærbødighed for en gammel højt anset Fader gjorde til en kær og selvfølgelig Pligt for ham.

Da han ved Faderens endelige Embedsnedlæggelse helt overtog dette, var han særdeles veludrustet med Kendskab til Stiftets For-

⁴ Biskop Harboes Tale ved Bispevielsen findes i Lbs. 130, fol. E. F.

hold saavel i aandelig som økonomisk Henseende. Dette var en stor Fordel for ham, idet de kommende Aar bragte mange Ulykker og Besværligheder over det islandske Samfund.

Fra 1779 hjemsogetes Island Slag i Slag af Misvækst, Naturkatastrofer og vulkanske Udbrud, der kulminerede i Sommeren 1784, da et frygteligt Jordskælv, der hærgede det meste af Sydlandet og lagde bl. a. Bispegaarden Skálholt og de fleste Gaarde i mange Miles Omkreds i Ruiner. Biskop Hannes maatte midlertidig 3 Vintre tage Ophold paa en anden Gaard Innrihólmur. Som Følge af Ødelæggelserne blev det nu ved kgl. Anordning bestemt, at saavel Latinskolen som Bispesædet skulde flyttes til Reykjavík.

Adskillige Besværligheder fulgte med Bispesædets Flytning. Island havde den Gang faaet en ung Stiftamtmand von Levetzow. Denne var oprykket fra en underordnet Stilling i Rentekamret og blev kun 31 Aar gammel udnævnt til sit høje Embede. At han var ganske ubekendt med islandske Forhold og Retspraxis var uheldigt; men han var samtidig udrustet med meget høje Tanker om sin egen Værdighed og for fornem til at modtage Raad af andre. Hans Beslutninger var ofte forhastede og maatte flere Gange tilbagetages, ligesom hans Embedshandlinger var prægede af stor Vilkaarlighed. Ofte tillod han sig — uden at raadføre sig med Biskoppen, at tildele Præsteembeder, og mange Gange var disse Embeder ikke engang ledige. Biskoppen forsøgte i yderst elskværdige Vendinger at gøre ham opmærksom paa, at disse Handlinger var i Strid med Loven, der fordrede Biskoppens Medvirken, men modtog kun ubehagelig Insinuation og Grovhed som Svar.

Disse Aar var drøje for Hannes, der maatte døje den ene Tort efter den anden. I selve de gejstlige Retter tillod Amtmanden sig at negligere sin Kollega, ja udskrev selv Domme uden Hensyn til Biskoppen. Til sidst tabte Hannes Taalmodigheden og indsendte en Klage til Regeringskollegiet over Amtmandens retsstridige Handlinger. Klagen fandt Ordlyd, og von Levetzow blev forflyttet til et andet Embede. For Hannes var dette en stor Oprejsning — og ikke mindst, da han i Stedet fik sin egen Svigerfader, Ólafur Stefánsson, til Stiftamtmand. Herigennem blev Hannes Resten af sit Liv tilsikret et lykkeligt Samarbejde med denne dygtige og højsindede Øvrighedsperson.

I sin Embedsvirksomhed udviste Biskop Hannes den største Sam-

vittighedsfuldhed, og selv om han en Gang imellem optraadte med Strenghed, vandt han dog overalt Venner ved sin retfærdige, humane og vennesele Optraeden. Mange af hans Embedsbreve udmærker sig ved en stor Grundighed og staar som et klart Vidnesbyrd om hans forbavsende historiske Kundskaber, hans sunde Omdømme og klare Tankegang. Nogle af disse Embedsskrivelser former sig til hele Afhandlinger fyldte med den mest omfattende Lærdom.

I Ungdommens og Almuens Undervisning og Oplysning var Biskop Hannes meget interesseret. Sammen med sin yngre Svoger og Ven, Juristen og Lovmand Magnús Stephensen, blev han „Oplysningen“s mest fremtrædende Talsmand og Forkæmper i Island.

Af Skrifter forelaa i de Tider væsentlig Andagtsbøger, omhandlende udelukkende religiøse Emner. For bedre at faa Folk i Tale udgav Hannes en Række moraliserende Betragtninger, Fortællinger og Fabler under Titlen „Kvöldvökur“, hvori det moraliserende og opbyggende med dygtig Haand forenes. Dette Arbejde, hvis Trykning blev bekostet af et nystiftet „Landsoplysningssselskab“ blev i flere Generationer en betydelig yndet Folkelæsning, ikke mindst for den islandske Ungdom. I sine sidste Leveaar paabegyndte han Udgivelsen af en ny Salmebog, et Arbejde, som han imidlertid ikke naaede at faa afsluttet.

Men Side om Side med hans Arbejde for Folkeoplysningen gik hans store Interesse for Landets materielle og økonomiske Fremskridt, herom vidner forskellige værdifulde Afhandlinger i „Det islandske Litteraturselskab“s Skrifter, som udgaves af Islænderne i København. Blandt disse er der især et, der fortjener at nævnes: „Om Folkemængdens Formindskelse ved Uaar i Island“, der ikke blot vidner om hans grundige Kendskab til Fædrelandets Historie, men viser ham som en økonomisk Forfatter af Rang.

Ogsaa med den islandske Bibeloversættelse beskæftigede han sig. Imellem hans litterære Efterladenskaber (opbevarede i Landsarkivet i Reykjavík) findes et Manuskript i 3 Bind — over 1100 Sider —, som indeholder „Annotationes in versionem islandicam Thorlacianam“ (Anmærkninger til Biskop Þorlákurs islandske Bibeloversættelse), hvoraf fremgaar, at han i mange Aar har syslet med Forarbejderne til en grundig Bibelrevision. Under sit 3-aarige Ophold som Kandidat i Skálholt oversatte han Mattæus Evangelium og Paulus Brev til Galaterne. I sin Oversættelse bekymrede han sig

ikke, som det var Skik i Datiden, om Grundtekstens ordrette Gen-
givelse, men anstrenger sig for at finde Apostlenes Meninger og føre
deres Tanker frem i et Sprog, der passer for Nutiden. Dette mærke-
lige Forsøg paa moderne Bibeloversættelse viser ikke alene, at det
er udført af en grundlærd og indsigtfuld Teolog, men at han tillige
var flere Generationer forud for sin Tid.

Desværre levnedes Biskop Hannes' Arbejde ham ikke den ønskelige
Tid til videnskabelige Sysler. Meget gjorde maaske ogsaa, at han i
sin Ensomhed manglede den Opmuntring, som Samværet med andre
Videnskabsmænd skænker.

Anerkendelsen udeblev dog ikke. I 1790 udnævnes han til Æres-
doktor i Teologi ved Københavns Universitet.

I Sommeren 1796 under Altinget paa Tingvalla følte Hannes
sig syg, men foretog alligevel nogle Visitationer paa Tilbagerejsen. Ved
Hjemkomsten tog Sygdommen — Pleuritis — Overhaand og lagde
ham paa Sygelejet, hvorfra han aldrig rejste sig. Han døde 57 Aar
gammel den 4. August 1796.

I sit tredje Biskopaar, da han var fyldt 41 Aar, indgik Hannes
Ægteskab med den 16-aarige Þórunn Stephensen, Datter af Stift-
amtmand Ólafur Stefánsson, Søster til føromtalt Lovmand Magnús
Stephensen. Dette Ægteskab, i hvilket fødtes 2 Sønner, der døde i
spæd Alder, varede kun 5½ Aar, da Hustruen blev bortrevet af en
Koppeepidemi, der paa den Tid rasede paa Island (1786).

Tre Aar senere giftede Hannes sig igen med en Datter af en Sysse-
mand i Rangárvallasýssel, Valgerður Jónsdóttir, som overlevede sin
Mand i 60 Aar. — Bispinde Valgerður blev senere gift med Biskop
Steingrímur Jónsson. — I sit andet Ægteskab havde Hannes fire
Børn; Jón Finsen, Herredsfoged i Danmark, Ólafur Finsen, Assessor
i den islandske Overret, Þórunn, gift med Amtmand Bjarni Thor-
steinsson, Sigríður Finsen, gift med Stiftsprovst, titulær Biskop Árni
Helgason⁵.

Navnet Finsen havde Hannes anvendt under sit Ophold i Kø-
benhavn, men i sine islandske Skrifter brugte han lige til sin Død
den islandske Navneform Finnsson. Sønnerne derimod overtog den
danske Form af Navnet, som siden er blevet Slægtsnavn.

⁵ Om Árni Helgason er skrevet en Bog paa dansk af Pastor, forhv. Skole-
bestyrer Finn Tulinius: Árni Helgason og hans Helgidaga-Prédikanir. Kbh.
1939.

HERREDSFOGED JÓN FINSEN

1792—1848

Personalhistorikeren H. P. Selmer skriver i Nekrologiske Samlinger, I, 1849, Side 369, følgende:

„Herredsfoged og Skriver i flere Herreder i Aarhus Stift, Kancelliraad JOHN FINSEN var født den 26de Marts 1792 i Skálholt paa Island af Forældrene Biskop Hannes Finsen, der døde i Aaret 1796, og Hustru Valgerður Jónsdóttir (Datter af Sysselmand John Johnsen), der endnu lever som Enke efter den sidstafdøde Biskop paa Island, Steingrímur Johnsen. I Aaret 1812 (i Decb.) tog han Eksamen artium ved Kjöbenhavns Universitet, Aaret efter anden Eksamen, og i Januar 1816 juridisk Embedseksamen, alle med Hovedkarakteren Laudab. — I sidstnævnte Aar blev han Underkancellist i det danske Kancelli, rejste i de følgende Aar som Sekretær med den Kansellideputerede Etatsr. Berner, der undersøgte forskellige jyske Retsbetjentes Embedsforhold, og blev i Aaret 1819 konstitueret som Herredsfoged i Andst, Slaugs, Jerlef og en Del af Brusk Herreder i Ribe og Vejle Amter, hvilket Embede han efter Konstitutionstiden under 5te Maj 1824 erholdt. D. 31te December 1830 blev han udnævnt til Byfoged i Ringkjöbing og Herredsfoged i Ulfborg og Hind Herreder; udnævntes d. 17. Okt. 1842 til virkelig Kancelliraad og d. 10de April 1844 til Herredsfoged og Skriver i Hasle, Vesterlisberg, Framlev og Sabro Herreder i Aarhus Amt, i hvilket Embede han døde d. 8de Oktober 1848.

1816 var han med blandt Stifterne af det islandske litterære Selskab, og blev valgt til den kjöbenhavnske Afdelings Viceformand (1816—19) og senere til dens Sekretær (1819).

I Aaret 1846 blev han valgt til Stænderdeputeret for det 11te jyske Købstadtdistrikt, og havde i denne Egenskab Sæde i den jyske Stænderforsamling i 1848. Da Valgene til Rigsdagen forestode i forrige Efteraar, blev han af Kommunalbestyrelsen i Ringkjöbing i Forening med et betydeligt Antal andre Vælgere i samme Distrikt anmodet om at stille sig som Valgkandidat i Distriktet, men han blev forhindret heri ved den Sygdom der 2 Dage efter Valgene hidførte hans Død.

Han var agtet af sine Foresatte som en dygtig og nidkjær Embedsmand. Han var elsket og agtet af Alle der i Embedsforhold eller det selskabelige Liv kom i Berörelse med ham, for hans humane og retsindige Karakter, der var et Udtryk af hans ægte nordiske Personlighed, saa at hans aabne ligefremme Væsen,

Fig. 23. Herredsfoged Jón Finsen.

som var frit for al Bram og Fordringsfuldhed, indgød Alle Tillid og Venskab. Födt og opdraget i et Land, hvor den Lære aldrig har faaet Indpas, at een Klasse af Mennesker paa Grund af deres Födsel skulde være bedre end Andre, var han af politisk Anskuelse Demokrat. Han fordrede Lighed for Loven for alle Borgere og en lovbegrænset Frihed; han fordrede en stærk Regjering ligeoverfor en stærk Folkerepräsentation, eller med andre Ord, han hörte til det Parti, der önskede et konstitutionelt Monarki paa et demokratisk Grundlag; og han delte ogsaa dette Partis Anskuelse med Hensyn til Spörqsmaalet om Slesvigs Forhold til Danmark. Han hilsede derfor med Glæde den Frihedens Morgenröde, der ifjor bebudede Opfyldelsen af disse hans kjæreste Önsker, for hvilke han havde virket i en Række af Aar, medens saadan Virksomhed ikke var yndet af den Tids Mægtige; — men han oplevede ikke at se Borgerfriheden grundfæstet eller nyde dens Frugter.

Hans Hustru, som overlevede ham, var Katharine Dorothea födt Bruun, med hvem han i det lykkeligste ægteskabelige Samliv avlede 10 Börn, af hvilke 6 — Sönnerna Valgard, Kand. Theol., Hilmar, Auditör, Oluf, Eksam. Jur. og Godsforvalter, og Harald, samt Dötrene Thorun, gift, Valgerda — overleve ham“.

I Aarhus Stiftstidende af 13. Oktober 1848 læses følgende:

„Et særdeles talrigt Fölge af alle Stænder ledsagede igaar vor höjagtede Medborger Herredsfoged John Finsens jordiske Levninger til det sidste Hvile-

² *Valgard* (1821—1894) Sognepræst til Veterslev og Høm, g. m. Laura Marie Caroline, f. Fangel.

Ægteskabet barnløst.

Hilmar Landshövding og Indenrigsminister (omtales Side 131).

Oluf (1825—1896) Stiftsforvalter ved Vallø Stift, g. m. Caroline Mathilde, f. Grønvold.

Deres Börn: 1) Jón Finsen, Slotsforvalter ved Vallø Stift, g. m. Dagmar Fiedler. (Ægteskabet barnløst).

2) Ingeborg Finsen, g. m. Forpagter paa Furiendal August J. Thiele. (2 Börn).

3) Sofus Finsen, Læge, g. m. Martha Gregersen. (3 Börn). (Se Samtavle II).

Harald (1828—1881) Godsforvalter ved Sorø Akademi, g. m. Thora, f. Lauritsen.

Deres Søn, John Finsen, Trafikkontrolør ved Statsbanerne, g. m. Hedvig, f. Holm. (Ingen Börn).

Thorun (1823—1891) g. m. Ejer af Engholm ved Viborg C. V. Feddersen. (1 Søn).

Valgerda (1828—1908) g. m. Distriktslæge H. J. Matthiessen. (2 Börn).

sted. Bønder fra den Afdödes Jurisdiktion bare Liget til Kirken, hvor Hr. Pastor Fönss i gribende og indtrængende Ord skildrede hans Værd som Menneske og Borger. — Den Hedengangnes aabne Færd og hele elskelige Personlighed har i de Kredse, hvor han levede og virkede, sikret ham et varigt Minde“.

I Selmers Nokr. Saml. fortsættes¹:

„Det fortjener uden Tvivl at bemærkes, at ej alene hans Fader og Stedfader vare Biskopper i Island, men ogsaa hans Farfader, som var den i Aaret 1789 som Biskop i Skálholt og Dr. Theol. afdöde Fin Johnsen. — Den Afdöde modtog, da han med Familie afrejste fra Ringkjöbing i Sommeren 1844 for at overtage sit ny Embede i Aarhus, et kjært Bevis paa den Agtelse og Hengivenhed, han havde erhvervet sig i sin hidtilværende Embedskreds, idet en Afskedsfest for ham var foranstaltet, der fejredes ved et meget talrigt besøgt Middagsselskab og Bal om Aftenen. Om Formiddagen var ved Havnekommissionen og Borgerrepræsentanterne overrakt ham en smuk Foræring, nærmest som Erkjendtlighedstegn i Anledning af hans kraftige Medvirkning ved Tilladelsen til at anlægge en ny Indsejling til Ringkjöbing Fjord; og ved Festskaalen for den Bortdragende takkedes han navnlig paa Borgerstandens Vegne for den Varme hvormed han havde taget sig af dens Interesser og for hans ædle frisindede Humanitet. Ved Afrejsen ledsagedes de Bortdragende af en talrig Mængde af Byens Indvaanere indtil Rögind Mölle (jfr. Ringkjöbing Amtstd. f. 1ste August 1844). — Hans Hustru var, da han i Aaret 1820 ægtede hende, Enke efter Kapitajn i Vej-korpset Hoskjær, og tilbragte ham 3 Stedsønner, af hvilke den Ene er nuværende Sognepræst i Fyen D. C. Hoskjær“.

¹ Side 482.

LANDSHØVDING, INDENRIGSMINISTER
SØREN HILMAR STEINDÓR FINSEN

(1824—1886)

var født i Kolding den 28. Januar 1824, hvor Faderen Jón Finsen var Herredsfoged. 1841 blev han Student fra Kolding og 1846 cand. jur. I 2 Aar var han Sagførerfuldmægtig i København og blev i 1848 kst. Herredsfoged i Hasle ved Aarhus. Deltog som Auditor i Armeen i Slaget ved Isted. I 1850 udnævntes han til Borgmester og Byfoged i Sønderborg. Den 8. Maj 1865 blev han udnævnt til Stiftamtmand i Island og fra 1. April 1873, da Landshøvdingembedet blev oprettet, til Landshøvding over Island. Deroppe blev han i 10 Aar, indtil han i 1883 blev udnævnt til Overpræsident i København. Den 29. August 1884 blev han udnævnt til Indenrigsminister, men maatte Aaret efter den 7. August tage sin Afsked paa Grund af Sygdom.

„I alle sine Stillinger viste Finsen sig som en dygtig og afholdt Embedsmand“ — skriver Bogi Th. Melsteð¹ — „men ved sin Virksomhed paa Island har han særlig historisk Betydning. Da han kom til Island, havde Forfatningskampen staaet der i flere Aar, og hans Hovedopgave maatte da blive at faa den tilendebragt paa en tilfredsstillende Maade. Ham skyldtes det sikkert, at Regeringen 1867 forelagde Altinget et i flere Henseender imødekommende Udkast til en Forfatningslov for Island samt Forslag om Ordningen af det finansielle Mellemværende. Han arbejdede ogsaa med Iver og Alvor for at naa det bedst mulige Resultat, hvorved han vandt Altingets Velvilje. Dog opnaaedes der ikke Enighed, men man kom dog Maalet nærmere end nogen Sinde før; imidlertid gjorde Rigsdagen Vanskeligheder, der bevirkede, at Finsen endog af Regeringen blev desavoueret. 1869 fik han den ubehagelige Opgave at forelægge Altinget et Forfatningsudkast, der ikke egnede sig til at tilvejebringe Overenskomst. Oppositionens Bitterhed voksede i de følgende Aar; imidlertid blev Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget bestemt ved Lov 2. Januar 1871, og Islands

¹ Sal. Konvers.lex. VIII, S. 108.

Tusindsaarsfest traadte hjælpende til. I Anledning af den gav Kongen Island Forfatningsloven af 5. Januar 1874, hvori der toges særlig Hensyn til Altingets Ønsker. Finsen havde i en høj Grad bidraget til Løsningen af Forfatningsspørgs-

Fig. 24. Landshøvding, Indenrigsminister Hilmar Finsen.

maalet ; i de følgende Aar gennemførte han den nye Statsordning med stor Dygtighed. Lovgivningsinitiativet forlagdes til Landshøvdingskontoret, Mange nyttige Love blev vedtaget i de følgende Aar, og de heldigste Følger af, at Island havde faaet Bevillingsret, viste sig snart“.

Om hans Udnævnelse til Indenrigsminister 1884 foreligger i Bladet „Nutiden“, 1884, Nr. 417, følgende Artikel²:

„Tidligere end Nogle, senere end Mange havde ventet, trak Indenrigsminister Skeel sig tilbage; og til hans Afløser valgtes den 29. August Kjøbenhavns Overpræsident, Søren Hilmar Stenthor Finsen. Det Valg vakte almindelig Forbavselse. I én Lejr havde man sat sit Haab til en Godsejer, som kunde samle Regeringen og Regeringspartiet; i en anden Lejr havde man drømt om en lille Kampminister med Devisen „Après nous le déluge!“ i en tredie igen fantaserede man om en snedig Politiker, der kunde lokke Oppositionen til at briste; for ikke at tale om dem fjerde, femte og sjette Lejr, hvor man gik fordækt om med lykkelige Anelser om et helt Minister- eller „System“-Skifte. Og saa var den Udkaarne ganske simpelthen (efter hvad alle sagde) en dygtig Mand! ... Pudsige Tider forresten, hvor det vækker Forundring, at der til indflydelsesrige Stillinger vælges Mænd, som „ikke har anden Adkomst“ end at være dygtige!

Den nye Indenrigsminister har været i Statens Tjeneste i over 30 Aar. Da han, 24 Aar gammel, var bleven juridisk Kandidat i 1848, slog han vel straks ind paa Sagfører-Vejen; men allerede 2 Aar efter gav han Slip paa denne fri og selvstændige Virksomhed og lod sig indrulle i Administrationens Armé. De, der tjener den, har ikke stor Udsigt til at blive kjendte af og priste i vide Kredse; i enhver Hær er det jo Generalerne, som tager Opsigten og Rosen for, hvad Betydningsfuldt, der bliver udrettet. Finsen har da med andre Ord hidtil kun haft Navn blandt Publikum paa de Steder, hvor han har været ansat, det vil sige: i Rigets yderste Punkter, indtil 65 i Slesvig og fra 65 til 83 paa Island. Udenfor de to Landsdele ved man i det Højeste fra et „man siger“, at han skal være en flink og myndig Embedsmand. I vort Fædrelands Fællesliv — det politiske som man kalder det — har han kun spillet en flygtig og upaaagtet Rolle. Han valgtes under Krigen 64 til Rigsraadet og optraadte her som ivrig sønderjyds-national; baade var han med til at foreslaa en Adresse til Kongen, hvori „Folketinget tilsagde sin Understøttelse (!) til at hævde Danmark en af Tyskland uafhængig fri Statstilværelse“, og han var med til at petitionere om en distriktsvis Afstemning i Slesvig, hvorved Nationalisternes Bestemmelsesret over Jorden kunde komme til Gyldighed. Mere betegnende end dette er dog, at han stemte imod Fredstraktatens Godkjendelse. Det var et Udslag af den Patriotisme, som man er vant til at fremhæve som særlig ædel (skjøndt det ikke er godt at se, hvorfor netop overspændte Følelser skal være saa særlig ædle); men det var under alle Omstændigheder Udslag af en Følelse, som ikke dømte sundt og klart om de virkelige Forhold, og som i sin blinde Fremfusenhed satte hele Landets Fremtid paa Spil.

Saaledes staar Tegn imod Tegn, naar man vil danne sig en Forestilling om Finsens Karakter og Evner. Paa den ene Side skal han være en ypperlig Administrator, det vil sige: en Mand med skarp og indtrængende Sans for Reali-

² Ugebladet „Nutiden“ redigeredes af Vilhelm Møller og Richard Kaufmann.

teter. Paa den anden Side har han vist sig som en national Sværmer, som en forstokket Theoretiker, der i Fædrelandets farefuldeste Øjeblikke ikke var Menneske for at se ud af Øjnene. Nu hvor han er stillet saa, at han kan ses af hele Landet, vil det være interessant at iagttage, hvordan disse stridige Anlæg forenes i hans Person og under daglige Forhold griber ind og modificerer hinanden“.

I Aaret 1857 indgik Hilmar Finsen Ægteskab med Olufa Bojesen, født i København 1835, Datter af Justitsraad, Overinspektør ved Fattigvæsenet S. A. Bojesen og Hustru Jensine Cecilie Hastrup. Ægteskabet var meget lykkeligt. En Række Breve offentliggjorte i Islands Aarbog 1936 af Datteren Forfatterinden Nulle Finsen vidner derom. „Mindet om hendes Resoluthed og Hjælpsomhed i Dannevirkedagene lever endnu i Sønderjylland“, skriver Nulle Finsen sammesteds om sin Moder. „I Reykjavik, hvor en „Kvindeskole“ blev oprettet, satte hun igennem, at der blev tvungen Undervisning i Husgerning og Madlavning, en dengang ukendt Tanke. I Island var hun med til at skabe Musiklivet i et musikalsk Folkefærd“.

Deres Børn var følgende:

Ragnhild Finsen, født 1858, død 1880, gift med Hans Henrik Koch, senere Viceadmiral.

John Finsen, født 1860, død 1930 som Dommer i Københavns Amts søndre Birk.

Olaf Finsen, født 1861, død 1920 som Borgmester i Nykøbing paa Falster.

Arne Finsen, født 1864, død 1882 som Student (ved Drukneulykke).

Anna Hilma Finsen, født 1868, gift med Overretssagfører i Arendal I. K. Klöcker.

Olufa (kaldet Nulle) Finsen, født 1869, Forfatterinde.

HØJESTERETSASSESSOR, DR. JUR.
VILHJÁLMUR FINSEN

Ved hans Død den 23. Juni 1892 skrev Bogi Th. Melsteð følgende Artikel i Tidsskrift for Retsvidenskab 1893:

„Den 23. Juni 1892 tabte den nordiske Retsvidenskab en af sine ypperste Dyrkere. Den Dag afgik ved Døden Islænderen, forhenværende Højesteretsassessor Vilhjálmur Lúðvíg Finsen.

Finsen var født i Reykjavik den 1. April 1823. Hans Fader var Landsoverretsassessor Ólafur Finsen, en Søn af den lærde Biskop Hannes Finnsson (Finsen). Det har en vis Interesse her at henlede Opmærksomheden paa, at flere af V. Finsens Forfædre i det forrige Aarhundrede havde en udpræget videnskabelig Interesse. Biskop Hannes Finnsson var Søn af den berømte Forfatter til *Historia ecclesiastica Islandiæ*, Biskop Finnur Jónsson, og dennes Fader, Provsten Jón Halldórsson i Hítardalur, har i Virkeligheden ikke mindre Fortjeneste af Islands Historie end Sønnen, skønt han ikke har opnaaet nogen Berømmelse udenfor Island, idet Sønnen byggede sin Kirkehistorie paa Faderens Arbejder. Disse tre Teologer, Fader, Søn og Sønnesøn, høre til de mest fremragende lærde Islændere i det 18. Aarhundrede; alle tre dyrkede de Islands Historie, navnlig Kirkehistorien. Det skulde blive forbeholdt en af deres Efterkommere, der var Jurist, at bryde nye Baner for en anden Side af Islands Historie, Retshistorien.

Assessor Ólafur Finsen døde 1836, og Sønnen kom til den lærde Biskop Steingrímur Jónsson (død 1845), der var gift med Hannes Finnssons Enke. Biskop Jónsson anbragte ham i den lærde Skole paa Bessastaðir, hvorfra han blev dimitteret i Mai Maaned 1841. Den samme Sommer tog han til Københavns Universitet, deponerede om Efteraaret, tog anden Examen det følgende Aar og juridisk Examen Foraaret 1846. Ved alle sine Examina erholdt han første Karakter.

Man blev hurtig opmærksom paa Finsens ualmindelig gode Ev-

Fig. 25. Højesteretsassessor, Dr. jur. Vilhjálmur Finsen.

ner. Hans Manuduktør var først F. T. J. Gram, senere juridisk Professor, og derpaa C. Hall, den senere bekendte Statsmand. Hall havde i en Aarrække været Manuduktør for juridiske Studerende, men da han i 1847 blev udnævnt til juridisk Docent, overlod han sine Manucenter til Finsen, et Vidnesbyrd om, hvilken Tillid Hall havde til ham.

Den Mand, som imidlertid kom til at udøve en væsentlig Indflydelse paa Finsen, var daværende Professor, Geheimeetsraad A. F. Krieger, hvis flersidige videnskabelige Interesse ogsaa strakte sig til den oldislandske Litteratur. Han var saaledes Medstifter af det nordiske Litteratur-Samfund (Januar 1847). Krieger lagde tidlig Mærke til Finsen; opmuntrede ham til at studere de gamle islandske Love og viste ham sin bekendte, altid beredvillige Hjælpsomhed. Det var uden Tvivl paa Foranledning af Krieger, at det juridiske Fakultet i 1847 udsatte som Prisopgave et Emne fra de islandske Love. Den lød saaledes: „Man ønsker en Udvikling af Familieforholdets retslige Betydning efter Graagaasen. Hertil knyttes sammenlignende Betragtninger over de andre ældre nordiske Loves Indhold i samme Retning“. Denne Opgave, der blev udsat med særligt Hensyn til Finsen, blev ogsaa besvaret af ham, og Fakultetet ansaa ham „særdeles værdig til at tilkendes Prisen“.

I Oktober 1846 blev Finsen Volontør i Rentekammerets islandske Kontor og 26. Maj 1847 Alumnus paa Elers Collegium; der udarbejdede han sin Prisaafhandling. Den 1. Januar 1849 ansattes han som Assistent i det islandske Departement, og samme Aar udkom der den første Halvdel af hans Prisaafhandling i „Annaler for nordisk Oldkyndighed“ i en forøget og noget omarbejdet Skikkelse. Den fik nu Titlen „Fremstilling af den islandske Familieret efter Grágás“. Det følgende Aar udkom den anden Halvdel af den 384 Sider store Afhandling, og samme Aar begyndte hans banebrydende Udgave af Grágás at udkomme.

Finsen havde nu erhvervet sig en saa stor Anseelse, at man tænkte paa at gøre ham til juridisk Professor ved Universitetet, hvilket dog desværre ikke blev til noget. Den 28. September 1851 blev han Syssemand for Kjósar- og Gullbringu-syssel, men han tog først det følgende Aar til Island, og var da (23. April 1852) bleven beskikket til Landfoged over Island og Byfoged i Reykjavik fra 1. Juli. Dette Embede beklædte han i 8 Aar og var konstitueret som 2den Assessor

og Sekretær i Landsoverretten fra 1856 til 1859. 21. April 1853 blev han kongevalgt Suppleant ved Altinget, hvor han mødte i Sessio-
nerne 1853, 1855, 1857 og 1859, og ydede betydeligt Arbejde i flere
Kommissioner.

Aaret 1860 forlod Finsen igen Island, idet han den 16. April s. A.
var blevet udnævnt til Assessor i Landsoverretten i Viborg. Den 12.
August 1868 forflyttedes han til Landsover- samt Hof- og Statsretten
i København, og den 15. Februar 1871 udnævntes han til Assessor i
Højesteret, fra hvilket Embede han den 5. September 1888 tog sin
Afsked, for med udelte Kræfter at hellige Resten af sit Liv til Ud-
arbejdelsen af Islands Retshistorie.

Finsen var en dygtig og samvittighedsfuld Embedsmand, men
ligesom nærværende Tidsskrift især mindes ham paa Grund af hans
videnskabelige Virksomhed, saaledes vil ogsaa navnlig denne hans
Virksomhed bevare hans Navn gennem Tiderne.

Hans videnskabelige Virksomhed har to Sider, hans Udgivervirk-
somhed og Forfattervirksomhed.

De islandske Love fra Fristatstiden plejer man med et Navn at
kalde Grágás (Graagaas). De findes opbevarede i flere forskellige
Haandskrifter. Af disse er to de fuldstændigste, medens de andre
er enten Brudstykker af andre Hovedmembraner eller indeholde en
enkelt Del af Lovene, navnlig Kristenret, der oftere er blevet af-
skreven end den verdslige Ret. De to Hovedskindbøger, hvoraf den
ene (Konungsbók, Codex regius, fra c. 1250) findes i det store
kongelige Bibliothek, medens den anden (Staðarhólsbók, Codex
Arnarnagnæanus, fra c. 1260)¹ er i den Arnarnagnæanske Haand-
skriftsamling, er meget forskellige. Dengang Finsen i 1847 begyndte
at studere Grágás, fandtes den i en større, af den Arnarnagnæanske
Kommission foranstaltet Udgave fra 1829; men man havde valgt
en uheldig Fremgangsmaade ved denne Udgave, idet begge Hoved-
haandskrifterne var blevet kombinerede med hinanden, hvorved de-
res Ejendommeligheder og indbyrdes Forhold udviskedes, og Studiet
af den gamle islandske Ret vanskeliggjordes. Finsen indsaa hurtig,
at hvert af disse Haandskrifter maatte udgives særskilt, og han tog
snart energisk fat paa det ældste af disse Haandskrifter, Konungsbók.
Det første Hefte udkom 1850, indeholdende Begyndelsen af Texten

¹ Se Afbildningen Side 313.

og en dansk Oversættelse. Den udkom paa det nordiske Literatur-Samfunds Forlag. Texten var allerede trykt 1852, hvilket Aarstal staar paa Titelbladet, men udkom i Aarene 1853, 1855 og 1856. Den oprindelige Bestemmelse var nemlig, at Oversættelsen skulde udkomme samtidig med Texten, men Finsens Ansættelse paa Island var til Hinder for dette. I Aarene 1853—55 blev trykt Side 61—192 af Oversættelsen, som Finsen vistnok har været færdig med inden sin Afrejse. I det mindste fortalte han engang Undertegnede, at han i de 8 Aar, medens han var Landfoged og Byfoged, ikke kunde beskæftige sig med videnskabelige Sysler. Han var da optaget af sit Embede og andre vigtige Sysler. Men efterat han i Viborg havde sat sig ind i sit nye Embede, hvor han fik bedre Tid, tog han paany fat paa Oversættelsen, og fra 1864 skyldtes Forsinkelsen ikke ham, men det nordiske Literatur-Samfunds hensygnende Tilstand. Det sidste Hefte af Oversættelsen (fra Side 193 i 3. Del og hele 4. Del) udkom 1870.

Fra nu af fortsatte Finsen stadig sin videnskabelige Virksomhed. 1879 udkom den anden Hovedskindbog af Grágás, Staðarhólsbók, udgivet af den Arnamagnæanske Kommission som Festskrift i Anledning af Universitetets firehundredeaarige Bestaaen². Endelig udkom der i 1883 et stort Bind, indeholdende en Række enkelte Dele af Grágás, som findes særskilt i forskjellige Haandskrifter. Dette Bind indeholder Kristenret (eller Brudstykker af den) efter 10 forskellige Haandskrifter, dernæst rekapáttur efter Þingeyrabók (AM. 279 a 4to) og 12 andre Brudstykker og Uddrag. I det hele er blevet udgivne eller benyttede 31 Haandskrifter i den samlede Udgave, men desuden har Finsen undersøgt alle Haandskrifter og Afskrifter, det har været muligt at opdrive af Grágás eller enkelte Dele af den. Han nævner ikke mindre end 73, som ikke er fundne egnede til at udgives eller benyttes.

Saaledes har Finsen udgivet alle de Haandskrifter af de islandske Love i Fristatstiden, der have nogen særlig Betydning, og denne Udgave har han besørget med en stor filologisk Dygtighed og en sjælden Nøjagtighed. Alle Haandskrifterne er udgivne ord- og bogstavret, saaledes at Forkortelser er gengivne med Kursivskrift. Mange Feil i Texten er rettede, men det fremhæves altid under Texten,

² Se Side 215.

for at man kan se, hvorledes det staar i Haandskriftet. Det fortjener at fremhæves, at Finsens Udgave af Konungsbók er det første større Skrift af den gamle islandske og norske Litteratur, der udgaves med saa stor Nøjagtighed (bogstavret). Professor K. Gíslason havde anvist denne Vej 1839, og Juristen Finsen var den første, der fulgte ham.

Finsens Udgave er forsynet med stort videnskabeligt Apparat. Af dette skal her særlig fremhæves hans sammenstillende Oversigt over Indholdet af samtlige udgivne Haandskrifter af Grágás og Ordregistret. Dette sidste er ikke noget Ordregister eller Ordbog i almindelig Betydning, men en indholdsrig Samling af retshistoriske Afhandlinger og Artikler i en sammentrængt Form, indeholdende mange nye Resultater og en ny Opfattelse af mange Enkeltheder, hvori Finsen viser „et afgjort exegetisk Talent“, saaledes som de juridiske Professorer sagde om ham i 1848.

Med denne Udgave, der kan sammenlignes med C. J. Schlyters bekendte Udgave af Sveriges gamle Love, har Finsen brudt Banen for videnskabeligt Studium af den ældre islandske Ret. Som bekendt er Grágás den mest fuldkomne og omfangsrige og den mest interessante Lovbog, man har fra Nordens Oldtid og Middelalder. Studiet af den har ikke blot stor Betydning for Studiet af den nordiske Rets Udvikling, men ogsaa for Granskningen af den germanske Ret i det hele taget.

Foruden denne Udgave af Grágás, har Finsen leveret tre overordentlig værdifulde Afhandlinger til Islands ældre Retshistorie.

I sin første, ovenfor nævnte Afhandling om Familieretten efter Grágás, giver han først en indledende Udsigt over de forskellige Institutioner i det islandske Samfund samt over Lovgivningens Udvikling og Nedskrivning, hvorpaa han undersøger Forholdet mellem Hafliðaskrá og de os overleverede Recensioner af Grágás. Han imødegaaer Konferentsraad Schlegels Mening (fremsat i hans indledende Afhandling for Udgaven af Grágás 1829) om, at Grágás var en Blanding af Lov- og Retsbog, og hævder, at Grágás er en Lovbog, dog ikke i moderne Betydning, men en af Private iværksat Samling af 'de af de offentlige Myndigheder vedtagne Love. Derpaa gaar han over til udførlig at fremstille Familieretten, navnlig dens to Hovedsider, Ægteskabsforholdet og Ætforholdet.

Finsen kom senere tilbage til Spørgsmaalet om, af hvilke Mate-

rialer Grágás er sammensat, og navnlig om disse Materialer hovedsagelig alene bestaar af Love eller tillige af andre Retskilder. Dengang Professor K. Maurer havde offentliggjort sin grundlærde Afhandling „Graagaas“ i Ersch og Grubers Encyclopædie der Wissenschaften und Künste, skrev Finsen i Anledning heraf sin anden retshistoriske Afhandling „Om de islandske Love i Fristatstiden“ (i Aarbøger f. nord. Oldkh. og Hist. 1873 og særskilt). Han imødegaar her sin højagtede Ven, Prof. Maurers Anskuelse, at Grágás kun for en Del bestaar af Love, men at Sædvaneretten ved Siden af disse indtager en væsentlig Plads blandt de Materialer, hvoraf den er sammensat, og at desuden enkelte Dele af den er videnskabelige Produkter. Finsen beviser nu, at der mangler enhver historisk Hjemmel for, at der i den islandske Fristatstid udfoldede sig en lærd juridisk Litteratur, og at de fleste af de fremragende Jurister, der nævnes i Sagaerne, levede før den Tid, da Skrivekunsten kom i Brug; der tales ogsaa stedse kun om et nøje Kendskab til Loven. Han beviser fremdeles, at Sædvaneretten ikke har nogen særlig Betydning for den islandske Retsdannelse. Han giver derhos en udtømmende Fremstilling af Lovgivningsmyndighedens Ordning i Fristatstiden, navnlig af den Maade, hvorpaa Lovene blev vedtaget, og om Initiativet til nye Love, og viser, at Betingelserne for en frugtbar Udvikling af Lovgivningen i den islandske Fristat have været i høj Grad gunstige. Dette tilligemed Bestemmelserne om Lovsigemandens Lovforedrag og selve Grágásens Text med Angivelsen af de mange nye Love stadfæster den Antagelse, at Grágás er en privat Lovsamling. Endelig behandles Spørgsmaalet, fra hvilken Tid Grágás i den Skikkelse, hvori den er kommen til os, i sit væsentligste Indhold kan antages at hidrøre.

Med denne Afhandling har Spørgsmaalet om Grágásens Tilblivelse og Sammensætning og om Beskaffenheden af dens Text, efter Undertegnedes Opfattelse, først faaet en tilfredsstillende og antagelig sin endelige Løsning.

Endelig udkom i 1888 Finsens tredje og betydeligste retshistoriske Afhandling „Om den oprindelige Ordning af nogle af den islandske Fristats Institutioner“ (Vidensk. Selsk. Skr., 6. Række, historisk og filosofisk Afd. II 1). Jeg skal imidlertid undlade at tale nærmere om denne Afhandling, der i det hele taget er en af de ypperligste,

nogen har leveret over et Emne hentet fra Islands Historie, da den er bleven udførlig omtalt i nærværende Tidsskrifts 2. Aargang.

Foruden disse 3 Afhandlinger har Finsen kun skrevet nogle faa mindre Afhandlinger eller Artikler. Af disse kan fremhæves en paa islandsk affattet Afhandling om Behandlingen af kriminelle Sager og om Jury („Um meðferð sakamála og um kviðdóma“, trykt 1851 i Ný Fjelagsrit 11. Aar). Men hans Forfattervirksomhed er betydeligere i kvalitativ end i kvantitativ Henseende. Han har for første Gang forklaret flere meget vigtige, men dunkle Spørgsmaal i Islands ældre Retshistorie. Kun faa har i den Grad som han gennemtænkt det Emne, de behandler. Men derved har han ogsaa opnaaet at bringe en sjælden Klarhed over de vanskeligste Spørgsmaal og fører en saadan Række Argumenter for de Resultater, han er kommet til, at disse kan staa fast, selv om et eller andet af Argumenterne senere skulde vise sig at være mindre holdbart.

Finsen var en ualmindelig godt begavet og logisk tænkende Mand. Han var i Besiddelse af udmærkede Kundskaber saavel i Islands og Nordens ældre Historie som i Retsvidenskaben i Almindelighed. Hans Fremstilling var klar og formfuldendt, hans Beherskelse af Stoffet overlegen. Under sin alsidige Behandling af et Æmne søgte han altid den simpleste og naturligste Løsning i Overensstemmelse med Datidens Tænkemaade og Tilstande. Ikke mindst herfor lykkedes det ham at bringe Klarhed over dunkle Spørgsmaal.

Foruden islandsk Lovkyndighed nærede Finsen ogsaa en varm Interesse for alt, hvad der vedkom Islands Historie og Filologi og nordisk Oldtidsvidenskab i det hele. Fra 1871 og indtil sin Død var han Medlem af den Arnamagnæanske Kommission og fremmede med stor Iver Stiftelsens Opgaver i denne Henseende. Han var ogsaa Medlem af Bestyrelsen (Oldskrift-Afdelingen) for det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab. Han var ogsaa altid villig til med Raad og Daad at hjælpe de yngre, der beskæftigede sig med disse Videnskaber og søgte hans Bistand. Der er mange, som med inderlig Taknemmelighed vil mindes denne noble, elskværdige og imødekommende Personlighed.

Finsen modtog flere Beviser paa den Anseelse, han nød. Af Regeringen blev han udnævnt til Kancelliraad (1854), Ridder af Dbr. (1859), Dannebrogsmænd (1878), Kommandør af anden Grad (1884) og Kommandør af første Grad (1888). Det juridiske Fakul-

tet kreerede ham til Æresdoktor 1879; af det islandske Litteraturselskab blev han valgt til Æresmedlem 1880, og Videnskaberne Selskab optog ham blandt sine Medlemmer 1884. Endvidere tilbød Universitetet i Oxford ham i 1890 Titlen Dr. Legum.

Da Finsen tog sin Afsked i 1888, haabede han at faa Tid til at skrive Islands Retshistorie. Først agtede han i et Bind at skildre den islandske Ret indtil Indførelsen af Járnsíða (1271—1273), og derpaa gaa videre ved at fremstille den islandske Lovgivning efter 1271 og hvilke Love, der nu var de gældende paa Island.

Det er et uerstatteligt Tab, at Døden har bortkaldt ham fra dette Arbejde, der vilde have sat Kronen paa hans fortjenstfulde Virksomhed, thi ingen havde i den Grad som han de hertil nødvendige Forudsætninger. Men omend dette ikke lykkedes, saa har han dog brudt Banen for et frugtbart videnskabeligt Studium af den ældre islandske Ret, og han har sikkert trængt dybere ind i den end nogen anden.

Denne grundige og redelige Forsker, der havde arbejdet flittigt hele sit Liv igennem, blev i de senere Aar i den Grad ved Sygdom lammet i sin Virksomhed, at kun Begyndelsen til det ovenfor nævnte Arbejde foreligger færdig fra hans Haand“.

Den 2. Oktober 1851 indgik Vilhjálmur Finsen Ægteskab med Caroline Vilhelmine Moberg. I dette Ægteskab fødtes Datteren Valgerður, som blev gift paa Island med Handelsfaktor Aage Bredal i Skagafjord. Hun døde 29 Aar gammel. Vilhjálmur Finsens Ægteskab opløstes allerede i 1863. De sidste 20 Aar af sit Liv helligede han sig udelukkende videnskabelige Sysler; sin Fritid tilbragte han for en stor Del paa Vallø hos Fætteren Stiftsforvalter Oluf Finsen og dennes Hustru Caroline, f. Grøndvold, for hvem han nærede stor Hengivenhed. Hun indsattes ogsaa som hans Arving.

III.

SLÆGTENS TILKNYTNING
TIL
ARNE MAGNUSSON
OG
DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

A.

INDLEDNING

I Afsnittet Slægtsbiografier er berettet om, hvad der forefindes i Den arnamagnæanske Haandskriftssamling af Dokumenter og Haandskrifter med Tilknytning til Slægtens Medlemmer indtil Arne Magnussons Levetid.

I det følgende Afsnit skal gennemgaaes Slægtens Forbindelse med Arne Magnusson personlig og for de efterfølgende Generationers Vedkommende deres Tilknytning til Den arnamagnæanske Kommission.

Som nævnt i Fortalen drejer det sig om:

- A. Provst Jón Halldórsson,
- B. Biskop Finnur Jónsson,
- C. Biskop Hannes Finnsson og
- D. Højesteretsassessor Vilhjálmur Finsen.

Brevvekslingen mellem Jón Halldórsson og Arne Magnusson samt Brevet af 3/10 1729 fra cand. theol. Finnur Jónsson til Arne Magnusson har tidligere været trykt i: Arne Magnussons private Brevveksling. Kbh. 1920. (Paa Originalsproget). Derimod har Brevvekslingen mellem Kommissionen og Biskopperne Finnur og Hannes ikke tidligere været offentliggjort. Dette gælder ligeledes de forskellige Uddrag af Kommissionsprotokollen, som her gengives.

B.

ARNE MAGNUSSON¹

I Aaret 1663 fødtes paa Præstegaarden Kvennabrekka i det vestlige Island den Mand, hvis Livsarbejde at indsamle gamle Pergamethaandskrifter, Breve m. m. skulde faa saa stor Betydning, ja danne Hovedgrundlaget for Studiet af al norsk-islandsk Historie og Sprog.

Arne Magnusson (isl. Árni Magnússon, lat. Arnas Magnæus) var, baade paa Faderens og Moderens Side, af god, gammel Familie. — Blandt sine Forfædre kunde han regne bl. a. Snorri Sturluson. Faderen skildres som en begavet, men levelysten Mand; han begyndte som Præst, men blev fradømt Embedet paa Grund af Ægteskabsbrud; hans gode Hoved og navnlig hans praktiske Sans og solide juridiske Kundskaber bragte ham imidlertid paa ret Køl igen, og han blev senere Sysselmand i Dala Syssel. Forholdene i Hjemmet medførte imidlertid, at Arne blev opdraget hos sin Morfader, den højt ansete og litteraturkyndige Præst Ketill Jörundarson. Der har sikkert været ikke saa lidt af nedarvet Hang til boglig Syssel hos Arne Magnusson, og Faderens praktiske Sans og mere verdslige Anlæg genfindes ogsaa hos Sønnen i lutret og forbedret Skikkelse.

I 1683 blev han dimitteret fra Latinskolen i Skálholt og tog til Københavns Universitet, hvor han fik Ole Borch til „Privatpræceptor“. Allerede Aaret efter blev han Amanuensis hos Prof. Th. Bartholin, hvilket uvivlsomt har haft stor Betydning for ham og fuldstændig afgørende for hans Fremtid. I 1685 tog han teologisk Embeds-eksamen og rejste til Island. Den paafølgende Vinter begyndte han sin Livsgerning at samle Haandskrifter og afskrive gamle islandske Dokumenter. Sommeren 1686 rejste han tilbage til København, der nu blev hans Hjem for Fremtiden. I 1689 besøgte han sin Lands-

¹ Efter Dr. phil. Sigfús Blöndals Artikel i Nordisk Tidsskrift paa 200 Aarsdagen for Arne Magnussons Død og Professor Finnur Jónsson: A. M. Levned og Skrifter. Kbh. 1930.

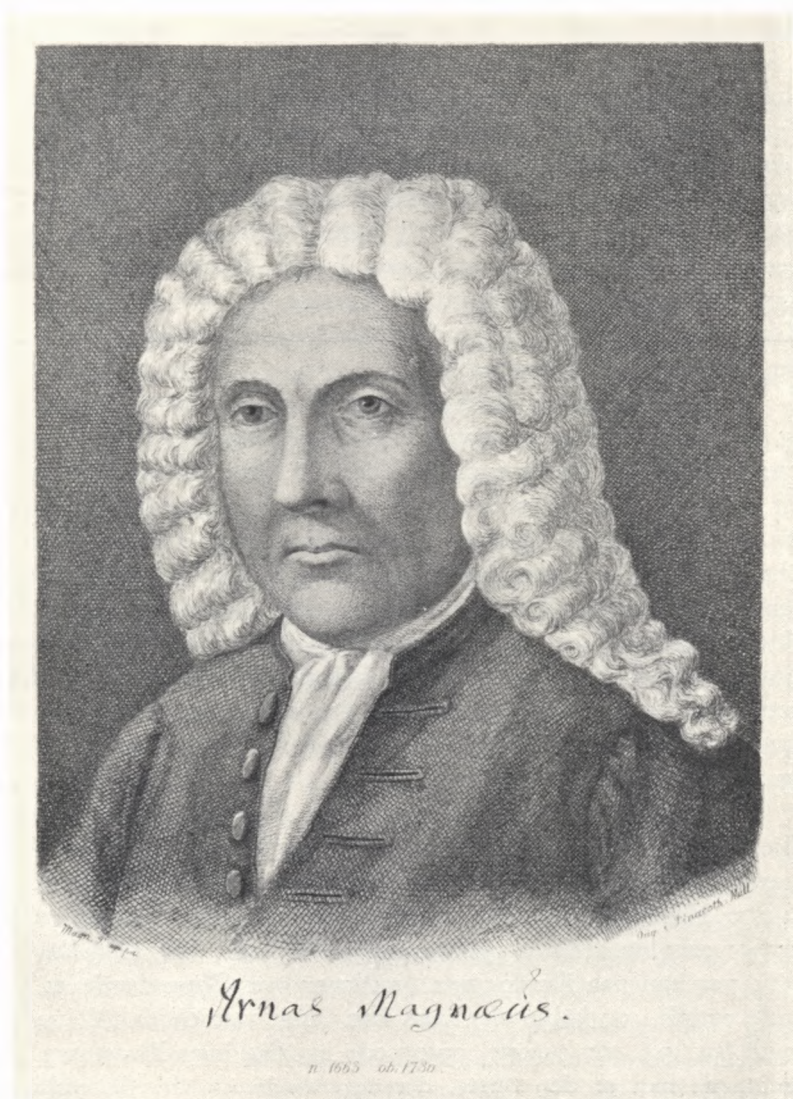

Fig. 26. Professor Arne Magnusson.

(Det eneste eksisterende Billede, hvis Ægthed er ret tvivlsom).

mand Þormóður Torfason (Torfæus) i Norge, og Aarene 1694—96 tilbragte han i Tyskland. I 1697 blev Arne Magnusson udnævnt til Arkivsekretær og i 1701 til Professor philosophiæ et antiquitatum

danicarum. Det meste af Aarene 1702—12 opholdt han sig i Island i Anledning af et Jordebogsarbejde, som han ifølge kgl. Befaling skulde udføre sammen med Lensmand Páll Vídalín. Det er uden Tvivl i dette Tidsrum, at Arne Magnusson har samlet Hovedmængden af sine Haandskrifter og trykte islandske Bøger, han har sikkert her haft den bedste Lejlighed dertil. Under et Ophold i København 1709 giftede han sig med en rig Enke Mette Fisher, Arne Magnusson var den Gang 46 Aar, hans Hustru 10 Aar ældre. I 1710 blev han udnævnt til Consistorial-Assessor og 1721 til Professor i Historie og Geografi samt Underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket. Han døde 7. Januar 1730.

Arne Magnusson samlede ikke blot Bøger, han læste dem ogsaa, og han erhvervede sig et større Kendskab til Oldhistorie og „Antikviteter“, end nogen anden var i Besiddelse af. Selv var han ikke meget for at skrive. Hans Ideal var vistnok at udgive et eneste Værk, men saa skulde det ogsaa blive et Mesterværk; i lang Tid beskæftigede han sig med Are Frodes Íslendingabók og gjorde vidtløftige Optegnelser m. m. med en Udgivelse for Øje, men en saadan udkom dog aldrig. Derimod har han en betydelig Andel i Th. Torfæus' Hist. Norw., hvilket fremgaar af Brevvekslingen mellem dem. I Mod-sætning til sin Landsmand var Arne den strengt kritiske Natur, der først og fremmest krævede skarp Adskillelse mellem det historiske og sagnmæssige Stof.

Som Samler var Arne uovertræffelig. Han havde det skarpeste Øje for, hvad der var vigtigt og mindre vigtigt, godt eller slet. Han sparede hverken Tid eller Møje eller Penge, naar det gjaldt at erhverve Haandskrifter, ikke mindst naar der var Tale om særlig vigtige, selv om det kun gjaldt enkelte Blade eller blot Bladstumper. Altid var han paa Færde; paa Auktioner over Bøger færdedes han aarle og silde og købte alt, hvad han fandt værdifuldt. Alt undersøgte han paa det nøjeste, optegnede hvorfra hver Bladstump var kommen; han er den første, der erhvervede sig virkelig Indsigt i Haandskrifternes Alder og Betydning, og han var langt forud for alle sine Samtidige i videnskabelig Granskning af og Indsigt i sproglige og ortografiske Spørgsmaal. Han var kritisk indtil de mindste Detaljer; han sammenligner Teksterne indbyrdes for at bedømme deres Kvalitet og øvrige Egenskaber; og hans Domme er i Reglen altid træffende.

Arne samlede, som nævnt, ogsaa paa trykte Bøger, og han ejede en enestaaende Samling af saadanne. Men den største Del deraf brændte ved Københavns Brand 1728, og Sorgen derover lagde ham for tidlig i Graven. Derimod er det konstateret, at der heldigvis kun brændte meget faa af hans egentlige Haandskrifter. Hans Samling bestaar nu af omtrent 2500 Numre. Denne enestaaende Samling Originalmanuskripter omhandlende Nordens Litteratur og Historie danner som før nævnt Hovedgrundlaget for Studiet af Norges og Islands Historie og repræsenterer uerstattelige Værdier for Videnskaben. Ved sin Død testamenterede han hele Samlingen tilligemed sin Formue til Københavns Universitet. Men for at den ikke skulde blive en død Skat, bestemte han tillige, at der skulde ansættes to Islændinge som Stipendiater for at afskrive vigtige Haandskrifter og besørge dem trykt under Tilsyn og Ledelse af en Kommission, der bestod af 5 Medlemmer.

Dette er den saakaldte „Arnagnæanske Kommission“, der i 1772 begyndte sin Udgivervirksomhed. Udgivelsen bestod i den første Tid væsentlig i Teksten af Sagaer og oldislandske Skrifter med latinske Oversættelser med dertil knyttede Kommentarer, men har i Aarenes Løb udvidet sine Rammer til ogsaa at omfatte Skrifter indenfor den nordiske Filologis Omraader. Kommissionen, der endnu den Dag i Dag er virksom og forestaar Udgivelsen i Henhold til Legatets Formaal, har tillige som Opgave at sørge for Samlingernes Vedligeholdelse og Opbevaring.

Over Samlingerne findes et udførligt Katalog udarbejdet af Bibliotekar Kr. Kålund, der i Slutningen af Fortalen til Kataloget skriver om Arne Magnusson: „Saaledes arbejdede Arne Magnusson, der har haft den Lykke fra Ungdommen af at være sig sit Kald bevidst, uden personlig Ærgerrighed — til Gavn for Efterkommerne, som han selv udtrykker sig — med Iver og Udholdenhed Livet igennem paa at skabe en Samling, der kunde afgive en sikker Grundvold for de Studier, han elskede, og som tillige, ved de dertil knyttede Pengemidler, materielt kunde støtte hans særlige Landsmænd, hvis Ve og Vel bestandig laa ham paa Hjerte. Vi maa sige, at han trods alle Farer har naaet sit Maal i højere Grad end han vistnok selv i sit Livs Aften forestillede sig det“, og „han har ikke mindst ved hvad han derfra har bragt i Sikkerhed, gjort sin Fødeø, de nordiske Riger og Videnskaben overhovedet en uvurderlig Tjeneste;

endnu et halvthundrede Aar, og Ødelæggelsen vilde rimeligvis have været fuldstændig, at dømme efter hvad der i den sidste Halvdel af 17. Aarhundrede er gaaet til Grunde af Pergamethaandskrifter i Island“.

C.

FORBINDELSEN MELLEM JÓN HALLDÓRSSON OG ARNE MAGNUSSON

I sin Bog om Jón Halldórsson giver Biskop Jón Helgason i Kapitlet „Samband séra Jóns Halldórssonar við Árna prófessor Magnússon“ en Skildring af Tilknytningen mellem disse for Islands Historieforskning betydelige Personligheder.

Skildringen, der er meget bredt anlagt, indeholder mange interessante Enkeltheder, men opstiller ogsaa Hypoteser og Formodninger om Ting, som Forfatteren ved sit indgaaende Studium af de paagældende Personer mener at kunne fremføre paa Trods af, at der faktisk ikke foreligger nogen Oplysninger om de paagældende Forhold. Som Kildeskrift maa det derfor behandles med nogen Varsomhed. Men paa den anden Side giver det en Vejledning til Belysning af Provst Jóns Karakter og Personlighed, og man kan forstaa, at Biskoppen har nærret en Beundring for denne beskedne Forsker, der i Live aldrig naaede den Anerkendelse, som Eftertiden saa fuldtud har tildelt ham.

Skal der derfor gives en Skildring af Tilknytningen mellem Arne Magnusson og Jón Halldórsson, maa det fastslaaes, at det, der først og fremmest knyttede dem sammen, var den fælles Interesse for Arbejdet med Undersøgelse af Islands Historie, islandske Skrifter og islandske historiske Personligheder. Om noget Venskab i almindelig Forstand har der ikke været Tale, dertil har deres Personligheder været for forskellige. I Forhold til Provst Jón var Arne Magnusson Verdensmanden, den anerkendte Videnskabsmand, der ved Rejser og Samkvem med andre Lærde har tilegnet sig en vis Autoritet og Sikkerhed, der yderligere understreges ved Bevidstheden om at være den førende paa sit Felt.

Provst Jón er den stille ihærdige Forsker, der efter Skuffelsen med Skálholt Bispestol giver sig Studierne i Vold uden Henblik paa

eller Forventning om Anerkendelse, kun besjælet af en glødende Interesse for Emnet og Arbejdet. — Men den gensidige Agtelse for hinandens Viden og Indsigt staaer urokket og virker ægte helt igennem.

Som bekendt indskrænker deres personlige Samvær sig til meget kort Tid. De studerede samtidig ved Københavns Universitet; men der foreligger intet oplyst om nogen Forbindelse mellem dem disse Aar udover en kort Bemærkning i A. M.s Brev til Provst Jón af 12/1 1708, i hvilket han takker „for al Venskab *gammelt* som nyt“ (se Side 160). Gammelt kunde her hentyde til Studieaarene i København.

Provst Jón rejste efter endt Eksamen (1688) til Island, som han aldrig siden forlod. A. M. tilbringer Aarene efter sin Eksamen med Rejser. 1689 besøger han Torfæus i Norge. 1694—96 opholder han sig i Tyskland, og i de mellemliggende Aar op til 1702 er han i København. I disse 12 Aar, indtil han i 1702 begynder sin store 10-aarige Rejse til Island, foreligger der intet skriftligt mellem ham og Provst Jón.

I Aaret 1707 træffes de første Gang hos Provst Jón i Hítardal. Biskop Helgason fremsætter i sin Bog den Formodning, at A. M. ved denne Lejlighed har fremlagt sine Planer om at opsamle islandske Haandskrifter for Provst Jón, og antyder, at dette muligvis ikke har passet Provsten. Selv om det kunde synes sandsynligt, foreligger der dog intet herom. I hvert Fald tilbringer A. M. Sommeren 1707 i Provst Jóns Hjem, og takker i Brev (som ovenfor omtalt) „for al Venskab i gammelt som nyt“, men ogsaa „især for den udmærkede Modtagelse og Behandling i Sommer“. Der er ingen Tvivl om, at A. M.s Besøg har været til stor Opmuntring for Provst Jón og ansporet ham til yderligere Studier. Men at hans Interesse for historisk Forskning ved denne Lejlighed skulde være blevet vakt, passer ikke. Vi ved at han allerede i 1699 foretog den omhyggelige Afskrift af Njáls Sagaen, der nu findes i Den arnamagnæanske Samling (se Fig. 18 og 19), og i Brev af 10/10 1727 omtaler han, at han allerede før Kopperne (1707) har været beskæftiget med Afskrivning af Helgafell Klosters Dokumenter, med andre Ord med historiske Undersøgelser.

Det er sikkert — skriver Biskop Helgason —, at A. M. har været en velkommen Gæst hos Provst Jón, men „paa den anden Side er

det lige saa sikkert, at A. M. ikke har været mindre glad for at genoptage gammelt Bekendtskab med ham, og det ikke mindst, da A. M. havde opdaget, hvorledes Provst Jóns Interesse var begyndt at vende sig mod de Emner, som var A. M. kærester“. I Brevet fra A. M. til Provst Jón (se Side 160) kommer det tydeligt for Dagen, hvor stor Pris han er kommet til at sætte paa Provsten ved Besøget Sommeren 1707. Han siger, at han i Overensstemmelse med givet Løfte sender Provsten Torfæus' Series Regum“ (Þormóður Torfasons Kongerække) og endvidere til Laans et Haandskrift af Björn Hítðælakappi's Saga; denne Saga er Provst Jón øjensynlig begyndt at undersøge, og det kunde jo ogsaa siges at være en udmærket Opgave for Præsten i Hítardalur. I Forbindelse med Sagaen falder A. M.s Ord saaledes: „Denne Saga maa blive hos Eder, indtil I har udnyttet den fuldt ud, og det er mig kært, om ogsaa dens Ophold hos Eder skal blive paa flere Aar“. Endvidere anmoder A. M. om, at Provst Jón vil rette, hvad han ser af Fejl i Haandskriftet og ligeledes lave en „Commentarium chorographicum“ (en topografisk Kommentar) til Sagaen, for han er selv kun lidt kendt der paa Stedet. Begge Dele viser, hvor megen Respekt A. M. har faaet for Provsten ved dette deres første Møde.

Som bekendt tilbringer Arne Magnusson alle de Vintre, han var i Island, i Skálholt. Den sidste Vinter (1709—10) er han der samtidig med Provst Jón, der dengang vikarierede i Rektorembedet.

Om Samværet i Skálholt skriver Biskop Helgason: Det er heller ikke usandsynligt, at det Forsæt netop den Vinter — og særlig ved Paavirkning fra Arne — har slaaet Rødder i Provst Jóns Sind, at blive en historisk Forfatter for dermed at gøre frugtbringende for andre de historiske Kundskaber, han havde tilegnet sig. Arne Magnusson var utvivlsomt den, der var bedst hjemme i Islands Historie af alle paa den Tid og kendte flere Dokumenter og Haandskrifter vedrørende de Emner end nogen anden Islænding. Arne har derfor kunnet henlede Provst Jóns Opmærksomhed paa meget, som endnu var ham ubekendt. Men fremfor alt har dog Opholdet i Nærheden af Bispestolens Arkiv skænket Provst Jón ny Kendskab til og Forstaaelse af mange Ting, som han før kun havde anet, omend Kendskabet dertil endnu kun var Brudstykker.

Hvilken Tillid Arne Magnusson har nærret til sin Ven i Hítardalur, kan man bl. a. se af, at A. M. har tilbudt Provst Jón at laane

forskellige af sine Bøger af historisk Indhold til Afbenyttelse, Bøger som han havde faaet fat i paa sine Rejser. Af et Brev fra A. M. til Provst Jón (15. Okt. 1711) ses det, at A. M. „efter Eders Opfordring og mit Løfte“ (Provst Jón havde samme Sommer besøgt A. M. i Skálholt) har sendt ham til Laans tre Biskoppesagaer, som han havde faaet fat i, Þorlák den Helliges Saga, Biskop Pálls Saga og Biskop Laurentíus' Saga. „Denne Sending“, staar der i A. M.s Brev, „maa I tage til Takke med for denne Gang; I behøver heller ikke i særlig Grad at skynde Eder med Benyttelsen, for disse Laser kan for en Tid lige saa godt ligge hos Eder som hos mig“. Og senere tilføjer A. M. i Spøg: „Jeg staar i et saa nært Venskabsforhold til disse helige Mænd, at jeg haaber, de ikke vil glemme mig, selvom jeg ikke daglig læser deres Sagaer, især i Betragtning af, at jeg communicerer (delagtiggør) andre cultoribus (Dyrkere) i deres Herlighed, saaledes som jeg nu gør. Jón Hólarbiskops Saga og Guðmundr den Godes kan jeg ikke sende denne Gang, men jeg er sikker paa, at Menigheden i Hítardalur vil tilgive Eder, selvom I Vinteren igennem ikke prædiker ud fra dem“. Endnu tydeligere kommer den Tillid og det Vennesind frem, som Arne Magnusson nærer til Provst Jón, naar vi betænker den Kendsgerning, at A. M. ikke gjorde Ophævelser, selvom Haandskrifterne, som han laante til Provst Jón, var i dennes Varetægt i en Aarrække. I en Bemærkning, som A. M. har gjort til Þorlákssaga-Haandskrift i sin Samling (AM. 387, 4°), hedder det saaledes: „1711, den 15. Oktober laante jeg denne Þorlákssaga ud til Provst Jón i Hítardalur, og den var udlaant til ham til 1724. Da kom den tilbage til mig her til København“. En anden lignende Bemærkning har A. M. gjort til et Haandskrift af Hólarbispens Jón Ögmundssons Saga (AM. 391, 4°): „Det ene Exemplar, som var skrevet af Pastor Gísli Einarsson i Múli, er nu (1712) udlaant til Provst Jón Halldórsson i Hítardalur. ... Det blev tilbageleveret 1724 og ligger nu her. Jeg havde laant det til Provst Jón i September 1712, førend jeg tog fra Island“.

Men det er ikke blot A. M., der laaner Provst Jón Dokumenter og Haandskrifter (som Provst Jón sandsynligvis har afskrevet eller ladet afskrive, førend han leverede dem tilbage), men Provst Jón laaner ogsaa A. M. forskelligt fra sine Gemmer, som man kan se det af adskillige af Provst Jóns Breve, der eksisterer endnu (bl. a. i J. H.s Brevbog). Men det er, som om Provst Jón ikke har været ganske

tryk for, at den Tjenstvillighed ikke kunde være blevet ham dyr. I hvert Fald lader han ikke sine Haandskrifter opholde sig længere end nødvendigt hos Vennen. Saaledes beder Provst Jón i et Brev 20. Juni 1708 Professor Arne Magnusson om at tilbagesende Njála og Olaf den Helliges Saga, som han selv har afskrevet og laant A. M. til Gennemlæsning og Sammenligning med andre Haandskrifter, og tilføjer: „De andre Pjecer er jeg ikke interesseret i for Øjeblikket“. Samme Slags Rykkerbrev skriver Provst Jón til A. M. den 3. Maj 1712: „Hvis min Herre ikke mere behøver min Ministerialbog, og heller ikke Svarfdælagasa, Fortællingen om Brodd-Helgi og de andre Smaafortællinger, som fulgte med Speculum Regale (som jeg har modtaget særskilt), saa kunde Bispesvenden Guðni Jónsson bringe dem til mig“. Med det samme Brev „sendes Biskopperne Pálls og Laurentius' Sagaer med hjertelig Tak for Laanet“, men samtidig siger Provst Jón, at han „i Tillid til Eders Velbyrdighed“ beholder Edda og Biskop Þorlákrs Saga, „for de gamle Skrifters Mysterier tillige med Biskop Þorlákrs store Hellighed kan mit sløve Sind ikke opfatte paa saa kort Tid“.

At Arne Magnussons tidligere omtalte direkte eller indirekte Andel i Bispevalget i Skálholt skulde have vakt en vis Bitterhed hos Provst Jón mod A. M. er meget usandsynligt, for, som før omtalt, maatte Provst Jón være klar over, at det eneste, som A. M. kunde være vidende om af denne Sags Forhistorie i Island, var det, at Provst Jón ikke havde villet konkurrere med Provst Þorleifur Arason om Bispeembedet og rejse udenlands, til Trods for at han baade havde Præsternes Opfordring og Amtmandens anbefaling bag sig. Dette kunde kun for A. M. fortolkes saaledes, at dette berømmelige Embede ikke stod for Provst Jón som noget attraaværdigt, snarere det modsatte.

Om A. M. og Provs Jón har udvekslet Breve i de følgende 10—12 Aar, der fulgte efter, at A. M. tog bort fra Landet, ved man ikke. „J. H.s Brevbog“ naar ganske vist ikke længere end til 1719. Og i Tidsrummet 1713—1719 er der ikke indført Brev til A. M. eller fra ham. Selv om der heller ikke er vekslet nogen Breve mellem dem de nærmeste Aar efter Bispeskiftet, er der derfor ikke Grund til at sætte det i Forbindelse med A. M.s Andel i Bispevalget. Men i A. M.s sidste fire Leveaar genoptoges Brevvekslingen mellem dem. Det staar utvivlsomt tildels i Forbindelse med, at Provst Jóns Søn Finnur (den

senere Biskop) dengang var kommet til København og straks fra Begyndelsen af sit Ophold i Udlandet var kommet til at staa A. M. meget nær. Af Provst Jóns og A. M.s Breve fra disse Aar kan det ses, at de har sendt hinanden Haandskrifter. Aaret 1727 har Provst Jón fra A. M. faaet en „ærefuld, behagelig Forsendelse (Laxdæla)“ og det foregaaende Aar, ogsaa som Gave, Flateyjar-annalen. Ligeledes har Provst Jón forsøgt at opspore forskellige Dokumenter for A. M., skønt det ikke altid gik lige let, efter hvad Provst Jón lader forstaa. Folk er trevne til at afstaa disse gamle Dokumenter til ham: „jeg faar gode Løfter, derudover intet, den ene henviser til den anden, det er udlaant til andre etc.“. Han synes, at Folks Interesse for svundne Tider er i stadig Aftagende: „Gud naade, hvor sløvet, ja ligefrem hvor død al Beskæftigelse med, alt Studium af eller alt Kendskab om henfarne Tider er hos de fleste iblandt os, saa man synes, det er meget store Sager, om nogen ved længere end om sine Bedsteforældre“. — Dette Brev (af 30. Sept. 1729) og A. M.s Brev af 18. Juni 1729 er de sidste Breve, der veksles imellem dem fra den sidste Sommer A. M. levede. Denne har i sit Brev, 18. Juni 1729, berettet Provst Jón om Ulykken ved den store Brand i København, som havde raset der det foregaaende Efteraar (se Side 172). Provst Jón faar dette Brev fra Vennen den 28. August, og en Maaned senere kvitterer han for det med det førømtalte Brev af 30. September 1729 (se Side 175), der tillige bliver en Slags Trøstebrev; man føler ogsaa deri ligesom mere Varme og Hengivenhed for den haardt prøvede Ven, end der ellers kommer frem i Provst Jóns Breve til A. M.: Det var i Begyndelsen faldet Provst Jón vanskeligt at tro paa Efterretningen om den store Brand, indtil „Øjenvidnet, min Søn Finnur fortalte mig udførligt derom; det hensatte mig da i Tavshed og saadan Eftertanke, at intet Raad, ingen Klogskab, Værn eller Forholdsregel hjælper mod Herrens Haand eller Dom, og ofte er jeg lige ved at græde ved mig selv ved Tanken om denne ubodelige og uvurderlige Skade, ikke saa meget af Barnagtighed, som mangen kunde mene, som af en vis Medynk med Tabet for en medkristen Næste, der er mere retfærdig end jeg, til Paamindelse om et forbedret Levned, men Gud se i Naade til Resultatet, og ved Ødelæggelsen af de ypperste Kirker som altsammen ligger i Aske og Øde paa Grund af Menneskenes Syndsstraf, hvad der dog i nogen Grad kan bødes paa igen i Fremtiden“. Men mest tager dog Provst Jón sig den Tanke

nær, at de bedste Bogsamlinger er blevet Ildens Bytte, men dog især Haandskriftsamlingen, „som der ikke er noget Haab om at faa igen, hvorved de, der studerer de nordiske Antikviteter, maa føle et stort Savn ved det sørgelige Bogtab, som min velbyrdige Fautor har lidt, og hans egne udmærkede Skrifter, hvorom Forhaabninger og Længsel hos mange, proh dolor! nu syntes endt og forbi, men man maa bære, hvad der ikke kan ændres, og det er en stor Guds Gave og den Helligaands Styrelse, at han (d. v. s. A. M. selv) ikke tager sig denne ubodelige Skade altfor nær, og ogsaa har noget tilbage, som i nogen Grad kan lindre Sorgen og gøre Tabet taaleligt, man maa derfor være tilfreds med, hvad der er tilbage, og glemme det tabte, hvor meget Besvær og Umage det end har kostet, siden det var umuligt at redde det, og den Herrens Dom overgik saa mange, at faa eller ingen kunde have undgaaet den, og hvad kan man derfor gøre bedre end istemme med Albert Marchio fra Brandenburg¹: „Ske altid din Vilje min Gud“. Men med disse enfoldige Formaninger slutter jeg og beder om, at min ærværdige fautor ikke vil vredes over dem

Arne Magnusson kom sig aldrig helt ovenpaa den store Ildebrand, skønt han ikke lod sig mærke med Beklagelser. Den sidste Del af Aaret var han ofte syg og laa til Sengs fra Jul. Den 7. Januar døde han.

¹ Albert Markgreve af Brandenburg.

Brevveksling.

1. PROVST JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON
(*Efter Uddrag af J. H.s Brevbog 1701—20 i det islandske Landsarkiv*¹).

Hítardal 7 Oktober 1707.

Beklager

„— — — men paa Grund af tung Sygdom i min døende Husstand og hos mine Sognefolk — — —“

ikke mundtlig at kunne tale med A. M. Beder om Udskrift af to Sedler og om, at en af A. M.s Tjænere maa medtage til Biskop I. Vidalin et Brev og 16 rdl.

2. ARNE MAGNUSSON TIL PROVST JÓN HALLDÓRSSON
(*Efter Kopi i Provst J. H.s Brevbog*).

Skálholt 12. Jan. 1708.

Ærværdige meget vellærde Herre Provst,
højtærede gode Ven.

For alt Venskab, gammelt som nyt, takker jeg inderligt, især for udmærket Modtagelse og Behandling i Sommer, samt for det mig tilskrevne Brev i Efteraaret, som kom mig i Hænde paa Staðarhraun. Min Tjeneste er Eder til rede, der hvor det kunde forholde sig saaledes, at den er til nogen Nytte. Med dette Brev følger efter vor Aftale Torfæus' Series Regum, som af mig er tiltænkt Eder til Eje. Hermed følger ogsaa Sagaen om Björn Hitdælakappi, den bedste og værste, som jeg har set, og det nytter ikke at spørge efter noget andet

¹ Her gengives de samme Uddrag af Provst J. H.s Brevbog, som findes i Arne Magnussons private Brevveksling. Kbh. 1920.

Exemplar. Denne Saga maa forblive hos Eder, indtil I har udnyttet den fuldt ud, og det er mig kært, om ogsaa dens Ophold hos Eder skal blive paa flere Aar. Desuden vil jeg her udtale et Ønske, som er, at hvor I ser haandgribelige Fejl i Manuskriptet, enten i Egennavne eller ellers, at I vil rette saadant i Marginen, og ikke holde Eder tilbage, for des bedre finder jeg Manuskriptet sidenhen. For det andet beder jeg Eder give mig en topografisk Kommentar til denne Saga, thi der er meget deri, baade Stednavne og Veje, som jeg ikke kan finde mig tilrette med, da jeg ikke er saa nøje kendt paa Stedet, f. Ex. om den Vej, som Þorsteinn Kuggason red, om Húsafell (der var hans Maal), hvor det har været, og lignende. Det er mig behageligere jo mere forstaaelig denne Kommentar bliver, og jeg vilde foretrække, at der stod deri, hvad jeg allerede ved, fremfor at det var udeladt, som jeg ikke ved, selvom det kunde være andre bekendt og paa den Maade synes almindeligt. Jeg har et og andet yderligere at skrive, men faar ikke Lejlighed dertil; om fjorten Dage bliver der Postlejlighed vestpaa, og jeg vil saa med den skrive, hvad jeg nu maa lade falde bort. Til Slutning for denne Gang vil jeg befale Eder med Eders Kæreste og hele Eders Hus til den almægtige Guds Omsorg nu og i al kommende Tid, værende fremdeles

Eders altid tjenstvillige
Arne Magnusson.

3. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Kopi i 7. H.s Brevbog).

Hítardal 20 Juni 1708.

Besvarer A. M.s Brev af 12/1 1708. Havde haabet at komme til Altinget, men dette paa Grund af Folkemangel og Travlhed umuligt. Takker for Bjarnar saga Hitdælakappa, som han ønsker at beholde nogen Tid endnu til Afskrivning.

„mener ogsaa, at der behøves visse Rettelser i den, selv om den ikke opnaar nogen Forbedring i mine Hænder, især paa Grund af Uvidenhed om og Forskel i Stedernes Egennavne, som da har haft et andet Navn, hvori hver enkelt Sagas Begyndelse ofte kan bringe

Orden, hvilket her mangler; vil dog gøre, hvad jeg kan, og hvad I befaler“.

Beder paany om Afskrift af nogle Sedler. Giver Oplysning om et Edda-Haandskrift:

„Den Edda, som Nicolas eller Jón Finnssønner forhen skrev paa Kálfalækur, og som menes at være kommet Eders Velbyrdighed i Hænde, var oprindeligt skrevet efter en Bog i 4°, som salig Jón Björnsson paa Syðri Rauðimelur havde laant dem blandt andre Ting for 44 Aar siden. Men Versstroferne i Finnssønnernes Haandskrift var opskrevet efter forskellige Kilder“.

Beder om at faa tilbage den af ham skrevne Njála og Ólafs saga helga, da gode Venner har ønsket dem til Laans,

„de andre Haandskrifter er ikke af Vigtighed for mig i Øjeblikket“.

4. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Kopi i *J. H.s Brevbog*).

Hítardal in Junio 1710.

Takker for alt godt, særlig i sidste Aar. Ólafsvík-Skibet har bragt slemme Rygter om Forholdene udenlands. Har hørt at A. M. er paa Rejse i Borgarfjord og sender derfor

„medfølgende daarlige Blade, hvis I hellere vil benytte dem end kaste dem bort“.

5. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Uddrag i *J. H.s Brevbog*).

In Augusto 1710.

Besvarer et Brev fra Hvam af 14. Juli. Berører en Arvesag til Dels i forbeholdne Udtryk. Sender lidt Dun.

6. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Uddrag i 7. H.s Brevbog).

In Oktobri 1710.

Efter et i August modtaget Brev fra A. M. har J. H. talt med Provst Þórður Jónsson om Arvingerne efter Jón Þorsteinsson. Sagen er vanskelig, da man ikke kan forlade sig paa deres „*silentio et taciturnitati*“, da de er saa stærkt bundne til andre. Sender en Seddel angaaende „*hina vafaerfingiana*“².

„I øvrigt anser jeg det for en Barmhertighedsgerning at hjælpe de Stakler, men Selvros nok hos de andre og deres Velyndere, hvis disse skulde blive udelukket fra Arven“.

7. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Uddrag i 7. H.s Brevbog).

In Aprili 1711.

„— — — Stort Tab af Kreaturer skal kun være sket faa Steder i denne Vinter, bortset fra hos Vicelovmanden Hr. Oddur Sigurðsson, som noget før Jul havde mistet næsten alle sine Faar ned igennem Havisen ved den Vogters Taneløshed, som skulde drive Faarene fra en Holm i Havet, førend Vandet blev højere under den tynde Is, paa et Tidspunkt, hvor Frosten var blevet mildere, men han smølede, indtil Vandstanden var steget, og drev saa Faarene i Flok ud paa Isen, indtil denne revnede, og Faarene druknede næsten halvandet Hundrede i Tal, og kun faa Faar slap levende fra det, under 20 siges der; man mener, at alle Faarene havde kunnet slippe levende fra det, hvis de var blevet drevet spredt og ordentligt, eller hvis de havde faaet Lov til roligt at blive paa Holmen. Ro og Stillehed er der endnu mellem Mennesker, ud over hvad man mærker til Sagen mellem Provst Þórður Jónsson og en vis Jón Sveinsson, som Juleaften skal have været drukken med Uro og store Ord og Handlinger overfor Folk, især overfor Provsten selv, men ogsaa brugt stygge Ord mod sin salig Fader. Herom er der holdt Ting paa Syðri

² De andre tvivlsomme Arvinger.

Garðar af Vicelovmanden omkring Fastelavnsmændag, men det er ikke kommet til nogen Erklæring, kun er der blevet opskrevet de fremførte Vidnesbyrd, og denne unge Mand var endnu drukken. Det siges, at der skal holdes Ting herom igen efter Paaske. Denne Jón er for nogle Aar siden flyttet fra Østlandet, har siden været Tjener hos Provsten og giftede sig dér forrige Aar; mon der ikke i Altingsbogen for Aar 1703 fra Múlatung er efterlyst en vis Jón Sveinsson, der var løbet bort i en Tyverisag? Folks Venskab er, som Sagerne staa, kun overfladisk, og det var ønskeligt, at der ikke følger nogen Fortrædelighed af denne Dreng. Jeg maa ogsaa høre haardnakkede Trusler, men hvorom faar jeg ikke at vide: men det er ikke den truende Cuspius, jeg frygter, idet jeg ikke er mig nogen Synd mod ham bevidst, men han undlader ikke, saavidt han kan, at besvære mig“.

8. ARNE MAGNUSSON TIL JÓN HALLDÓRSSON

(Trykt efter Uddrag i J. H.s Brevbog).

Skálholt 15. oct. 1711³.

Efter Eders Opfordring og mit Løfte sidst, da I var saa god at besøge mig i Sommer, sender jeg Eder nu hermed tre Bispesagaer, hvoraf den 1. Biskop Þorlákr's Saga er skrevet efter en ny Kalveskindsbog, som Herre Biskop Þorlákur Skúlason har ladet skrive. Jeg har ganske vist Brudstykker af denne Saga paa Kalveskind, men eftersom det ikke er fuldstændigt, saa vil jeg hellere sende dette, alligevel kan jeg ikke staa inde for, at Kalveskindsbogen alle Steder er rigtig, og med den stemmer dette Exemplar ordret overens; Bogstaveringen har jeg ikke brudt mig om at conferere, for den er urigtig baade i dette Exemplar og i Kalveskindsbogen. Den 2. er Biskop Páll's Saga, som jeg ikke har paa Pergament og ikke i noget bedre Exemplar end dette; der er dog øjensynligt her og der skrevet Fejl, men derved er der intet at gøre. Den 3. er Hólarbiskoppen Laurentius' Saga. Dette Exemplar har jeg ikke undersøgt meget nøje, men

³ Trykt i A. M.s priv. Brevs. pag. 184 efter Kopi i Provst J. H.s Brevbog i Islands Landsarkiv.

alle de Laurentius' Sagaer, som vi har, er fejlskrevne og brat afbrudte ligesom denne; Pergamentet, som de er skrevet paa, har været en fejlfuld og sen Membran, og jeg har noget af den samme Pergamentsbog. Denne Sending maa I tage til Takke med for denne Gang, I behøver heller ikke at skynde Eder meget med Benyttelsen, for disse Laser kan for en Tid lige saa vel ligge hos Eder som hos mig. Jeg staar i et saa nært Venskabsforhold til disse hellige Mænd, at jeg haaber, de ikke vil glemme mig, selvom jeg ikke daglig læser deres Sagaer, især naar jeg communicerer andre cultoribus (Dyrkere) i deres Herlighed, saaledes som jeg nu gør. Jón Hólarbiskops Saga og Guðmundr den Godes kan jeg ikke sende denne Gang, men jeg er sikker paa, at Menigheden i Hítardalur vil tilgive Eder, selv om I Vinteren igennem ikke prædiker ud af dem, etc.

Post scriptum.

Jeg beder Eder ikke glemme Fuldmagten for de Kvinder i Hnappadalssýsla eller Staðarsveit, som er salig Jón Þorsteinssons Arvinger, at jeg maatte faa det engang i Vinter. Saaledes behøver disse Koner ogsaa Vidnesbyrd, i det mindste Præstens, om at de var Jón Þorsteinsson saa nært beslægtede, som de siger, og ægtefødte, og deres Børn ægtefødte, hvis Mødre er døde, og jeg maa ligeledes have Vidnesbyrd om dette. Jeg har skrevet herom i Aar til København og saa godt som lovet dette etc.

9. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Kopi i J. H.s Brevbog).

Hítardal 18 Oktober 1711.

Ved ikke, om dette Brev kan træffe A. M.

„Thi det har været fortalt her, at han skulde være rejst bort, men andre har bestredet det. Af Nyheder findes her ingen, det almindelige fortælles tydeligst af de Rejsende, især paa denne Aars-tid“.

10. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Uddrag i *J. H.s Brevbog*).

Hítardal 3 Maii 1712.

Takker for den sidste Vinter mod hans „heimilispilt“ Jón Jónsson udviste Velvilje. Tilbagesender nogle Sagaer, men beholder endnu en Tid nogle andre :

„Hermed sendes Biskopperne Páll's og Laurentius' Sagaer med hjertelig Tak for Laanet, og i Tillid til Eders Velbyrdighed beholder jeg Edda og Biskop Þorlákr's Saga, for de gamle Skrifters Mysterier og tilligemed Biskop Þorlákr's store Hellighed kan mit sløve Sind ikke opfatte paa saa kort Tid, og jeg ved heller ikke, paa hvilket Sted eller til hvem her i Landet jeg skal aflevere disse Bøger, for det er kommet mig for Øre, at min Herre tidlig paa Foraaret muligvis vil rejse til fjerne Fjerdinger og siden, hen paa Sommeren, til fremmede Stæder, hvilket vilde være mig meget behageligt at faa at vide med et Ord, og derfor vover jeg heller ikke at bede min Herre fremdeles at laane mig flere Bispesagaer, nemlig Biskopperne Guðmundur's og Árni's, da Staða-Árni (Biskop Árni Þorláksson) dog maa have forpligtet Præsterne her til at holde sit Minde ved Lige“.

Kan ikke meddele noget om Jón Þorsteinssons „vafa erfingia“. Fremfører en Forespørgsel fra en af sine Fæstere. Beder om Tilbagesendelsen af nogle Haandskrifter ; nævner Vicelagm. O. Sigurdsson.

„Hvis min Herre ikke mere behøver min Ministerialbog og heller ikke Svarfdæla, Broddhelgi's Saga tillige med de andre Smaafortællinger, som fulgte med Speculum Regale (som jeg har modtaget særskilt) saa kunde Bispesvenden Guðni Jónsson bringe dem til mig.

Vicelovmanden Hr. Oddur, som atter er vendt tilbage fra Hvítá vestpaa til Rauðimelur efter Tilskyndelse af en vis Jón eller L., red nylig sydpaa til Møde med sin Hr. Kollega, i dybe Tanker, efter hvad kyndige Mænd mente, den har meget at tænke paa, som har meget at udrette“.

11. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Uddrag i *J. H.s Brevbog*).

3 Juli 1712.

Sender hermed hvad han har kunnet fremskaffe ang. de tidligere omtalte „vafa-erfingiar“ (tvivlsomme Arvinger). Om Vicelagmand O. Sigurdsson og Hvalfangerne:

„— — — Mødet mellem Vicelovmanden og nogle Hvalfangere er alle Steder meget omtalt, men maa dog blive endnu mere omtalt paa højere Steder, eftersom der er taget Tingvidner mellem Folkene fra Ey om alt, hvad de saa og vidste var gaaet for sig ved den berømmelige Rejse, hvilken de ikke vil miste for 100 Rigsdaler, for det vil blive regnet for en stor Fortjeneste, at han af lutter Trøskab og Hengivenhed for hans Majestæt har stillet sig i aabenbar Livsfare etc., men denne Berømmelse og Fortjeneste vil jeg ikke misunde ham at nyde — — —“

12. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(Efter Original i *AM. 1058, V, 4to. Med Skriverhaand. Egenhændig Underskrift*).

Húsafell i Hítardal den 10. Octobris Anno 1727.

Velædle og høj lærde Arne Magnusson,
Min altid høj-ærværdige Fautor og Velgører.

Jeg ønsker af al min Hu, at dette Blad maa komme Deres Høj-ærværdighed rask og i ønskelig Velstand i Hænde, om hvilket jeg sidst fik paalidelig Efterretning i Deres elskelige Brev i Sommer, dat. 27. Juni, men til mig redelig afleveret i Búðir Købstad den 14. Aug. med ærefuld, behagelig Forsendelse (*Laxdæla Saga*), hvilket mig tilligemed enhver tidligere Velvilje, Trofasthed og Velgerninger, baade mig og mit Barn Finnur udvist, forpligter Deres Højærværdighed at elske, tjene og behage, i det som jeg kan og formaar. Det er mig, og vil altid være, en Glæde at erfare om Deres Helbred og Velbefindende, som jeg ønsker af ganske Hjerte at baade vel og længe maa vedvare. Ej kan jeg tilfulde vor gode Gud takke for mit

at jeg havde Brug for at kigge i den, men jeg ved ikke om noget Eksemplar i Nærheden, undtagen daarlige og uefterrettelige.

Margrétar Saga og dermed følgende overtroiske papistiske Bøner sendes hermed Deres Højærværdighed til ringe Gengæld og fuldkomment Eje⁴. Desværre har jeg ingen Helgafell Klosters Dokumenter til Raadighed, men nogle Excerpta forkert skrevet paa raadne, frønnede og for det meste løse Papirsblade kom mig i Hænde for faa Aar siden. Udskrift af dem (hvis man kan kalde det saa) af en uøvet nedkradset, dog sammenlæst med det, som jeg har, sendes og hermed, som jeg beder Deres prøvede Dyd ikke tage mig ilde op. Kort før Kopperne overnattede jeg hos afdøde Pastor Guðmundur Jónsson i Brekkubær ved Hellnar, der saa jeg lige en skrevet Bog, godt indbundet, saa vidt jeg husker i lille Folio eller stort 4to, ej særlig tyk; jeg bladede i den en Stund, der var Domme, Breve, og adskillige Menneskers Gerninger, med læselig Haandskrift, jeg husker ikke bedre, end at jeg stødte der paa nogle af de Breve om Helgafellsklosters Gaarde, hvoraf disse Excerpta er taget; Pastor Guðmundur var ikke uvillig til at laane mig Bogen senere en Tid, men det trak saa ud, af den Grund at vi saas sjældnere, efter at han kom til Helgafell; en Gang henviste han til, at den var et andet Sted i Udlaan, de fleste Ting spredtes ogsaa for ham efter, at han havde mistet sin første Kone, thi Manden var ikke paapasselig. Straks efter at han faldt fra, og siden alt til denne Tid, har jeg lagt mig efter at spørge mig for om Bogen, hvor jeg har kunnet, men ikke kunnet opsnuse, hvor den er blevet af; ikke fandtes den i Dødsboet straks efter ham om Foraaret; det er ogsaa faldet mig ind, at den kunde være kommet Deres Højærværdighed i Hænde, dog paa ærlig Vis, og saa er den kommet i sikker Havn. Maaske Oddur S.s. har faaet fat i den, medens den anden endnu levede, eller den skjuler sig et Sted under Navn af Laan. Ikke har Oddurs Skyldnere, siden han kom igen til Landet, endnu lagt Haand paa hans Løsegods, som han ejede her, saa vidt jeg ved, som helst kan være i det gamle Købmandshus i Rif, hvilket efter Sysselmand Gottorps Ordre blev forseglet straks i Foraaret og staar saa endnu; det menes, at Oddur har udvalgt af de Bøger og Sager allerede i Fjor og i Forfjor det gavnligste og haft med sig, og Deres Højærværdighed har sikkert Anelse

⁴ Antagelig de i AM. 428 a, 12 mo, indeh. Haandskrifter. E. F.

om, hvor det er havnet, men jeg vil prøve (om Gud vil) at opspore, om noget af den Slags er tilbage og gøre de Foranstaltninger, jeg formaar. Desværre mener jeg spredt i forskellige og uvisse Steder det, som paa Leirá kan have været af den Slags, og endogsaa medens salig Vigfús levede der maatte ligge (efter andres Udsagn) aabent for alle, som kom og gik, han dermed godvillig til at laane Venner og Bekendte, men ej ihærdig med at forlange det tilbage, hvad hans Brodersøn, Monsr. Magnús Gíslason ej er ukendt med. Vist har min Broder Pastor Hannes efter Frænde Finnurs skriftlige Bøn i Sommer som ogsaa (efter) mit Forslag paa Hjemrejse fra Altinget spurgt efter dette, mente dog til kun ringe Nytte. For Oplysning og god Informationem om Tiende af Vestmannaøerne takker jeg inderlig, og gerne modtager jeg, at Finnur, hvis han lever, maatte med Deres Tilladelse skrive Kopi af det salig Biskop Arnes Brev. Nu da jeg ikke undser mig for at aabenbare for Deres Højærværdighed min storærværdige Velgører, baade min Uvidenhed og Dristighed, saa faar mig dertil baade Deres prøvede Taalmodighed og Velvilje i Oplysningen, (jeg) vover derfor at lade hermed følge informem et mancum, imo monstrosum foetum inprimis ob monstrose corrupta et depravata exemplaria et eorundem defectum (formløst og mangelfuldt, ja snarere som et særdeles Misfoster paa Grund af forkerte og forvanskede Afskrifter og disses Mangler). Dette er utydeligt og usorteret Sammenskrab om Munkapverá Klosters Abbeder, som jeg har fundet, og beder jeg dermed ydmygelig, at ikke lade Deres Højærværdighed sine Øjne forarge ved noget saa utilbørlig grimt, men give min Søn Finnur, hvis han er i Live, rask, og ej for meget har forspildt Deres Venlighed til sig og favorem, at borttage efter Deres gode Anvisning membra monstrosa (de misdannede Lemmer), men reformere og udfylde manca et mutila (de manglende og forkrøblede); hverken dette og endnu mindre om Abbeder paa de andre Klostre var saaledes ordnet, at man lod det følges ad, der er saa mange hyatus et lacunæ (Huller), at mange Steder hænger det ikke sammen, især paa Priorers og Søstres Klostre. Mit Standpunkt om Hr. Gissur har jeg ingen villet eller vovet at vise endnu, for jeg levede i det Haab, at jeg kunde faa nogen Støtte af hans Brevbogs fragmento (Brudstykke), naar Deres Højærværdighed ikke mere havde Brug for den. Men hvor ofte vore Annaler og Slægtsregistre slaar fejl, kan ikke siges, og begge Dele forvilder mig kortsynede, især da

der ikke faas nogen anden Vejledning blandt os. Brev til Oddur S.s., der fulgte Deres Brev til mig, afleverede jeg til hans gode Moder paa Hjemrejse fra Búðir, saa det var ikke mellem andre Mennesker. — Fremfor dette beder jeg min højjærværdige Fauteur endnu som før, at min Søn Finnur maatte hans Favoris, Hjælp og gode Ord tilligemed Raad fremdeles nyde i det, som han trænger til og søger, som jeg ønsker, ingen af os maa forspilde.

Hvorledes vor Isholms Tilstand gaar tilbage, er der hverken Tid eller Lejlighed at tale om. Jeg baade beder og forlader mig paa, at Deres Højjærværdigheds mange Gange prøvede Dyd ikke vil tage mig ilde op denne Ubetydelighed, ved hvis Endelse jeg befaler ham, med velædle Kæreste, Guds faderlige Beskyttelse og Styrelse til alt godt med min og mines inderlige Hilsen.

Og vil altid findes min velædle højjærværdige

Fauteurs redebøn Tjener
Jón Halldórsson.

Brevet slutter med en Redegørelse, hvorledes Arven efter Jón Þorsteinsson nu er blevet udbetalt. (Udeladt her).

13. ARNE MAGNUSSON TIL JÓN HALLDÓRSSON⁵

[København] 18. Juni (10. Juli) 1729.

Kun i dansk Oversættelse (ved Rektor Thorlacius) er bevaret et Brev fra A. M. til Provst J. H. om det ved Københavns Brand lidte Tab, dat. 18. Juni 1729, aftrykt i Badens Universitets-Journal IV, 1796, S. 7—9, og meddelt Udgifveren af Gehejme-Arkivar Thorkelin, hvortil slutter sig et kortere Uddrag af et Brev 10. Juli 1729 om samme Emne; af Brevet har Werlauff derefter i Nordisk Tidsskrift for Oldk., III, S. 106 ff., givet et Referat. Af Univ.-Journ.s Tekst er nedenstaaende et Optryk.

„Hvad jeg i Særdeleshed kan skrive om min egen Tilstand, er det, at jeg lever ved Helbred; ellers har jeg siden i Fior oplevet en

⁵ Efter A. M. Private Brevveksling Side 185.

Begivenhed, jeg ikke saa snart vil glemme, om jeg end skulde leve nogle Aar.

Uden Tvivl har deres Søn Mr. Finne (!) allerede tilmeldt dem den store Ulykke, som overgik denne Stad i sidste Efteraar. — Der bleve saa at sige alle de Bøger opbrændte, som vare i Staden, saa jeg troer at det Tab vil ikke i nogle Aarhundrede tilfulde erstattes, ligesom det og er vist, at noget deraf aldrig staaer til at oprette. — I Bibliotheket oven paa Trinitatis Kirke vare mange Ting, som Verden nu ikke mere eier; hvilken Skade ikke kan afhielpes. — Vel fik jeg reddet alle mine historiske Haandskrivter (Sager), men et heelt Læs (ingens acervus) af gamle, for en stor Deel Danske, Svenske, og mange Islandske Documenter har Ilden fortæret. — Der brændte de beste Copiebøger, jeg troer kan have, af gamle islandske Breve og Transaktioner, hvis Mængde og Godhed var lige stor.

De veed hvor flittigen jeg har ladet afskrive gamle Breve allevegne fra, saa den Samling var voxen til mange Pakker. — Alt hvad der var ældre end 1550 er opbrændt; det yngre er i Behold, men altsaa uden Hoved. — De Afskrivter, jeg lod tage af Brevene fra Skalholt (Stiftskisten), som og af Kirke-Documenter paa Island, har jeg beholdt ubrændte.

Af (Kongelige) Retterbøger eiede jeg bedre Exemplarer, end de fleste andre, af Bispernes Statuter, med mere; men det er alt opbrændt.

Jeg eiede ret gode og mange lovgieldende Dokumenter, angaaende Kirkernes Ejendomme og Rettigheder (Maldager); det gik samme Vej. — Jeg havde gjort adskillige Fortegnelser over Historier og Poesier, med korte Anmærkninger og andet deslige, som kunde tiene den, der maaske siden ville skrive *Historiam Literariam Islandiæ*; men dette er nu saa aldeles ødelagt, at deraf ikke er et Blad tilovers. — Jeg havde optegnet, hvad mig var forekommet, om de gamle Biskopper, Befalingsmænd og Lavmænd paa Island. — Fuldkomment var det vel ikke; men kunde dog nyttes. — I en dertil indrettet Fascikel havde jeg optegnet eet og andet, henhørende til deres Biographier, som i Island siden Reformationen havde skrevet *Annaler*, de *rebus antiqvis*, de *Philologia nostra*, de *jure & c.* — Dette var noget af det fuldstændigste blandt mine *Collectanea*, og havde kostet mig megen Umage. — Det brændte altsammen, og jeg anseer det for noget, man aldrig mere kan komme efter, da meget

deraf var bygt paa gamle Folks Fortællinger, samt excerperet af Dokumenter, som nu ikke mere haves.

Der var Vita Arngrimi Jonæ, som var næsten fuldbragt og temmelig god; den gik forloren. — Biskop Magstr. Brynjolv Svendsens Vita, forfattet af Hr. Torfe i Baj, havde jeg og; den er borte. — Kort sagt: alt dette er reent ødelagt; og dog kunde man finde sig deri, hvis det var mueligt, at bygge paa en nye Grundvold; men dette lader sig ei saa let gjøre, da alle Dokumenterne ere tabte. — Jeg eiede de fleste eller alle Islandske Annaler, som af adskillige ere skrevne i forrige Seculo; for Ex. af Biørn paa Skardsaa, Hr. Gundlog i Waldholt, Hr. Sigfus Egilson, Haldor Thorbergson, Hr. John Areson i Vatnsfjord, Hr. Haldor i Gufedal, Peter Einarson paa Balleraa, John Sivertsen i Karenæs, Hr. Thorlev Clauson og Odd Erichson paa Fitiar. — Jeg havde og varias variorum Relationes om Algerernes Røverie paa Westmannø, ligesom jeg og selv der paa Øen havde meget didhørende: — Alt dette er forloren, saa jeg nu ikke eier eet Blad af disse Annalibus recentioribus, eller hine. — Jeg kan ikke eengang ret erindre hvad jeg har mistet, uden naar det hændelseviis falder mig i Tankerne. — Dette Tab af mine Bøger har storligen forandret mit Sind, og udbreedt ligesom en Døsigheid over mine Tanker. — Undertiden tager jeg mig Skaden nærmere, atter andre Tider beleer jeg mig selv og mine Griller. — Omtrent 40 Aar har jeg brugt til at samle paa disse Sager, og anvendt mange Penge derpaa, og nu ikke udrettet andet derved, end at det samlede i en Times Tid eller kortere, er bleven et Rov for Ilden. — Men hvorledes dette end er gaaet, saa vil jeg dog herefter, som hidtil, bruge disse Smaating til Tidsfordriv; hvorføre jeg og beder dem, paa hvis Venskab jeg har havt saa mange Prøver, at de ville besørge mig afskrevne Copier af alle gamle Brevskaber, de kan overkomme, som ere ældre end 1560, dog forstaaer jeg ikke derved de Skalholtiske eller Kirkernes Dokumenter; thi disses Afskrivter haver jeg i Behold. — Mine Sæmunds Edder ere alle brændte. — Dersom de haver to Slags Voluspa, saa beder jeg, de lader mig faae dem. Af denne Ode var to forskiællige i den Edda, jeg fik fra dem, skreven i Quarto af deres Fader, ligesom og i et andet Exemplar, jeg havde faaet fra Sairbaj paa Kialarnæs. — Hvis Mag. Brynjolvs Exemplaria vare at faae, skulde man let see, at han haver havt og ladet udskrive nogle flere af disse gamle Dokumenter, end vi nu have.

Vores Rector sal. Olav, har skrevet mig, hvilket Brev og er brændt, angaaende een af disse Oder, om jeg husker ret, Hrafnagaldr Odins, at Mag. Brynjolv haver ladet denne Ode opskrive efter et enkelt, gammelt og skident Blad, hvilket han, saavidt jeg erindrer, udtrykkelig siger var defekt i Enden; og det samme kan mueligt have Sted hos flere. — Dette er nu alt for mig ligesom i en Taage, da jeg har mistet Dokumenterne. — Saadant Mørke er nu kommet over disse Studia, at om 100 Aar vil der ikke blive meget af dem tilovers. — Paa Bibliotheket over Trinitatis Kirke, især in Bibliotheca Reseniana, brændte meget, som angik dette Studium, ligesom og hos mig, saa man nu haver kuns usammenhængende Fragmenter tilbage, uden af de Islandske Historier (Sager), skjønt endog de, som handle om Island, indeholde meget taabelig Sladder.

10. Juli 1729.

Om de papistiske Sange faaer jeg nu ei Tid at handle; jeg faaer dem vel siden fra Dem ved Leilighed. — Jeg troer De frem for nogen anden kan og vil skaffe mig Copier, af de gamle Breve, som Amtmand Fuhrman fik efter sal. Gudmund Thorlevsen. — Eet af dem skal være, som man har berettet mig, fra Magnus, Biskop i Skalholt; men Aarstallet veed jeg ikke. — Sendt Biskop Arnes Brev, angaaende Kirkebaj paa Westmanø 1280.

14. JÓN HALLDÓRSSON TIL ARNE MAGNUSSON

(AM. Access. 1. Med Skriverhaand, egenhændig Underskrift).

Húsafell i Hítardal d. 30. September. Anno 1729.

Velædle og Højlærde Hr. Assessor,
altid ærværdige trofaste Fauteur.

Inderlig takker jeg Deres Velbaarenhed for mange Gange prøvet Kærlighed, Trofasthed og Æresgerninger i gammel og ny Tid bevist, ikke alene mig men ogsaa mine Sønner Finnur og Vigfús, dog især Finnur, med venlig Behandling i adskillig Maade, og tilsidst en elskelig Tilskrivelse af Dato 22. Juni sidst forløben modtaget 28. Augusti, hvad alt mig forpligter Deres Velbaarenhed at elske, ære og tjene, hvis jeg paa nogen Maade kunde eller formaaede.

Deres Liv, Helbred og Velstand at erfare var mig en stor Glæde, og

jeg ønsker af al min Hu at det vel og længe maa vedvare. Men baade denne og andre Glædestidender til os fra København var blandede med bitre sørgelige Nyheder om den rædselsfulde Ildebrand, som i foregaaende Efteraar faldt paa den Kongelige Residentz Stad, hvad jeg ikke kunde tro, før end Øjenvidnet, min Søn Finnur, fortalte mig udførlig derom; det hensatte mig da i Tavshed og saadan Eftertanke, at intet Raad, ingen Klogskab, Værn eller Forholdsregel hjælper imod Herrens Haand eller Dom, og ofte er jeg lige ved at græde ved mig selv ved Tanken om denne ubodelige og uvurderlige Skade ikke saa meget af Barnagtighed, som mange kunde mene, som af en vis Medynk med Tabet for en medkristen Næste, der er mere retfærdig end jeg, til Paamindelse om et forbedret Levned, men Gud se i Naade til Resultatet, og ved Ødelæggelse af ypperlige Kirker, Raadhuset, Akademiet, Skolen, Akademiets Collegier, de pragtfuldeste Haver, Kirkernes Ornamenteer og Skatte, som altsammen ligger i Aske og Øde paa Grund af Menneskenes Syndestraf, hvad der dog i nogen Grad kan bødes paa igen i Fremtiden, sed maxime deploro miserandam conditionem et irreparabile damnum juventutis et posteritatis literatæ interitu tot locupletissimarum Bibliothecarum et præsertim librorum Manuscriptorum (men mest beklager jeg den sørgelige Tilstand og det ubodelige Tab for de unge og for Eftertidens Forskere ved Tilintetgørelsen af saa mange rigt forsynede Biblioteker og især de haandskrevne Værker), som der ikke er noget Haab om at faa igen, hvor udi Antiquitatum Septemtrionalium studiosi (Studerende af Nordens Historie) maa føle et stort Savn ved det sørgelige Bogtab, som min velbyrdige Fautor har lidt, og hans egne udmærkede Skrifter, hvorom Forhaabninger og Længsel hos mange, proh dolor! (desværre), nu syntes endt og forbi, sed ferendum est, quod mutari non potest (men man maa bære, hvad der ikke lader sig ændre), og det er en stor Guds Gave og den Helligaands Styrelse, at han ikke tager sig denne ubodelige Skade nær, og ogsaa havde noget tilbage, quo aliquatenus lenire posset dolorem et dispendium amissorum (som i nogen Grad kan lindre Sorgen og gøre Tabet taaleligt), man maa derfor være tilfreds med, hvad der er tilbage, og glemme det tabte, hvor meget Besvær og Umage det end har kostet, siden det var umuligt at redde det, og den Herrens Dom overgik saa mange, at faa eller ingen kunde have undgaaet den, og hvad kan man derfor gøre bedre end istemme med Alberto Mar-

chione Brandenburgensi Ske altid din Vilje min Gud etc. Men med disse enfoldige Formaninger slutter jeg og beder om, at min ærværdige Fautor ikke vredes over dem. Besvarer derfor kortelig hans elskelige Brev. 1. Desværre har jeg kun faa af de gamle Breve, som er ældre end Anno 1560, og de dog ikke alle lige rigtigt skrevne, sammensnyltede eller tiggede (sit venia verbo) om jeg saa maa sige fra forskellige Steder, sine ordine et judicio (uden Orden og Dømmekraft) opskrevne efter som de er kommet mig i Hænde, men hvad hans Velbaarenhed kalder Kirkebreve, om det er Dokumenter angaaende Kirker i Skálholts Stift eller andre Dokumenter angaaende dem, ønsker jeg at faa at vide; Skálholts Breve eller de som der ligger i den saakaldte Stiftskiste, har jeg næsten ingen fuldskrevne; nogle faa Kopier af Breve fra Klostrene paa Nordlandet og fra Viðey- og Skriðakloster har jeg haft, men af Helgafell-, Þykkvabær- og Kirkjubær-Klostre ingen, kun faa Udskrifter af Hólarbreve, men vitiose scriptas. Hvad min Hr. Fautor begærer af dette, vil jeg med Guds Hjælp lade være i god Behold, men Skrivere her i Nabolaget er det vanskeligt at faa, uden Uøvede. 2. Saga Registrum har jeg ikke foruden det, som er in Serie Regum Daniæ Torfæi. Jeg har heller ikke brudt mig om udenlandske Historier fabulosus aut commentitiis (Sagaer eller Eventyr) eller Rimer, som nu er her forlagt de fleste Steder saasom flere Ting, som ellers tjene til Lærdom eller Underholdning. 3. Det var slemt med Deres gode Sæmundar Eddaer, men der findes et Eksemplar, daarlig skrevet, hos mig, efter Deres Eksemplar, men desværre er Magnús Einarsson paa Vatnshorn forhindret i Bogskriveri, fik nu sidste Vinter en underlig og ulidelig Smerte i Armen og ud i Haanden, saa man sagde, at han meget vanskeligt eller slet ikke kunde skrive sit Navn, og at han ligger som oftest hverken til Gavn for sig selv eller andre, og somme Tider vix sui compos (næppe sig selv mægtig) (der er kun ringe Glæde i Ægteskabet og muligvis Kærlighed mellem besvogrede). Derfor har jeg ikke skrevet til ham herom, men baade Bogen og Papiret skal være rede, hvis jeg hører, at han er kommet sig. De andre Odæ, som jeg har faaet fra forskellige Steder, er meget forvrænget, saa de næppe kan vises til nogen, de er 1. Gullkårs Sang, 2. Hyndlas Sang, 3. Hyndlas Sang den gamle, 4. Kong Heiðreks Gaader, 5. Gróas Sang, 6. Vegtams Kvad, 7. Solsangen, 8. Fjölsvinns Tale, 9. Óðins Ravnegalder, men om den kortere Völuspá (Völvens Spaadom) er

hos mig efter min salig Faders Bog, ved jeg ikke, den skal ikke gaa tabt, hvis jeg finder den. Jeg ved ikke af nogen Sæmundar Edda her i Nærheden, men østpaa kunde maaske Landstingssekretæren Monsr. Magnus Gíslason spørge sig for, om der var nogen tilbage skrevet af afdøde Þorsteinn Eyjólfsson. Gud naade, hvor sløvet ja ligefrem hvor død al Beskæftigelse med, alt Studium eller Kendskab om henfarne Tider er hos de fleste iblandt os; man synes, det er meget, om nogen ved længere end om sine Bedsteforældre. Jeg er træt af at sollicitere (plage) længere de Svogre i V. Tunga om Bog eller Papirer til Gennemsyn, faar gode Løfter, cætera nihil (og ikke andet), enhver henviser til en anden, er et andet Sted i Udlaan etc.

4. Et stort Savn var blandt meget andet Tabet af sal. M. Brynjólfurs og Pastor Arngrímur Jónssons vitæ, saa vel som de gode Annaler, som De omtaler i Deres Brev, hvoraf de fleste nok nu er intercideret (gaaet tabt) her skønt i det skjulte, samt corrumperet (forvanskede) et vitiose scripti (og daarligt skrevne), undtagen maaske Björn paa Skarðsá's Annal, som er almindeligst. Björns Forord foran i den har jeg ikke set, hvilket Torfæus dog citerer in Serie⁵. Kort Uddrag af Pétur Einarsson paa Ballará's Annal over hans Liv, ca. 3 Ark, har jeg, om den har været længere, ved jeg ikke. Oddur Eiríkssons Opskrifter var hos mig en Vinter, af den excerperede jeg i Hast alt, hvad der angaar Annaler, og jeg fandt vigtigst fra Anno 1643 til hans Død Anno 1719, men andre Annaler har jeg ikke set. Annal-Bogen fra i Fjor fra Rauðamelur, som De nævnte i Deres Brev i Fjor, og jeg bad om at maatte beholde, indtil jeg havde excerperet det vigtigste af den, er nu blevet afkrævet mig derfra sine dubio af instinctu O.⁶, for hans Moder mener at eje den, han ligner sig selv endnu. De papistiske Digte er faa og ringe, skal dog ikke med min Vilje gaa tabt. Gud maa vide, hvorledes det gaar at faa Udskrifter af gamle Breve hos Vagnmann⁷, skønt han har faaet nogle med Arven, som endnu i Aar blev forøget, Afstandene er store her i mellem, ingen Mellemand der i Nærheden, som jeg kender saa godt, at han kunde udrette noget, men gode Løfter glemmes ofte hos dem, som har meget at gøre. 5. For Biskop Arnes Brev takker jeg hjerteligt, samt Rettelser om nogle Abbeder, som jeg var i Tvivl

⁵ Torfæus: Series dynastarum et regum Daniæ.

⁶ Uden Tvivl efter Tilskyndelse af O. (Oddur Sigurðsson).

⁷ O: Amtmand Fuhrmann.

om, hvor havde været. Jeg skammer mig over mit Sammenpluk om Munkapverá-Abbederne fra i Fjor, at tage imod en saadan Ros, som Deres Velbaarenhed giver den, for jeg tvivlede med mig selv, om jeg skulde vove at aabenbare den Fætum abortivum (for tidlig fødte Barn), alene i den Tillid, at mange Gange prøvet nobilessime humanitatis vestræ obstetricantes manus (Deres ædle Menneskeligheds Fødselshjælper-Haand) vilde bortskære membra vitiosa (uduelige Lemmer), men reformere manca et mutila (manglende og ufuldendte), og i den samme Tillid vover jeg endnu paa ny at lade komme Dem for Øje en anden lignende Karikatur om Þingeyrar-Klosters Abbeder med den samme Bøn om Overbærenhed og Rettelser som det første. Sammenplukket om de andre Klostre er endnu værre end disse og mere uværdigt til at komme gode Mænd for Øje, undtagen med Tilladelse og hvis det forefinder omhyggelige Æsculapii manus (Lægehænder). Hermed følger til Gennemsyn Fragmentum af de saakaldte Oddi-Annaler, som er kommet mig i Hænde, og aldeles uværdige til efter min Mening at benytte sig af Pastor Sæmundr den Frodes Navn. 6. Laser af Biskop Gissurs Brevbog kan ikke være i bedre Hænder end min ædle Fautoris, de kommer ikke mig ved undtagen for saa vidt, at man kunde gennemse dem en Tid for at sammenligne og rette det, som jeg har colligeret om Hr. Gissurs vitam, og naar det er gjort, skulde de tilbagesendes til Deres Velbaarenhed, men jeg trænger meget mere til at bede om, at De ikke vredes paa mig paa Grund af Olaf den Helliges Saga, at jeg i Tillid til Dem beholder den endnu, for Hr. Finnur har i Sinde at exscribere i Vinter, om Gud vil, det vi ikke har af den.

7. Selv om jeg ikke nu sender min Collectanea om Skálholts Biskopper Seculi 15de eller Pest Aarhundredet, beder jeg min Herre ikke vredes paa mig; Aarsagen dertil er den, at jeg har fundet noget dem til Forbedring, men occupationes domesticæ (husligt Arbejde), Rejser og Tilførsel tager hele Sommeren for dem, som vil trives paa dette besværlige Sted, saa der er næppe Tid til Fritidsarbejde, jeg vil dog sørge for, at de bliver rede ad Aare (om Gud vil) med Deres Animadversionibus, men Relationes om Víga Styrr er ikke det værd, dog vil jeg ikke holde dem tilbage, og de skal følge med; jeg vil heller ikke glemme Extract af Helgafells Documentis, hvis de er tabt, selv om de er corrupta (forvanskede).

8. Tilsidst begynder jeg paa det, som burde gaa forud for alt

andet, at jeg inderlig og ydmygelig takker Deres Velbaarenhed alle ærerige Velgerninger, Trofasthed og gode Raad ydet min Søn Vigfús, og vil af Hjertet ham fremdeles have min altid storærværdige Fautoris faderlige Raad og Patrocinium til alt godt recommenderet, i hvad som helst han behøvede ham at søge, hvilket jeg altid vil taknemmelig mindes, og igen behage og tjenstvillig findes i det, som jeg kunde og evnede. Saa ender jeg dette Blad med Bøn om Overbærenhed og de bedste Lykønskninger for Sjæl og Liv, samt tillige min Kone Sigríðurs og min kærlig Hilsen til Deres Velbaarenhed. Og vil altid findes min velædle Hr. Fautoris en og den samme redebon Tjener.

Jón Halldórsson.

B.

BISKOP FINNUR JÓNSSONS
TILKNYTNING TIL ARNE MAGNUSSON
OG DEN ARNAMAGNÆANSKE
KOMMISSION

Foruden de fælles videnskabelige Interesser der knyttede Jón Halldórsson til Arne Magnusson maa ogsaa nævnes Arnes Omsorg for Sønerne Finnur og Vigfús under deres Ophold i København, hvor de begge studerede Teologi.

Finnur havde sin daglige Gang i Arnes Hus og har været ham til Hjælp med Ordning af Samlingerne. Som bekendt opholdt Finnur sig i København under Branden 1728. Herom fortælles i Arne Magnussons Levned og Skrifter, Kbhvn. 1930, I, Side 150:

Ildebranden 1728.

Som bekendt udbrød Ilden Onsdagen d. 20. Oktober om Aftenen i den nordvestlige Del af København; den udbredte sig med rivende Hast indover Byen; Torsdag Morgen var den nået til Kvarteret ved Nørregade. Arne havde den Bolig, han i sin Tid havde opteret, i St. Kannikestræde. Til at begynde med lader det til, at han ikke har villet tro på, at Branden vilde nå hans Hus; „han indbildte sig, siger Jón Ólafsson (i den danske Biografi), at Øvrighedens Anstalter i Byen skulde afværge så stor Ildens Fremgang, lånte og sin Vogn til andre, tog ikke mod de Folk, ham blev skaffet, ti han var bange, hans Sager skulde komme desto mer i Confusion. Når det skulde gælde, blev han ligesom confunderet, og var kun to af hans Landsmænd (nemlig Jón selv og den unge, senere Biskop, Finnur Jónsson), som reddede med ham, foruden hans Folk den hele Dag den 31. (skal være 21.) Oktober 1728, til om Aftenen Kl. ungefær 5“. I den isl. Biografi siger Jón, at Arne lod „alt sit, hvad der kunde med-

tages, føre først til Tømmerhandler Hans Becker, som før havde været hans Tjæner, men nu bode på Hjørnet af Hallandsås ud til Gothersgaden. Derefter flyttede han ned i Strågaden ligeoverfor Holmens Kirke, derpå i et Hus i Numrene og var der i Vinteren Anno 1728—29¹. I sin egen Biografi siger Jón²: „Jeg kom til ham, den 21. Oktober med nogle Landsmænd, Gudmund Sigurdsen, Jon Sigurdsen og en Skræddersvend Jon Axelsen, for at redde hans Sager. Kort tilforn var komne i samme Ærinde Finn Johnsen, som lå på Ehlers Kollegium og Magnus Gislesen. Vi rådde ham til straks at begynde Flytning, men han sagde, at der var gode Anstalter i Byen og lod de fleste gå. Han begyndte først at tænke på Redning, da Fruekirke var i Brand. Hvad der var ham til Hinder var, at han først måtte have sin Kone og Frue Bartholin, som var i Besøg hos hende, i Sikkerhed. Sin Arbejdsvogn havde han udlånt til sin Ven og Genbo Hr. Anchersen til Trinitatis Kirke; på den gik et Hjul i Stykkér. Da den endelig var sat i Stand, lod han den køre 4 à 5 Gange med hans Møbler og Håndskrifter til Hans Beckers Gård på Hallandsås. Finn Johnsen og jeg bar hans Sager ud på Vognen. Først da Thestrups Gård stod i Lue, tænkte han på at redde sig selv; jeg fulgte da efter ham med en Pose, fuld af hele Penge, hen til Vinhandler Abbestee³ i Højbrostræde“. Biskop Finnur Jónsson omtaler dette i sin Hist. eccl. Isl. III, 576; han siger, at næppe Tredjedelen af Arnes Samling reddedes, „quod eo majore fiducia scribo et pronuncio, quod multoties eandem his meis oculis lustravi, hisque manibus reliquias, qvæ supersunt, ex flammis exportavi, ultimusqve omnium ex domo, flammis jamjam chartas lambentibus, egressus sum. Nullam autem jacturam ægrius tulit, qvam eorum, qvæ propria manu excerpserat, scrinium enim, in qvod talia infercierat, inter alia remanserat, cum ultimus, qvi aveheret, currus, omnium non capax esset“⁴.

¹ Derefter flyttede han iflg. samme Kilde „til Admiralgaden“.

² Jfr. hermed 1. Bd. af Árni Magnússons Levned og Skrifter, 2. Afsn., IV, 1 (S. 48 f.).

³ Denne har været Árnis gode Ven og Tillidsmand, jfr. Brev til N. Hammer 29/4 1729 samt Árnis Brev 3/3 1729. Begge i Arne Magnussons private Brevveksling.

⁴ Oversættelse: „hvad jeg skriver og udtaler med saa meget større Sikkerhed, som jeg mange Gange har betragtet den [∩: Samlingen] med mine egne Øjne, har baaret de Rester, der er tilbage, ud af Flammerne med mine egne

Det fremgår af alt, at hvis Árni havde begyndt Redningsarbejdet tidligere og der ikke havde stødt Uheld til, vilde han rimeligvis have kunnet redde alt sit. Det lykkedes altså ikke. Spørgsmålet bliver, hvor meget der gik tabt. Finnur Jónsson bruger herom meget stærke Udtryk. Han siger, at mange beundrer det meget, der er tilbage, men hvad vilde de have gjort, hvis de havde set hele Samlingen uskadt før Branden, „eftersom næppe en Tredjedel er tilbage“. Finnur Jónsson skælner ikke mellem de enkelte Bestanddele (Håndskrifter, Breve, trykte Bøger), så hans Ord giver ikke nogen klar Forestilling om Tabet. Jón Ólafsson udtrykker sig mere nøjagtigt; han siger (S. 36) : „Hans trykte Bøger brændte nær allesammen, som var et stort og anseligt Bibliotek, og det som var det fornemste, at det var så select, at den ene Bog hængte af den anden, de bedste og allerældste og af alle Editioner. Manuscripta gik og hel mange i Stikken. Jeg tror, det var sandt han sagde sidste Gang han gik ud af hans Studerkammer. Han pegede til Hylderne og sagde: „Der er de Bøger, som ikke er at få nogetsteds mer i Verden“.

Aaret efter Branden (1729) rejste Finnur Jónsson til Island. I Den arnamagnæanske Haandskriftsamling findes nedenstaaende egenhændige Brev af 3. Oktober 1729 fra cand. theol. Finnur Jónsson til Arne Magnusson (Side 184).

Der forløber herefter 42 Aar, inden vi atter træffer Finnur Jónssons Navn i det Arnamagnæanske Arkiv.

Efter Arnes Død (1730) skulde hans Bo gøres op og enkelte efterladte nyde Renter af Kapitalen paa Livstid; først i 1772 træder Den Arnamagnæanske Kommission sømmen for at paabegynde Arbejdet med Udgivelsen af islandske Kildeskrifter, saaledes som dette var fastsat i Arnes Testamente. Kommissionen, der bestod af 5 Medlemmer, havde til sin Medhjælp en lønnet Sekretær samt 2 Stipendiater (islandske Studenter), der skulde arbejde for Kommissionen.

Finnur Jónsson, der paa det Tidspunkt var 68 Aar og Biskop i Skálholt, havde sin Søn Hannes Finnsson boende i København, og

Hænder, og som den sidste af alle forlod Huset, da Flammerne allerede slikkede Papirerne. Intet Tab gik ham mere nær end Tabet af det, som han med egen Haand havde excerperet, for det Skrin, hvori han havde pakket dette, blev sammen med andre Ting tilbage, da den sidste Vogn, der kørte bort, ikke kunde rumme det hele“.

denne bliver valgt til Kommissionens første Sekretær. Som det fremgaar af Brevene, har Kommissionen i den første Tid benyttet sig af Biskoppens indgaaende Kendskab til Islands Historie og retter forskellige Forespørgsler vedr. Kommentarer til Sagaer og lign. til denne og modtager beredvillig alle ønskede Oplysninger. Selv udgiver Biskoppen Skriftet „Noctis præ die naturali prærogativa“⁵ paa Legatets Bekostning.

I det følgende er gengivet de Breve, der forefindes i det Arnemagnæanske Brevarkiv og Kommissions Brevbog. Brevene fra Skálholt er alle skrevet af Bispestolens Skriver med Biskoppens egenhændige Underskrift.

CAND. THEOL. FINNUR JÓNSSON TIL
ARNE MAGNUSSON

(Efter Original i AM. Access. 1).

Hítardal d. 3. Octobris 1729.

Velædle og Velbyrdige Hr. Assessor.

For Deres mange og store Velgerninger mig udvist, den Tid jeg opholdt mig i København, takker jeg ydmygeligst, forpligtende mig til Deres Velbyrdigheds Tjeneste og Behag redebon at findes i det lidet, jeg maatte kunne formaa. Jeg kan tilfulde takke min Gud for taaleligt Helbred og lykkelig Rejse her til Landet, hvilken ikke varede over 17 Dage. Alle navnkundige Mænd lever ved taaleligt Befindende, det jeg mindes, undtagen Helga Eggertsdóttir i Brokey, som døde i Foraaret ved Paasketide, og Pastor Teitur Pálsson paa Skutulsfjarðareyri, som var druknet med hele sin Besætning i Fjor Efteraar paa Strandrejse efter Drivtømmer. Det er forfærdeligt at høre de Historier, som gaar om Ilden ved Mývatn, fire Gaarde skal være lagt øde, hvoriblandt er Præstegaarden Reykjahlíð. I selve Søen hvor man siger, at det tilforn har været 14 à 15 Favne dybt, skal nu ej være mere end en Mand op til Armene, og endogsaa nogle Steder begyndt at ses Lavaklipper op over Vandet, saa man siger, at der er

⁵ Natten Fortrin fremfor Dagen (i Tidsregning).

men til det sidste Eyrarbakkaskib har man endnu ikke hørt noget, Gud give, at det er noget godt, som forhindrer det. Begge vore gode Hr. Biskopper og Lovmanden Benedix var tilsammen i Kalmannstunga nogen Tid i Sommer før Altinget for at fuldende der det vigtige Lovgernings Værk, men Mons. Kier havde Forfald, saa han kunde ikke komme, dog mener man at Værket er blevet afsluttet, Lovmand Benedix vil i Vinter opholde sig i Nes ved Seltjörn for at translaterere der til Dansk tilligemed sin Hr. Kollega denne Lov, og det vil uden Tvivl blive gjort godt, thi de gode Herrer er saa enige og samarbejder saa godt paa Værkets Afslutning. Monsr. Jón Þorkelsson var i Vinter og vil fremdeles blive Skolemester i Skálholt, sandsynligvis vil han slaa sig til Ro her i Landet, men Monsr. Arne Bispesøn var Hører, hvad han i Foraaret, da Skoleaaret sluttede, kvitterede med sin Faders Vilje, og da jeg hørte, at det var ledigt, kom den Fristelse over mig at spørge Hr. Biskoppen, om jeg ikke kunde det for Fremtiden nyde? hvorpaa jeg fik et naadigt Afslag, da Monsr. Erlendur Nikolásson (Søn af Nikolás Einarsson fra Reynistaður) ikke kunde tilsidesættes, og da passede det danske Ordsprog, at det er godt at have Biskoppen til Morbroder, men Gud ske Lov at jeg ikke var derfor nødstedt, thi mine Forældre har baade Evne og Vilje til at give mig Klæder og Føde, men noget andet er, Semper ille puer est qui domi est.

De Penge, som velædle Hr. Assessoren laante mig i Foraaret, har jeg bedt min Broder M. Vigfús at betale, og takker jeg ydmygelig for Laanet af dem. Indlagte Seddel til min gode Stub, beder jeg ydmygelig at maatte blive godt ekspederet, hvilken min dristige Bøn og tarveligt Hastighedsblad jeg beder Deres Velbyrdighed ikke tage mig ilde op, hvilket jeg slutter med de bedste Ønsker om al Velsignelse, ydmyg Taknemlighed og flittigste Hilsen, villende altid forefindes

velædle og velbyrdige Hr. Assessor
Deres ydmyge Tjener

Finnur Jónsson.

(Paa Bagsiden af Brevet har Arne Magnusson foretaget følgende Notat):

Finnur Jónsson Pro memoria.

1. At Provsten hans Fader vilde i Sommer lade paa mine Vegne opskrive og mig sende med Skibene i Efteraaret: 1. hans Dissertationem de Episcopis Schalholtensibus seculi 15. med de dokumentis probantibus, som dertil hører; 2. De faa animadversiones, som jeg selv gjort havde over denne hans dissertation og ham sendt for nogle Aar siden; (Overstreget: 3. Hans Seriem Abbatum Munkathveraaensium med de Abbeders Navne, hvis locum han ikke mente at kunne finde, som der bagved stod. 4. Helgafells Documenta Extracta, som han sig før sendt har, var nogle Ark i quarto). 3. Relationes om Vígastyr, som det han før har sendt mig. Dette er hos mig opbrændt og ødelagt tilligemed meget andet, som jeg fra velnævnte Provsten før har faaet.

2. Jeg faar ikke Tid til at skrive til Provsten denne Gang, men vil gøre det med sidste Búðir Skib, og beder ham ikke tage mig det ilde op, men jeg tegner dette, som før er sagt, for at Tiden skulde blive saa meget rummeligere (for at faa det mest mulige ud af Tiden).

1729.

A. M.

U d d r a g a f :

„Den Kongelige Bestandige Commission over afg. Professor Arnas Magnussons Stiftelse. Breve Protokol 1772“ og den Arnamagnæanske Kommissions Brevarkiv.

1. DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION TIL BISKOP FINNUR JÓNSSON

København den 19 Mai 1774.

Til Biskop Finnur Johnssen paa Skalholt
den 19. Maji 1774.

Med Reskript til os af 24. Febr. sidstafvigte har det behaget Hans Kongelige Majestet til Forbedring i den Deres Højærværdigheds Søn Hr. Hannes Finsen allerede af os tillagte aarlige Løn af 100 rd allernaadigst at skiænke 400 rd, hvoraf han, foruden forbeholdte Løn, maae i Henseende til hans Arbeide med de Islandske

Skrifters Udgivelse efter vor Foranstaltning ved Sal. Arnæ Magnæi Stiftelse, gives aarlig 200 rd ved de 2 første Aar, og naar disse 2 Aar ere forbi haver Hans Majestæt allernaadigst tilsagt, at ville af sær Kongel. Naade være betænkt paa, fremdeles at tillægge ham aarligen 200 rd, saalænge han ved dette Arbeide forbliver, og indtil han paa anden Maade kan nyde Levebrød, hvilket vi saa meget mindre have kundet undlade herved at communicere, som vi ikke paatvivlede, at det vilde blive Deres Højærværdighed særdeles kiært, at kunde deraf erfare høistbemældte Hans Majestæts imod deres Søn yttrede Naade, hvortil vi og kunde forsikre, at han ved sin berømmelige Fliid og Opførsel haver giort sig i alle Maader værdig.

Omendskiønt nu hans Nærværelse her ved Commissionen, allerhelst saalænge dens Arbeider saa at sige staar i deres første Anlæg, er os heel umistelig, saa dog, da han haver begjæret at maatte for nogle Maaneders Tiid i indeværende Sommer gjøre en Reise til Island, for at besøge Deres Højærværdighed, have vi ikke kundet formeene en af os saa høitæret Fader, og en saa elskværdig Søn den Glæde at see og omfavne hverandre, helst da vi tillige let kunde forestille os, at denne af ham forehavende Reise vilde være nødvendig for at kunde udførligere end saadant kan skee ved Correspondence overlægge mundtlig med Deres Højærværdighed, ei allene hvad endnu maatte behøves til at udfærdige Slutningen af Deres eget Værk over Kirke Historien, men og de mange andre til vor Commission forehavende Øjemærke og Hr. Finsens Arbeider ved samme, henhørende Sager, hvori vi behøve Deres Højærværdigheds gode Assistance om hvilken vi og gjøre os forsikkrede. —

Men derimod have vi ogsaa, i Betragtning af, at forbemældte Høje Kongel. Naade er Hr. Finsen vederfaren i Hensigt til hans Arbeide ved Commissionen, og paa Vilkaar der af, det visse Haab, at Deres Højærværdighed under os den Fornøjelse at maatte vente ham her tilbage til næstkommende Efterhøst, og det hellere med de Skibe, der gaae noget tidlig fra Island, end med hiine sidligere, paa det han ej skal udsættes for den Fare og Besværlighed, som slige store Søe-Reiser, naar de skee langt ud paa Aaret, have i Følge.

2. BISKOP FINNUR JÓNSSON TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

Skalholt den 16 Aug. 1774.

Iro memoria

Dærs høystædne Høiselsen af 18de og 20de maji siest
 afrikt, gæmtesaaafogt mig stor Glæde og Gæmnygt
 saant om at se mit Døds oplydter i de gamle Is-
 landste Histories Skrifter rooyagtige og vigtige Ud-
 givelse, hvor ind min Lebede Lærens og stor Velgier
 vor sieste Vidia sætter i sin Gulde Bæst; Som ved
 at se min paa den Islandste Birts Historie an-
 vunde Gled rops af se opløst Bidsæren og end-
 Dærs unge givtomme Bedunns Bys Lornisat om, at
 nu Lian Søn skilte sig vel og ellers auro re-vedig
 til den høystedne Mæen som han den høystædne
 gærens Recommendation er vundet; alt
 dette Læren af mig den skyldigt og udbidigt
 Callunumæigfæ og ellers Ing iukt faller, nu at
 jeg paa nogen Mæen Læren gav Engligens at riht
 den saum i givningne om at være et saa opløst
 og Patriotiskt Selskab til nogen Ervigt; Men
 nu skiont jeg se givner ellers dette, sa saa jeg
 dog stor Gæmnygt for nærværende Tid, Dærs
 ved min Alders tilværende Dærsom, Dærs ma-
 ge fulende Dærsninge; Som bryge mig alt saal

Finnur Jónsson af 16de Aug. 1774.

nu at kunde i enu Skibenes Bortryk hos Eders
 Gennemsigaa Cronologien i Geographien og Boro
 graphien i Grettis Saga og Nornas Saga
 men sa snart trykkes den vil tillade, tal jeg ikke
 tvivlede at giore det saa det jeg kan
 hvad min Søn Elbagger og dugaar da endelig
 jeg selv er baaer Baa og gammel, og den for mig
 at ønske at bryde ham gør mig ja jeg dog
 er fattet at det han vil være nu gang til
 skibendavn for den at oplyse sig i helvaerdet aan.
 Som jeg altid ja søgt at indvirkte på alle
 uerligtid med Helgioner og flidig Erostat i det
 som han kunde blev anbefalt; saa gaaes
 jeg har ellers tal giore sig saa god hærner Naader
 og Broogedene uerling, hælde jeg ved den ja
 hærner den endelig.
 Skalkott i Sjogaaen den 16 August 1774
 Finnur Jónsson

Fig. 30.

Pro memoria.

Deres høystærede Skrivelser af 18de og 20de Maji sidstafvigte have foraar-
 saget mig stor Glæde og Fornøjelse saavel ved at see mit Ønske opfyldes i de
 gamle Islandske Historiske Skrifters nøyagtige og rigtige Udgivelse, hvor ved min
 Elskede Lærers og store Velgiørers sidste Villie sættes i sin Fulde Kraft; Som
 ved at see min paa den Islandske Kirke-Historie anvendte Flid roses af saa
 oplyste Kiendere og ved Deres meget gieldende Vidnesbyrd forvisses om, at en
 kær Søn skikker sig vel og ikke anses uværdig til den Høy-Kongel. Naade som
 han ved Høystærede Herrers Recommendation er vederfaren. Alt dette fordrer
 af mig den skyldigste og ærbødigste Taknemmelighed, og ønsker Jeg intet hel-
 ler, end at jeg paa nogen Maade kunde have Lejlighed at vise den samme i
 Gierningen ved at være et saa oplyst og Patriotiskt Selskab til nogen Tieniste;
 Men endskiønt jeg saa gjerne ønsker dette, saa har Jeg dog store Forhindringer
 for nærværende Tid, deels ved min Alders tiltagende Svagheder, deels mange
 Embeds Forretninger; som betage mig alt Haab om at kunde inden Skibenes

Tro Memoria.

Gjort ved at 17te Aug. a. h. v. indhængte, med
 det skind, udtalte Exempler af Gjenslags Saga
 Örmstunga ævum illa. Hvaris dog herat Ögre
 blid naar Englisshud ledde. Na om maad er ble
 een forripet om, at Bogen er udt for en End
 konnan til Orsbachs Handels Hed, Na end skönt
 jeg found den Land atlabat Wittne, for hvor
 Annamunth, Na er utte forventelig ligesaa
 meent: Augnaand förrign Clars Lötter om
 uotlo Chronologier over de Jölandten Sager,
 Lea, till haars at naadan vörgeaars mit Jund
 ing og Endten. Dog til Kvier paa at jeg vther
 unge Lea vil gi vnaa giorn nog l i l i ande
 Sager Solomst, Na ind paa Ö vvalok eller
 Chronologia over 4. Jölandten Hlifforsjee Skritt,
 er uant Gyrboggu, Laadalu, Grettis og Kormaks
 Sager, som dog er maastendals Hypo
 thetisk. Found; Jöna andömuura vther in
 Bærd. g. i.
 Skalholt Bispegaard den 15te Aug. 1775.
 Finnur Jónsson

Hverdag v. Finnur Jónsson. H. 1775.
 Hverdag v. Finnur Jónsson. H. 1775.

Fig. 31.

Bortreise fra Landet giennemgaa Chronologien, Geographien og Chorographien i Grettis Saga, Egils Saga og Kormaks Saga. Men saa snart Lejligheden vil til-lade, skal jeg ikke undlade at giøre det saa got jeg kand.

Hvad min Søns Tilbagereyse angaar, da, endskönt jeg selv er baade svag og gammel, og derfor meget ønskede at beholde ham hos mig, har jeg dog besluttet at lade ham reise endnu engang til Kiöbenhavn for der at opholde sig i halvandet Aar.

Som jeg altid har søgt at indprente ham Takknemmelighed mod Velgiørere og flittig Troskab i det som ham kunde blive anbefalet; saa haaber jeg hand ikke skal giøre saa gode Herrers Naade og Bevaagenhed uværdig, hvilken jeg udbeder ham fremdeeles vedligeholdt.

Skalholt Bispegaard den 16te Augusti 1774.

Finnur Jónsson.

3. BISKOP FINNUR JÓNSSON TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION (Fig. 31)

Skálholt, 15. August 1775.

Pro Memoria.

Høystærede af 27de Maji a. h. er indhændiget, men det derudi omtalte Exemplar af Gunlaugs Saga Ormstunga endnu ikke. Væntes dog hvert Øyeblik naar Leylighed falder, saasom mand er bleven forvisset om, at Bogen er alt for en Tiid kommen til Ørebachs Handelstæd, saa endskiønt jeg herved ikke kand aldeles qvittere, for dens Annammelse, saa er dette forvæntelig lige saa meget: Angaaende forrige Aars Løffte om nogle Chronologier over de Islandske Sager, saa tillstaaes at saadan overgaaer mit Indsigt og Kræffter. Dog til Beviis paa at jeg effter ringe Evne vil gierne gjøre noget til lærde Sagers Opkomst, saa indsendes Aarstalet eller Chronologia over 4. Islandske Historiske Skrifter, neml. Eyrbyggju, Laxdælu, Grettis og Kormaks Sager, som dog er mestendeels Hypothetiske, hvorudi hver bedømmer effter sin Værdighed.

Skalholt Bispegaard den 15de Aug. 1775.

Finnur Jonsson.

4. DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION TIL BISKOP FINNUR JÓNSSON

København, 30. Maj 1776.

Til Biskop Dr. Finnur Johnsen d. 30te Maji 1776.

Den Chronologie over Eyrbyggiasaga, Laxdælasaga, Grettis Saga og Kormakssaga, hvilken Deres Højærværdighed efter derom skedte Anmodning haver behaget at udarbeide og meddeele Commissionen, haver samme rigtig imodtaget, og finder al Aarsag til derfor at aflægge sin skyldigste Taksigelse, saavel i Betragtning af det derpaa af Deres Højærværdighed anvendte meget Arbeide, som de dermed til veiebragte betydelige Oplysninger i de Tidens Historie.

Skulde Tiden endnu tillade Deres Højærværdighed at meddele Commissionen hvad Oplysninger De maatte viide, enten til Stadfæstelse eller til Rettelse af Chorographien i Grettis Saga, vilde samme der for agte sig meget forbunden, ligesom den og anseer det for en

A^o 34

Pro Memoria.

Jeg får gætt til den at enfoldt Kommissionens
 skriftlige Skrivelse, af dato 30. Maji a. c. og skraft
 gætt til den forordning af forsamlingen, at det skulde
 overgives sig. Jeg har allerede saa, at forfatterne Chrono-
 logiam over 4te Frændes Historier eller saa
 kaldte Dager, har været saa gode og nøjagtige
 Herrerets Brev. Skulde sig med endnu saar
 trykkes til at forordning uogah, saadan, eller
 og den trykkes Oplysning om Topographien i
 Gættens Dage, de skulde ingens indtil indtil sig
 liges. Man saar med personel Eilfjand
 ind alle tilladte mig at gøre uogah ind, og
 sa maan det indsettes til anden tid og
 se trykkes. Jeg får end i forrige tid, sa
 jeg maatte sape de gamle Dager, for at gøre
 ind uogah, som ender frae Hist. Eccl. Isl.
 til Oplysning, gjort ud, tillige Chronologien
 og under skindningerne over en skal af
 den, men, saadan en ind ved sig i minne saa
 bære, og sa uordenlige, at det vil koste
 mere end og omage at opføre det og
 ge i Værk, end sig mig saa vil over. Ind
 sig enfoldt trykkes indtil, skal god Velle
 til de saar ind, for mig alle på den
 for uordenlige tid får ind indtil ind naer
 den, under ind Chronologiam over den
 Orontunge Saga, herover ind uordenlige at

Fremkommet i Kommissionens No. 50 d. 14. 1777

Saavel af mig, som af gode lærde Høje Gørdes
 og Magnas Bergansua er at blive rettelik, og
 ystovium ud; og som andre vider oplyst, for
 den Picee, saa som den er grublig, somer til Høj
 - Eccl: H: som l. pag. 74-77 og 107, saa saa ind til
 samt ye Dittorost femten samme, i den nye
 frukt, at den inter supplementa som l. lunde
 indgæller og udtomme, og saa sande dog den
 Commission, at iark bruce i Picee eller u
 komme, somer sande er il saa avfolde Høj
 - Hark yaaaao Sa utyl, og satte il Fiel
 som skud; lunde ender saa ind i saa Høj
 Skulde ieg alle de vider til nogen lunde
 i, saadan Sager eller unyttig, vil i. al
 - ogur ih for en stor og Høj at i Hødom
 ma samme, naa ieg ikom af Høj, lunde
 Commission vider unyttig
 Skálholt B. i gaard den 3. August 1776
 Finnur Jónsson

Fig. 32.

Lykke, at kunde have Adgang til ligeledes at consulere Deres Højærværdighed i hvad der maatte behøves til de herefter udgivende Islandske Skrivters Oplysning.

5. BISKOP FINNUR JÓNSSON TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION (Fig. 32)

Skálholt, 33. August 1776.

Pro Memoria!

Ieg har haft den Ære at erholde Commissionens naadige Skrivelse af dato 30. Maji a. c.: og deraf haft den Fornøjelse at fornemme, at det lidet Arbejde ieg har anvendt paa at forfatte Chronologiam over 4re islandske Historier eller saakaldte Sager, har fundet saa Høye og Høylærde Herrers Bifald. Skulde ieg med Tiden faae

Leylighed til at forarbejde noget saadan, eller og den begiærte Opliusning om Chorographien i Grettirs Sage, da skulde ingen dertil findes villigere. Men saasom mit personel Tilstand nu ikke tillader mig at gjøre noget derved, saa maae det udsettes til anden Tid og bedre Leylighed. Ieg har vel i forrige Tider, da ieg maatte læse de gamle Sager, for at søge effter noget, som kunde tiene Hist. Eccl. Isl. til Opliusning, giørt adskillige Chronologiske og andre Anmærkninger over en deel af dem, men saadan er nu udsprede i mine Pa-piirer, og saa uordentligt, at det vil koste meere Tiid og Umage at opsøge det og bringe i Orden, end ieg nu har til overs. Kunde ieg erholde Leylighed dertil, skal god Villie til at tiene dermed hos mig ikke fattes.

For nærværende Tid har ieg intet ved Haanden andet end Chronologiam over Gunnlaugs Ormstungu Saga, hvorved ieg meener at de saavel af mig som de høylærde Herrer Torfæo og Magnæo begangne Feel blive rettede, og Historien udi et og andet beder opliust, hvilken Piece, saasom den egentlig hører til Hist. Eccl. Isl. Tom. 1 pag 74—77 og 167, saa har ieg tilsendt Hr. Stiftsprovst Finsen samme, i den Henseende, at den inter Supplementa Tomi 1 kunde indrykkes og udkomme, og har hand dog den Commission at lade bemeldte Piece ikke udkomme, førend hand dertil har erholdt Høystærede Herrers Samtyk, og rettet de Feel, som derudi kunde endnu have indsnegt sig.

Skulde ieg ellers findes til nogen Tieneste i saadan Sager ikke unyttig, vil ieg altid regne det for en Ære og Pligt at effterkomme samme, naar ieg derom af Høystærede Commission bliver anmoedet.

Skálholt Bispegaard den 3. Augusti 1776.

Finnur Jonsson.

6. BISKOP FINNUR JÓNSSON TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

Skálholt, 18. August 1777.

Pro Memoria!

Endskiønt ieg udi indeværende Aar ikke har havt den Ære, at erholde noget Bref fra Commissionen, saa dog for at holde mit Løffte, som ieg gjorde i fior udi et Brev af 12. Augusti, at ieg nu i

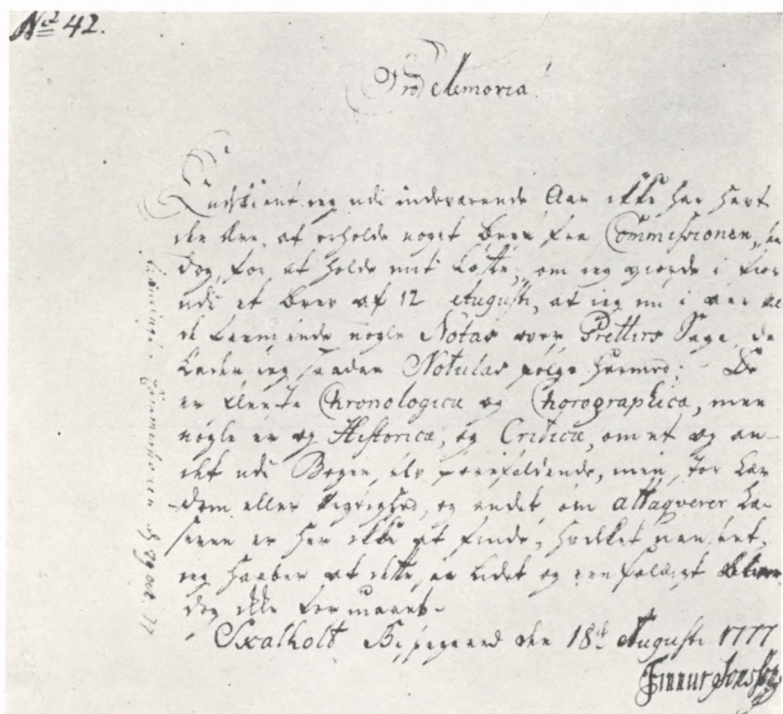

Fig. 33.

Aar vilde fremsende nogle Notas over Grettirs Saga, da lader ieg saadan Notulas følge hermed; De er fleeste Chronologicæ og Chorographicæ, men nogle er og Historicæ og Criticæ, om et og andet udi Bogen selv forefaldende, men stor Lærdom eller Vigtighed, og andet som attaqverer Læseren er her ikke at finde, hvilket uanseet ieg haaber at dette saa lidet og eenfoldigt bliver dog ikke forsmaaet.

Skalholt Bispegaard den 18de Augusti 1777.

Finnur Jonsson.

7. UDDRAG AF DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSIONS FORHANDLINGSPROTOKOL (Fig. 34)

1782

Den 3 Maii 1782 var Commissionen atter forsamlet — — —
 — — —. Dernæst anmeldte Hr. Conferentzeraaden at han efter

mundlig Aftale i sidste Commissions Samling havde afhandlet med Boghandler Gyldendal at han paatager sig at forlægge Biskop Jonsens Skrift *De prerogativa Noctis præ Die* imod at nyde lige Understøttelse dertil som han nyder til det han forlægger for Commissionen, hvilket og af Commissionen blev tilstaaet, og paatog Hr. Conferentze-raad Erichsen at tilkiendegive, saavel Biskoppen som ham denne Beslutning, samt at besørge at Bogen blev tagen i Arbeide, og tillod Commissionen at Legatets mindre Vignette maatte trykkes paa Titelbladet, da Hensigten er at Skriftet skulde trykkes i Octavo. — — —

Ovenfor nævnte Brev er det sidste, der veksles mellem Kommissionen og Finnur Jónsson.

E.

BISKOP HANNES FINNSSONS TILKNYTNING TIL DEN ARNAMA- MAGNÆANSKE KOMMISSION

Hannes Finnssons Ansættelse ved Den arnamagnæanske Kommission som Sekretær eller som han kaldtes „Commissionskriver“ strækker sig med enkelte Afbrydelser fra 1. Oktober 1772 til Sommeren 1777. Hans Ansættelse skete paa det Tidspunkt, da Kommissionen skulde til at paabegynde sine Publikationer, saaledes som fastsat i Arne Magnussens Testamente. Det første man bestemte sig til at udgive var Kristnisaga, og kort derefter forberedtes en Ud-gave af Hungurvaka (udkom 1778) og Sagan af Gunlaugi Ormstungu og Skalld-Rafni (udkom 1775). I Hungurvaka har Hannes Finnsson leveret Anmærkningerne og i Kristni Saga og Gunnlaugs Saga har han Andel i Udarbejdelsen af Registrerne over de gamle Ord og Talemaader. I 1774 udkom med Kommentar af Hannes Finnsson Islands Landnámabók efter Manuskriptet i den Arnamagnæanske Haandskriftsamling (AM. 104 fol.).

Som det fremgaar af den i det følgende gengivne Korrespondance, anmoder Hannes i Brev af 10/3 1774 Kommissionen om at maatte rejse til Island i det kommende Foraar for at besøge sin Fader og for at hjælpe ham og drøfte med ham det afsluttende Arbejde med hans Kirkehistorie. Kommissionen svarer i Brev til Faderen af 19/5 1774 (se S. 191), at man ikke vil „formeene en af os saa højtæret Fader og en saa elskværdig Søn den Glæde at see og omfavne hverandre“, men tilføjer senere, „at deres Højærværdighed under os den Fornøjelse at maatte vente ham her tilbage til næstkommende Efterhøst, og det hellere med de Skibe, der gaae noget tidlig fra Island, end hiine sidligere, paa det han ej skal udsættes for den Fare og Besværlighed, som slige store Søe-Rejser, naar de skee langt ud paa Aaret, have i Følge“.

Biskoppen svarer i Brev af 16/8 1774 (se Side 194): „Hvad min Søns Tilbageeyse angaar, da, endskiønt jeg selv er baade svag og gammel, og derfor meget ønskede at beholde ham hos mig, har jeg dog besluttet at lade ham reise endnu engang til Kiøbenhavn for der at opholde sig i halvandet Aar“.

Efter Hannes Tilbagekomst fortsatte han sit Arbejde for Kommissionen. Den 29. November 1775 læses i Protokollen: „var Commissionen atter forsamlet“, og der fremlagdes et Reskript af 13/10 1775 „angaaende at Commissions-Skriveren Hans Finsen var confirmeret til at være Præst til Skalholt med Caracteer af Stiftsprovst samt Expectence paa hvilket af de to Kald Stadestad eller Odde, som først maatte blive ledigt, dog at han skulde vedblive Commissionen imod at nyde i fremdeles 2de Aar 200 rdr“¹.

Hannes forbliver dog endnu 2 Aar i Sekretærstillingen. I 1777 findes følgende Tilførsel til Protokollen: „Endelig da Hans Kongelige Majestet allernaadigst har behaget at beskikke den hidtil værende Secretaire i Commissionen Stifft-Propst Finsen til Biskop i Skalholt's Stifft, saa var Commissionen eenig i sammes Sted at antage som Commissions-Skriver Studiosus Grim Jonsen Thorkelin“.

Hannes ansøger om at maatte beholde sit Honorar (200 rdr) „indeværende Aar“, hvilket „i Commissionen derom blev aftalt, at han derom vilde opsætte en allerunderdanigst Suplique til Hans Kongl. Majest., da Commissionen vilde gelaide samme med favorable Erklæring“. Beløbet bliver senere udbetalt.

Hermed ophører Hannes Finnssons Ansættelse i Den arnamagnæanske Kommission, og samtidig er det Slut med hans videnskabelige Løbebane.

Bispeembedet med dets Visitatsrejser, Embedsstridigheder og de store Naturkatastrofer, der indtræffer i Island, tager hans Tid og Kræfter.

I de følgende Aar findes der kun to Breve af 13/9 1779 og 15/8 1787, hvori han takker for de tilsendte Udgaver af Hungurvaka og 1. Del af Sæmund Edda.

¹ Indført i Protokollen med Hannes Finnssons Haand.

Tro Memoria.

Efter som min Fader, Læge Finnus Jonsson
 har tilkæret mig, at jeg i dette Foraar
 skulde reise frem til Island for at besøge ham
 og den værdige Biskop over nogle Familien-
 Omstændigheder, som hand søgte at tale
 med mig om; jeg desirede meget Lærens at
 faae uimodlig Undersøttelse af ham om
 adskilligt, Professorerne saa vel til den 3^{de}
 Tome af hans Historia Ecclesiastica Islandica,
 som i den om ratio instituti og Foranviindelse
 til Smaltes Klost; Da indfalden for mig
 min indvordanigste Begiering, at (C. T.) Joh
 hvoore Kommissioner for Professor stode
 Magni Skiftelse, waadigt vilde tillade, at
 jeg maatte forstages Janna Reise til Island
 nu i tilhørende Maj Maaned, og at den mig
 allernaadigt forvunde Løn, i den tid Smaltes
 Reise varer, maatte komme mig til gode.

Skulde noget blive mig af Kommissionen
 waadigt anbefalet i midlerne at forrette,
 skal jeg, efter min indvordanigste og pligtig-
 ste fligt, ikke lade noget mangt gaa alid
 umulig lid.

1774.

Kiøbenhavn, den 10 Maart

H. Finjen

Samfundet i og om medlemskab af H. Finnus
 15. 16. 17. 18. 19.

Fig. 35.

1. COMMISSIONS-SKRIVER, CAND. THEOL. HANNES
FINSEN TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

København, 10. Marts 1774.

Pro Memoria.

Efter som min Fader, Biskop Finnur Jonsen har tilskrevet mig, at jeg i dette Foraar skulde reise hjem til Island for at besøge ham, og der muelig kunde være nogle Familie-Omstændigheder, som hand ønskede at tale med mig om; jeg desuden meget behøver at faae mundtlig Underretning af ham om adskilligt, henhørende saa vel til den 3die Tome af hans *Historia Ecclesiastica Islandiæ*, som i sær om ratio instituti og Forerindring til bemældte Verk; saa indfalder her med min underdanigste Begiæring, at (S. T.) de Herrer Commissarier for Professor Arnæ Magnæi Stiftelse, naadigst vilde tillade, at jeg maatte foretage denne Reise til Island nu i tilstundende Maji Maaned, og at den mig allernaadigst forundte Løn, i den Tid bemældte Reise varer, maatte komme mig til gode.

Skulde noget blive mig af Commissionen naadigst anbefalet imidlertid at forrette, skal jeg, efter min underdanigste og skyldigste Pligt, ikke lade noget mangle paa ald muelig Fliid.

Kiøbenhavn, den 10 Martii 1774.

H. Finsen.

2. UDDRAG AF DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSIONS FORHANDLINGS-
PROTOKOL

Anno 1774 den 18 Maji var Commissionen atter forsamlet, da der først blev verificeret den Hr. Finsen meddeelte Afskrift og Communication af det i sidste Samling producerede Kongel. Rescript angaaende hans Løn.

3. KGL. SKRIVELSE AF 13. OKTOBER 1775

Hannes Finsens Udnævnelse til Stiftsprovst.

CHRISTIAN den Syvende af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst;

Hannes Finnsson den Høvede,
 af Gude Naade, Konge the Hammer og
 Høved, de Høved og Gjeld, Høved
 inde Høved, Høved, Høved og Høved.
 Høved, Høved inde Høved og Høved.
 Høved,

Der fjendelig begæret Høved! De Høved, i den
 Høved af Høved Høved allerindendag
 Høved Høved, under den Høved Høved, allerindendag
 Høved Høved den, som Kommission Høved og den
 Høved, angående Høved for Arne Høved Høved, alle
 Høved Kommission, angående Høved Høved Høved
 allerindendag Confirmation paa den Høved af Høved
 Høved, de Høved Høved Høved Høved Høved Høved
 Høved, Høved om Høved Høved paa Høved Høved
 Høved, Høved Høved, at den Høved for Høved
 Høved Høved Høved Høved, Høved Høved Høved
 at den Høved Høved Høved Høved Høved, Høved
 og allerindendag Høved Høved, at den Høved
 Høved at af de Høved Høved Høved paa Høved

Høved! Høved Høved Høved Høved Høved
 Høved Høved Høved Høved Høved Høved

Vor synderlig Bevaagenhed tilforn! Da Vi, i Anledning af Eders herom indkomne allerunderdanigste Forestilling, under denne Dags Dato, allernaadigst have forundt den, som Commissions Skriver ved den Eder, angaaende Professor Arnæ Magnæi Stiftelse, anbefalede Commission, antagne Studiosus Hans Finsen allernaadigst Confirmation paa den ham af hans Fader, Os Elskelig Doctor Theologiæ Hr. Finner Johnsen, Biskop over Schalholt Stift paa Vort Land Island, meddeelte Vocation, at være Præst for Schalhols Dom Kirkes Menighed, samt Bestalling paa at være tillige Stifts-Provst i Schalhols Stift; Vi og allernaadigst have bevilget, at han maa nyde et af de tvende Præste-Kalde paa Island, Odde eller Stadestad som først maatte vorde ledigt, og at saadan Succession icke skal være ham hinderlig, i at opnaa imidlertid, inden Vacance i et af disse tvende Kald kan indtræffe, et andet ringere Kald, der paa Landet ifald Omstændighederne skulde give ham Anledning til at søge derom; Men Vi dog ville, at hans Tieneste ved Commissionen for Arnæ Magnæi Legatum, dette uagtet, skal vedvare; Saa give Vi Eder hermed tilkiende: at Vi allernaadigst ville have bemelte Hans Finsen, i henseende til hans, ved de Islandske Sager, havende Forretninger, endnu aarligen tillagt 200 rdr. i 2 Aar fra førstkommende Februarii Maaned, da de ham, ved Rescript af 24de Februarii forrige Aar, tillagde 200 rdr. ophøre; hvilket I hannem haver at bekiendtgjøre, samt at han til sin Tid om disse ham forundte 200 rdr. aarlig, saa skal tages af det for Characterer indkommende, kan melde sig i Vores Danske Cancellie; Og have Vi i øvrigt tillagt Biskoppen Befaling, at lade Præste-Embedet ved Dom-Kirken paa Skalholt, saalænge Hans Finsen saaledes er fraværende, besørge ved en anden Præst, som han dertil agter beqvem, imod at nyde de til samme Embede henlagde Indkomster, Derefter I Eder allerunderdanigst kunde vide at rette; befalende eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 13de Octobris 1775.

Under vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorff. P. Aagaard.

Til Conference Raad Hr. Bolle Willum Luxdorff, med flere som Commissarier over Professor Arnæ Magnei Stiftelse, anlangende

at Commissions Skrивeren Hans Finsen, som er confirmeret at være Præst til Schalholt, dette uagtet, skal vedblive Commissionen for bemelte Stiftelse og at han, i henseende til hans, ved de Islandske Sager, havende Forretninger, er tillagt aarligen 200 rd i 2de Aar, fra førstkommende Februarii Maaned, da de ham ved Rescript af 24 Februarii forrige Aar, tillagde 200 rdr ophører, med videre.

4. KOMMISSIONSPROTOKOLLEN 29. NOVEMBER 1775

Anno 1775 den 29. Novembris var Commissionen atter forsamlet, da Hr. Justice Raad og Geheime-Archivarius Schjøning tiltraadde samme i afgangne Etats Raad Langebeks Sted, i Følge en ham der om til Hænde komne Befaling af 13. Octbr. sidstafvigte, hvilken ved Protocollen blev foreviist og Hr. Justits Raaden til bage leveret. Dernæst blev fremlagt Kongl. Majest. allernaadigste Rescript til Commissionen af 13. Octobris sidstafvigte, angaaende at Commissions Skrивeren Hans Finsen var confirmeret til at være Præst til Skalholt med Caracteer af Stifttprovst samt Expectence paa hvilket de af 2 Kald Stadestad eller Odde, som først maatte blive ledigt, dog at hand skulde vedblive Commissionen imod at nyde aarlig fremdeeles i 2de Aar fra førstkommende Februarii Maaned at regne, 200 rdr; af hvilket Rescript Hr. Finsen allerede under 2. Novembris sidstledne er given Communication.

Videre blev fremlagte de fra Island sidst indløbne breve. Det første fra Hr. Amtmand Stephensen, hvorved hand indberetter, at hand har modtaget et exemplar af Kristnisaga. Det andet fra Hr. Biskop Doctor Finnur Jonsson hvor med hand indmelder Modtagelsen af Gunnlaugssaga samt indsender til Afbetiening for Commissionen effter sammes Anmodning Chronologie over Eyrbyggiasaga, Laxdælasaga og Grettissaga og Kormaks Saga.

5. KOMMISSIONSPROTOKOLLEN 30. OKTOBER 1776

Anno 1776 den 30 Octobris var Commissionen forsamlet, da først blev fremlagt Hr. Stifttprovst Finsens Qvittering for sidste halv Aars Løn af Legato Magneano, stor 50 Rdr., hvilken blev assigne-

ret til Udgifft, og udleveret til Hr. Conferense Raad Kofod Anker. Dernæst blev fremlagt Biskop Finnur Jonssens Brev til Commissionen af 3^r Augusti næstafvigte som Svar paa sammes sidste til ham, hvilket blev optaget til Besvarelse i sin Tid.

6. KOMMISSIONSPROTOKOLLEN (Dato ukendt) 1777

Endelig da Hans Kongelige Majestæt har behaget at beskicke den hidtil værende Secretaire i Commissionen Stifft-Provst Finsen til Biskop i Skalhols Stift, saa var Commissionen enig i sammes Sted at antage som Commissions-Skriver studiosus Grim Jonsen Thorkelin mod Honorario af 60 Rdr. hvilke dog ikke tage Begyndelse, førend fra den Tid Biskop Finsen reiser her fra Staden, da hand imidlertid effter Commissionens Anmodning haver paa- taget sig ej alleene at bivaane de her effterholdende Commissions Samlinger, og meddeele hans Successor den fornødne Anvisning, saavel til Protocollens Førelse som andet Commissionens Arbeide vedkommende; men og at fortsætte og bringe til Fuldkommenhed den under Hænder havende Ud gave af Hungurvaka, Pauls Biskops Saga, og det dertil hørende. Og da Biskop Finsen tillige presenterede Commissionen en Pro Memoria af Dags Dato, om at maatte nyde uden Afkortning de ham for indeværende heele Aar af det Kongel. danske Cancellie udbetalende og ved Re- script af 13. October 1775 allernaadigst tillagde 200 Rdr., saa blev i Commissionen derom aftalt, at hand derom vilde opsætte en allerunderdanigst Suplique til Hans Kongel. Majest., da Com- missionen ville geleide samme med favorable Erklæring, hvor- imod denne hans Pro Memoria forbliver ved Protocollen. Thorkelin formælder ved en Pro Memoria fra Commissionen, at hand er antagen til Skriver ved samme; da Hr. Etats Raad Erichsen paatog sig nærmere at afgjøre med ham det fornødne i henseende til at bringe Hymiskvida i reent til Trykken.

Og da intet videre var at forrette, blev Commissionen indtil videre udsat.

Luxdorph. P. F. Suhm. P. Kofod Ancher.

J. Erichsen. G. Schøning.

7. KOMMISSIONSPROTOKOLLEN 19. MAJ 1777

Den 19. Mai 1777 blev Commissionen atter forsamlet, da først blev fremlagt Hans kongelige Majest. allernaadigste Rescript til Commissionen af 15. Mai sidst afvigte, hvorved allernaadigst er tilladt, at Hr. Biskop Finnsen maae end nu for hans Forrættninger ved samme Commission udbetales 200 rd. for dette Aar uden Afkortning af hvilket Rescript Hr. Biskop Finnsen meddeeles Copie, Originalen forbliver ved Protocollen, hvorefter da og Biskop Finnsens Assignation for disse Penge blev af Commissionen paategnet.

8. BISKOP HANNES FINSEN TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

19. Maj 1777.

Pro Memoria.

I Anledning af mit ved den Arnæ-Magnæiske Stiftelse havde og havende Arbejde, haver Hans Kongelige Majestet under Dato den 13. Octobr. 1775 allernaadigst behaget at tillægge mig 200 rdr. aarlig i 2 Aar, at regne fra den 24. Febr. 1776, og befale at samme Penge skal af det Kongelige Danske Cancellie udbetales. Men da min Fader Biskop Finnur Jonsson, formedelst høy Alderdom og paa en kort Tid meget tiltagende Svaghed, ikke længer formaaer selv at forrette alt hvad hans besværlige Embede medfører, saa har hand, i afvigte Efterhøst, befalet mig at søge om allernaadigste Tilladelse til at reise her fra hiem til mit Fæderneland, hvor til Leyligheden vil blive i næstkommende Junii Maaned.

Derfor er min underdanigste Begiæring, at de Naadige og Høygunstigste Herrer Commissarier for den Arnæ Magnæiske Stiftelse, vilde naadigst afgjøre eller allerunderdanigst forestille den Sag derhen, at mig, tilligemed Tilladelse til Reisen, maatte uden Afkortning forundes de mig for indeværende Aar forhen allernaadigst bestemte 200 rdr; hvorom jeg giør mig saa meget større underdanigste Haab, som en betydelig Deel af samme Aar vil blive forbi inden min Afreise til Island, og som ovenbemældte Penge var mig for egen Person og paa en vis indskrænket Tid allernaadigst blevne tillagde.

Kjøbenhavn, den 19' Martii 1777.

H. Finsen.

9. BISKOP HANNES FINSEN TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

13. September 1779.

Pro Memoria.

For det tilsendte Exemplar af Hungurvaka har jeg den Ære at aflegge min underdanige Taksigelse, og som jeg med største Glæde og Taksigelse erindrer mig, og stedse skal erindre, de Tider, da jeg nød den Ære og Lykke at arbeide under Høystærede Herrers Commissariers Øyne og Anførsel, saa skat jeg og alletider ansee det mig for en Pligt og Ære at kunde bidrage noget til Commissionens for den lærde Verden saa nyttige Bemøyselser.

Paa Visitatz Reise Stafafell d. 13de Septembr 1779.

Hans Finsen.

10. BISKOP HANNES FINSEN TIL DEN ARNAMAGNÆANSKE KOMMISSION

15. August 1787.

Pro Memoria.

Scm en Forsættelse af Commissionens utrættelige Fliid for Oldsagernes Oplysning og en kiærkommen Skiænk for de lærdes Attraae, har jeg havt den Ære fra Commissionen at modtage den 1ste Deel af Sæmundi Edda.

Ingen kand med følsommere Hjerte tage Deel i saa fortiente Mænds Velgierninger mod det Lærde Publicum, end jeg, hvis Ungdoms sødeste Glæde var at stræbe effter Kundskab, i sær om Nordens gamle Beskaffenhed, og nu regner for den største Ære at have nydt uforglemmelige Velgierninger og yndest, samt personlig Anførsel paa Videnskabernes Bane af de Store Mænd, som have udgiort, og endnu udgiøre, den af Historien høystfortiente Arnæ-Magnæiske Commission.

Skalholt, den 15. Aug. 1787.

Hans Finsen.

No 119
 for skamvit.
 Den an Sæstofts af Compassionens itea helige
 And for Altingssamfundet og en skan-
 sommen skend for de hvide Althing, for jeg
 samt den alle for Compassionens at veitags den
 for And af Samværdi Edda. Suger And
 med velkommen frægt tage And i sad for-
 kendt skendt skandieringer med det hvide
 skanditum, andes, for ungdoms første glæde
 var at frede efter skanditab, for sin skanditum
 gamle skanditab, og nu svarer for den
 første And at jeg nu skanditum skanditum
 gjeruinger (og gudst., ant par onke skanditum
 paa skanditum skanditum, af de Her skanditum, for
 den skanditum, og andes skanditum, den af skanditum
 skanditum skanditum skanditum skanditum.
 Skalholt, den 10. Aug. 1781.
 Hans Finssøn

Fig. 37.

F.

VILHJÅLMUR FINSEN
OG DEN ARNAMAGNÆANSKE
KOMMISSION

Den 30. December 1871 indvælges Vilhjålmur Finsen i Den arnamagnæanske Kommission. Nedenstaaende Gengivelse af Kommissionens Protokol fortæller herom:

„... Efter at Commissionens ældste Medlem Conferentsraad Werlauff var afgaaet ved Døden den 5. Juni d. A., og Justitsminister Krieger ifølge yttret Ønske udtraadte af Commissionen, var der ifølge Consistorii Meddelelse i Skrivelse af 15. d. M. udnævnte til Medlemmer Højesterets Assessor Vilhjålmur Finsen og Professor

400. 187-11
af hver fem trykte Ark, samt endvidere 200 Rd. som Tilleg, naar
Bindet er færdigt inden Juli 1869.
Meddel. hauch
ul supra
K. Christy og J. K. Gieseler. Niels J. Petersen
J. Gieseler.
1871 den 30. Decembr. Nr. 9 c. st. blev et Medlem udvalgt i den arna-
magnæanske Commission som Carlens Epheer, Erhvervs Professor
Werlauff. Efter at Commissionens ældste Medlem Conferentsraad
Krieger ifølge yttret Ønske udtraadte af Commissionen var der ifølge
Consistorii Meddelelse i Skrivelse af 15. d. M. udnævnte til udvalgte
Højesterets Assessor Vilhjålmur Finsen og Professor Henrik Grundtvig.
Alle Commissionens Medlemmer var tilstede, med Undtagelse af Højeste-
rets Assessor Finsen, der var forhindret fra at møde.

Fig. 38. Fascimile af Den arnamagnæanske Kommissions Protokol 30. Dec. 1871.

Svend Grundtvig. Alle Commissionens Medlemmer var tilstede med Undtagelse af Højesterets Assessor Finsen, der var forhindret fra at møde“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, SIDE 416 (Dato mangler)
1878

Kommissionen vedtager paa Opfordring af Etatsraad Westergaard (Skrivelse af 24. Jan. 1878) at lade Staðarhólsbók udgive af V. Finsen som Festskrift i Anledning af Universitetets 400-aarige Bestaaen.

Kommissionsprotokollen, Side 416, siger herom:

„modtoges fra etatsråd Westergaard en skrivelse af samme dato (24. jan.), hvori bemærkes, at i næste år 1879 d. 1. juni (eller måske 1. juli) vil Universitetet højtideligholde sin 400 års fest. Dersom bogen kunde blive færdig til den tid, kunde den, efter Westergaards mening, tillige blive et festskrift og ledsaget af en festlig hilsen fra Legatets bestyrelse til Universitetet. I så fald vilde det være passende at trykke et vist antal eksemplarer på ekstra fint papir. Dersom Finsen derhos vilde udsætte betalingen af hans honorar indtil slutningen af 1880 og 1881, vilde, under de anførte forudsætninger, de betænkeligheder Westergaard ellers kunde have haft med hensyn til udgivelsen bortfalde. — Efter at højesteretsass. Finsen under 27. jan. 1878 havde erklæret at kunne gå ind på denne ordning af sagen, idet han bemærkede, at han fandt det sandsynligt, at det kunde lykkes ham at få en sådan større del af det påtænkte arbejde, som kunde udgives selvstændig, færdig i maj 1879, tiltrådtes under 30. jan. og 2. febr. s. år forslaget om på anførte måde at udgive Staðarhólsbók som festskrift i anledning af Universitetsjubilæet 1879 med megen varme af kommissionens øvrige medlemmer K. Gíslason, P. G. Thorsen og Svend Grundtvig, idet den sidstnævnte særlig udtalte det ønske, at formatet blev som ved udgaven af Konungsbók“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, SIDE 417 (ONSDAG DEN
6. NOVEMBER 1878)

„I Overensstemmelse med en tidligere i dette Aar stedfunden skriftlig Votering af Commissionens Medlemmer vedtog Commissio-

I Skrivelse af 6te Maj 1879 vil Høiesterets Rector Jensen
 at bestillingen af Grágás efter Staðarhólsbók var
 så vidt fremgik, at Bogen i de heliaste var fordrigt i for-
 rettes, og at Bogen efter Bestemmelsen vilde kunne ud-
 gives som Festskrift i anledning af Universitetsjubelåret
 i Juni 1879. Han foretogde sig at sende til Høiesterets
 Dekan og Kommissionens forstale. Med henvisning til denne
 med datering foretog han at det blev sat paa Juni 1879.
 Fordeles Kommissionen har at han, når den omhandlede udgave
 af Grágás efter Staðarhólsbók er færdig, vilde skide til Høiesterets
 bestil ved indgivelsen af de enkelte dele af Grágás, som findes
 i andre Hænder og de to hovedmanuskripter, og som vilde
 ligesom til det hidtil kendte apparat vil indgive Høiesterets
 bestil af dem at kunne besvare Høiesterets af Grágás. Høiesterets
 sig sine kollegers billige. — Det i denne Skrivelse anførte
 bekræftes ved pålydning på Sammen af Kommissionens medlemme
 med Grundlag K. Fjellason og J. Thorsen, dog at fortalen til
 til Staðarhólsbók, og forslag af Thorsen, dateret den 6te Juni, som
 den egentlige Skrivelse.
 Det nævnte håndværk Grágás efter de to manuskripter
 334, fol. (Staðarhólsbók) indgives efter Bestemmelsen som et
 universitetsfestskrift. — Af Bogen er bestilt paa de enkelte
 indleverede del.
 I Slutningen af året (1879) døde efter længere tids sygdomhed Rector
 for vil det Arnamagnæanske Legat Jón Sigurdsson.
 For dette år foretoges en indberetning til Kommissionen i forbindelse
 med indberetningen for 1880. —

Fig. 39. Den arnamagnæanske Kommissions Protokol 6. Maj 1879.

nen, som Festskrift i Anledning af Kjøbenhavns Universitets 400 aarige
 Jubilæum i 1879, at udgive Grágás efter det Arnemagnæanske Mem-
 branhaandskrift Nr. 334 Folio (Staðarhólsbók) med et Tillæg inde-
 holdende de Stykker af Grágás, der findes i andre Membranhaand-
 skrifter, og hidtil ikke ere blevne behørig udgivne. Udgaven vil blive

1892 463

ad tillade sekretet at lade tage en afhandling af den
 medlemmen indeholdte grundplan af Jerusalem.

5 Korrektur af sidste ark (32) af Katalogens II. bind 1882
 kopie forelagdes, og det besluttedes, naar dette foreligger
 forlig trykt, at udgive kopien.

6 Højesteretsassessor V. Finsen forelagde skriftlig meddelelse
 om en i overformynderskabet af ham foretagen indtælling
 af nogle efter afslutningen af prof. K. Gislasons be-
 faldne indtægter (i alt 51/64 95 or).
 J. H. Messing J. Petersen L. Mikkelsen N. J. Hansen

—

D. 16. sept. 1892. Møde hos formanden hi. prof. Messing.
 4 medlemmer tilstede.

1 Formanden mindedes med gærskommelighed kommissionens
 d. 23. juni ved døden afgang, særdeles vittommene medlem
 Hø. Højesteretsassessor V. Finsen.

2 Som nyf. medlem i den afholdte st. vedtoges det at
 foresla konsistorium at indstille til tillidsministerens ind-
 nominelse prof. Joh. Skeensborg.

3 Det vedtoges at foresla sig i overformynderskabet angaaende be-
 skikkelsen af en udvalgt af prof. K. Gislasons aarsskrift
 indkomne i afl. Højesteretsassessor V. Finsens st. l.

Fig. 40. Den arnamagnæanske Kommissions Protokol S. 463 1892.
 (Vilhjálmur Finsens Død mindes).

besørget af Kommissions Medlem Højesteretsassessor Finsen, over-
 ensstemmende med det af ham i sin Tid til Kommissionen indgivne

Forslag. Efter hans Udtalelse antages Hovedbestanddelen (Staðarhólsbók) at ville udgjøre omtrent 35 Ark og Tillæggene med Indledning omtrent 5—6 Ark, saaledes at hele Udgaven vil blive omtrent 40 Ark, uden at noget bestemt dog herom endnu kan opgives. — Assessor Finsen forelagde i Korrektur de to første Ark, der ere færdige til Trykning. Trykningen vil nu kunne begynde og bliver at fremme med størst mulig Hurtighed, idet det forudsættes, at om det end ikke lykkes at faa hele Værket trykt inden Afholdelsen af Jubilæet, bør i alt Fald en større Deel af samme være færdigt til den Tid. Oplaget bestemtes til 600 Exemplarer, saaledes at 100 Exemplarer deraf trykkes paa extrafint Papir“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, SIDE 419 (Fig. 39)

„I skrivelse af 6te Mai 1879 meddelte højesteretsassessor Finsen, at trykningen af Grágás efter Staðarhólsbók nu var så vidt fremmet, at bogens sidste halvark var færdigt i korrektur, og at bogen efter bestemmelsen vilde kunne udgives som festskrift i anledning af Universitetsjubilæet i juni 1879. Han forelagde derhos udkast til titelblade, dedikation og kommissionens fortale. Med hensyn til dennes datering foreslog han, at der blev sat „Juni 1879“.

Fremdeles bemærkede han, at han, når den omhandlede udgave af Grágás efter Staðarhólsbók er færdig, vilde skride til arbejdet ved udgivelsen af de enkelte dele af Grágás, som findes i andre håndskrifter end de to hovedmembraner, og som, tilligemed det dertil hørende apparat vil udgøre slutningsbindet af den af ham besørgede udgave af Grágás. Heraf udbad han sig sine kollegers billigelse. — Det i denne skrivelse anførte tiltrådtes ved påtegning på samme af kommissionens medlemmer Grundtvig, K. Gíslason og P. G. Thorsen, dog at fortalen til Staðarhólsbók, ifg. forslag af Thorsen, dateredes den 1. juni, som den egentlige stiftelsesdag.

Det nævnte værk Grágás efter det Arnamagnæanske håndskrift 334 fol. (Staðarhólsbók) udgaves efter bestemmelsen samtidig med universitetsfesten. — Af begge arbejder fandt de sædvanlige udde-linger sted“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, SIDE 437, 1883

„I løbet af sommeren 1883 udgaves af kommissionen 2 arbejder, i juni måned Grágás (Skálholtsbók m. m.) ved kommissionsmedlem V. Finsen ...“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, SIDE 463, 16. SEP. 1892

„1) Formanden mindedes med påskønnelse kommissionens d. 23. juni ved døden afgangne, særdeles virksomme medlem fhv. højsteretsassessor V. Finsen“.

„5) Det besluttedes at gøre skridt til at komme i besiddelse af afdøde højsteretsassessor V. Finsens eventuelt efterladte manuskripter“.

Ved sin Død efterlod Vilhjálmur Finsen sig et ufuldendt Manuskript til en islandsk Retshistorie. Om dette Manuskript føres der i de kommende 5 Aar en Række Forhandlinger i Kommissionen:

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, S. 465, 20. JANUAR 1893

„Det af afd. højsteretsassessor V. Finsen efterladte, af dennes arving til det Arnarmagnæanske Legat skænkede, ufuldendte arbejde „Islandsk retshistorie“ forelagdes. Hr. prof. Joh. Steenstrup påtog sig at underkaste manuskriptet et foreløbigt gennemsyn, hvorefter det besluttedes eventuelt at anmode prof. K. Maurer i München om at besørge dets udgivelse“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, S. 468, 26. JANUAR 1894

„Det besluttedes at forberede en sagkyndig afskrift af højsteretsass. V. Finsens efterladte udkast til en islandsk retshistorie“.

KOMMISSIONSPROTOKOLLEN, S. 481, 22. APRIL 1898

„Efter at den af stipendiar B. Melsted udførte afskrift af højsteretsassessor V. Finsens efterladte „Udkast til en islandsk Retshistorie“ var fremlagt, satte formanden under forhandling, hvorvidt manuskrip-

tet, som det forelå, lod sig udgive. Kommissionens medlemmer, som allerede tidligere havde anerkendt dettes arbejdes betydelige værdi, vilde efter at det nu foreligger ordnet og overskueligt — og under forudsætning af at en kompetent udgiver kunde findes — anse en offentliggørelse for ønskelig, hvis man i denne sag stod frit; men overfor den afd. forfatters bestemte udtalelser til forskellige og hans hermed stemmende påtegning på manuskriptet, samt det tilsvarende forbehold, under hvilket manuskriptet skænkedes det Arnamagnæanske Legat — ifølge hvilke en udgivelse vilde være i modstrid med den afdødes vilje, mener kommissionen sig ikke berettiget til at lade værket trykke. Derimod besluttedes det at gøre arbejdet almindelig tilgængeligt ligesom den Arnamagnæanske samlings øvrige håndskrifter, blandt hvilke det indlemmes, dog saaledes, at det ved en trykt, værket medfølgende forskrift indskærpes brugerne, at dettes offentliggørelse (helt eller delvis) er forbudt, og at det ved enhver benyttelse, hvis resultater offentlig fremkommer, samvittighedsfuldt bør citeres, samt at til en afskrivning af hele værket eller større afsnit af dette kommissionens tilladelse skal indhæntes¹.

I. L. Ussing S. Birket Smith Wimmer
Vilh. Thomsen Joh. Steenstrup

¹ Første Side i Haandskriftet, afbildet Side 316.

IV.

BOG- OG HAANDSKRIFTSFORTEGNELSE

BOGFORTEGNELSE OG HAANDSKRIFTSFORTEGNELSE

INDLEDNING

De trykte Bøger.

Ved Udarbejdelsen af Fortegnelsen over trykte Bøger, forfattet af Slægtens Medlemmer, er den sædvanlige Fremgangsmaade fulgt: At gennemgaa de foreliggende Biografier, biografiske Leksika, Bogfortegnelse o. s. v. og deraf uddrage en samlet Oversigt over de paa-gældendes Produktion. Dette lader sig let gøre for Provst Jón Halldórssons og Biskop Finnur Jónssons Skrifters Vedkommende, idet der paa disse Steder foreligger komplette Fortegnelser over deres Værker; derimod er dette ikke Tilfældet for Biskop Hannes Finnssons Skrifters Vedkommende. Hverken i hans Biografier (Biskop Jón Helgasons og den efter Hannes' Død udfærdigede Æfisaga eller i de biografiske Leksika) findes en saadan komplet. (Den tilnærmelsesvis nøjagtigste findes i Ehrencron-Müllers Forfatterlexikon, Bd. III, S. 53). Biskop Hannes Interesser spændte over saa mange Felter, saa en Eftersøgning i samtidige Tidsskrifter har været nødvendig. Særlig var han flittig Bi-dragyder til „Rit þess ísl. lærdómslistafélags“ i de Aar, dette udkom. Mange af Bogtitlerne er desuden forkert citerede, saa det har været nødvendigt at konferere disse med selve Bøgerne. Ejendommeligt nok har hverken Det kgl. Bibliotek eller Universitetsbiblioteket nogen komplet Samling af H. F.s Bøger. Som Eksempel kan nævnes, at Biskop P. Péturson i sin Hist. Eccl. Islandiæ omtaler et Arbejde af Hannes, hvis Titel er „Fragmentum vitæ Regis Magni Haconi filii“. Havn. 1784, som intetsteds har været at opspore hverken som selvstændigt Arbejde, som Del af andres Arbejde eller som Tidsskrifts-artikel eller lign. I Æfisaga Hannesar Finnssonar 1797 omtales en tysk Oversættelse af et Afsnit¹ i Lukas Jacobsøn Debes: Færøe et

¹ „Sauda Tilskipun Færeyínga“.

Færoa Reserata. Dette skulde være trykt 1760 og indsat i nogle senere udgivne Eksemplarer af Bogen. Jeg har undersøgt de 5 Eksemplarer, der er mig bekendt, men ikke i nogen af disse forekommer nogen Ændring i Trykningen eller Tilføjelse i Bogen, der berettiger til at tro, at en Nyoptrykning af det paagældende Afsnit har fundet Sted. De nævnte Eksemplarer er alle ens og trykt 1757.

For Professor Niels R. Finsens Vedkommende foreligger paa Universitetsbibliotekets II Afdeling en Fortegnelse, der indeholder de fleste af hans trykte Arbejder; endvidere er hans Søn, Læge Halldor Finsen, Ejer af et Bind (skænket af Gyldendal) indeholdende de fleste af hans Skrifter. Ved at sammenholde disse Kilder og ved supplerende Oplysninger fra N. F.s Enke Professorinde Ingeborg Finsen, hvorved yderligere er tilføjet 2 Skrifter, mener jeg at kunne anse den her opførte Fortegnelse for at være komplet.

Haandskriftfortegnelsen

indeholder kun efterladte Haandskrifter af Halldór Jónsson, Jón Halldórsson, Finnur Jónsson, Hannes Finnsson og Vilhjálmur Finsen. De enkelte Haandskrifter, som Jón Einarsson og Böðvar Jónsson har efterladt sig, omtales i deres Biografier, hvortil maa henvises.

For de førstnævnte, særlig for Jón Halldórssons og de to Biskoppers Vedkommende, frembyder der sig imidlertid et overvældende Materiale. Jón Halldórsson efterlod sig som bekendt foruden Manuskripterne til sine — over halvandet Hundrede Aar senere — trykte Skrifter en Række personalhistoriske Arbejder, Biografier, Afskrifter af gl. Domme og Dokumenter, Klostersagaer, annalistiske Arbejder m. m. En stor Del af dette Materiale er benyttet af Sønnen Biskop Finnur i dennes Hist. Eccl. Islandiæ og er forblevet paa Skálholt. Resten overgik til hans anden Søn Provst Vigfús i Hítardal. Biskop Hannes forsøgte senere at samle alle Manuskripterne til sine Samlinger, men som det fremgaar af Beretningen hos Hannes Þorsteinson² lykkedes det kun delvis. Men man kan dog sige, at Hannes ved sin Død efterlod sig langt det væsentligste af Bedstefaderens, Faderens og egne Manuskripter. Gennem Hannes Finnssons Enke Valgerður Jónsdóttirs Ægteskab med Biskop Steingrímur Jónsson kom Samlin-

² Se Side 230.

gerne derefter i dennes Varetægt og blev efter hans Død 1845 købt af Landsbiblioteket i Reykjavík, hvor de nu indtager en betydende Plads i Bibliotekets store Samling af Haandskrifter.

Foruden i Landsbiblioteket findes enkelte efterladte Manuskripter eller Afskrifter af samme i Islands Rigsarkiv (Þjóðskjalasafn), Den arnamagnæanske Haandskriftsamling, Det kgl. Bibliotek og British Museum (Finnur Magnússons Samling).

Et for Finsenslægten betydningsfuldt Værk „Genealogia Finniana“ (Biskop Finnurs Slægt) af Jón Halldórsson har været i Rigsbibliotekar Hannes Þorsteinssons Eje.

Haandskrifterne fremkommer her i Fortsættelse af Fortegnelsen over trykte Bøger og er for Skrifterne i Landsbibliotekets Vedkommende et Uddrag af Páll Eggert Ólasons Katalog, Reykjavík 1918—37, hvortil iøvrigt maa henvises, saafremt udførligere Oplysninger ønskes.

For at begrænse Stoffet er her udeladt:

- 1) Almindelige Breve („sendibréf“).
- 2) Oplysninger om Haandskrifternes Størrelse, Tilstand og Anvendelse.

Endvidere er de ofte lange Overskrifter forkortede. Katalogets islandske Tekst er som Regel bevaret, dog med nogle Forkortelser, f. Eks. naar der staar „með hendi Hannesar byskups Finnssonar“ skrives kun „H. F. egenh.“.

Hvor Kataloget angiver „Með hendi þeirra feðga síra Jóns í Hítardal, Finns byskups og Hannesar byskups“ findes Haandskriftet opført hos den ældste af Forfatterne.

Med Hensyn til Ordning af Stoffet er Jón Halldórssons Haandskrifter ordnede efter Indhold. Biskopperne Finnur og Hannes Skrifter er opført i den Orden, hvori de fremkommer i Katalogerne. For Biskop Finnurs Vedkommende er dog Arbejder af genealogisk og personlig Art holdt i særlig Rubrik.

Til Orientering skal anføres, at Skrifterne er ordnede efter Opbevaringsstedet og i nedenstaaende Rækkefølge:

- 1) Landsbókasafn i Reykjavík,
- 2) Rigsarkivet i Reykjavík,

- 3) Den arnamagnæanske Haandskriftsamling i København,
- 4) Det kgl. Bibliotek,
- 5) Udenlandske Biblioteker,
- 6) Privateje.

Det er Hensigten med denne Haandskriftfortegnelse, at den skulde være brugbar ikke alene som Vejledning for Forskere af Slægtens litterære Arbejder, men ogsaa tjene til at give Læseren et Indtryk af disse Slægtninges Flid, Lærdom og Interessers Rækkevidde — et Indtryk, som deres trykte Bøger kun giver en meget ringe Forestilling om.

Om deres Skrifers kulturelle og videnskabelige Betydning maa andre dømme. Men et er sikkert: Som en fælles Ledetraad gaar gennem deres Arbejder en glødende Interesse for deres Fædrelands Historie, dets store Personligheder og stolte litterære Mindesmærker. Skulde denne Oversigt bidrage til at klargøre dette for Efterslægten, saa er i hvert Fald en af Hensigterne med Arbejdet naaet.

BERETNING OM JÓN HALLDÓRSSONS SKRIFTERS SKÆBNE

Trykt i Fortalen til Biskupasögur, I, Side VII—VIII

Af

JÓN ÞORKELSSON

De fleste af Pastor Jóns Skrifter og Samlinger er kommet til os (Landsbiblioteket) i Originaler gennem Biskopperne Finnur og Hannes sammen med Biskop Steingrímurs Haandskriftsamling³, som efter hans Død blev købt til Landsbiblioteket. Biskop Steingrímur er

³ Biskop Steingrímur Jónsson var gift med Hannes Finsens Enke Valgerður Jónsdóttir. Den efterladte Haandskriftsamling og Bogsamling som foruden Jón Halldórssons Skrifter ogsaa indeholdt Biskopperne Finnur og Hannes Samlinger solgtes til Landsbiblioteket i Reykjavík for 1200 rdr. (se Minningarrit Landsbókasafns Íslands 1818—1918, Side 57).

altid blevet regnet for et af de mest paapasselige Ordensmennesker. Ikke desto mindre ved man med god Grund, at mange Ting fra hans Haandskriftsamling er blevet spredt, beskadiget og ødelagt, dengang han var i Oddi eller flyttede derfra, dette gælder om Pastor Jón Halldórssons Stambøger og forøvrigt ogsaa om hans *Biskoppe-sagaer*. Sammen med Oddikirkens Papirer, som blev sendt til Landsbiblioteket for nogle Aar siden, kom der nogle forskellige Sager, som øjensynlig stammer fra Biskop Steingrímurs Samling. Endvidere kom der tidligere til Landsbiblioteket sammen med Manuskripter fra Provst Ásmundur Jónssons Dødsbo i Oddi adskilligt, som maatte være fra Biskop Steingrímurs Samling, men som var blevet tilbage i Oddi, da han flyttede derfra, deriblandt et Afsnit af Begyndelsen til en stor *Stambog med Biskop Hannes' Haandskrift*. Men den største Del af Bogen har været blandt forskellige Mennesker østpaa, indtil den kom Dannebrogsmænd Brynjólfur Jónsson fra Minni-Núpur i Hænde, som gav Bogen til Landsbiblioteket i Juni 1909. Den samme Skæbne har ramt Originalen til Pastor Jóns *Skolemestersagaer* (Lbs. 173, 4to), som Student Páll Pálsson oplyser paa et Blad foran i Bogen: „Denne Bog blev for nogle Aar siden sendt til mig fra en Bekendt i Rangaating. Han omtalte dengang ikke, hvor han havde faaet den fra. Men senere, efter at jeg havde set den igennem, og havde faaet Anelse om, hvorfra den stammede, spurgte jeg ham derom, og da sagde han, at han havde faaet den fra Dødsboet efter en Præst der østpaa, men hvor den Præst havde faaet den fra eller paa hvilken Maade, det vidste han ikke. Min Mistanke om, at den havde tilhørt Biskop Hannes' Haandskriftsamling og paa en eller anden Maade var blevet borte, er nu bragt til fuld Vished, efter at jeg grundigt er blevet bekendt med nævnte Samling i Stiftsbiblioteket, men dog særlig efter at jeg der fandt *a.* Biskop Steingrímurs Udkast til Register over de manuscripta, som Biskop Hannes havde i sin Varetægt, da han døde Aaret 1796, og *b.* Register over de Haandskrifter, som han efterlod sig *som Ejendom*, og som kom til Skifte. I dette Udkast staar Bogen under Artikel 160, og i Registret under Artikel 153, og der er Bevis for, at den paa den Tid har tilhørt Samlingen. — Den afleveres derfor igen til Samlingen i den Hensigt og i det Haab, at den maa holde bedre paa den herefter.

Reykjavík, den 20. December 1859.

P. Pálsson“.

I Fortalen til Skolemestersagaer knytter Udgiveren Hannes Þorsteinsson følgende Bemærkninger til Student P. Pálssons Brev:

„Til denne Beretning af Páll kan man føje, at Pastor Vigfús i Hítardal uden Tvivl straks maa være kommet i Besiddelse af Originalmanuskriptet efter sin Faders Død, for Pastor Vigfús' Afsnit om Skolemestrene paa Hólar, som er skrevet omkring 1750—1754, har fulgt og følger endnu med Pastor Jóns Originalmanuskript. Det er derfor sandsynligt, at Biskop Hannes har faaet Manuskriptet fra Pastor Vigfús' Dødsbo, eller hos dennes Efterfølger sin egen Broder Pastor Halldór Finnsson. Dog kan det være, at Biskop Finnur har faaet det hos Pastor Vigfús, da han var ved at skrive sin Kirkehistorie, enten til Eje eller til Laans, for det er klart, at begge Skrifterne (sin Faders og sin Broders) har han haft i Hænde. Siden er Manuskriptets Skæbne nok blevet den, at Biskop Steingrímur, da han var Præst i Oddi, har laant eller givet det til en eller anden af sine Bekendte der østpaa, og saa er der ingen, der har passet paa det. Det var heldigt, at Páll fik fat i det. Han tog siden Afskrift af hele Manuskriptet, og denne Afskrift er nu i Jón Sigurðssons Haandskriftsamling 324, 4to i Landsbiblioteket, og er blevet benyttet ved Udgivelsen, særlig ved Pastor Vigfús' Afsnit, for den Del af Manuskriptet var meget ødelagt af Raaddenskab, da Páll fik det i Hænde, men kunde dog dengang for det meste læses. I J. S. 179, 4to findes et Brudstykke af en Afskrift af Pastor Jóns Skolemesterhistorier med Skálholtsrektor Jón Þorkelssons Haandskrift, men der er Slægtsregistrene udeladt, og den ender med Þorleifur Arason. Denne Afskrift siges at være taget efter en Afskrift af Erlendur Jónsson paa Stórolfshvöll († 1723). Et andet Brudstykke af en Afskrift findes i J. S. 380, 4to og begynder med Guðbrandur Þorláksson og slutter med Pastor Jón Arason, for dennes Vedkommende mangler det sidste Stykke; men en eller anden har her tilføjet med ny Haand: „Mere kunde her skrives“ etc. Endvidere har Skálholtrektor Jón Þorkelsson oversat dette Skrift af Pastor Jón til Dansk, og den Oversættelse findes med Rektor Jóns egen Haandskrift i Kalls Samling 272 fol. paa Det kgl. Bibliotek i København og kaldes der: „Recensus vel Series Historico- Chronologico- Genealogica Rectorum Scholæ Skalholtinæ“. Afskrift af denne danske Oversættelse findes med Jón Sigurðssons Haandskrift i hans Samling 323, 4to i Landsbiblioteket.

Hvornaar Pastor Jón har forfattet den vigtigste Del af dette Skrift kan bestemmes med fuld Vished. *Det har været Aaret 1719*, eller efter at Erlendur Magnússon var blevet Skolemester i Skálholt Efteraaret 1718 og før Pastor Þórður Jónsson paa Staðastaður afgik ved Døden, — han døde nemlig Sommeren 1720, og dette er senere tilføjet af Provst Jón. Og han har lagt sidste Haand paa Værket omkring 1730, for han omtaler tilsidst, at Jón Þorkelsson er blevet Skolemester i Skálholt, hvilket skete Efteraaret 1728. Det fremgaar klart af Forfatterens Tilføjelser i Marginen til Manuskriptet, at han aldrig har renskrevet det ... Disse Skolemesterhistorier af Pastor Jón er et betydeligt Værk, som det meste eller alt, hvad denne fremragende lærde Mand har skrevet om Islands Historie, og det vilde være et stort Savn, hvis de ikke fandtes. Pastor Vigfús' Udtog om Skolemestrene paa Hólar er ubetydeligere end hans Faders Værk om Skolemestrene paa Sydlandet, men selv om der er stor Forskel, saa er dog dette Afsnit ikke uden Værdi og maa absolut ikke tilsidesættes ...“.

Om Biskop Steingrímur Jónssons Haandskriftsamling skriver Jón Þorkelsson i den førømtalte Fortale til Biskupasögur:

„Selv om Biskop Steingrímurs Haandskriftsamling er blevet noget defekt paa Grund af Uheld, og adskillige af Pastor Jóns Skrifter siden er blevet daarligt behandlet, saa har dog den Ødelæggelse, som fandt Sted i Hítardal i Tidsrummet mellem 1870 og 1880 paa alle Slags Dokumenter og Skrifter, været endnu mere skadelig for Pastor Jóns Efterladenskaber. Hítardalur blev nedlagt som Præstegaard og Kirken revet ned, og mange gamle Mennesker, som kendte til Forholdene og lever endnu, er enige om, at Kirkeloftet i Hítardal i Pastor Þorsteinn Hjálmarssons Tid (1828—1871) har været halvfuldt af skrevne Bøger, som der ikke siden er blevet passet paa, saa alt er gaaet tabt undtagen *Provst Jóns Brevbog* 1701—1720, som man fik derfra i Pastor Þorsteins Tid, og *et lille Brudstykke* af Pastor Jóns *Ministerialbog*“.

PROVST HALLDÓR JÓNSSON

1624—1704

Haandskrifter.

AM. 66, fol. Hulda „*De norske Kongesager til Magnus Erlingsson incl.*“. I AM. 435a, 4to, samt paa nogle indlagte Oktavblade oplyser Arne Magnusson, at Halldór Jónsson i 1666 har taget en Afskrift af førstnævnte Haandskrift (Hulda) (efter Síra Helgi Grímssons Afskrift). Provst Halldórs Afskrift var i Aaret 1711 i hans Søns Provst Hannes Halldórssons Eje.

AM. 266, fol. 1) Bl. 1—84. *Afskrift af Biskop Gissur Einarssons Brevbog* for Aarene 1540—47¹.

3) Bl. 96—135. „*De 10 Guds Bud i vidtløftig Udlæggelse og Fortolkning*“. Arne Magnusson meddeler paa en indklæbet Seddel, at „det er Sr Halldórs i Reykholt's Haand“ samt at det er „*Ordinantiu-Concept* Sr Bödvars i Reykholti“ (se Fig. 14 og 15).

AM. 268—81, fol. *Biskop Brynjólfur Sveinssons originale Brevbøger*. Halldór Jónssons Skrift findes flere Steder i Bogen særlig for Aarene 1651—57 (se Fig. 17).

AM. 321, 4to. *Saga Ólafs konungs Haraldssonar*. Denne Afskrift, der ifølge den gl. Katalog er skrevet af Sr Halldór (Jónsson) paa Reykholt, menes at stamme fra en Original, der staar AM. 61, fol., nær.

AM. 1058, 4to, V, forefindes et *Brev* fra „Halthorus Jonæus til Præsten Trebonius Jonas“ (Latin og Islandsk).

Islands Rigsarkiv (Þjóðskjalasafn) findes: *Héraðsbók síra Halldórs Jónssonar* í Reykholti 1663—1703.

¹ Det fremgaar ikke af Katalogen, hvem Skriveren er, men Biskop Jón Helgason oplyser i sin Biografi, at det er Halldór Jónsson (saml. Side 78).

PROVST JÓN HALDÓRSSON

1665—1736

A. Trykte Skrifter.

1. *Hirðstjóraannáll* eller Kort Oversigt over: „Hirðstjóra, stiftamtmenne, amtmenn, landfógeta og fullmeztuga yfir Íslandi“. Trykt i Safn til sögu Íslands og íslenzkra bókmenta. II bindi. Kaupmannahöfn 1886. Side 593—784: Hirðstjóra annáll Jóns prófasts Halldórssonar með formála og athugasemdum eptir Guðmund Þorláksson.
2. *Biskupasögur*.
 - A. *Skálholtsbiskupar*. Trykt i Sögurit. II: „Biskupasögur Jóns prófasts Halldórssonar í Hítardal. Með Viðbæti. I. Skálholtsbiskupar 1540—1801. Sögufélag gaf út“. Reykjavík 1903—10. Med Indledning og Kommentar af Jón Þorkelsson. 518 Sider¹.
 - B. *Hólabiskupar*. Trykt i Sögurit. II: Biskupasögur Jóns prófasts Halldórssonar í Hítardal með Viðbæti. II: „Hólabiskupar 1551—1798. Sögufélag gaf út“. Reykjavík 1911—1915. Med Kommentar af Hannes Þorsteinsson. 505 Sider¹.
3. *Skólameistarasögur*. Trykt i Sögurit. XV: Skólameistarar í Skálholti eftir séra Jón prófast Halldórssonar í Hítardal og Skólameistarar á Hólum eftir séra Vigfús prófast Jónsson í Hítardal. Með athugasemdum eftir Hannes Þorsteinsson. 560 Sider. Sögufélag gaf út. Reykjavík 1916—1918¹.

¹ Provst Jóns Efternavn staves i de trykte Skrifter dels med 2 l'er: Halldórsson, dels med 1 l: Haldórsson. Saaledes anvendes den første Stavemaade i Hólarbiskupa og den anden i Skálholtsbiskupar. I Skólameistarsögur anvendes den første Stavemaade paa Titelbladet, medens den anden anvendes paa Omslaget.

4. *Fitjaannáll*. Trykt i *Annales Islandici posteriorum sæculorum*. Annálar 1400—1800 II¹⁻⁴, gefnir út af Hinu íslenska bókmenntafélagi. Reykjavík 1927. Side 1—411: „Annáll Odds Eiríkssonar á Fitjum eða Fitjaannáll 1400—1712. Með ýmsum viðaukum séra Jóns prófasts Halldórssonar í Hítardal 1643—1712“. Indledning og Kommentarer af Hannes Þorsteinsson. [H. Þ. hævder, at man maa regne den senere Del af denne Annáll og fuldstændig Tillæget dertil (1713—1719) som forfattet af J. H.]².
5. *Hítardalsannáll*. Trykt i *Annales Islandici posteriorum sæculorum*. Annálar 1400—1800. II⁶, gefnir út af Hinu íslenska bókmenntafélagi. Reykjavík 1932. Side 571—670: „Annáll séra Jóns prófasts Halldórssonar í Hítardal eða Hítardalsannáll 1724—1734“. Med Indledning og Kommentar af Hannes Þorsteinsson.

² Se Side 58.

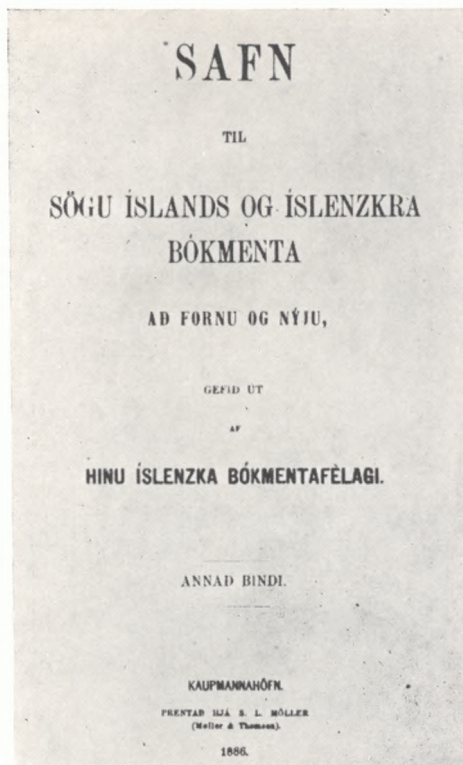

Fig. 41. „Safn til sögu Íslands“, hvori Jón Halldórsson's Skrifter første Gang blev trykt.

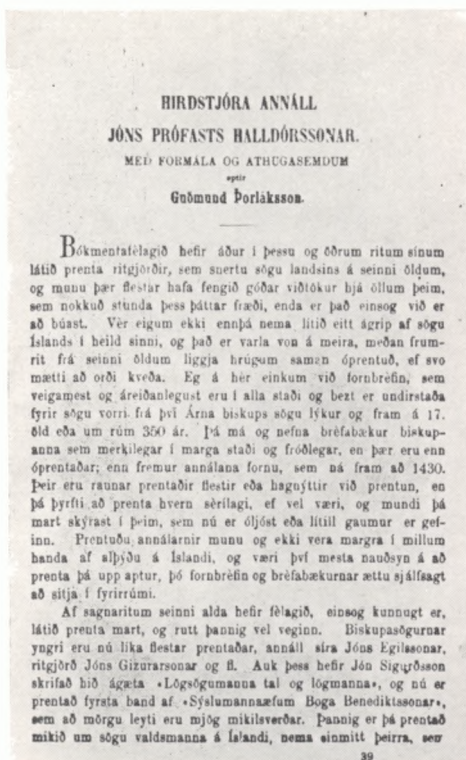

Fig. 42. Samme. Side 593.
Hirðstjóra annáll.

Fig. 43. Titilblad til Biskupasögur.

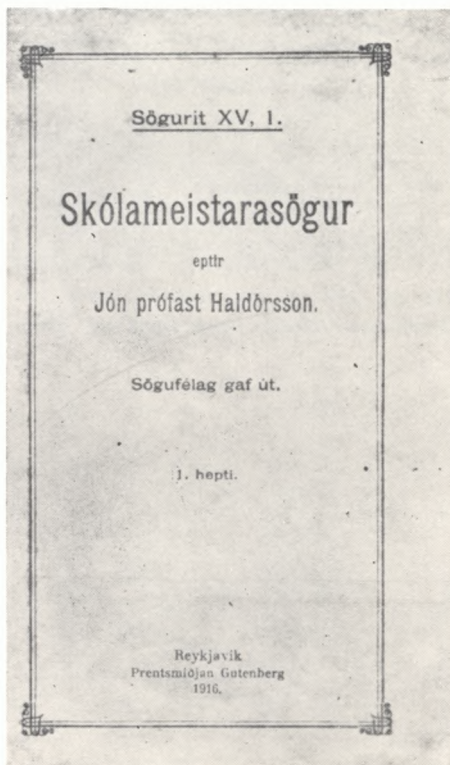

Fig. 44. Omslaget til Skólameistararasögur.

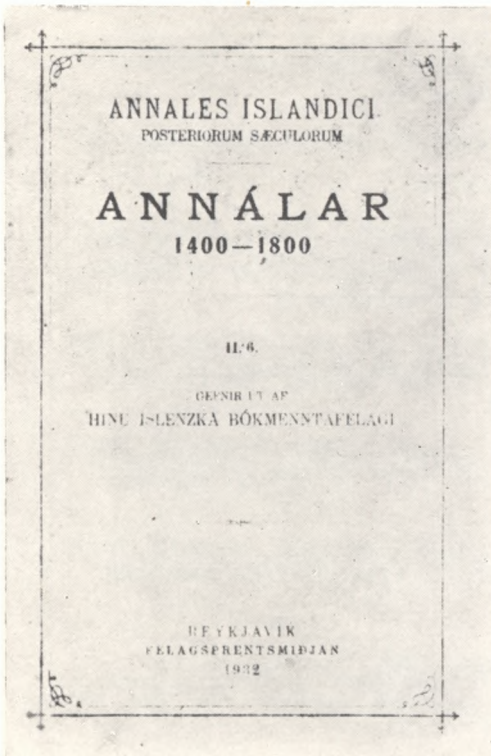

Fig. 45. Annales Islandici, bl. a. indeholdende Hítardalsannáll.

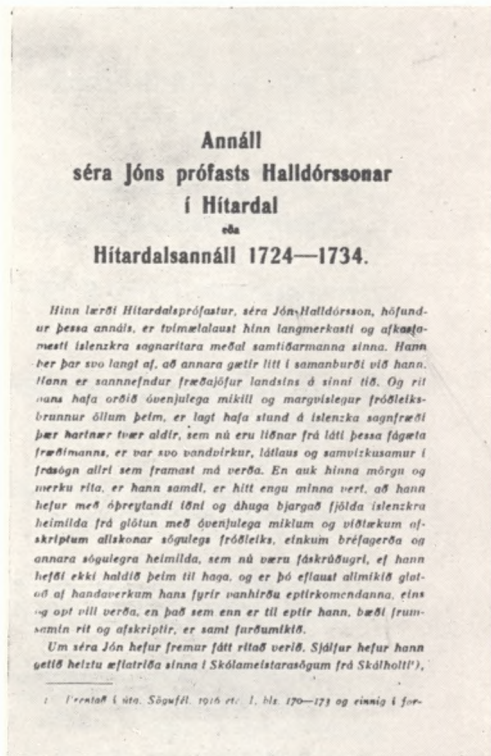

Fig. 46. Samme. Hítardalsannáll 1724—1734.

B. Haandskrifter.

Manuskripter til saavel trykte som utrykte Arbejder samt Afskrifter i offentlig og privat Eje.

A n n a l e r.

Hítardalsannáll.

Lbs. 204, fol. Skr. af Markús Snæbjarnarson i Flatey. 1758—59. „*Litet agrip edur hit markverdasta af annalskrifi lærðra og fröðra manna nefniliga ...*“¹. 1724—34 Hítardalsannáll.

Lbs. 161, 4to. 72 S. Skr. af Skúli landfogeti Magnússon. ca. 1780. *Annal for Aarene (1724—34)*.

Lbs. 162, 4to. 82 S. *Egenhændigt*². „*Vidbæter Annala Sira Benedicts Peturssonar*“ (1724—34).

Lbs. 377, 4to. 18 S. Ukendt Skriver. ca. 1740. IV *Hítardalsannáll*. (1725—35).

Lbs. 379, 4to. 18 S. Skr. af Jón á Grímsstöðum og Ólafur í Arney. III. *Hítardalsannáll 1724—1734*.

Lbs. 1541, 4to. II. 38 S. Skr. af Pétur Jónsson. „*Vidbæter Annala Sr. Benedictz Peturssonar*“.

7S. 159, fol. Skr. af Præsten Sæmundur Hólm. ca. 1800. „*Litid Skrif Annala*“. Bl. a. af J. H.

7S. 136, 4to. Skr. af Præsten Magnús Grímsson. ca. 1850. I) „*Annáll síra Jóns Halldórssonar*“.

7S. 234, 4to. 164 S. Skr. af Benedikt Gröndal³. ca. 1855. „*Vidbæter Annala Sira Benedikts Peturssonar*“.

¹ Nævner en Række Annalskrivere, bl. a. Jón Halldórsson.

² Originalhaandskriftet til J. H.s Hítardalsannáll (beskrevet i *Annales Islandici*, II, 6, S. 589).

³ Ifølge Hannes Þorsteinsson er dette den eneste Afskrift af Originalen (Lbs. 162, 4to), men temmelig løst udført.

J.S. 263, 4to. Skr. af Sysselm. Magnús Ketilsson. 1790—1800. „*Annalar Sira J. H. 1731—4 framhaldið með annálum Lögrettumanns Ions Olafssonar á Grímsstöðum.*

J.S. 349, 4to. Skr. af Einar Bjarnason paa Mælifell. ca. 1780. *Annáll af J. H.*

Rask 53^r). 24 S. Skr. af Præsten Markús Eyjólfsson. ca. 1800. „*Annalar Sr Ións Halldórssonar*“ 1724—34.

Ny kgl. Sml. 1263, fol. Skr. af Præsten Ólafur Gíslason. 1768 „*Annalar Sr Ions Halldorssonar Profasts i Hytar Dal ...*“.

Thott 967, fol. V. Skr. af Præsten Ólafur Gíslason. 1769 *Hitardalsannáll 1724—34.*

Britisk Museum. Finn Mag. Saml. 371 d. 1770.

Andre Annaler.

Lbs. 157, 4to. *Egenhændigt. Anm. til „Flateyjarannálsframhald“.*

Lbs. 159, 4to. 369 S. Skr. af Provst Vigfús Jónsson og J. H. ca. 1730. Anm. til *Fitjaannáll*⁴.

Lbs. 1210, 4to. 208 S. Skr. af Præsten Gísli Jónsson. ca. 1820. *For-skellige Annaler. Bl. a. af J. H.*

AM. 411, 4to. 122 S. *Egenh.* (i 20 Aars Alderen). ca. 1685. *Annáll yfir árin 70—1430 e. Kr.*

AM. 436, 4to. 4 S. *Egenh.* med Overskrift og Slutbemærkninger af A. M.: „*Flateyiar Annals upphaf*“.

⁴ „Hið merkelegasta út af Annálabók Odds Eirekssonar þar Annálar Biörns Ionssonar á Skardsá endast. Colligerað og þar viðbætt mörgu af Sira Jóné Halldórssyne“. Omtales i Brev fra J. H. til A. M. af 30. Sep. 1729 (se Side 175) samt i Fortalen til *Fitjaannáll 1400—1712. S. 11* (i *Annales Islandici*).

Hirðstjóra annáll af J. H. kaldet⁵:

Stutt ágríp yfir hirðstjóra, stiptamtmen, amtmenn, landfógeta og fullmektuga yfir Íslandi⁶.

Lbs. 267, fol. 128 S. Ukendt Skriver. ca. 1800. „*Stutt Agrip yfir Hirðstjóra Stiptamtmen o. s. v.*“.

Lbs. 164, 4to⁷. 302 S. Skr. af Hannes Johnsen og Præsten Jón Jónsson. Register af Biskop Steingrímur. ca. 1840. *Hirðstjóraannáll síra J. H.*

Lbs. 760, 4to, II. 292 S. Ukendt Skriver. ca. 1770. „*Hirðstjóraannáll síra J. H.*“.

Lbs. 795, 4to. I. 174 S. Ukendt Skriver. 18. Aarh. „*Stutt Agrip yfer Hirðstjóra o. s. v.*“.

Lbs. 887, 4to. 332 S. Ukendt Skriver. ca. 1750. „*Hirðstjóra-annáll síra Vigfúsar Jónssonar og síra J. H.*“.

Lbs. 1227, 4to. 276 S. Skr. af Provst Vigfús Jónsson. ca. 1760. I. *Hirðstjóraannálar*. II. „*Umm Amtmen á Islande*“. III. „*Umm Landfögeta Hier i Lande*“.

Lbs. 1980, 4to. Ukendt Skriver. 18. Aarh. „*Hirðstjóraannáll síra J. H.*“.

IB. 33, fol.⁷ 100 S. Skr. af Degn Páll Sveinsson. ca. 1740. „*Stutt Aagrip yfer Hyrdstjóra o. s. v.*“.

JŠ. 3, fol. Skr. af Bibliotekar Jón Árnason. 1851. „*Hirðstjóraannáll*“.

JŠ. 170, 4to. Antagelig af Provst Vigfús Jónsson. ca. 1800. „*Lögmannatal*“ (sml. Side 100).

⁵ Navnet „Hirðstjóra“ annáll“ stammer fra Magnús Stephensen og Jón Espólin. Den oprindelige Titel er som angivet „Stutt ágríp yfir hirðstjóra osv.“.

⁶ De 3 førstnævnte Haandskr. danner Grundlag for den trykte Udgave (S. til. S. II B).

⁷ Udførligt beskrevet i Safn til sögu Íslands, II, S. 604.

- J.S.* 349, 4to. Skr. af Einar Bjarnason paa Mælifell. „*Ágrip um hirðstjóra, amtmenn og landfógeta*“.
- J.S.* 350, 4to⁸. 268 S. Skr. af Einar Bjarnason paa Mælifell. ca. 1820. „*Hyrðstióra Annáll prófasts Síra J. H.*“.
- J.S.* 354. 4to⁹. 126 S. Ukendt Skrifer. ca. 1750¹⁰. „*Brot úr hirðstjóraannáll síra J. H.*“.
- J.S.* 448, 4to. 502 S. Skr. af Provst Vigfús Jónsson. ca. 1780. *Hirðstjóraannáll síra J. H. og um amtmenn o. s. v.*¹¹.
- Lbs.* 2402, 4to. Skr. af Assessor Benedikt Gröndal. ca. 1795. „*Um Lögmenn norðan og vestan sídan 1380*“.
- Lbs.* 2408, 4to. 392 S. Skr. af Þorbjörn Salómonsson. 1772—73. „*Abóta og Hirðstjóra Annálar eftir J. H.*“¹³.
- Rask* 51. 200 S. Skr. af Præsten Jón Ásgeirsson. 1790. „*Stutt Ágrip yfer Hirðstjóora o. s. v.*“.
- Rask* 53. 1. I. 96 S. Ukendt Skrifer, muligvis Præsten Markús Eyjólfsson. ca. 1800. „*Hirðstjóra annáll Jóns prófast Halldórssonar*“¹².
- Steph.* 28. 312 S. Ukendt Skrifer. 1700—1750. „*Hirðstjóra annáll Jóns prófasts Halldórssonar*“.
- Ny kgl. Saml.* 1843, 4to⁷. 174 S. Ukendt Skrifer (se Fig. 48). ca. 1727. *Hirðstjóra annáll.*
- Adv. Lib. Edinborg* 65, 4to.

⁸ Udførligt beskrevet i Safn til sögu Íslands, II, S. 604.

⁹ Udførligt beskrevet i Safn til sögu Íslands, II, S. 604 og 609.

¹⁰ Dr. Björn Ólsen hævder, at dette Haandskr. er det ældste, antagelig skrevet efter Originalen (saml. S. t. s. II, S. 605).

¹¹ Med Kommentar af V. J.

¹² Udførligt beskrevet i Safn til sögu Íslands, II, S. 602.

¹³ Skriftet opføres ogsaa under Klaustrasagaer.

Biskupasögur.

- Lbs. 171, fol. 494 S. Skr. af Magnús Árnason¹⁴. 1769. Hólarbiskopper efter Reformationen.*
- Lbs. 167, 4to. 502 S. Egenhændigt¹⁴. 1720—30. „Ævisögur Skálholti-byskupa 1056—1537“.*
- Lbs. 168, 4to. 520 S. Egenhændigt¹⁴. 1720—30. „Ævisögur Hólabyskupa 1106—1550“.*
- Lbs. 169, 4to. 518 S. Ukendt Skriver¹⁴. 1780—1800. Hólarbiskopper før og efter Reformationen.*
- Lbs. 341, 4to. 170 S. Egenh. (Brudstykker)¹⁴. ca. 1720. Skálholtbiskopper efter Reformationen.*
- Lbs. 351—53, 4to. 1070 S. Skr. af Konrektor Gísli Jónsson¹⁴. ca. 1800. Skálholt- og Hólarbiskopper før og efter Reformationen.*
- Lbs. 583, 4to. 472 S. Ukendt Skriver. 18. Aarh. Skálholtbiskopper efter Reformationen.*
- Lbs. 647, 4to. 496 S. Skr. af Þorvaldur Böðvarsson¹⁴. ca. 1850. „Ævisögur Hólabyskupa 1106—1550“.*
- Lbs. 828—29, 4to. 1064 S. Skr. af Præsten Þórður Jónsson (delvis)¹⁴. 1832—40. Biskopsagaer efter J. H.*
- Lbs. 929, 4to. 516 S. Skr. af Præsten Jón Ketilsson¹⁴. ca. 1780. Skálholtbiskopper indtil Reformationen.*
- Lbs. 1282, 4to. Skr. af Gísli Konráðsson. ca. 1850. „Biskupasögur síra Asgríms Vigfússonar Hallnæprests 1740—1800 (samið 1802). Framhald Biskupasagna Jóns prófast Halldórssonar“.*
- Lbs. 1334, 4to. III. 273 S. Ukendt Skriver¹⁴. ca. 1800. Sagaer om Skálholtbiskopperne efter Reformationen af J. H.*

¹⁴ Omtales udførligt i Biskupasögur Jóns prófast Halldórssonar Skálholtbiskupar. Reykjavík 1903—10, XIV—XXIV (af Jón Þorkelsson).

- Lbs. 1347, 4to. 385 S. Ukendt Skriver¹⁴. ca. 1790. „*Operæ successivæ Jonæ Haltorii ...*“ Hólarbiskopper før og efter Reformationen. Nogle Bl. skr. af Sigurður B. Sivertsen.
- Lbs. 1423, 4to. 918 S. Forskellige Skrivere. ca. 1800. *Skálholtbiskopper*.
- Lbs. 1581, 4to. 1052 S. Skr. af Biskop Finnur Jónsson. ca. 1730. *Hólarbiskopper med Kommentarer af Biskop F. J.* (saml. S. 99).
- Lbs. 1848, 4to. 753 S. Skr. af Þorbjörn Salómonsson. 1746. *Skálholtbiskopper*.
- Lbs. 2000—2002, 4to. 1696 S. Forskellige Hænder. 1752—180. I—II. *Skálholtbiskopper*. III. *Hólarbiskopper*.
- Lbs. 2012, 4to. 20 S. Ukendt Skriver. 18. Aarh. *Brudstykker af Biskopsagaer af J. H.*
- Lbs. 710, 8vo. 108 S. Ukendt Skriver. ca. 1820. „*Attundi Evang. biskup i Skalholti Magist. Jón Þorkellsson Wíðalín*“. *Hans Ævisaga*.
- JS. 69—70, fol. ca. 994 S. Skr. af Bibliotekar Jón Árnason¹⁴. 1853—54. „*Operæ successivæ Jonæ Haltorii senioris*“. *Biskopsagaer*.
- JS. 135, fol. 13 S. Ukendt Skriver. 18. Aarh. *Brudstykke af Biskop Brynjólfur Sveinssons „Ævi*“.
- JS. 161—162, fol. 786 S. Skr. af Præsten Hjálmar Þorsteinsson¹⁴. 1780—83. *Biskopsagaer af J. H.* 2 Bind.
- JS. 226, 4to. 566 S. Skr. af Ólafur Jónsson i Arney¹⁴. 1767. *Hólarbiskopper før Reformationen*.
- JS. 227—228, 4to. 715 S. Skr. af Sveinn Pétursson¹⁴. ca. 1810. I. *Skálholtbiskopper før Reformationen*. II. *Hólarbiskopper*.
- JS. 70, 8vo. 334 S. Ukendt Skriver. ca. 1740. *Brudstykke af Skálholtbiskopper*.

- IB. 208, 4to.* Skr. af Daði Niélssson. „Ævisögur byskupa: Þórðar Þorlákssonar og Jóns Þorkelssonar Vídalíns“. For det meste efter J. H.
- IB. 256, 4to.* 422 S. Ukendt Skriver¹⁴. ca. 1770. *Hólarbiskopper for Reformationen.*
- AM. 965, 4to.* 4 S. Ukendt Skriver. 1800—1850. „Biskupa röð Hóla og Skálholts“. Uddrag af J. H. Biskupasögur.
- Rask 54.* 988 S. Ukendt Skriver¹⁴. *Hólarbiskopper 1106—1724.*
- Ny kgl. Saml. 1271 a, fol.* 712 S. Ukendt Skriver (se Fig. 49 og 50)¹⁴. ca. 1760. *Skálholtbiskopper.*
- Ny kgl. Saml. 1271 b, fol.* 498 S. Ukendt Skriver (se Fig. 51)¹⁴. *Hólarbiskopper.*
- Finnur Magnússons Saml. i Advocates Library*¹⁵. Ukendt Skriver¹⁴. ca. 1770. I. *Skálholtbiskopper.* II. *Hólarbiskopper.*
- Tilh. Landfoged Árni Thorsteinsson*¹⁴. ca. 1790. I. *Skálholtbiskopper.* II. *Hólarbiskopper.*
- Tilh. Landfoged Árni Thorsteinsson, 4to.* Antagelig skrevet af Provst Vigfús Jónsson¹⁴. 1750—60. *Skálholtbiskopper.*
- Tilh. Jón Þorkelsson.* Antagelig skr. af Þorbjörn Salómonsson¹⁴. 1752. *Hólarbiskopper og Skálholtbiskopper.*

Skólameistarasögur af Forf. kaldet:

„Stutt og einföld undirvísun um Skálholts dómkirkjuskóla og hans Rectores“.

Lbs. 173, 4to. 177 S. *Egenhændigt*¹⁶. 1719. „*Stutt og Einföld undirvísun* o. s. v.“. „Um Skólameistara á Holum“ af Vigfús Jónsson.

¹⁵ I Edinborg Advocates Library Nr. 51—52, 4to.

¹⁶ Omtales i Forordet til Skólameistarásögur. Reykjavík 1916—18, I—VI (af Hannes Þorsteinsson).

Lbs. 655, 4to. Væsentlig skrevet af Præsten Sigurður B. Sivertsen. „Skólameistara registur eptir Samanskribe Herra Odds Einarssonar alt af dato 1726“.

Lbs. 927, 4to. 318 S. Ukendt Skrifer. ca. 1795. Forskellige sammenbandede Skrifter, bl. a. om „hirðstjóra, skóla og skólameistara“.

J.S. 179, 4to¹⁶. Skr. af Skálholtrektor Jón Þorkelsson¹⁷. 1720—30. „Stutt og Einföld undervijsun o. s. v.“. (Omtales S. 230).

J.S. 324, 4to¹⁶. 180 S. Afskrift efter Originalen af Student Pál Pálsson. ca. 1870. „Stutt og einföld Undirvisan o. s. v.“. (Se S. 230).

J.S. 323, 4to. Afskrift paa dansk efter Kall. 272, fol. ved Jón Sigurðsson. ca. 1860. „Recensus vel Series Historico-Chronologico-Generologica Rectorum Scholæ Skalholltinæ“.

J.S. 380, 4to¹⁶. Ukendt Skrifer. ca. 1730. „Skólameistarar í Skálholt“ (Brudstykke). (Omtales S. 230).

Kall. 272, fol¹⁶. 150 S. Dansk Tekst. Skálholtrektor Jón Þorkelsson¹⁶. 18. Aarh. *Recensus vel Series Historico-Chronologico-Generologica Rectorum Scholæ Skalholltinæ*. (Omtales S. 230).

Klaustrasögur (um „ábóta, þríora og abbadísir“).

Lbs. 39, fol. 84 S. Skr. af Degn Pál Sveinsson. „Skrif sira J. H. umm abota, þríora og abbadiser“.

Lbs. 172, 4to. Bl. 1—87. Skr. af Provst Vigfús Jónsson. 1753. „Ritgerð sira J. H. um ábóta, þríora og abbadísir á Íslandi“.

Lbs. 172, 4to. Bl. 88—97. Skr. af Vigfús Jónsson (Bl. 95 af J. H. egenh.). „Samtíningur um ábóta og abbadísir og klausturhaldara eftir siðaskifti“.

Lbs. 517, 4to. Skr. af Þorkell Sigurðsson. 1774. „Hvernig Klausturen á Íslande hafa stíptud verid og hvenær sem og hvorier verid hafi þeirra abotar, þríorar Abbadíjser og Stíornar menn“.

- Lbs. 888, 4to.* 138 S. Ukendt Skriver. ca. 1750—1800. „*Saga klaustra á Íslandi ásamt ábóta-, þóra- og abbadísatali*“. Efter J. H.
- Lbs. 1118, 4to.* 360 S. Skr. af Gísli Konráðsson. ca. 1850. „*Klaustratal ...*“.
- Lbs. 1159, 4to. XII.* 194 S. Skr. af Gísli Konráðsson og Præsten Jón Konráðsson. „*Klaustratal*“.
- Lbs. 2408, 4to.* ca. 378 S. Skr. af Þorbjörn Salómonsson¹⁷. 1772—73.
- AM. 431, 4to.* 52 S. Egenhændigt. „*Um Þingeyra Klaustr*“¹⁸.
- Uldall. 161, fol.* Ukendt Skriver (se Fig. 52). 18. Aarh. „*Klaustra saga Íslands*“.

Prestatal i Skálholtsstifti af Forf. kaldet:
„*Spicilegium*“.

- Lbs. 265, fol.* 224 S. Skr. af síra Jón Ásgeirsson. 1780—1800. „*Prestatal síra J. H. um Múlaþing, Skaftár, Rangár, Árness, Kjalarness, Þverár, Þórsness og Daláþing*“.
- Lbs. 379, fol.* Skr. af Síra Friðrik Eggerz. ca. 1850. *Præstesagaer i Skálholt Stift* af J. H. og Vigfús Jónsson. (*Spicilegium Schalholtinum*).
- Lbs. 174—175, 4to.* 727 S. *Egenhændigt.* „*Prestasögur síra J. H. um Skálholtsbyskupsdæmi*“. Skr. ca. 1710—30.
- Lbs. 374—375, 4to.* Skr. af Gísli Konráðsson. 1860. I—II Bind. *Pæstebiografier.*
- Lbs. 502, 4to.* Skr. af Sigurð B. Sívertsen. 185—60. „*Spicilegium Paroeciarum Islandiæ ejusque Ministrorum sacri ordinis in Dioecesi Skálholtina ... per Dominum Ióhannem Halthorinum*“.

¹⁷ Afskrift efter Erlendur Jónsson, Stórólfsvoll.

¹⁸ Se Fig. 47, Side 251.

Lbs. 968, 4to. 556 S. Skr. af og med Kommentarer af Præsten Vigfús Jónsson Snæfuglsstaðir. ca. 1780—1790. „*Prestatal í Skálholtsbyskupsdæmi*“.

Lbs. 1789—1790, 4to. 1058 S. Til Dels skrevet af Redaktør Jón Guðmundsson. ca. 1855. *Præstesagaer* af J. H. med Fortsættelse af Provst Vigfús Jónsson.

Rask 55. 594 S. Skr. af Præsten Jón Ketilsson. 18. Aarh. Slut. „*Tjerferd Skálholts-Stiftes edr stutt Agrip Skálholts-Stiftes Presta sidan Reformationis Tíma*. Samanskrifad í eitt af Profastinum Sr. Ione Halldors Syne“.

Um Kristinrétti.

JS. 488, 4to. Ukendt Skriver. *Om Kristenret af Jón Halldórsson og Arne Magnusson.*

AM. 77 g, 4to. *Egenhændigt* (Afskrift efter Bartholiniana D.). ca. 1700. *Gulating's nyere kristenret.*

Steph. 17. Bl. 143—69. Ukendt Skriver. 1700—1750. „*Um KristinRétt*“ af Arne Magnusson (1. Blad) og Jón Halldórsson.

Gl. kgl. Saml. 3306, 4to. 4 S. Ukendt Skriver. 18. Aarh. „*Sr Ion Halldorsson i Hytardal*“, *Um kristinrétti.*

Ættartölur og Ævisögur.

Lbs. 198, 4to. Side 138—210. Provst Vigfús' Haand (se S. 100). *Slægtsregistre af Provst Jón med Kommentar af Biskop Hannes F.*

JS. 304, 4to. Afskrift efter J. H. „*Ævisaga Jóns byskups Vídalins*“.

Hannes Þorsteinssons Eje, 4to. 407 S. *Egenhændigt* (noget ukomplet). *Slægtsregister over Biskop Finnurs Slægt, Biskop Marteinn's Slægt, Sigvaldi langalífs Slægt.*

Hannes Þorsteinssons Eje, 4to. Afskrift ved Pastor Ásgrímur Vigfússon. 1795. *Slægtsregister over Biskop Finnurs Slægt, Biskop Marteinn's Slægt, Sigvaldi langalífs Slægt.*

Afskrifter og Kommentarer til isl. Sagaer.

Lbs. 132, 4to. III. Egenhændigt. „Lyted Supplementum yfer þattenn af Vygga Stir“.

Lbs. 142, 4to. Ukendt Skriver. Kommentarer af: *síra Jón Halldórsson*, *síra Vigfús Jónsson* og *Hannes byskup*“. ca. 1720. til „*Saga af Arna biskupe Þorlákssyne i Skálholtte*“.

Lbs. 214, 4to. 244 S. Egenhændigt. „*Sæmundar-Edda*“¹⁹.

IB. 226, 4to. 544 S. Egenh. (fra hans yngre Aar). ca. 1680—1700. „*Sögubók*“. Afskrift af 5 Sagaer.

AM. 395, fol. S. 319—50. Afskrift efter J. H.²¹. „*Broddhelga edur Vopnfyrdinga Saga*“.

AM. 327, 4to. En nu tabt Kopi af *Sverris Saga* skrevet af J. H.²⁰.

AM. 464, 4to. Egenhændigt²². 1697. *Njáls saga* („*Niala*“) ²³.

Brevbog.

Islands Rigsarkiv, 4to. 800 S. Egenhændigt. 1701—20. *Embeds og private Breve*. Desuden ældre Breve og Afskrifter af Breve fra disse Aar.

¹⁹ „Efter því Exemplari in folio sem Assessor Arne Magnusson med eiginhendi hefur skrifad ä papijr i Kaupenhavn effter sialfre Membrana og henne effterfylgt sem hann hefur nærst komest“.

²⁰ Arne Magnussons Oplysninger til dette Haandskr. slutter: „Sr. Jón Halldórsson i Hytardal, hafdi hana til læns fra mier 1710 og skrifadi af henni Copiu firi sig“.

²¹ Ved Sagaens Slutning er tilføjet: „Pesse Saga og nærste Þattur Framan hana eru skrifud effter Manuscripto Sr Iöns Halldórssonar (hälærds Mans) Profasts, ad Hytardal — og endud ä Økrum d. 21 Martii 1764 af Þ Sigurdssyne“.

²² Katalogen giver følgende Oplysninger: „Er en nøjagtig og omhyggelig Afskrift af Membranen AM. 133, fol., da denne var fuldstændigere end nu, med Lakunerne udfyldte efter AM. 137, fol., samt med Varianter herfra og fra endnu et Papirhaandskrift (AM. 470, 4to?)“. Slutter: „Skrifad ad Hytardal d. 27 febr. Anno 1697 J. p. H. S.“ (se Fig. 18 og 19).

²³ Skænket Arne Magnusson af Jón H. Aar 1711 (efter at denne havde taget en Afskrift til sig selv).

Forskellige Emner.

- Lbs. 72—73, 4to. I b. Egenhændigt. „Lijted ägrip um þa Oldenborgisku ætt ...“.
- Lbs. 99, 4to. Egenhændigt (for det meste). 1710—20. *Alþingis- og héraðadómar, alþings samþykktir og álit frá 1492 till 1712.*
- Lbs. 101, 4to. Egenhændigt (for det meste). *Höfuðsmannabréf, byskupadómar, synodalia og önnur bréf; málaferlaskjöl, máldagar nokkurir, Bergþórsstatúta o. fl.*
- Lbs. 107, 4to. „Með hendi Finns byskups og þeirra feðga síra Jóns í Hítardal og síra Vigfúsar“. 1720—80. „*Kirkna máldagar og byskupa statútur*“²⁴.
- Lbs. 108, 4to. 600 S. „Með hendi Finns byskups og þeirra feðga síra Jóns í Hítardal og síra Vigfúsar“. „*Kirkna og Klaustra skjöl 1315—1643*“. *Afskrifter af Købebreve, Inventarfortegnelser ... o. s. v.*
- Lbs. 115, 4to. Egenhændigt og Provst Vigfús Jónsson. „*Bréfa safn og dóma*“ 1273 til 1721²⁵.
- Lbs. 149, 4to. Egenhændigt. ca. 1720. „*Æviágrip Danakonunga af Aldinborgarætt (frá Kristjáni I. til Kristjáns III)*“.
- Lbs. 803, 4to. V. 2. S. Skr. af Einar Hálfðanarson. „*Tabla til að finna Tíjundargialld*“.
- Lbs. 889, 4to. 122 S. Skr. af Sysselm. Magnús Ketilsson. ca. 1770. „*Sagnir og skjöl frá siðaskiftunum m. m. Safnað hefir Jón prófastur Halldórsson í Hítardal*“.
- JS. 44, 4to. Egenhændigt (delvis). 1) „*Sögu Brot af Persa Kongum*“.
4) Egenhændigt. „*Um nokkra S[teina]*. Samanskrafad af Ione Gudmundss[yni] mälara“.

²⁴ Register af Biskop Hannes Finnsson.

²⁵ Registre af Dr. phil. Jón Þorkelsson og Provst Vigfús Jónsson.

7S. 175—176, 4to. Forskellige Skrivere, bl. a. J. H. „*Alþingisbækur* 1670—95“.

ÍB. 126, 4to. 494 S. „M. hendi Gísla Ísleifssonar, síðar prests í Kálfholti“. ca. 1835—40. „*Bréfa- og skjalabók*“ 13.—17. Aarh. efter „sira Jóns Halldórssonar í Hitardal“. (Efter Lbs. 115, 4to).

ÍB. 130, 4to. 2) *Egenhændigt*. Forskellige Emner.

ÍB. 170, 4to. 11) Ukendt Skriver (efter J. H.). „*Umm Giaftoll*“.

Salmér og Sange.

Lbs. 1485, 8vo. *Egenhændigt* (for det meste)²⁶. ca. 1700. „*Safn andlegra kvæða*“.

7S. 311, 8vo. Skr. af Sysselm. Erlendur Ólafsson²⁶. ca. 1750. Ifølge Hannes Þorsteinsson: Afskrift af Lbs. 1485, 8vo.

ÍB. 657, 8vo. Ukendt Skriver²⁶. 18. Aarh. Ifølge Hannes Þorsteinsson er dette en Afskrift af Lbs. 1485, 8vo.

²⁶ Omtalt i Biskupasögur J. H. II, S. 265, og P. E. Ólason: Menn og menntir, IV, S. 727 og 746.

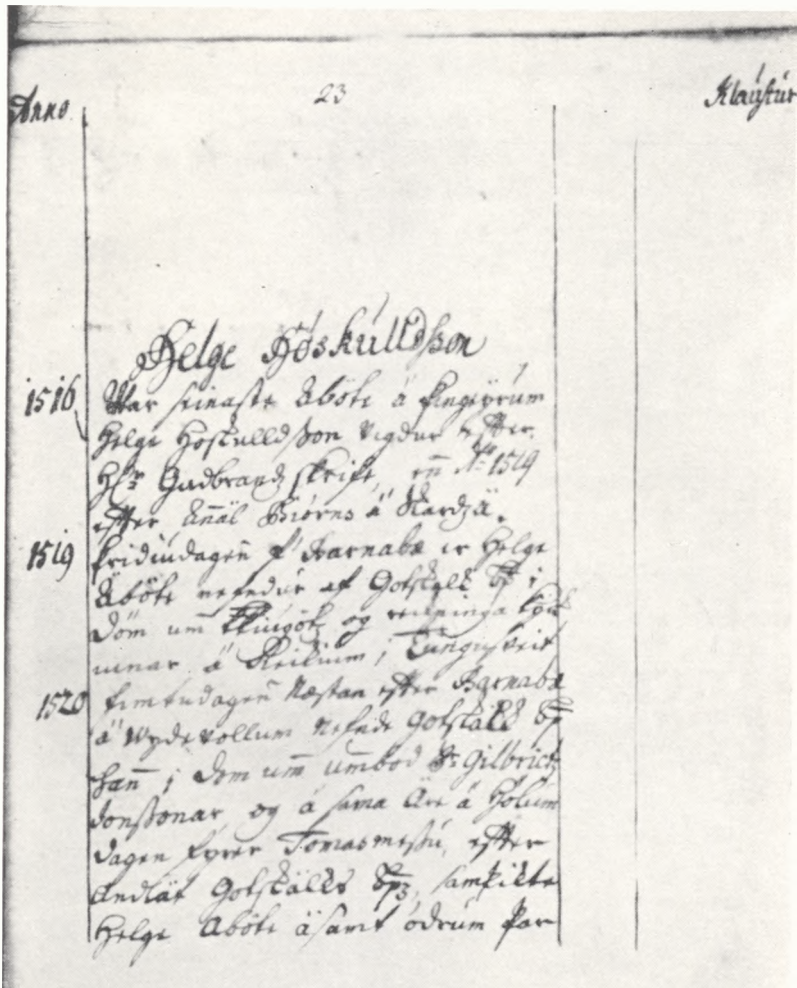

Fig. 47. AM. 431, 4to „Um Þingeyra Klaustur“ forfattet og skrevet af Jón Halldórsson og omhandlende Abbedernes Historie fra Klosterets Grundlæggelse til Reformationen. Her gengivet Side 23: (Abbed) Helge Höskuldsson.

VITA
 EPISCOPORUM
 Schalholtensium
 edit.

XVI Sögur Skálhóts
 Biskupa.

Samanfelicjadar

Jón Halldórsson
 profæti og krestí að Sýttardal.
 og kallar þan þetta Skrif OPÉRTS
 SUCCESSTVÍS edit. Minnverk sín

TOM I.

Fig. 49. Ny kgl. Samling, 1271 a, fol. Jón Halldórsson: Ævisögur Skálhótsbiskupa. Titelblad. (Afskrift fra ca. 1760).

OPERA SUCCESSIVÆ
 IONÆ HALTORII SENIORIS

earum. Secunda Pars

continet

VITAS EPISCOPORUM Hólenſium.
Primum Pontificiorum per Annos 444.
Deinde Evangelicorum per Annos 170.

Hia = Vers
 Þous Prests Halldors Þonar Eldra
 þeirra Annar Þattlic
 innehelldur
 Af þe Distupanna en Holum
 Syrst hinna Þapistu um 444 Ar
 Sidann þeirra Evangelistu um 170.

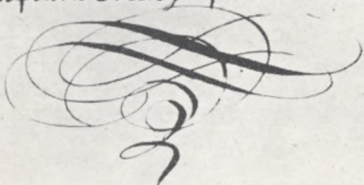

Fig. 51. Ny kgl. Samling, 1271 b, fol. Jón Halldórsson: Æfísögur Hólabiskupa. Titélblad. (Afskrift fra ca. 1760). Titlen Operæ Successivæ o. s. v. [Jón Halldórsson den Ældres Fritidsskriverier] er den af J. H. selv anvendte.

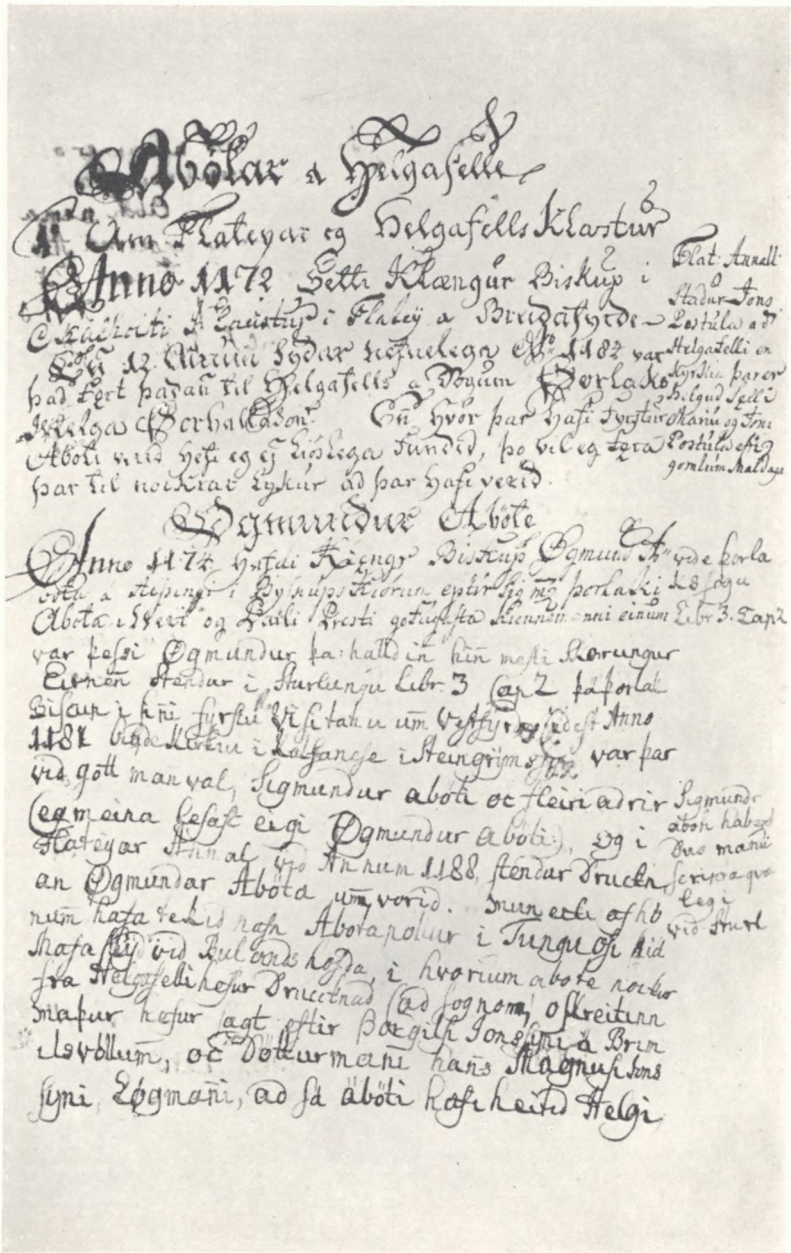

Fig. 52. Det kgl. Bibl. Uldall 161, fol. Klaustra Saga af Jón Halldórsson. Side omhandlende Abbeder paa Helgafell.

LITTERATUR OM JÓN HALLDÓRSSON

- Biskupasögur Jóns prófests Halldórssonar*. I. Reykjavík 1903—1910.
Indledningen, S. I—XXVIII, af Jón Þorkelsson.
- Dansk Biografisk Lexikon* (Bricka). VI. S. 513.
- Halldórsson, Jón: Skólameistarasögur*. Reykjavík 1916—18. S. 170¹.
- Helgason, Jón: Hannes Finnsson*. Reykjavík 1936. S. 13.
- *Islands Kirke fra Reformationen til vore Dage*. Kbh. 1922.
S. 121.
- *Jón Halldórsson prófastur í Hitardal*. Reykjavík 1939. 206 Sider.
- Jónsson, Finnur: Hist. eccl. Islandiæ*. Tom. III. S. 543.
- Nielsson, Sv.: Prestatal og prófesta á Ísl.* S. 95.
- Safn til sögu Íslands*. II. Kaupmannahöfn 1886. S. 593².
- Salmonsens Konversationsleksikon*. X. S. 692.
- Slægtsbog for Familien Finsen*. Kbh. 1903 og 1935.
- Universitetsmatrikelen*. II. S. 150.
- Þorsteinsson, Hannes: I Annales Islandici*. II, 6. Side 571—592.

¹ Selvbiografi.

² Af Guðmundur Þorláksson.

BISKOP FINNUR JÓNSSON

1704—1789

A. Trykte Skrifter.

1. *Historia ecclesiastica Islandiæ*. I—IV. Havnix 1772—78.
 - a) *Særtryk af samme: Bind IV* de første 124 Sider: *Historia monastica Islandiæ*. Havnix 1775.
 - b) *Særtryk af samme: Bind II*, Side 398—464: E. Ásgrímsson, *Lilia cum versione latina et lectionibus variantibus edita*. Havnix 1773.
2. *Vita Snorronis Sturlæi*: Indeh. i *Heimskringla* I Del. Folioudgave 1777. S. XXVII—LII.
3. *Vita Sturlæ Thordi*: Indeh. i *Heimskringla* V Del. Folioudgave 1777. S. XVII—XXVI.
4. *Responsio apologetica ad Johannis Eri Epistolam de chronologia Gunnlaugs-sagæ ...* Havnix 1780.
5. I Udgave af *Rymbegla* 1780 ved Legatum Arna-Magnæanum:
7. *Arnæ og F. Jóhannæi: Sciagraphia horologii islandici veteris et novi*.
6. *Christopher Giessing: Danske, norske og islandske Jubel-Lærere. I—III*. Kbh. 1779.
De islandske Jubellærere med en Del Slægtsregistre udarbejdet af Biskop Finnur Jónsson.
7. *Tractatus theologico-historico-criticus de noctis præ die naturali prærogativa aut dubia aut nulla*. Havnix 1782.
Udg. af Legatum Arna-Magnæanum.

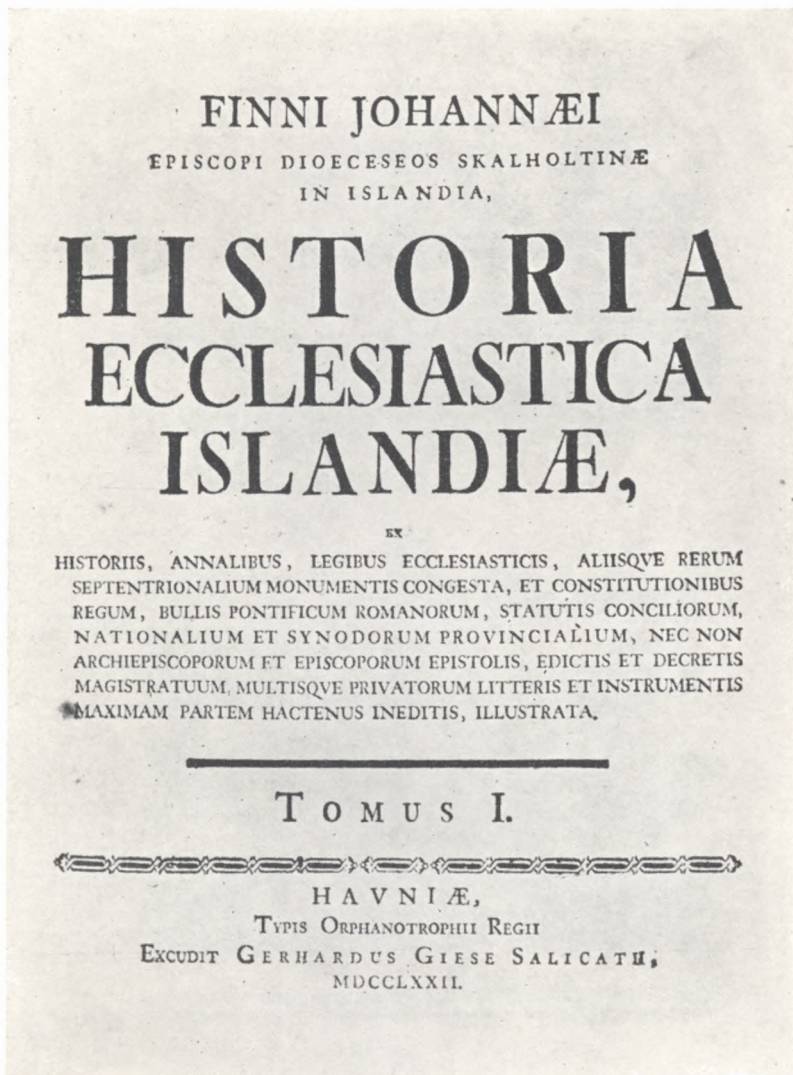

Fig. 53. Titelblad til Tom. I af Finnur Jónsson: Hist. eccl. Islandiæ.

8. Har Andel i *Conspectus status ecclesiastici Islandiæ*. Edidit Chr. Wilh. Schneiderus. Vinariæ 1779.
9. I 7. 7. Rambach: *Monita catechetica edur Catechetiskar umm-*

FINNI JOHANNÆI
 S. THEOL. DOC. ET EPISCOPI SKALHOLT,
 IN ISLANDIA
 TRACTATUS THEOLOGICO-
 HISTORICO-CRITICUS
 DE
 NOCTIS PRÆ DIE
 NATURALI PRÆ-
 ROGATIVA
 AUT DUBIA AUT NULLA.

HAVNIÆ MDCCLXXXII.
 Prostat apud GYLDENDAL,
 Univerfit. Havn. Bibliopol.

Fig. 54. Titelblad til Finnur Jónsson: Noctis præ die ...

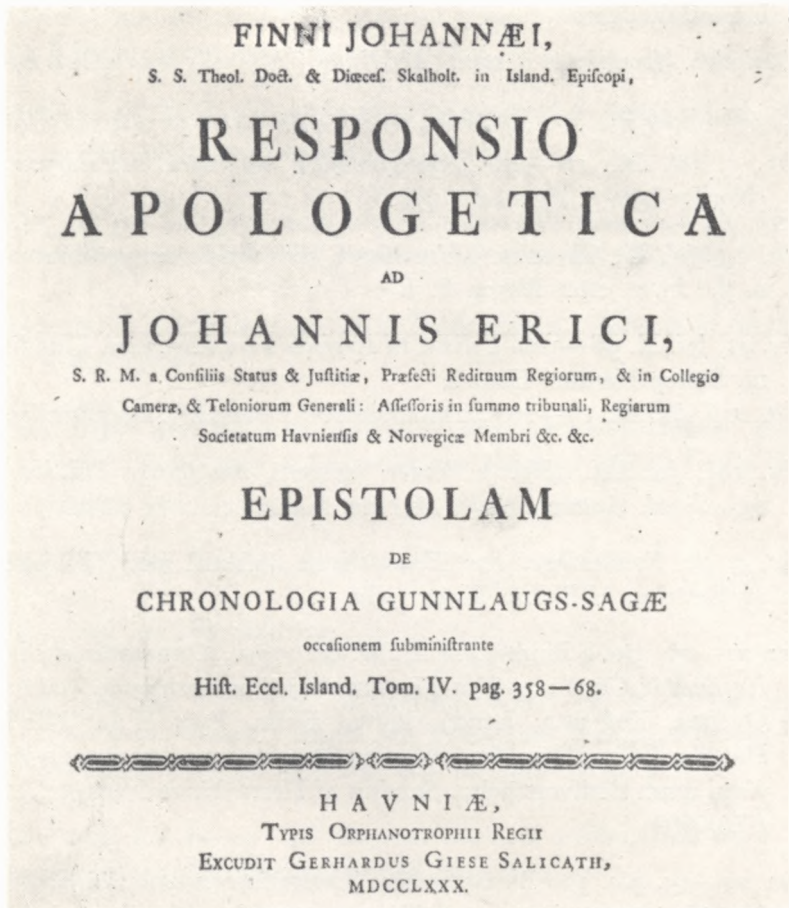

Fig. 55. Titelblad til Finnur Jónsson: Responsio Apologetica.

Þeinkingar, Hoolum 1759, har Finnur Jónsson skrevet en For-
tale om Kateketikens Historie i Skálholt Stift.

10. I Arne Magnussons private Brevveksling 1920, p. 237—39.
Brev af 3/10 1729 til A. Magnusson (Fig. 28, S. 184).

B. Haandskrifter.

Efterladte Manuskripter samt Afskrifter i offentlig og privat Eje.

1) *Arbejder af videnskabelig og kulturel Art.*

Lbs. 5, fol. Bl. 10—15. „*Athugasemdir við aðra bók laganna* [Norsku laga]“. Egenhændigt.

Lbs. 14, fol. Bl. 68—121. „*Um tíund, skattskyldu embættismanna o. fl.*“ bl. a. efter Biskop F. J.

Lbs. 41, fol. Bl. 96—128. *Udkast til Register over Hist. eccl. Islandiæ* m. Biskop Hannes' Haand.

Lbs. 126, fol. Bl. 17—20. „*Um kristniboð á Íslandi*“. Egenhændigt.

Lbs. 268, fol. III. „*Biskop Finner Joensens, om fattige Studiosis*“ og „*Ejusd. Anmærkninger over det Islandske Kirke Ritual*“.

Lbs. 5, 4to. *Forklaringer over Evangelierne*. Afskrift med Tilføjelser og Rettelser af Biskop Finnur selv.

Lbs. 21—22, 4to. 2 Bind. 1704 S. Skr. ca. 1790. „*Onomasticon edur Nafna-Bók Gamla og Nýa-Testamentesens* innehaldande Manna, Qvenna, Embætta, Landa, Borga, Fialla, Eya, Hafa, Fliota, Hátýða, Offra, Dyra &c: Nöfn og Ørnefne; med nockre undervisan umm sierhvort þeira. Saminn af Herra Finne Ionssyne ...“ (Afskrift).

Lbs. 23—25, 4to. 320 Bl. og Sedler. „*Onomasticon edur Nafna-Bók Nýa Testamentesins* ... —“ Skrevet ca. 1780. Afskrift med Tilføjelser og Rettelser af Biskop F. J.

Lbs. 54, 4to. *Uddrag om Kristenret og Kirkelov paa Island*, af F. J. Afskrift fra ca. 1770.

Lbs. 55, 4to. Bl. 1—30. „*Conspectus Critico-Historicus circa Constitutiones Islandorum Ecclesiasticas*“. Egenhændigt.

Lbs. 55, 4to. Bl. 32—46. „*Um Kristinrétti*“. Egenhændigt.

Lbs. 61, 4to. Bl. 27—63. „*Anatome Bergthoriana*“. Afskrift m. Rettelser og Tilføjelser af Biskop F. J.

- Lbs. 61, 4to.* Bl. 169—187. „*Um skattgjaldsfrelsi embættismanna*“. Brev til Amtmand Magnús Gíslason.
- Lbs. 61, 4to.* Bl. 209—279. „*Um Tiundargjörd*“. Afskrift med Tilføjelser af Biskop Steingrímur Jónsson.
- Lbs. 92, 4to.* Bl. 153—209. „..... *Nokkur bréf Finns byskups, synodalia og umburðarbréf prófasta í Arnessþingi 1763—83.*“
- Lbs. 103 c, 4to.* Bl. 37—54. „*Um Tiundargjörd*“. Afskrift af Student Páll Pálsson.
- Lbs. 103 c, 4to.* Bl. 140—146. „*Registur yfer Forordninga Bök i Folio*“. (ca. 1450—1746). Skrevet af en af Biskop F. J.s Skrivere.
- Lbs. 107, 4to.* Se Side 249.
- Lbs. 108, 4to.* Se Side 249.
- Lbs. 110, 4to.* Bl. 1—32. „*Sende-Bref til Hr. N. N. Skrifad eftir hans eigin Beidni*“. Skrift om Præsternes Biindtægter sendt til Amtmand Magnús Gíslason den 14. Juni 1769.
- Lbs. 114, 4to.* Bl. 12—40. *Register over en 5 Binds Brevbog i Isl. Rigsarkiv.* Med Biskop Hannes' Haand.
- Lbs. 127, 4to.* Bl. 27—40. „*Tímatatal í Eyrbyggja, Laxdæla, Grettis sögu og Kormáks sögu eftir Finn byskup Jónsson og með hans hendi*“.
- Lbs. 127, 4to.* Bl. 41—67. *Samme* (paa dansk) af Biskoppens Skriver med egenhændige Rettelser af Biskop F. J.
- Lbs. 144, 4to.* 412 S. „*De Sturlungis* (1. *Sturla Thordi*, 2. *Thordus Sturlæus*, 3. *Sighvatus Sturlæus*, 4. *Snorro Sturlæus*, 5. *Sturla Thordi*, 6. *Olaus Thordi*, 7. *Bödvar Thordi ejusque filii*, 8. *Sturla Sighvati*, 9. *Thordus Sighvati Kakale*, 10. *Urækia Snorronis*)“.

- Skrevet paa Latin af Biskop Finnur Jónsson. Afskrift fra ca. 1760.
- Lbs. 146, 4to. 498 S. „*Saga af Olafe Konge Haraldssyne hinum Helga edur digra*“. Skrevet af F. J. egenhændigt. (1720—30).
- Lbs. 147, 4to. 422 S. „*S[a]ga [Há]konar konongs Hákonarsonar*“. Egenhændigt. (1720—30).
- Lbs. 157, 4to. Bl. 61. „*Brena Adams Byskups. Ex codice Flatoensi, col. 582*“. Egenhændigt.
- Lbs. 172, 4to. Bl. 135—161. „*Nockrar athuganer yfer abota skrif Byskupsens Herra Fins 1771*“. Afskrevet af Provst Vigfús Jónsson.
- Lbs. 247, 4to. Bl. 78—87. Brudstykker af *Loufforlag om Messesang*. Skrevet af *Biskopperne Finnur og Hannes*.
- Lbs. 259, 4to. 233 S. *Præstevielsestaler* af Biskop F. J. *For det meste egenhændigt*. (ca. 1755—80).
- Lbs. 265, 4to. 388 S. „*Familiæ Haukdalensium, Oddensium, Svinfellensium et Skagaþiordensium*“. Efter Biskop F. J. med Register af Biskop Hannes.
- Lbs. 306, 4to. Bl. 91—92. *Eyktamörk*¹. Af forsk. Forfattere, bl. a. Biskop Finnur. Skrevet af Student Páll Pálsson.
- Lbs. 335, 4to. 190 S. „*Tractatus-theologico-historico-criticus de noctis præ die naturali prærogativa aut dubia aut nulla. Per Philalethum Philobibli concinnatus*“. Med Biskoppens Skrivers Haand. *Rettelser og Tilføjelser med Biskoppens egen Haand*. (1770—80).
- Lbs. 340 b, 4to. Bl. 54—85. „*Notulæ ad vitam Gretteri*“. Med Biskoppens Skrivers Haand. *Rettelser og Tilføjelser med Biskoppens egen Haand*.

¹ Fjældtoppe o. a. efter hvilke man bestemmer Tiden ved Solens Stilling paa forskellige Tider af Døgnet.

- Lbs. 340 b, 4to.* Bl. 145—146. „*Indledning Om Skalhólts Domkirckes Historie*“. Egenhændigt.
- Lbs. 340 b, 4to.* Bl. 149—211. *Levnedsløb for adskillige Biskopper, Jubelpræster og betydelige Gejstlige af Biskop F. J. Med Skrivershaand. Rettelser og Tilføjelser af Biskop Finnur egenhændigt.*
- Lbs. 340 b, 4to.* Bl. 212—215. *Rettelser til Treschow: Danske Jubellærere.* (Med samme Haand).
- Lbs. 342, 4to.* 264 S. *Samme Titel* og samme Haand som *Lbs. 335, 4to.* Skrevet ca. 1780.
- Lbs. 345, 4to.* Bl. 1—53. „*Notæ et amica monita ad Centonem viri cl.*“ o. fl. Skrifter af Biskop Finnur om Tidsregning og oldnordisk Mytologi.
- Lbs. 345, 4to.* Bl. 54—60. „*Stiörnu-Odda-Tal*“. Med Bemærkninger af Biskop F. J.
- Lbs. 390, 4to.* Bl. 139—170. „*Lærdómsrik Skrif Islenskra Lands-Höfðingia umm So kallada Bergþors Statuto og hennar Retthuga-dann Grundvöll*“. Skrifter af Biskop Jón Árnason og Biskop Finnur Jónsson om dette Emne.
- Lbs. 625, 4to.* Bl. 235—250. Skrifter om *Tiender*, bl. a. af Biskop F. J.
- Lbs. 761, 4to.* I, 3) „*Um Tiundargerð*“. Efter Biskop F. J.
- Lbs. 798, 4to.* Bl. 49—56. „*Byskups Hr. Finns Ionssonar Qvæstiones um Tijund*“. Ukendt Skrifer fra det 18de Aarh.
- Lbs. 798, 4to.* Bl. 70—88. „*Um leigukúgildi*“. Efter F. J.
- Lbs. 802, 4to.* XII. Bl. 149—167. „*Um lausn embættismanna við skattgjald*“. (20. Juni 1769). Efter F. J.
- Lbs. 803, 4to.* Bl. 249—288. „*Bergþors-statúta ásamt ritgerðum*“. Bl. a. af Biskop F. J.

- Lbs. 907, 4to. 64. Brudstykker af *Brevbog* med Breve fra 12.—14. Aarh. Skrevet af Biskoppens Skrivers og med hans *egenh.* Tilføjelser (nogle med *Biskop Hannes' Haand*).
- Lbs. 965, 4to. Bl. 41—48. „*Anatomia Synodal-Eragtningar, edr Urskurdarens er giørdist ad Þingvøllum þann 12 Julii 1764, umm Extra Embættis Laun Presta*“ o. s. v. Af Biskop F. J. (Med Biskoppens Skrivers Haand).
- Lbs. 1565, 4to. Bl. 216—236. „*Fram-hald af Annállum Bjørns á Skarðsá* (... meinaz ... ad nockru Sál. byskups Doctors Finns Jónssonar)“. 1644—1725.
- Lbs. 14, 8vo. Bl. 65—106. „*Brot úr athugasemdum Finns byskup við þýðing (síra Halldór Brynjólfssonar á „Ponta“)*“. Egenhændigt.
- Lbs. 32, 8vo. 702 S. „*Fimtiu Heilagar Hugvekiur ... Samannskrifadar ... af ... Iohanne Gerhardi. Enn aa Islensku wtlagdar af H[erra] Thorlake Skwla syne. Skrifadar Anno 1737*“. *Biskop F. J. egenh.*
- Lbs. 381, 8vo. 1) *Bønner ved Præstevielser og Ledelse af Præstevielser.* 2) *Præster viede 1744—1804.* Samlet af Biskop Finnur, Biskop Hannes m. fl.
- Lbs. 1242, 8vo. 3) „*Ritgerðir um leigukúgildi*“. Af F. J. o. fl.
- JS. 30, fol. „*Safn tilskipana og konungsbréfa, varðandi Ísland, 1450—1777*“. Med Biskoppens Skrivers Haand.
- JS. 82, fol. 8) „*Kort Agrip umm Tiundargjörðar upphaf og Framm-gäng ä Islande*“. Efter F. J.
- JS. 62, 4to. 7) „*Um synodale 1764 um tekjur presta*“. Efter Biskop F. J.
- JS. 87, 4to. 4) „*Prestakallamat, prestatál í Skálholtsbyskupsdæmi m. m.*“. Af F. J.
- JS. 180, 4to. 4) „*Anatome Bergthoriana eftir Finn byskup Jóns-*

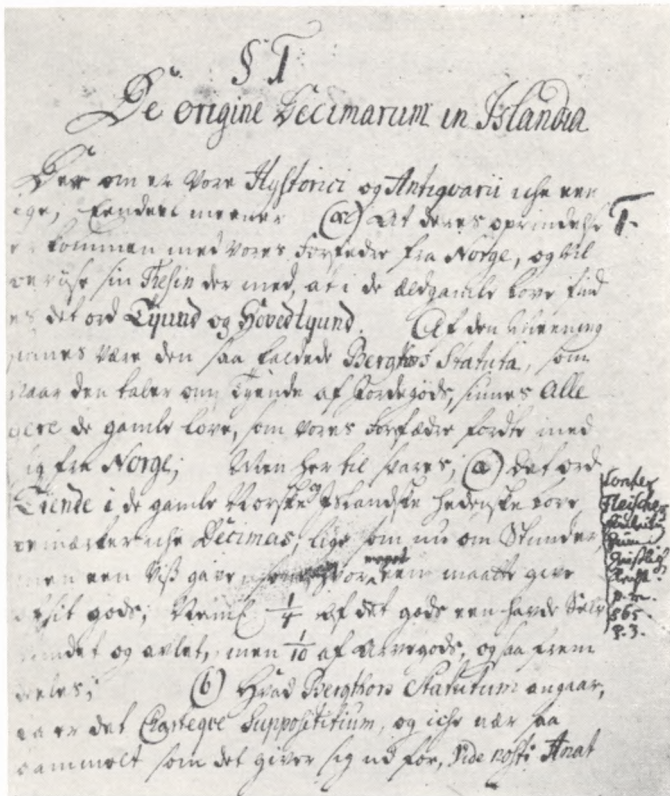

Fig. 56. Finnur Jónsson: De origine decimarum in Islandia. (Afskrift). Efter det kgl. Bib.: Kall 100 fol. 1ste Side.

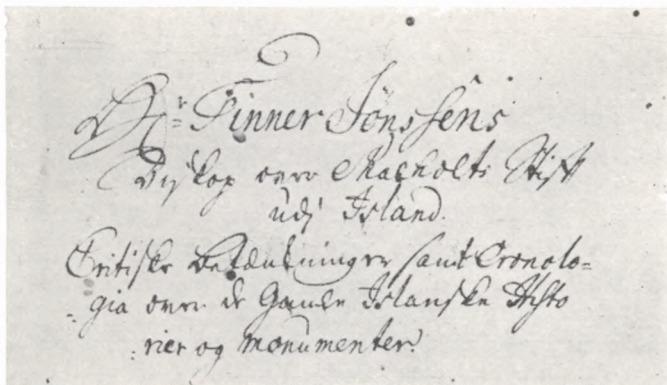

Fig. 57. Finnur Jónsson: Critiske Betænkninger samt Cronologia over de Gamle Islandske Historier og Monumenter. Titelsejde til det kgl. Bib.: Ny kgl. Saml. 1684, 4to.

- JS. 210, 4to. 1) „*Um Kristinretti Islendinga*“.
2) „*Umm Tyundargjörð*“. Afskrift efter F. J. Skrevet 1800—1820.
- JS. 211, 4to. 1) „*Um Tiundargjörð*“.
2) *Ritgerð um leigukúgildi*.
3) „*Bergþors Statuta med Vindicius ... Ions Arnasonar*“.
og „*Anatome Bergthoriana*“.
4) „*Um kristinrétti Islendinga*“.
Alle af Biskop F. J. Afskrift ved Biskop Jón Teitsson.
- JS. 443, 4to. 2) „*Om Tienden udi Island*“ („Til Herr Justitz R. Jessen 1762“). Afskrift v. Magnús Ketilsson.
4) „*Afhandling angaaende Geistlighedens Indkomster paa Island*“. Afskrift efter Biskop F. J. 1770.
- JS. 445, 4to. 32 S. Skrevet ca. 1768. „*Velmeente Tanker til en god [Besvarelse] I Anledning af det Höylovlige Cammer Co[llegiums Skriv]else til Amptmand Stephensen af Dato 7. Nov. 1767*“. „Um skattgjald“. Antagelig efter Biskop Finnur Jónsson.
- JS. 488, 4to. 4) „*Velmente Tanker til en god Ven I Anl. af det Höylovlige Cammer Collegii Skrivelse til Amtm. Stephensen*“ 7. Nov. 1667. „Um skattgjald“². Antagelig efter Biskop F. J.
- IB. 182, 4to. 5) *Anatome Bergtoriana*. Efter Biskop F. J. med egenh. tilføjede Bemærkninger.
- IB. 220, 4to. 7) „*Annálsslitur 1695—1775*“. Egenhændigt.
- IB. 439, 4to. „... *ritgerðer tvær um synodalúrskurð um aukaverk presta 1764*“. Efter Biskop F. J. og Amtmand Magnús Gíslason.
- IB. 450, 4to. 7) „*Ritgerð*“ „*um skattgjald og tiund, umburðarbréf sama um kirknareikninga og um skattfrelsi embættismanna enn eftir sama*“. Skrevet af Sysselmand Jón Jakobsson.

² Ved Sammenligning af JS. 445, 4to, og 488, 4to, maa man formode Ordet „Besvarelse“ det første Sted erstattes med „Ven“.

Bispeps Finns Jónssonar Læris
Um Tjundargjörd

Ad alit Tu vgi ad tjundast, þessiu nafur það fritur, þessiu fulldur það er fjöldi x dær fjöldi, ad þu vinu in-
vandrúnu þessiu Tjundac-Statutan frá-
Hilir, þessiuast.

(E af fjálfri Statutan, þessiu ruga Mei-
ning fjálfri, og ruga Utblossing fjálfri ad-
ra ru fjálfri, þessiu lióf er af fjálfri fylgjan-
di.

ad) Þat er mælt i laugum, at ueru
þessiu tjundast Tu þessiu alit ad Land þessiu
Tjundast. þessiu fjálfri utblossing
Laga fjálfri vocula unversalis allt,
þessiu fjálfri uoþfiri exception, uerna
þessiu þessiu Statutan fjálfri fjálfri meir
gjórnir, og uoþfiri fjálfri þessiu þessiu
fjálfri fjálfri i rugan máta, þessiu þessiu

Fig. 58. Finnur Jónsson: Um Tjundargjörd. (Afskrift).
Efter det kgl. Bibl.: Gl. kgl. Saml. 3308, 4to. 1ste Side.

þessiu om Jorder Nedsettelse

Þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu
þessiu þessiu þessiu þessiu þessiu

Fig. 59. Finnur Jónsson: Om Jorders Nedsettelse eller Afgifters
Formindskelse. Efter det kgl. Bibl.: Gl. kgl. Saml. 3309. 4to.
Side 25 i Haandskriftet.

IB. 674, 8vo. 72 S. Skr. ca. 1810. „*Lifs saga Sira Hallgrims Peturs-sonar*“. Efter Provst Vigfús Jónsson. Bagi er Anmærkninger af Biskop F. J.

IBR. 77—79, 4to. 5) Skrifter om „*tiundir og um kúgildi*“. Bl. a. af F. J.

Lbs. 431, fol. 2) „*Um aðgreining stólsráða frá byskupsdæminu, eftir Finn byskup Jónsson*“. *Egenh.*

3) „*Athugasemdir varðandi útlenda kirkjusögu efter Finn byskup*“. *Egenhændigt skrevet i hans sidste Levedage.*

Lbs. 2404, 4to. 1) „*Fundatz for Rector Thorkelsens Börne-Skole*“. Med nogle Tilføjelser af Biskop Finnur Jónsson om samme Emne.

Gl. kgl. Sml. 3308, 4to. 62 Sider. „*Um Tiundargjörð*“ (se Fig. 58).

Gl. kgl. Sml. 3309, 4to. 1) Bl. 2—23. „*Bp. F. Jónsson, Betænkning um Mag. I. Arnasonar og P. Widalins tiundar stridsskriftir*“.

2) Bl. 25—53. Bp. F. Jónsson, „*Om Jorders Nedsettelse eller Afgifters Formindskelse*“ (se Fig. 59).

3) 2 Breve om samme Emne (af 1772 og 1773).

Gl. kgl. Sml. 3311, 4to. „*Geistlighedens Indkomster paa Island*“. „Tilskikket de kgl. Commissarier og af dem paategnet Lit. G. No. 1“. Dat. Skalholt Bispegaard 20. Nov. 1770 (se Fig. 60).

Ny kgl. Sml. 1684, 4to. „*Biskop Finner Jonssen. Critiske Betænkninger samt Cronologia over de Gamle Islandske Historier og Monumenter*“ (se Fig. 57).

Ny kgl. Sml. 1685 a, 4to. „*Finnus Ionæus*“ „*Index Historico-criticus Monumentorum Islandicorum*“ (Islandsk Tekst).

Kall 100, fol. 20 S. Bp. F. Jónsson, De origine decimarum in Islandia (se Fig. 56).

Kall 609, 4to. „*Alfabetisk Fortegnelse over islandske Sagaer, ledsaget af kritiske Meddelelser om Sagalitteraturen i Almindelighed*

Biskopur
 H. Finnur Jónsens Doct.
 Kirub
 Reykjavíkur
 Gæðingjafnana Judlaustun
 gaa Island
 heiligt
 af
 Raughega Commissarier
 af dem gæðingjafn. Lit. G. N. 11

Omloftningu blennu in allis 212 þur eru nu 20
 þórnir i þegund sa lögpartur af þessum lög, sa
 blennu þur heftun 222 for þessum og til lög-
 skiptu, minn Island Contribution. 1803. Egom
 Biskopur fornuvrist til minn allur andur lög lög
 vaxtag naan dyfalek sig langur paa ut þess dultu
 og ut áar eftur átt and þess vaxtag gervum samnu
 þess blennu de blennu Omloftningu paa þess heftu
 na af þess þess, og þess þess þess blennu
 blennu de lög lög for allmunn, ut contribuere
 vaxtagu noget lög, og þess þess þess i mod
 blennu þess lög

Skallolt þess þess
 1790 November
 1790

Finnur Jónsen

Fig. 60. Biskop Finnur Jónsson: Om Geistlighedens Indkomster paa Island. Efter det kgl. Bibl.: Gl. kgl. Saml. 3311, 4to. Titelblad og sidste Side.

og kronologiske Oplysninger til de enkelte Sagaer“. Af Biskop F. J.

2) *Personalialia og genealogiske Arbejder*
vedr. egen Slægt.

Lbs. 30, fol. 48o S. *Breve til Biskopperne Finnur og Hannes fra Ud-
lændinge, bl. a. Biskop i Eisenach Chr. W. Schneider, Biskop U.
von Troil, Kancelliraad Reinh. Bech, Secretaire Stechau, Sundius,
Lord I. Th. Stanley, O. A. Borreby Præst, Kammerherre P. Fr.
Suhm, Etatsraad Andr. Holt, Justitsraad P. Albr. Bartholin, Stift-
amtmand L. Thodal, Konferenzraad Jón Eiríksson m. fl.*

Lbs. 41, fol. Bl. 129—34. „*Subscribenterne paa Herr Biskop Finnur
Jónssons Historia Ecclesiastica Islandiæ udi Siællands Stiff*“.

Lbs. 45, fol. Bl. 1—94. „*Ævisaga Finns byskups Jónssonar m. h. síra
Guðmundar Jónssonar á Staðastað og skjöl ýmis, er lúta að ævi
hans og barna hans (þar á meðal jarðakaupbréf hans og landa-
merkjabréf, sjá registr framan við)*“.

Lbs. 298, fol. „... Aftan við eru ýmsar smágreinir um fornfræði eftir
síra Gunnar, Finn byskup og Grunnavíkr-Jón ...“.

Lbs. 44, 4to. III. *Ligprædiken over Biskop Finnur Jónsson af Provst
Sveinn Halldórsson.*

Lbs. 200, 4to. 409 S. „*Långfedgatal Biskups Doct. Finns Jónssonar
og Frúr Guðrídur Gísladóttur*“. Samlet og skrevet 1775 af Han-
nes Finnsson.

Lbs. 348, 4to. 48 S. „*Guds Trurra þenara Verk og Laun Í stuttri og
einfaldri Lijk-Predikun Út af Dan: 12 Cap: V. 13. yfer Gröf
þess Háedla Háeruverduga og Hálærda Doct: Finns Jónssonar*“.
Af Sveinn Halldórsson.

Lbs. 1321, 4to. „*Pro memoria*“ om Magnús Gíslason (Amtmand).

- Lbs.* 135, 8vo. 14 S. 2) „*Reisan frá Islande til Glychsted 1725*“.
F. J.s egenh. Dagbog.
- JS.* 133, fol. 10) „*Eignaskiptabréf Finns biskups Jónssonar með börnum sínum (1784)*“.
- JS.* 597, 4to. 1) „*Lángfedgatal Biskupsins Dr. Finns Ionssonar og Frúr Gudridar Gísladottur*“. Efter Biskop Hannes Finnsson. Skr. af Sysselmand Magnús Ketilsson.
- JS.* 157, 8vo. Skr. ca. 1770. „*Skatta Og Kúgilla Skrif*“. Forsk. Forf., bl. a. F. J.

*I Islands Rigsarkiv (Þjóðskjalasafn)*³.

- Bréfabók* Finns officialis Jónssonar 1743—1747.
„ Finns biskups hin íslenzka 1754—1785.
„ Finns biskups yfir útlend bréf 1754—1784.
„ biskupanna Finns og Hannesar 1785—1787.

Visitaziubók Finns biskups og Hannesar biskups um Austfirðinga-
fjórðung 1755—1779, sömu biskupa um Sunnlendinga- og Vest-
firðingafjórðung 1756—90.

³ Efter: Skrá um skjöl og bækur í Landsskjalasafninu í Reykjavík 1903—1910.

LITTERATUR
OM BISKOP FINNUR JÓNSSON

- Acta academica ob nuptias principis reg. Frederici.* Hafnia 1774.
S. 11—12.
- Büschings Nachr.* I. Kph. und Lpz. 1754—57. S. 615—19.
- Dansk Biografisk Lexikon* (Bricka). VIII. S. 543—545. (Af Kr. Kålund).
- Dansk Forfatterlexikon* ved Ehrencron-Müller. 1927. IV. S. 307—308.
- Giessing, C.: Nye Samling af Dansk-Norsk og Islandske Jubel-Lærere.* Kbh. 1779—86. II. S. 345—348.
- Halldórsson, Jón: Biskupasögur.* I. Reykjavík 1903—10. S. 453—60. (Af Jón Þorkelsson).
- Helgason, Jón: Hannes Finnsson.* Reykjavík 1936. S. 14—16.
— *Islands Kirke fra Reformationen til vore Dage.* Kbh. 1922.
S. 146—148.
- Hundrup: Efterretninger om Doctores.* S. 52.
- Minerva.* 1803. II. S. 321—23. (Af Finn Magnusen).
- Molbechs Hist. Aarbøger.* III. 1851. S. 252—54.
- Pálsson, Gunnar: In clavem doctorem Dn. Finni Johannæi, Schalholtensis episcopi.* Hrappseyæ. 1776¹.
- Pétursson, P.: Historia ecclesiastica Islandiæ.* Havnix 1841.
S. 474—79.
- Salmonsens Konversationslexikon.* XIII. S. 160.
- Slægtsbog for Familien Finsen.* Ved Vilh. H. Finsen. Kbh. 1935.
S. 11.
- Snorrason, Jón: Sacris honorum incrementis Dn. Finni Jonæi episcopi in æde, quæ Haunix est, virgini sacra, ad. d. 7. Calend. Maj. inaugurati intima gratulatione applaudit.* Hafnix 1754².

¹ Se n. Oplysn. i Ehr.-M. Forfatter Lexikon. VI. S. 201.

² ” ” ” ” ” ” ” ” VII. S. 418.

Universitetsmatriklen. II. S. 474.

Vestergaard: Bidrag til Elers' Collegiums Hist. 1891. S. 107—8 og 162.

Worm, Jens: Forsøg til et Lexicon over danske, norske og islandske lærde Mænd. Helsingöer 1771—84. III. S. 389—391.

Ættartal og Æfisaga Finns Jónssonar. Kaupmannahöfn 1792.

Þorsteinsson, Hannes: Guðfræðingatal. Reykjavík 1907—10.

S. 69—75.

BISKOP HANNES FINNSSON

1739—1796

A. Trykte Skrifter.

1. Tentamen historico-philologicum: Circa Norvegiae *jus ecclesiasticum*, quod *Vicensium* sive *priscum* vulgo vocant. Cujus textus, cum versione latina, et notarum eum illustrantium, *particulam primam*. In lucem edit Johannes Finnæus, Island. philosoph. bacchal. Hafniæ 1759. (Fig. 61).
Samme *particula secunda*. Hafniæ 1760¹. (Fig. 62).
2. *Curæ posteriores in jus ecclesiasticum Vicensium*. Hafniæ 1762. (Fig. 63).
Samme *continuatæ*. Hafniæ 1765. (Fig. 64).
Samme *continuatæ, pars 2da*. Hafniæ 1765. (Fig. 65).
3. Anmeldelse af: Den islandske Lov, *Jons Bogen*, oversat af Egel Thorhallesen, Kbh. 1763, i Kiøbenhavnske Nye Tidender om lærde Sager. 1765. S. 201—207².
4. Oversat til tysk: *Söide-Brefvet* („om hvorledes man omgaas Faarene“) af Lukas Jacobsön Debes: Færoæ et Færoa Reserata 1673. Trykt i nogle Eksemplarer af den tyske Oversættelse (ved Christian Gottlob Mengel). Kopenhagen und Leipzig 1757³.

¹ Omtrykt i Sverige med tilføjede kritiske Bemærkninger af mag. Magnus Olaus Beronius (se Side 116). Oplysning herom gives i Kiøbenhavns Nye Tidender om lærde Sager for Aaret 1763, S. 9—10.

² Ang. den efter denne Anmeldelse paafulgte Polemik henvises til Ehrencron-Müllers Dansk Forfatterlexikon, III, S. 56.

³ Det nævnte Arbejde omtales i P. Pétursson: Hist. eccl. Is. 1841 og Æfisaga Hannesar Finnssonar 1797, S. 9; derimod nævnes det hverken i Ehrencron-Müllers Forfatterlexikon eller i Jón Helgasons Bog: Hannes Finnsson. Reykjavík 1936. Jeg har undersøgt de Eksemplarer af Bogen, der findes paa Det kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket samt flere Eksemplarer i Privateje, men ikke deri fundet den omtalte Oversættelse. (Saml. Bemærkningen Side 226 ø.). E. F.

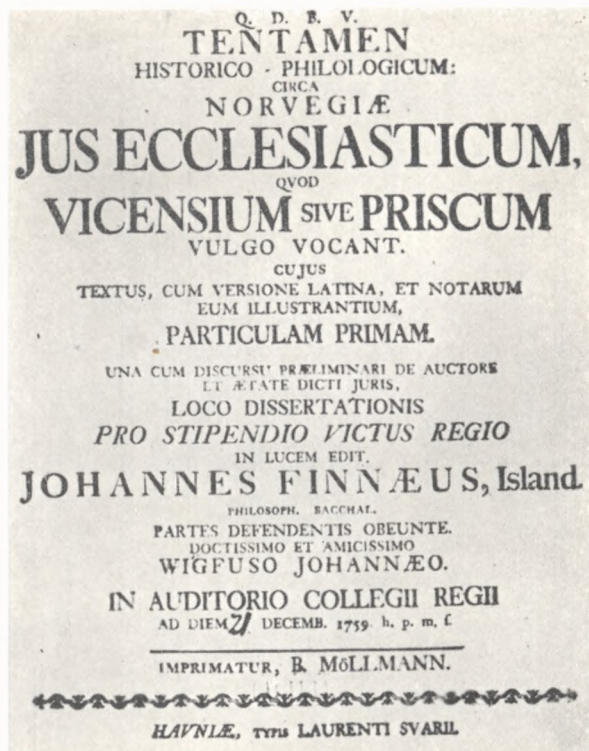

Fig. 61. Hannes Finnssons Disputats til Regensen. 1. Del.

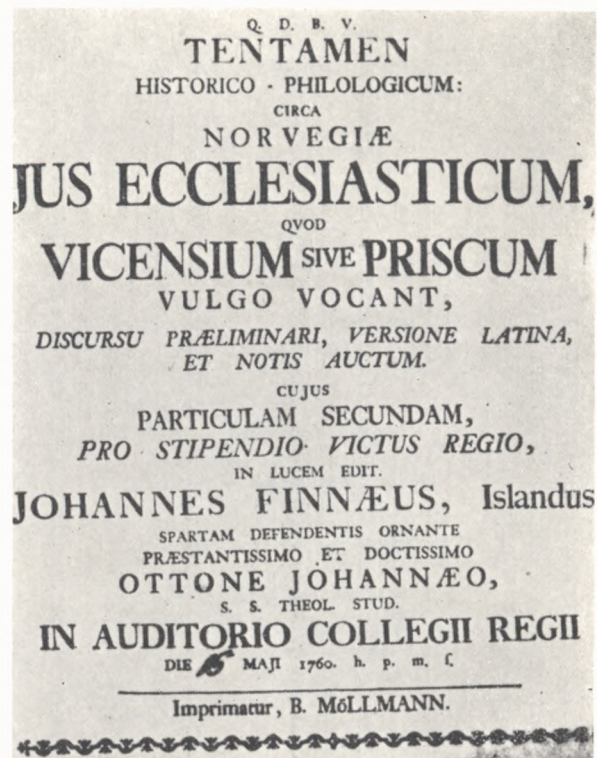

Fig. 62. Hannes Finnssons Disputats til Regensen. 2. Del.

5. *Dissertatio Historico-litteraria de Speculo regali*. (Trykt som Disputats til Elers Collegium. 1766. (Fig. 66).
Senere trykt i Halfdan Einarsons Udgave af Kongs-skugg-sio. Sorø 1768. S. XI—XXIV.
6. Efterretning om Tildragelserne ved *Bierget Hekla* udi Island i April og følgende Maaneder 1766. Kiøbenhavn 1767. (Fig. 67).
Samme (Disputats paa Elers Collegium: De incendio montis Hecla).
Samme oversat til Fransk af Le Sueure i Fransk-Schweisisk videnskabeligt Tidsskrift⁴.
7. Ändel i Udarbejdelsen af Registrene over de gamle Ord og Talemaader i *Kristni-Saga*. (Ex Manuscriptis Legati Magnæani). Hafniæ 1773.
8. Ändel i Udarbejdelsen af index vocum i *Sagan af Gunnlaugi Ormstungu ok Skald-Rafni*. (Udg. af Legatum Magnæanum). Hafniæ 1775.
9. Ändel i Udarbejdelsen af adnotationes et chronologia i Udgaven af *Hungurvaka*. (Udg. af Legatum Magnæanum). Hafniæ 1778.
10. I Langebeks „Scriptores rerum Danicarum medii ævi“ har H. F. leveret den latinske Oversættelse til „*Annales Islandici ad annum 1313*“, II, S. 177—99, og Anmærkningerne til „*Necrologium Islando-Norvegicum vetus*“⁵, II, S. 503—19. II Bind udkom 1773.
11. Medarbejder ved Faderen Biskop Finnur Jónssons: *Historia ecclesiastica Islandiæ*. Havnæ 1772—1778.
12. I Kofod Anchers: En dansk Lov-Historie, II, 1776, S. 508—12, forfattet: *Erindringer angaaende nogle Ords Oprindelse*.
13. *Islands Landnamabok*. Hoc est: Liber originum Islandiæ. Ex

⁴ Efter Jón Helgason: Hannes Finnsson, S. 36, og Minerva, 1803, II, S. 327.

⁵ Bl. a. vedr. Opdagelsen af Heiðarvígasaga i Stockholm.

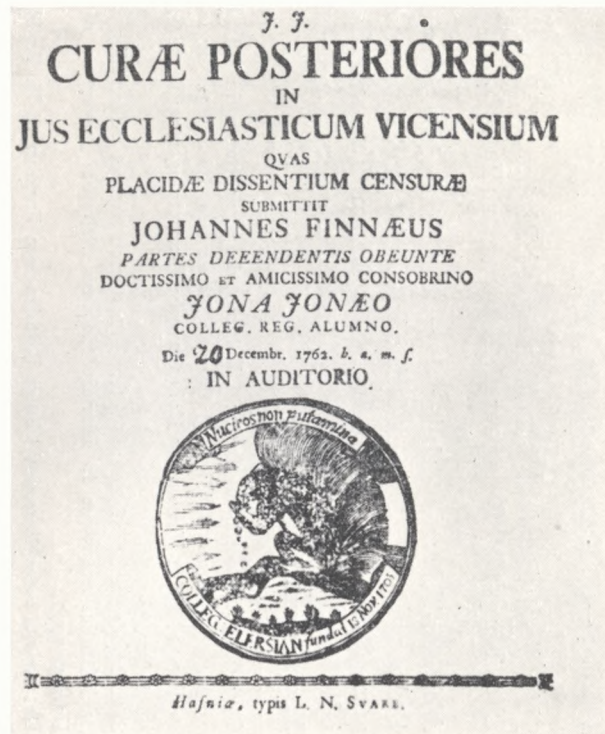

Fig. 63. Hannes Finnssons Disputats til Elers Collegium 1762.

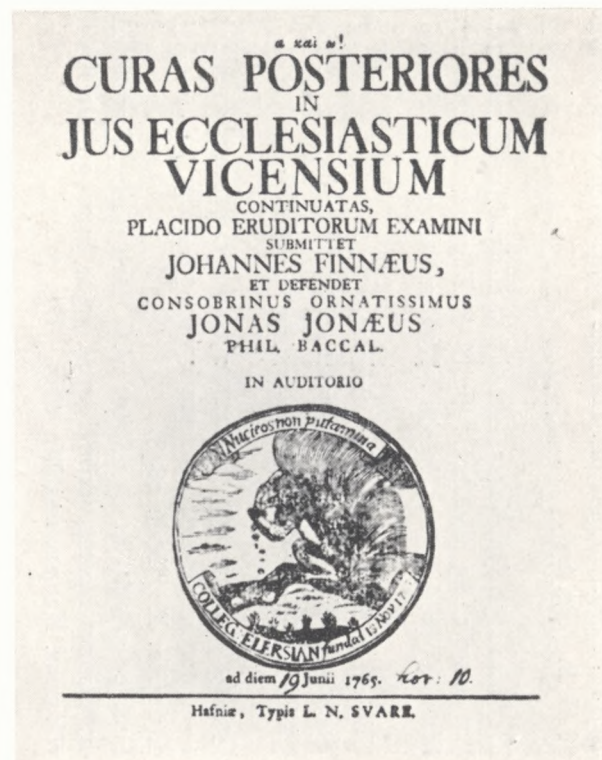

Fig. 64. Hannes Finnssons Disputats til Elers Collegium 1765.
 1. Del.

Manuscriptis Legati Magnæani. Havniæ 1774. Udgivelsen besørget af H. F. (Fig. 69).

14. Breve om *Agerdyrkningens Muelighed i Island* fra Hans Finsen. Det første af 23. Oktober 1769 til A. Thorarensen. Oversat af Islandsk⁶ [ved Björn Jónsson]. Kiøbenhavn 1772. (Fig. 68).
15. Udgivet sammen med Jón Jónsson:
Torfæana. Sive Thormodi Torfæi notæ posteriores in Seriem regum Daniæ, epistolæ latinæ, ... Hafniæ 1777.
16. *Qvöld-vökurnar* 1794. Samanteknar af Dr. Hannesi Finnssyni. 1—2 parturinn. Leirárgörðum 1796—97. (Fig. 70).
2. útgáfa. Reykjavík 1848.
Fortalen genoptrykt og udgivet af Á. Helgason: „Formáli sem dr. Hannes byskup skrifaði 1794 þegar hann gaf út Kvöld-vökurnar. Kaupmannahöfn 1853. (Fig. 71).
17. *Um Brennisteins Nám og Kaupverðan á Islandi i tíð Fridriks Annars, Dana Kongs.* Trykt i Rit þess ísl. Lærdóms-Lista Félags. IV. S. 1—48. Kaupmannahöfn 1784.
18. „*Um Barna-Dauda á Islandi*“⁷. Trykt i Rit þess ísl. Lærdóms-Lista Félags⁸. V. S. 115—142. Kaupmannahöfn 1785.
19. *Manntals-Tøblur*“⁸. Tabeller over Confirmerede, Ægteviede, Fødte og Døde i Skálholt-Stift i Island Aar 1786. Underskrevet: „Skálholtti þann 29 Aug. 1785 Hannes Finnsson“. Trykt i Rit þess ísl. Lærdóms-Lista Félags. Bd. VII. S. 251—269. Kaupmannahöfn 1787.

⁶ Oprindelig skrevet paa Latin: „Epistola de agriculturae in Islandica restaurandae possibilitate“, i Form af Brev til Biskop Árni Þórarinsson og andet og sidste Brev til Björn Jónsson (se Københavnske Efterretninger om lærde Sager 1772, S. 553—57).

⁷ Som Imødegaaelse af en af Peter Thorstensen skrevet Afhandling „De perversa infantum nutritione in Islandia tanquam multorum morborum causa. Diss. Hafniæ 1772.

⁸ Det nævnte Arbejde regnes i Følge Fortalen som Forløber til H. F.s Skrift om Folkemængdens Formindskelse ved Uaar i Island.

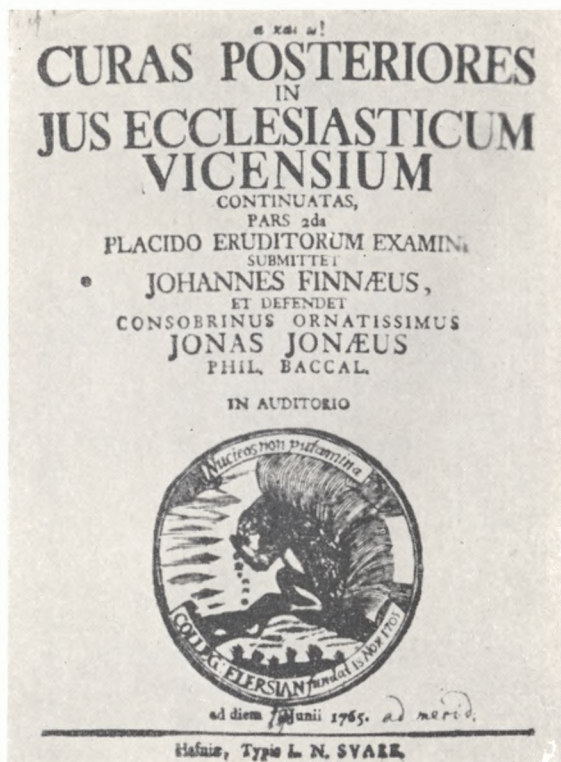

Fig. 65. Hannes Finnssons Disputats til Elers Collegium.
2. Del.

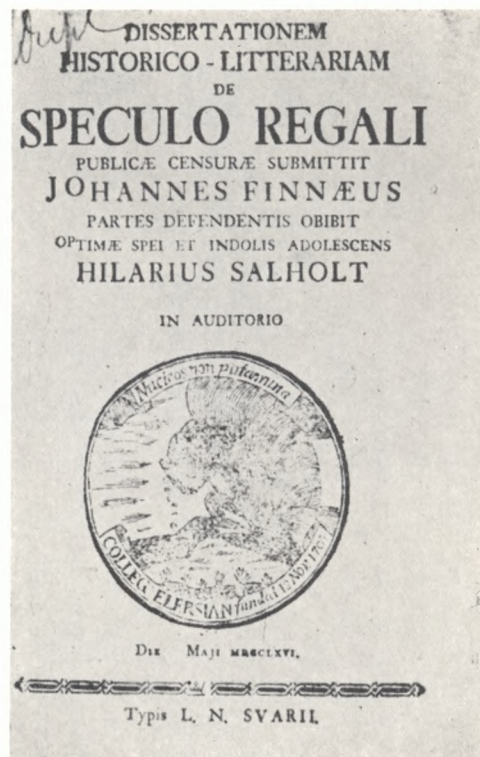

Fig. 66. Hannes Finnssons Disputats
til Elers Collegium 1766.

- Fortsat i Bd. 8, Side 271—274, for Aaret 1786
- ” i ” 9, ” 287—289, ” ” 1787
- ” i ” 10, ” 313—315, ” ” 1788
- ” i ” 11, ” 289—292, ” ” 1789
- ” i ” 12, ” 245—248, ” ” 1790
- ” i ” 13, ” 321—327, ” ” 1791 og 1792
- ” i ” 14, ” 317—321, ” ” 1793 og 1794
20. *Prófasta og sóknarpresta tal í Skálholts-stípti síðan um síðaskipta-tímann.* Trykt í Rit þess Konúngliga ísl. Lærdóms-Lista Félags. XI. S. 1—106. Kaupmannahöfn 1791.
21. *Um mannfækun af hallærum á Islandi.* Trykt í Rit þess Konúngliga ísl. Lærdóms-Lista Félags. XIV. S. 30—226. Kaupmannahöfn 1796.
Samme oversat til Dansk af Haldór Einarsson i Rahbeks Tritogenia 1828. II S. 74—102; III S. 86—116 og 193—215; V S. 15—36, 106—32 og 191—208; VI S. 52—62; VII S. 73—98.
Udkommet som Særtryk: Hans Finsen: *Om Folkemængdens Formindskelse ved Uaar i Island*, fordansket og med Anmærkninger af Haldor Einarsen. Kjøbenhavn 1831.
22. Har revideret „Lærdómsbók i Evangeliskum kristilegum Trúarbrögdum, handa Unglíngum“. Oversættelse af *N. E. Balles Lærebog*. Leirárgörðum 1796, 1799, 1801, 1807, 1811. Kph. 1815, 1816, Videyar Klaustri 1827, 1830, 1831, 1832, 1833, 1837, 1842, Kph. 1854, Reykjavík 1865 og 1882. (Fig. 71 og 72).
23. Fragmentum vitæ Regis Magni Haconi filii⁹. Havn 1784.
24. I Suhms saml. Skrifter, XV, S. 337—38, Brev 12/8 til Suhm.
25. I Jens Møller: *N. E. Balles Levnet* 1817. Tillæg, S. 163—65, Brev af 29/10 1790 til Balle.

⁹ Det nævnte Skrift, hvis latinske Titel er som ovenfor angivet, omtales kun i P. Pétursson: *Historia Ecclesiastica Islandia*, S. 483.

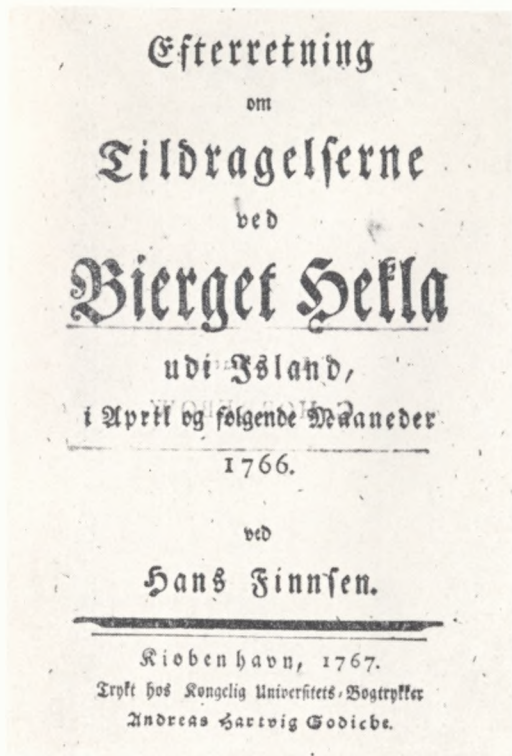

Fig. 67.

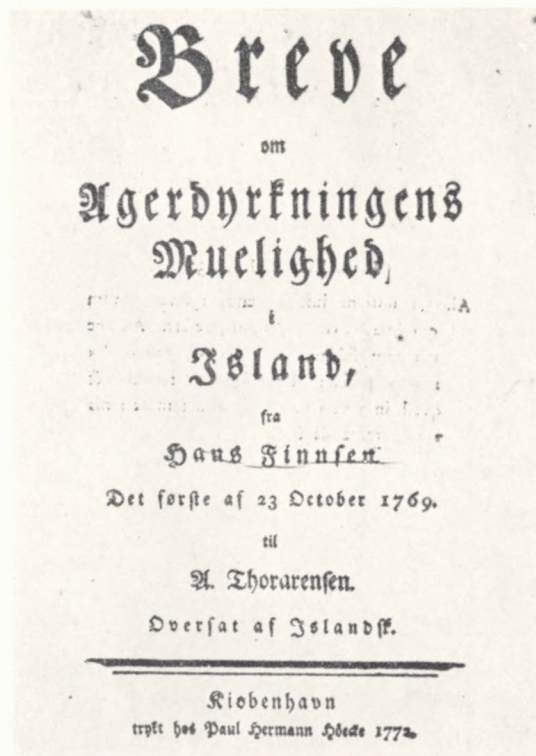

Fig. 68.

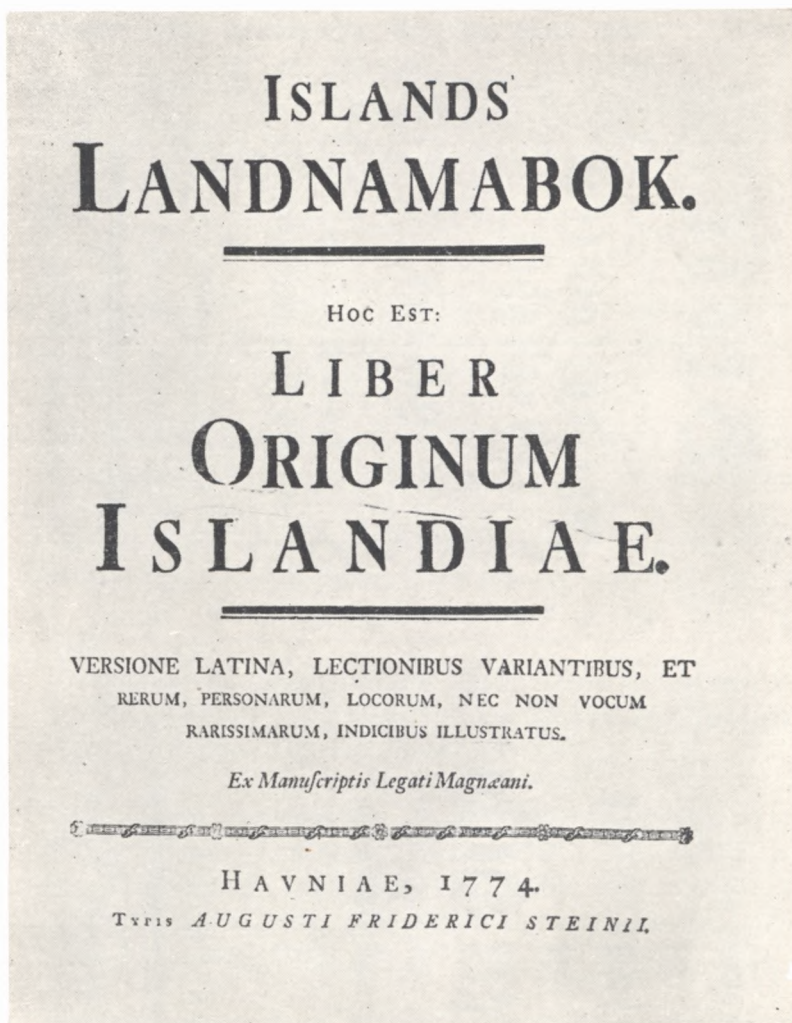

Fig. 69. Islands Landnamabok. Udgivet af Hannes Finnsson 1774.

26. Medarbejder i de af Gyldendal udgivne „Kritiske Efterretninger“.
27. Skrevet Fortalen til Kristján Jóhannsson: „Sigurljóð um Drottinn vorn, það er 40 psalma-flokkur um upprisu Jesú Kristí frá daudum. Leirárgörðum við Leirá 1797. Kbh. 1834.

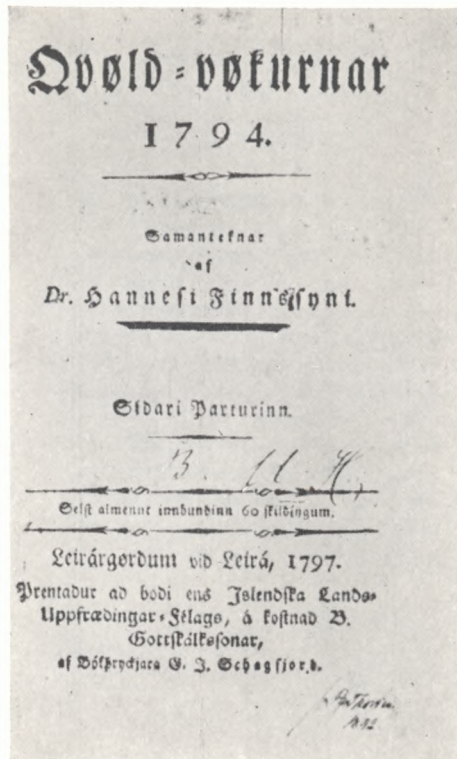

Fig. 70.

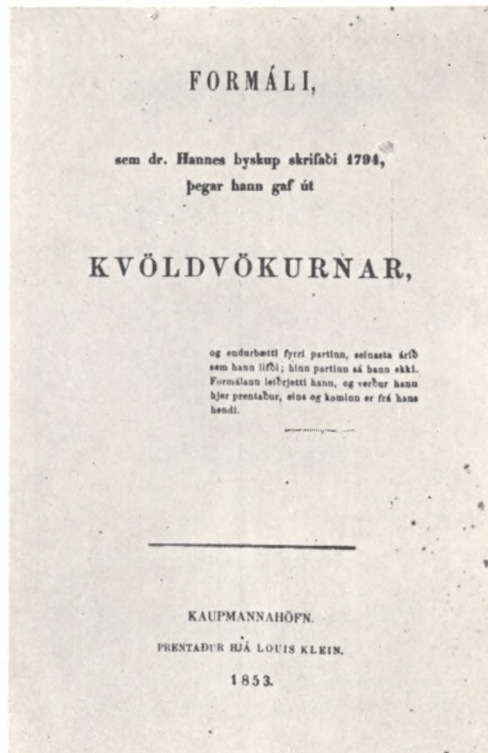

Fig. 71.

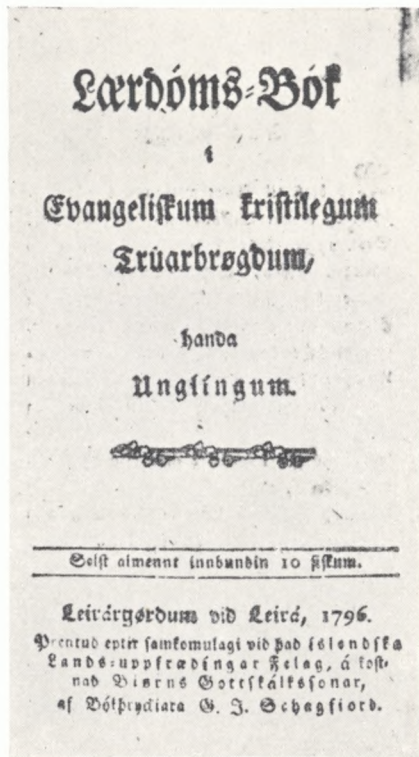

Fig. 71.

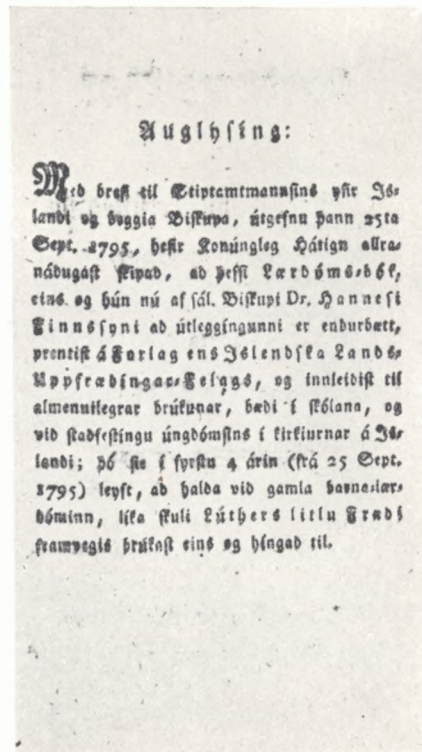

Fig. 72.

28. *Stockholmsrella*. Trykt i Andvari, tímarit hins íslenska þjóðvinafélags Aargang 59. Reykjavík 1934. (Udgivet af Pál Eggert Ólason efter Originalmanuskriptet i Lbs. 258, 4to).
Samme. Udgivet af Samfundet Sverige—Island. Lund 1935. Med Forord og Kommentar af Arvid Hj. Ugglá og Biografi af H. F. ved Biskop Jón Helgason.

B. Haandskrifter og efterladte Manuskripter samt Afskrifter af samme i offentlig og privat Eje, samt personlige Brevsamlinger og genealogiske Arbejder.

Lbs. 5, fol. Bl. 18—38. IV. „Forslag til Rettelser og Forbedringer i den Islandske Oversættelse af *Lærebog i den Evangelisk-christelige Religion*“. Af Hannes Finnsson. Egenhændigt.

Bl. 40. V. „Uppteiknun nokkura staða í útlekking 4. og 5. bók *Mósis, Jósúa og Dómarabókanna*“. H. F. Egenhændigt.

Bl. 42—83. VI. *Þýðingar á ýmsum ritum bibliunnar* með skýringum og samanburði við fyrri bibliuþýðingar. Af H. F. Egenhændigt.

Lbs. 9, fol. Bl. 61—126. II. Anden bog [Norske Lov] om *Religion og Geistligheden*. Bemærkninger hertil af H. F. egenhændigt.

Lbs. 24 a, fol. 545 Bl. Biskop H. F.s Konceptbog for Aarene 1790—93.

Lbs. 24 b, fol. 309 Bl. Biskop H. F.s Konceptbog for Aarene 1794—96. (De fleste af Brevene er Embedsbreve).

Lbs. 25, fol. 276 Bl. Biskop H. F.s Brevbog for Aarene 1771—95.

Lbs. 26, fol. 161 Bl. Biskop H. F. og hans Enkes Valgerður Jónsdóttirs Brevbog for Aarene 1796—1806.

Lbs. 27, fol. 400 Bl. Brevsamlinger til Biskopperne Finnur og Hannes 1744—80.

Lbs. 28, fol. 384 Bl. Brevsamlinger til Biskopperne Finnur og Hannes 1781—96.

Lbs. 29, fol. 385 Bl. „*Bréf til Hannesar byskups Finnssonar 1767—96 frá*:

Jóni Jónssyni sýslumanni á Móciðarhvoli, Bl. 1—85.

Ólafi Stefánssyni stiftamtmani, Bl. 87—216.

Stefáni Thorarensen amtmanni, Bl. 218—262.

Skúla Thorlacius rector, Bl. 264—271.

Magnúsi Stephensen síðar justitiarius, Bl. 273—358“.

Lbs. 30, fol. Se under Finnur Jónsson.

Lbs. 34, fol. Bl. 158—561. „*Sturlunga Saga*“. Med Anmærkning af Biskop H. F.

Lbs. 46, fol. I. Bl. j—xij. „*Æviágrip Hannesar byskups Finnssonar*, samið af sjálfum honum í öndverðu á latínu, þegar hann vígðist í Kaupmannahöfn 1776, en þýtt af Steingrími byskupi, o. fl., er lýtr að ævi Hannesar, með viðaukum eftir sjálfan hann“.

II. Bl. xiiij—xxiiij. „*Afrit af nú nefndu æviágripi, Vita Hannesar byskups* efter Byskupsskjalasafni 279¹“. Skrevet af Bibliotekar Jón Árnason. (I og II).

III. Bl. 1—189. „*Um mannfæckun af hallærum á Islande*“. H. F. egenh. Trykt i Rit þess ísl. lærdóms-lista-fél. XIV.

IV. Bl. 190—211. „*Samtiningur um veðráttufar², árferði o. fl.*“. Af H. F.

V. Bl. 212—237. „*Brot af veðrbók Hannsar byskups fra 9 december 1777 til 2. mars 1781 ásamt veðrathugunum með annari hendi frá 11. Júní 1778 til 26. Maí 1779*“. For det meste trykt i „*Qvöldvökurnar 1794 ... Leirárg. 1796—97*“.

VI. Bl. 239—351. „*Ýmsar ritgerðir og sögupýðingar*“. Af H. F. egenh.

¹ I Isl. Rigsarkiv.

² Vejrlig.

- Lbs. 47, fol. Bl. 1—326.* „*Collectanea* Hannesar byskups úr ýmsum bókum, lútandi einkum að búnaðar- og stjórnfærði, síða- og trúfærði, sagnfærði, náttúrufrærði, staða og landalýsingum. Spakmæli, snilli og kýmin-yrði o. fl.“
- Lbs. 52, fol.* „*Brúðkaupsvers* til síra Halldórs, Hannesar byskups og Steindórs sýslumanns Finns sona“.
- Lbs. 56, fol.* „Udtog af Professor Arnæ Magnæi og Laugmand Paul Jonsons Widalin Jordebog over Island“. Skrevet af Steingrímur Jónsson, noget af H. F.
- Lbs. 99, fol. I. Bl. 1—240.* „*Dictionarium Islandico-Latinum Littr. A.—D.*“. Af Hannes Finnsson egenh.
II. Bl. 241—261. Kladder til Ordbog Littra D. Af H. F. (*delvis egenh.*).
- Lbs. 102, fol.* „*Catalogus librorum manuscriptorum et impressorum Bibliothecæ Arnæ-Magnæanæ*“. Katalog over Arne Magnussons Samling. (Fra Biskop Hannes Haandskriftsamling).
- Lbs. 103, fol. I. Bl. 1—42.* *Katalog over trykte Bøger og Haandskrifter* i H. F.s Eje. *Egenhændigt*.
II. Bl. 43—54. Liste over Bøger bestilte i Danmark m. m. i Aarene 1790—95. *H. F. egenh.*
III. Bl. 55—91. „*Catalogus*“ over trykte Bøger, som Hannes efterlod sig og som gik til Auktion. Skrevet af „síra Guðmundur Jónsson, Steindór Finnsson og Steingrímur (síðar byskup) Jónsson“.
V. Bl. 100—107. „Specification yfir þær á sídstl. [c. 1798] Alþingi vid auction *burtseldu Bækur* Hannesar byskups, með hendi og undirskrift Vigfúsar sýslumanns Þórarinssonar“.
- Lbs. 130, fol. VIII. Bl. 68—78.* *Tale holdt ved Hannes Finnssons Bispevielse* den 11. Maj 1777 af Ludvig Harboe. *Egenh.*
- Lbs. 1, 4to. II. Bl. 59—108.* *Forklaringer til Genesis 1—5, 8—9, 11 og 49 Kap.* *H. F. egenh.* (paa Latin).

- Lbs. 7, 4to. II. Bl. 234—73. „Exegesis in epistolam Petri primam“.*
H. F. egenh.
- Lbs. 15, 4to. „Collegium exegeticum in Epistolam ad Hebræos“.*
H. F. egenh.
- Lbs. 17—19, 4to. Skr. 1792. „Vota annotationum in Versionem Islandicam Bibliorum Thorlacianam conguessit Johannes Finnæus Skalholti 1792“.* I—III Bind. H. F. egenh.
- Lbs. 20, 4to. Skr. ca. 1800. I. Bl. 1—27. „Annotationes in Versionem Islandicam N. T. Thorlacianam conguessit Doctor Johannes Finnæus (scriptæ ex autographo)“.*
- Lbs. 47, 4to. Skr. ca. 1780. Grágás. Med nogle Korrigeringer af H. F. egenh.*
- Lbs. 55, 4to. X. Bl. 109—116. „Specification yfer Inntekter geistlegra i Skälhollts Stiffte 1706. 1709. 1727 og 1769. og i Höla-stiffte 1748“.* H. F. egenh.
- Lbs. 60, 4to. Skr. ca. 1790. „Jurisprudentia ecclesiastica“.* Paa Dansk og Latin af Hannes F. egenh.
- Lbs. 74—76, 4to. 900 Bl. Kongebreve til Island 1535—1648. H. F. egenh. Skr. ca. 1760—80.*
- Lbs. 77—81, 4to. 1329 Bl. Kongebreve til Island 1648—1730. H. F. egenh. Skr. ca. 1760.*
- Lbs. 82—86, 4to. 1225 Bl. Kongebreve til Island 1730—1756. H. F. egenh. (Uddragne af Norske Tegnelser og Registre).*
- Lbs. 100, 4to. Bl. 172—174. „Hedegaards Juridiske Praktiske Anmærkninger No. 119 (og No. 166)“.* Anvisninger hertil med H. F.'s Haand.

- Lbs. 102, 4to.* Skr. 1776—87. „*Juridiskt og Kónigsbrefa* Extract af Alþingisbókum og Synodalibus“. Skrevet af „Hannes Finnsson. Kaupinhöfn 1776“.
- Lbs. 103 a, 4to.* Bl. 9—31. „*Juridiskt og Kónigsbréfa* Extract af Synodalibus frá 1629 til 1787 incl. Skrifad eptir eiginhandarriti Biskups Dr. Hannesar Finnssonar Skálholti. 1797 & 88. Steingr. Jónsson“.
- Lbs. 103 b, 4to.* 134 S. Skr. ca. 1799—1800. Register over „alþingisbóka extract“ af Biskop H. F. Skrevet af Steingrímur Jónsson.
- Lbs. 109, 4to.* IV. Bl. 51—94. „*Excerpta Hannesar byskups Finnssonar um eignir, ítök, inventaria, ornamenta og instrumenta kirknanna i Skálholtsbyskupsdæmi*“.
- V. „*Tabla yfir tíund, reiknaða til fiskatals og courant og yfir fiskatal. Með hendi Hannesar byskups*“.
- VI. „*Uppköst Hannesar byskups að nokkurum bréfum og úrskurðum (rituð á minnisblöð úr vísitázuferð)*“.
- Lbs. 114, 4to.* I. Bl. 1—11. „*Landamerkia og Maldaga Registur* utdregid af Sál. Byskups Dr. Hannesar Finnss. Manuscripta Safni“. Skrevet af Biskop Steingrímur.
- II. Bl. 12—40. *Register over en 5 Binds Brevbog* af Biskop Finnur Jónsson (1754—76). I Isl. Rigsarkiv. (H. F. egenh.).
- Lbs. 132, 4to.* II. Bl. 71—111. „*Heidarviga Saga* med hende Hannesar Finnssonar effter Membrana á Antiqvitets Archiv i Stockholm skrifud i 1772“.
- Lbs. 162, 4to.* I. Bl. 1—44. „*Annálar síra Þorsteins Ketilssonar* (1717—54). Eftirrit með hendi Hannesar Finnssonar (skrifað í Kaupinhöfn i Februario 1772“.
- Lbs. 165, 4to.* IV. Bl. 18—24. „*Løgmenn á Islandi* eftir Eginh. Riti Dr. H. Finnssonar“. Af Biskop Steingrímur.
- Lbs. 177, 4to.* „*Prófasta og Sóknarpresta Tal i Skálholts-Stípti sídan um Sidaskipta-Tímenn*“. Af Biskop Hannes Finnsson.

- Lbs. 181, 4to. IV. Bl. 78—80. „Um presta í Reykholti (1503—1563“). Af H. F. egenh.
- Lbs. 197, 4to. „Ættartölur úr Sturlungu“. Uddrag af Annalerne fra 1128—1331. Uddrag af „Sturlunga og Landnáma“ samt Register. Skrevet af Biskopperne Hannes og Steingrímur.
- Lbs. 200, 4to. (1—409 Bl.). „Lángfedgatal Biskups Doct. Finns Jónssonar og Frúr Gudrídar Gísladóttur“. Skrevet af Hannes Finnsson 1775. Egenh.
- Lbs. 201, 4to. III. „Skrá um dánarár, hjúskapar og prestvigsluár ýmsra á ýmsum tímum o. fl.“. Skrevet af Biskopperne Hannes og Steingrímur.
- Lbs. 202—204, 4to. Blstal 1—1099. Skr. ca. 1780—95. „Samtíningr um sögu Íslands og hagfræði³, eftir Hannes byskup Finnsson og með hans hendi og skrifara hans að nokkuru I—III bindi“.
- Lbs. 210, 4to. Bl. 147 V—160. „Heklu-gos. Samantínt úr ímsu af Sv. P.“. Oversættelse fra Dansk af H. F.s Skrift om Bjærget Hekla 1766. Med Læge Sveinn Pálssons Haand.
- Lbs. 223, 4to. „Orðabók íslenzk með latínskum þýðingum eftir Hannes byskup Finnsson“. Skrevet af Biskop Steingrímur og dennes Skrifer.
- Lbs. 225, 4to. Skr. ca. 1780. „Málfræðilegur orða, orðskvæða og málshátta-samtíningr, sumpart úr fornun sögum og með latínskri þýðingu“. Af Biskop Hannes egenh.
- Lbs. 229, 4to. II og III. „Interpretatio qualiscunqve festina stropharum seu Epigrammatum aliquot quæ in Historia Originum, seu Occupationis Islandiæ, etsi summe corruptæ, occurrunt“. Af Præsten Gunnar Pálsson. Anmærkninger hertil af H. F. o. fl.
- Lbs. 238—239, 4to. 569 S. „Kónigs-Skuggsió sive Speculum Regale“. I—II. Afskrift taget af H. F.

³ Nationaløkonomi.

Lbs. 241, 4to. II. Bl. 49—55. „Brot úr latínskri þýðingu á Konungsskuggsjá“. H. F. egenh.

Lbs. 244, 4to. VII. Bl. 146—154. „Phænomena quædam vulgaria ex observationibus“, „ex Physica I. G. Krügeri“ og „Physica Petri van Mussckenbroek. Edit. 2da. Lugd. Bat. 1741“. H. F. egenh. VIII. Bl. 158. „Canones quidam et Adagia ex Philosophia Probat et ex eadem Desumpti“. H. F. egenh.

Lbs. 246, 4to. Ændringer til ældre Salmebog („grallarasöngnum“). Bemærkninger hertil af H. F.

Lbs. 247, 4to. III. Bl. 69—77. „Athugasemdir við messusöngs-frumvarpið“ (I). H. F. egenh.

IV. Bl. 78—87. „Brot úr frumvörpum til messusöngs“. Af Biskopperne Finnur og Hannes.

V. Bl. 88—89. „Athugasemdir við nokkura passíusálma Vigfúsar Schevings“. H. F. egenh.

Lbs. 254—255, 4to. Private Regningsböger tilhørende Biskop Hannes og hans Enke Valgerður Jónsdóttir for Aarene 1782—1802. I—II Bind. Skrevet for det meste af H. F., senere af Biskop Steingrímur.

Lbs. 258, 4to. 259 Bl. I Bl. 1—238. „Bréfa og minnisbók Hannesar Finnssonar á árunum 1759—73“. Egenh.

II Bl. 239—249. „Æfisaga Hannesar Finnssonar ... upplestin við hans jardarför ad Skálhollte dag 23 Augusti 1796“. Skrevet af Biskop Steingrímur Jónsson (trykt 1797).

III Bl. „Bréf nokkur og skjöl frá þeim feðgum Hannesi og Finni byskupi og Steindóri Finnssyni, ásamt skipadómi (á Bessastöðum, skr. eftir A. M. 196, 4to)“. Med Biskop Steingrímurs Haand.

Lbs. 260—61, 4to. Skr. 1779—96. Præstevielser af Biskop Hannes for Aarene 1779—1796. I—II Bind.

Lbs. 263, 4to. I. Bl. 1—57. „Registruppkast um handritasafn Han-

nesar byskups Finnssonar, eins og það var í hans lifanda lífi. Með hendi Steingríms byskups“.

II. Bl. 60—81. „Registur yfir *Manuscripta* Säl Biskups Doct. Hannesar Finnssonar 1796. Með sömu hendi“.

III. Bl. 85—88. „Registur yfir *handrita-söfn* Byskupanna Hann. Finnssonar og Steingr. Jónssonar“. Skrevet af Student Páll Pálsson.

Lbs. 278, 4to. „Velædle Herr Sigurd Thorstensen, Officier ved Östre Borg Compagniet, og forrige Oldermænd ved Guldsmed Lavet i Kiöbenhavn, Hans *Genealogie*. Samlet ved Hans Finsen. Kiöbenhavn 1776“. *Ehdr.* Hannesar byskups.

Lbs. 294, 4to. Bl. 124—132. *Um klædnad. i collect.* H[annesar] byskups. 4to. I—III. Afskrift af Páll Pálsson. (Saml. *Lbs.* 202, 4to).

Lbs. 306, 4to. XI. Bl. 82—90. „*Ritdómr* (á dönsku) um Rit hins ísl. lærdómslistafélags. I—10“. *H. F. egenh.*

Lbs. 313, 4to. „Um möguleika akryrkju á Íslandi eftir Hannesar byskup“; delvis egenh. — „*Dómr Hannesar* byskups á nokkurum bókum sínum 1764“. — „Um íslenzk matvæli eftir Hannes Finnsson (eftirrit P. P.⁵)“. — „*Islandica, ex Oeconomicis* Hannesar byskups I. b. 468 (Sjónar-ágríp úr skrifu Mag. Arngr. Þorkeilsonar Vídalíns um Ísland; eftirrit P. P.)“.

Lbs. 340 a, 4to. I. Bl. 1—235. „*Samtíningr* eftir Hannes byskup Finnsson, með hendi hans og skrifara hans“.

III. Bl. 244—251. „*Hóla Biskupasstóls 7ardabók*“. *H. F. egenh.*

IV. Bl. 252—352. „*Samtíningr* eftir Hannes byskups, með hendi hans og Steingríms byskups Jónssonar“.

Lbs. 340 b, 4to. II. Bl. 9—51. „*Samtíningr* eftir Hannes Finnsson, með hendi Steingríms byskups“.

V. Bl. 86—99. „*Um búpening og fólksfjölda á Íslandi* (brot)“. *H. F. egenh.*

⁵ Páll Pálsson.

VI. Bl. 100—108. „*Um Folksfiöllda á Sudurlande, og mann-
fæckun þar 1781*“. H. F. egenh.

X. Bl. 127—132. „*Gizurar-statúta*“.

Lbs. 345, 4to. IV. Bl. 63—74. „*Athugasemdir Hannesar Finnssonar
við ættartölubók Magnúsar Ketilssonar*“. H. F. egenh.

VII. Bl. 83—98. „*Fleire Observata um Synchronismum fyrstu
Lidanna í Lángsætt og um Rafn Løgmann Brandsson hinn
fyrri*“. *Efter H. F. Egenh.*

X. Bl. 165—196. „*Annotata umm Gudmund Arason*“. *Efter
Hannes Finnsson.*

XIII. Bl. 208—213. „*Tvö sendibréf Hannesar Finnssonar til
Magnúsar Ketilssonar (um ættfræði) m. h. Steingríms Jóns-
sonar*“.

Lbs. 562, 4to. Bl. 1—120. „*Framhald af Prestatali Skálholtssstiptis
og prófasta, síðan 1790, að Hannesar Byskups hættir í gömlu
Félags-ritanna 11ta bindi*“. Afskrift af Þorvald Sívertsen í
Hrappsey. (Fortsættelse af H. F.'s Skrift om samme Emne).

Lbs. 866, 4to. Bl. 178. „*virðist vera fundarboð eða samkomu stú-
denta o. fl. líklega í Kaupmannahöfn frá þarvistarárum Han-
nesar Finnssonar*“.

Lbs. 871, 4to. II. Bl. 42—80. „*Annotata um Gudmund Aras[on]*“.
H. F. egenh.

Lbs. 905, 4to. Skr. 1660. I. *Útdráttur úr Jónsbók á dönsku m. m.*
„*Á öðru skjólblaði stendr*“: „*Þessar Bookar Er Riettvijslegur Eygande
Ordenn Anno 1674 Jon Thorleiffsson Manu propria*“ og „*Comparavi argento
Havnæ 1760 Johannes Finnæus*“.

Lbs. 908, 4to. Skr. 1760—70. I. Bl. 1—14. „*Samtal föður og sonar
de pace et misericordia. Með hendi Hannesar byskups Finns-
sonar*“.

Sbr. Breve om Agerdyrkingens Muelighed i Island, fra Hans Finsen.
Kbh. 1772.

Lbs. 909, 4to. Skr. 1765. „Engang for Alle Til Oversætterne af Jøns Bogen“. H. F. egenh.

Saml. Kiøbenhavnske Nye Tidende om lærde Sager.

Lbs. 967, 4to. Skr. ca. 1800. I. Bl. 1—10. „Sagan af Víga-Styr og Heiðarvígum (með viðaukum Jóns Ólafssonar úr Grunnavík og greinargerð Hannesar byskups fyrir Heiðarvígasögu, som hann ritaði upp í Stokkhólmi 1772)“.

Lbs. 1005, 4to. Bl. 1—145. „Tentamen historico-philologicum circa Norvegiæ jus ecclesiasticum quod Vicensium sive priscum vulgo vocant ... In lucem edit Johannes Finnæus ...“ (I—II, Havnix 1759—60). „Framan við er prentuð þýðing inngangsins og neðanmálgreinirnar á íslenzku“.

Lbs. 1603, 4to. Skr. ca. 1772—1856. „Privat ǵardabók“ þ. e. reikningabók Hannesar byskups Finnssonar, einkum um jarðarafgjöld, haldið fram af Steingrími byskupi Jónssyni og lítið eitt af Ólafi sýslumanni Finsen“.
(Købt 1911 af Købmand Þorði Finsen).

Lbs. 1797, 4to. Skr. 1776. „Velædle Herr Peter Thorstensen ... Syssemand udi Muuhle Syssels Østre Part i Island Hans Genealogie. Samlet ved Hr. Hans Finnssen Nuværende Biskop udi Skalhollts Stipt. Kiøbenhavn 1776“. Afskrift.

Lbs. 14, 8vo. Bls. 107—122. „Brot úr feringarræðu“. H. F. egenh.

Lbs. 36, 8vo. 2) Bl. 69—72. „Frumvarp til orðabreytinga á sunnudagaguðspjöllum og pistlum“. H. F. egenh.

Lbs. 68, 8vo. „Catalogus systematicus & ontologicus prædicatorum entium generalium“. H. F. egenh.

Lbs. 75, 8vo. „In Caroli Linnæi ... Systema Naturæ notata ex prælectionibus publicis Chr. G. Kratzenstein ...“. H. F. egenh.

Lbs. 80 a—g, 8vo. Skr. 1760—66 og 1885. „Oeconomica“ „þ. e. ritgerðir, frumsamdar og þýddar, að mestu um landbúnað, efter Hannes byskup. I—VII bindi“.

- Lbs. 95, 8vo.* „Kort Reisubók“ „Steingríms byskups Jónssonar 1790—2. og 1794—5 á *visitaziuferðum* með Hannesi byskupi Finnsyni“.
- Lbs. 99, 8vo.* 718 S. „*Udtog af Geographien*“ og „*Den Sphæriske Astronomie*“. H. F. *egenh.* (ca. 1760).
- Lbs. 104, 8vo.* Bl. 1—76. „*Eitt Islenskt og Latinskt Compendieux Dictionarium ... Samann-skrifad Skaala-Hollte MDCCLV* og auked 1778“. Af H. F. *egenh.*
- Lbs. 136, 8vo.* 1) Bl. 1—42. „*Almanök* 1755 (prentað) og 1760—1 með minnisgreinum Hannesar byskups“. 2) Bl. 43—109. „Skrá um bókakaup Hannesar byskups 1759—77, ásamt nokkurum frakkneskum ritgerðatitlum“. *Egenh.*
- Lbs. 137, 8vo.* 1) Bl. 1—31. „Skriv og Reyse-Kalender Paa det Aar efter Christi Fødsel MDCCLXIV (prentað). Með minnisgreinum Hannesar byskups“. 2) Bl. 32—59. „Bókaskrá Hannesar Finnssonar 1764“. *Egenh.*
- Lbs. 161, 8vo.* 1) Bl. 1—31. „*Compendium Historiæ Ecclesiasticæ*“ (brot). 2) „Um engla (á latínu) brot“. H. F. *egenh.*
- Lbs. 231, 8vo.* 4) „*Contra-bog* for Fru Walgeirder Ionsdatter i Skavlholte 1801“. 10) „Nokkrir þankar“ „Hannesar byskups Finnssonar um lífsbreytni sína“.
- Lbs. 404, 8vo.* 3) „*Kirkju Stada Nøfn i Skálholts Stipti*“ „underritað 1790 Hannes Finnsson“.
- Lbs. 485, 8vo.* „*Frammhald af Prestaröðinni i Sudurstiptinu ...*“. Af H. F.
- Lbs. 892, 8vo.* Skr. 1757—60. „*Minnisbók og bókaskrá* Hannesar byskups Finnssonar 1757—60“. *Egenh.*

Lbs. 1535, 8vo. Skr. ca. 1790. 2) „*Herra Byskups Hannesar Annotationes et Exempla ad Rüsbrighs Phil. Logicam*“.

Lbs. 1606, 8vo. „*Kort Udtog af Abrahams Kalls almindelige Verdens Historie* forfatted ved Dr. Hans Finsen. Skrevet i Reykjavigs Latin-Skole 1798 af Ejolf Gudmundsen“, senere Læge i København.

Lbs. 1759, 8vo. 186 S. Skr. 1830. „*Stutt Agrip af Abraham Kalls almennilegu Veraldar Sögu ... á Dönsku fyrrum ritad af Doct. Hannesi Finssyni enn útlagt á Íslensku af Prestenum Sira Sigurdi Jons syni á Rafnseyri 1830 og hripad upp samastadar af Z[akarias] B[enedikts] S[yini]*“.

Lbs. 1929, 8vo. Skr. ca. 1762—70. I. Bl. 1—128. *Bogfortegnelse* over Bøger tilhørende Hannes Finnsson. Egenh. II. Bls. 130—203. „*Miner þankar umm mig til min byriader 1763*“. *Egenhændigt*.

JS. 81, fol. Vedr. „*Safn til prestatala*“ paa Island. Forsk. Forf., bl. a. H. F.

JS. 82, fol. 7) „*Genealogiske Tabeller*“ (þar í personalia Guðmundar Sveinsonar frá Barði, ættartala Magnúsar lögmanns Ólafssonar m. h. Hannesar byskup Finnssonar.

JS. 181, 4to. 9) „*Lögmenn á Íslandi* af Bisk. Dr. H. F.“.

JS. 414, 4to. 4) „*Agrip umm Heclu gos*“. Af Læge Sveinn Pálsson og H. F.

JS. 419, 4to. 72. 1) „*Heklu-gos samantínt úr ímsu af Sv[eini] P[álssyni]* þar með (í þýðingu Sveins) ritgerð Hannesar byskups Finnssonar um Heklugos“. (Afskrift af Lbs. 210, 4to).

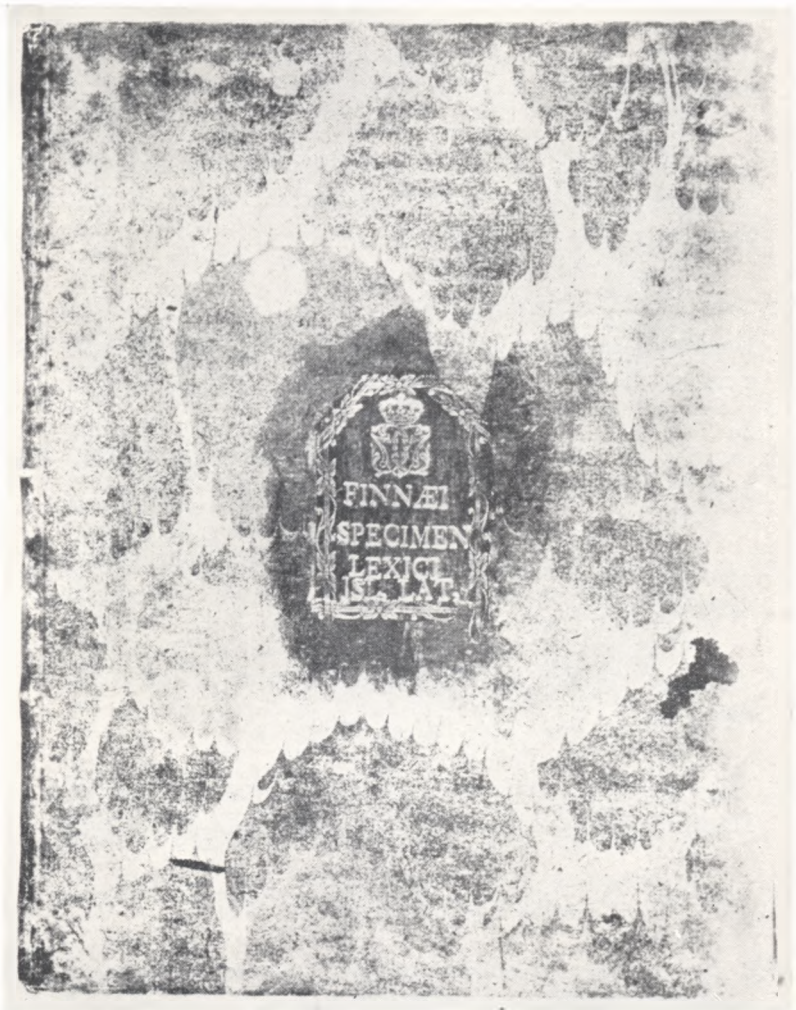

Fig. 74. Gl. kgl. Saml. 2395, 4to. Bindet til Hannes Finnssons paabegyndte Islandsk-Latinske Ordbog. (Bærer Kristian VII's Navneciffer.)

ŷS. 446, 4to. 4) „*Lýsing á Gullbringusýsla og Viðeyjarklaustri, brot*“. H. F. egenh. (Paa Dansk).

ŷS. 460, fol. 6) „*Proverbia variis ex auctoribus excerpta Anno 1750*“. H. F. egenh.

- 7S. 475, 4to. 3) „*Umíss konar skrár, einkum skjala og einstakra skjalabóka* (þar í skrá Hannesar byskups um skjöl í Lbs. 122, 4to)“. Egenh.
- 7S. 597, 4to. Skr. ca. 1800. 1) „*Lángfedgatal Byskupsins Dr. Finns Ionssonar og Frúr Gudridar Gísladóttur*“. Af H. F. Skrevet af Sysselmand Magnús Ketilsson.
- 7S. 287, 8vo. „*Substantiva Monosyllaba Islandica collecta ... a Domino Gudmundo Jonæi*“ „yfirlesið af Hannesi byskupi Finnsyni“ m. fl.
- 1B. 22, fol. 2) „*Skýrslur um tekjur kirkna og prestakalla 1639—1783*“. H. F. egenh.
- 1B. 112, 4to. 7) „*Ætt síra Arngríms Jónssonar á Melum*“. Af H. F. egenh.
- 1B. 132, 4to. 3) „*Brot úr ævisögum Melapresta í Melasveit*“. H. F. egenh.
- 1B. 169, 4to. 1) „*Fornkvæði* (Hyndluljóð, með latneskri þýð. eftir Hannes byskup Finnsson í ehdr, Sonatorrek, Arinbjarnardrápa)“.
- 1B. 193, 8vo. 3) „*Prestatal í Skálholtsbyskupsdæmi*“. Efter H. F.
- 1BR. 77—79, 4to. „*Handrit Hannesar byskups, athugasemdir hans við málfræði og æviágrip hans á dönsku ...*“. Egenh.
- 1BR. 81, 4to. „*Ritgerðir varðandi Leirárgarða-salmabók*“. 2) „*Kyrkjusíder í Psálmasaung Íslendinga*“. H. F. egenh. og Steingrímur Jónsson. 3) „*Athugasendir Hannesar byskups Finnssonar um sálma honum senda 1796 til prentunar í hinni nýju sálma-bók, útdráttur m. h. Magnúsar just. Stephensens*“. 4) „*Athugasendir Hannesar byskups*“ („Udtog af nogle Ansøgninger“) um nokkura gömlu sálmana“. H. F. egenh.

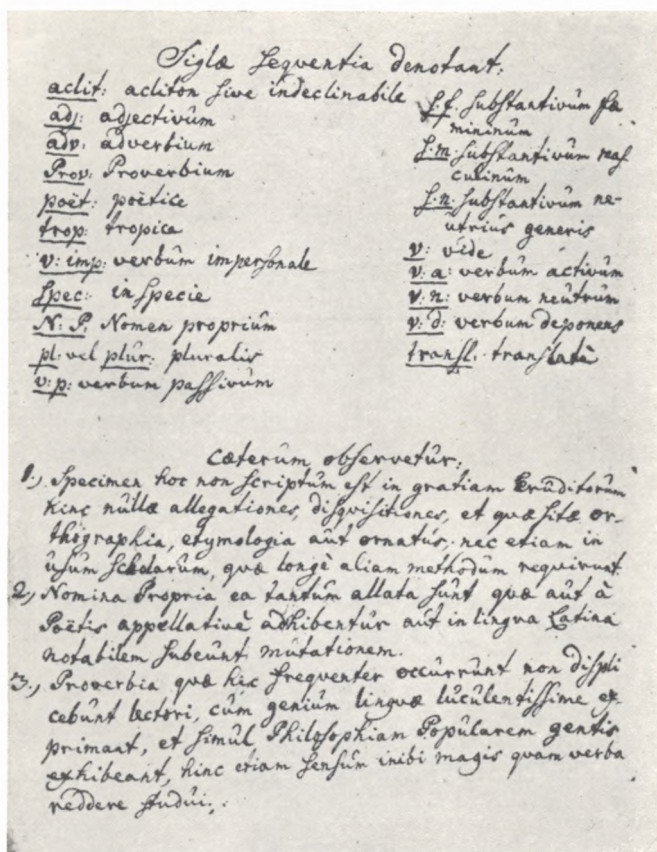

Fig. 75. Gl. kgl. Saml. 2395, 4to. Hannes Finnssons paabegyndte Arbejde paa Islandsk-Latinsk Ordbog.

IBR. 94, 8vo. „Prestatal i Skálholtsbyskupsdæmi“. Af H. F.

Lbs. 385, fol. „Skjöl nokkur og personalia, er varða síra Halldór Finnsson í Hítardal og ættmenn hans, Sigríði dóttur hans, Sigríði Thorgrímsen, Hannes byskup, bróður hans (sumt kvæði og graf-skiftir)“.

Lbs. 431, fol. 4) „Polydemia“, ritgerðaruppkast eftir Hannes by- skup Finnsson um hagfræðileg efni“. (82 S.). Egenh.

Lbs. 2404, 4to. 4) „*Visitaztur Hannesar byskups Finnssonar 1778—87, á dönsku*“. Afskrift af Steingrímur Jónsson (skr. ca. 1795).

Rask 76. Bl. 1—21. Skr. ca. 1800. „Heidarviga-Saga“. „En Afskrift af H. Finnssons gengivelse af Stockholmsfragmentet med tilføjet latinsk Indledning. Med egenhændige Rettelser af R. Rask“.

Bl. 24—25. De Heidarviga Saga. a) „Afskrift af H. Finnssons latinske oplysninger om originalen, hvortil R. knytter en kortere islandsk notits“. (Rasks Haand).

Steph. 35. „Ágrip lögpingsbóka 1622—1800“ og „Ágrip af Synodalibus 1573—1823“. M. Stephensen oplyser, at H. Finsen har begyndt denne Afskrift, afsluttet af „Dr. Magnús Stephensen“.

Steph. 69. „Copie Af Biskop Dr. Finnsens og Amtmand Stephensens Skrivelse til det Kongel. Rentekammer dateret den 20de Februarii 1788 ang. Qvilderne“.

Gl. kgl. Sml. 2395, 4to. „Specimen Lexici Islandico-Latini, voces, qvæ á litera D. incipiunt, exhibens“. H. F. egenh. Bindets Forside bærer Kristian VII's Navneciffer. (Se Fig. 74 og 75).

Gl. kgl. Sml. 2861, 4to. „Fortsættelse af Efterretningerne om Tildragelserne ved Bierget Hecla 1766“.

Ny kgl. Sml. 1188, fol. Skr. af J. Io(h)nsonius. „Heidarviga Saga“ med efterfølgende latinsk Oversættelse. (Anm. hertil af H. F.).

Ny kgl. Sml. 635, 4to. Bl. 1—8. Konungatal Dana. Afskrevet efter Stockh. pap. 76, fol.

Bl. 9—11. „Um Svein kóng i Danmörk“. Afskrevet efter Stockh. pap. 60, fol.

Bl. 13—16. Obituarium. Afskrevet efter Stockh. pap. 76, fol.

Bl. 17—43. „Variantes Lectiones ex Heidreksþáttur“. Afskrevet efter Stockh. pap. 15, 4to. collat, med edit. Verelii.

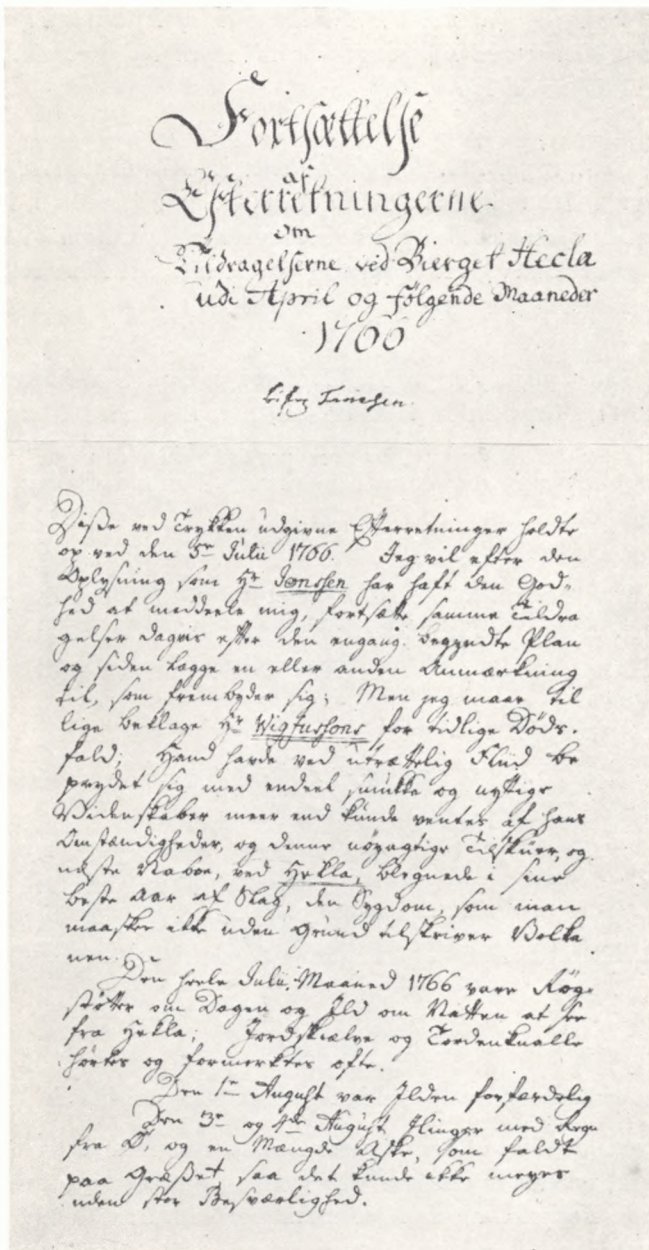

Fig. 76. Ny kgl. Saml. 1671 a, 4to. Titelblad og Side 3 af
Hannes Finnsson: Fortsættelse af Efterretningerne om Til-
dragelserne ved Bierget Hekla udi April og følgende
Maaneder 1766.

Ny kgl. Sml. 1671 a, 4to. 2) „Fortsættelse af Efterretningerne om Tildragelserne ved Bierget Hekla udi April og følgende Maaneder 1766“. (Se Fig. 76).

Ny kgl. Sml. 1750, 4to. Svensk Afskrift af „*Gunnlaugs saga orms-tungu*“. Efter Stockh. Membranen 18, 4to. Paa Bl. 1 har Jon Erichsen afskrevet H. Finsens Redegørelse for Original-Membranen og derunder givet Oplysning om de tilføjede Marginalvarianter.

Ny kgl. Sml. 1765, 4to. 90 S. „Heidarviga Saga“. Afskrevet (mid-delbart) efter Stockh. Membr. 18, 4to, men med Marginalret-telser og 2 foransatte Blade, der (*med Hannes Finnssons Haand*) giver Oplysning om Arne Magnussons Forhold til den svenske Originalmembran. (Se Fig. 78).

Ny kgl. Sml. 2231, 4to. 40 Bl. Skrevet 1772. „Förteckning på de i Kongl. Antiquitets Archivo befindelige Isländska Manuscripter“. Bl. 33—40 optages af Afskriverens Oplysninger (Dansk). *H. F. egenh.*

Add. 22, 4to. 44 S. „Guldsmed Sigurd Thorstensens Genealogie samlet ved Biskop Hans Finsen“. Skr. 1776.

I Thotts Samling paa Det kgl. Bibliotek (Thott 1135, fol.) findes et *Brev af 8. Nov. 1773 fra Hannes Finnsson til Grev Thott* (afbildet Fig. 77). Brevet er skrevet paa Latin og lyder i Oversættelse:

Til den

mest udmærkede og fremragende Greve og mest storslaaede Velgører.

Ligesom det ikke er den ringeste Ros at være fremragende Mænd til Behag, saaledes er det mig den største Opmuntring under mine nuværende Forhold, *at de Prøver* fra Fædrelandets Oldtid og Historie, som jeg har udgivet efter i atten Aar (i Sandhed en lang Tid) at have gjort Krigstjeneste for Muserne i København, — først

Joh. Finnsson

Illustrissime et Excellentissime Comes!
 Mecenas Gratiſſime!

Ita ut non ultima laus eſt Principibus Vris placuisse, ita mihi in praesenti rerum mearum statu maximum adfert solatium, quod post duo de viginti annorum (longum certe tempus) militiam Musis Havniensibus militatam, cum ante quatuordecim, et quod excurrit, annos, et iterum altera vice non ita longo post tempore, Specimina in obſtigmatibus et Deforia patria a me edita, ex Senatus Universitatis communibus suffragiis praemio publico ornata fuerint, et argutis meis

rebus longo illo temporis spatio, quo in Metropoli hac moras nectere, fatorum vris me compulit, exhaustis, aetate indies proveciori, non sit, unde vitam comode sustentem: in hoc, inquam, rerum statu, maximum, si non, unicum mihi adfert solatium, Tuus, Mecenas Gratiſſime! favor, qui me, patria mea ante triennium evocatum, lauto et annuo beate stipendio promiserat et constituerat, et fecisset certe, si numina irata res Danicas mox non turbassent. An deſſo semper labore in id sedulus incumbam, ut hac Tua gratia nunquam indignus reperiar, et ita me geram, ut de Tuo patrocinio quod nulli unquam bono, denegasti, dubitare non liceat.

Excellentissimi Tui Nominis

Havnia
 Die 8 Novembris
 1772.

ſubjectiſſimus ſervus,
 Johanneſ Finnſſon.

Fig. 77. Brev fra Hannes Finnsson til Grev Thott.
 Kgl. Bibliotek: Thott 1135, fol.

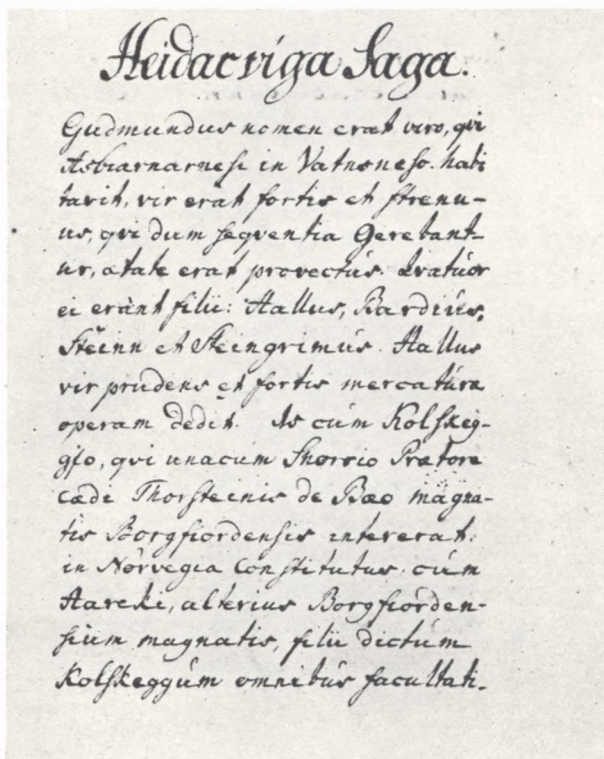

Fig. 78. Ny kgl. Samling 1765, 4to. Hannes Finnssons Afskrift af Heidarviga Saga (efter Stockholm Membranen). 1ste Side.

i mere end fjorten Aar og atter for anden Gang efter ikke saa lang Tid — har faaet tilkendt offentlig Præmie ved Universitetsraadets forenede Stemmer; og da min ringe Formue i det lange Tidsrum, hvor Skæbnens Lod tvang mig til stadig at opholde mig i denne Hovedstad, er opbrugt og jeg Dag for Dag ældre, saa ved jeg ikke, hvorfra jeg skal faa Midler til nødtørftigt at opholde Livet; i denne Tilstand, siger jeg, er min største eller snarere eneste Trøst din Velvilje, mest højsindede Velgører, som — da jeg for et Tidsrum af tre Aar blev kaldt bort fra mit Fædreland, lovede mig et anseeligt, aarligt Stipendium, og sikkert havde skaffet mig det, hvis de vrede Guders Vilje ikke snart havde bragt Uorden i de danske Forhold.

Med utrættelig Iver bestræber jeg mig til Stadighed paa aldrig at vise mig uværdig til denne din Velvilje, og jeg skal opføre mig, saaledes at ingen kan tvivle paa, at jeg staar under din Beskyttelse, som du aldrig har nægtet nogen brav Mand.

Dit fremragende Navns
allerunderdanigste Tjener

Johannes Finnæus.

København

8. November 1773.

Eminentissimo
Illustrissimo et Summo Venerabili
Domino
Domino Ludovico Harboe
S. R. M. Confessionario, Diacono
Hollandica et Farosana Episcopo
Scopo etc. etc. etc.

Mecanati suo gratiosissimo Optimo,
Novum hunc annum et multos
subsequentes auspiciis, fau-
stis et feliciter apprecatur
libri laterprez.

1773. 5. 11.

Ita ut Tibi, Mecenas Andulgentissimo
Solenne est, me beneficis maximis, plurimis or-
navi, beare, cumulare, ita per multos retro annos
nullum certe mihi majoris momenti bonum con-

tigit, quod Tibi iuxta Deum S. O. M. non
 debeam. Inter cetera, nam omnia con-
 menare non valeo, si quae hujus libri ver-
 sione bonum in rem literariam proveniret,
 id ego Tibi primario debeo, qui pro maxima
 Tua in me gratia, Illustriſſi Cuthmii fe-
 vorum mihi conciliaſti, et me, in ^{maximo} illo
 tempore, cujus memoriam reficere horreo,
 incipem, iam ipſe gratiaſus ſublevaſti, quam
 Tua interceſſione ſperandum procuraſti.

Impropitiſſimo offer mortalium, et tot
 ac tantis beneficiis indigno, ſi audentiſſimas
 meas preces, tot pro Tua, Tuoque Illuſ-
 triſſima gentis Salute ac ſtore perpetuo, vo-
 tis non adderem, qui inter ^{maxima} a Deo data
 beneficia terreniſſima Tuam gratiam numero,
 et inter omnia officia, gratitudinem ſupremo
 loco habeo.

Havnia
 ipſis Cal. Januarii.
 1775

Johanes Finckel.

Fig. 79. I et Eksemplar af Islands Landnamabók, tilhørende
 Det kgl. Bibliotek, findes denne Tilegnelse til
 Biskop Ludvig Harboe.

Samme i Oversættelse:

Til den

mest fremragende, vidt berømte og højst ærværdige Herre,
 Hr. Ludvig Harboe, H. K. M.s Confessionarius, Biskop over
 Sjællands og Færøernes Stift etc. etc. etc.

At det nye Aar, som vi nu skal begynde paa, og mange efterføl-
 gende maa blive lykkelige og heldige for hans saare storsindede og
 gode Velynder, derom beder Oversætteren af denne Bog.

Ligesom det for dig, mest omsorgsfulde Velgører, er en aarlig tilbagevendende Begivenhed at udmærke, glæde og overøse mig med utallige store Velgerninger, saaledes er i mange forgangne Aar intet Gode af større Betydning tilstødt mig som jeg ikke — næst Gud T.O.M. — skylder dig. Blandt andet — for at opregne det altsammen er jeg ikke i Stand til — skylder jeg først og fremmest dig, hvis jeg ved Oversættelse af denne Bog har udrettet noget godt litterært set, fordi du ved din store Velvilje mod mig forskaffede mig den udmærkede Suhms Støtte, og i den ulykkelige Tid, som jeg er bange for at genoplive i Erindringen, da jeg var fattig, baade selv understøttede mig og gennem din Mellemkomst skaffede mig et Stipendium.

Jeg vilde være det skændigste Menneske og uværdig til saa mange og saa store Velgerninger, hvis jeg til mine Ønsker ikke føjede mine mest brændende Bønner for din og din udmærkede Families stadige Velfærd og Blomstring, jeg som blandt de største mig af Gud skænkede jordiske Velgerninger kan tælle din Velvilje, og som blandt alle moralske Forpligtelser sætter Taknemmeligheden højest.

København, Nytaarsdag 1775.

Johannes Finnæus.

LITTERATUR OM HANNES FINNSSON

- Arní Magnússons Levned og Skrifter*. Kbh. 1930. S. 198.
Badens Universitetsjournal. IV. 1796. S. 188.
Biskupasögur Jóns prófests Halldórssonar. I. Reykjavík 1903—1910.
S. 461.
Dansk Biografisk Lexikon (Bricka). V. S. 158.
Dansk Forfatterlexikon ved Ehrencron-Müller. III. S. 53—56.
Helgason, Jón: Hannes Finnsson. Reykjavík 1936.
— *Incl. til Hannes Finnsson: Stockholms Rella*. Lund 1935. S. 16.
— *Islands Kirke fra Reformationen til vore Dage*. Kbh. 1922. S. 156.
Hundrup: Efterretninger om Doctores. S. 60.
Lærde Efterretninger (Kiøbenhavnske lærde Efterretninger) 1796.
S. 606.
Minerva. Juni 1803. S. 323.
Minnisverd Tidendi. I. 1796—98. S. 268.
Molbech, C.: Historiske Aarbøger. III. 1851. S. 254.
Ný Félagsrit. IX. 1849.
Pétursson, P.: Hist. eccl. Islandiæ. Havnæ 1841. S. 479.
Salmonsens Konversations Leksikon. VIII. S. 106.
Slægtsbog for Familien Finsen. Kbh. 1903 og 1935.
Suhms samlede Skrifter. XIV. S. 318.
Universitetsmatrikelen. III. S. 154 og 172.
Æfjisaga Hannesar Finnssonar. Leirárgörðum vid Leirá 1797.

PROVST HALLDÓR FINNSSON

d. 1814

1. *Guds Barna Bordskick*, það er stutt Undirvísan um réttskickaða Altaris-gaungu. Leirárgörðum 1798. (Fig. 80).

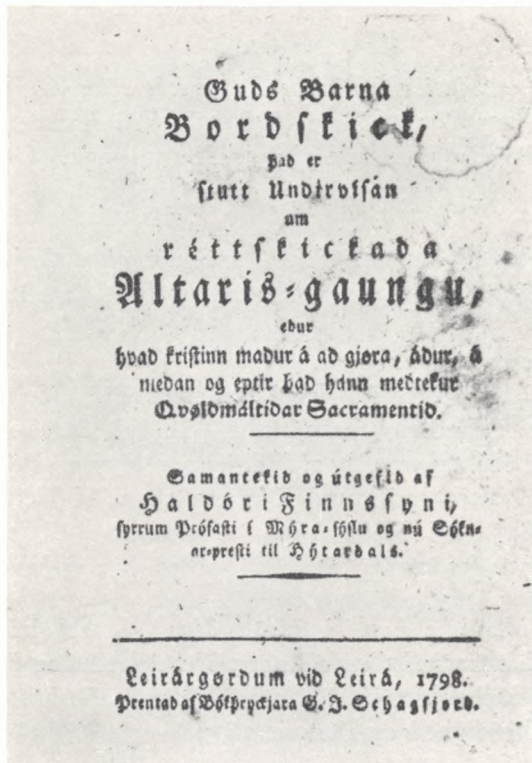

Fig. 80.

VILHJÁLMUR FINSEN

Højesteretsassessor

1823—1892

1. *Fremstilling af den islandske Familieret efter Grágás.* (Tildelt Universitetets Guldmedaille 1848). Trykt i *Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1849, Side 150—331. (Originalmanuskriptet i AM. Access. 16).
2. *Fremstilling af den islandske Familieret efter Grágás.* Trykt i *Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1850, Side 121—273.
3. *Grágás.* Islændernes Lovbog i Fristatens Tid, udgivet efter det kongelige Bibliotheks Haandskrift (Gl. kgl. Samling 1157, fol. Konungsbók) og oversat af Vilhjálmur Finsen. Udgivet af det nordiske Litteratursamfund. I Hefte 1850. II Hefte 1853. III Hefte 1855. IV Hefte 1856. Oversættelse til Dansk 1870. (Fig. 82).
4. *Om de islandske Love i Fristatstiden.* (I Anledning af Prof. Konrad Maurers Artikel „Graagaas“ i *Allgemeine Encyclopædie der Wissenschaften und Künste*). Særtryk af Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1873.
5. *Grágás.* Udgivet efter Haandskriftet i den arnamagnæanske Samling AM. 334, fol., *Staðarhólsbók*. Udgivet af den arnamagnæanske Kommission 1879.
6. *Grágás.* Udgivet efter Stykker, som findes i det arnamagnæanske Haandskrift Nr. 351, fol. *Skálholtsbók* og en Række andre Haandskrifter. Udg. af den arnamagnæanske Kommission 1883.

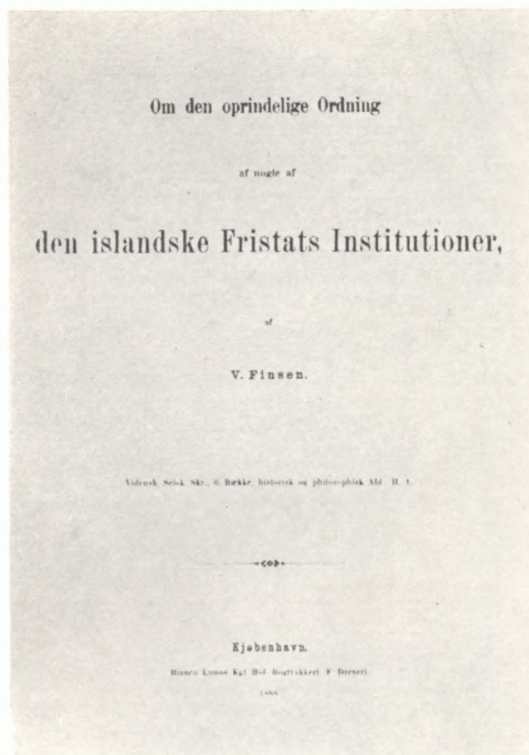

Fig. 81.

7. *Om Texten et Par Steder i Grágás.* Trykt i Arkiv for nordisk Filologi, Side 152—158. København November 1883.
8. *Om den oprindelige Ordning af nogle af den islandske Fristats Institutioner.* (Videnskabernes Selskabs Skr. 6. Række, historisk og philosophisk Afd. II. 1). København 1888. (Fig. 81).
9. Beskrivelse af Haandskriftet *Jónsbók* efter Membranen i Biblioteket i Wolfenbüttel. Antiquarisk Tidsskrift 1851. S. 102—105.

O m t a l e :

Konrad Maurer: Nekrolog: Vilhjálmur Finsen (München 1893).
Bogi Th. Melsted: Um Vilhjálmur Finsen. 1896.

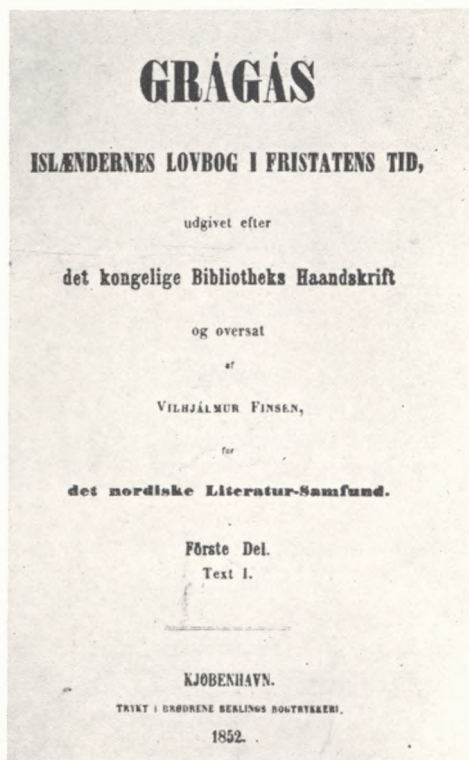

Fig. 82. Titelbladet til Udgaven af Grágás 1852.

Bogi Th. Melsted: Artikel i Tidsskrift for Retsvidenskab 1893 (gen- givet Side 135—143).

Professor *Finnur Jónsson*: Nekrolog i Ill. Tidende. XXXIII. 1892. Nr. 41.

Vilhjálmur Finsens efterladte Haandskrift: Udkast til et paa- tænkt udførligt Værk om *den islandske Retshistorie*.

Manuskriptet, der af Finsens Arvinger blev skænket til den Arna- magnæanske Haandskriftsamling, maa ifølge derom truffen Bestem- melse ikke offentliggøres. Det omfatter 625 Sider af Størrelse 22×18 cm og er indbundet i 2 Bind. Af de første 157 Sider findes et extra Manuskript i løse Ark, — antagelig et paabegyndt Omarbejde.

I Værket er indlagt en trykt Seddel med Meddelelse om Betin- gelserne for Offentliggørelse eller Benyttelse af Værket.

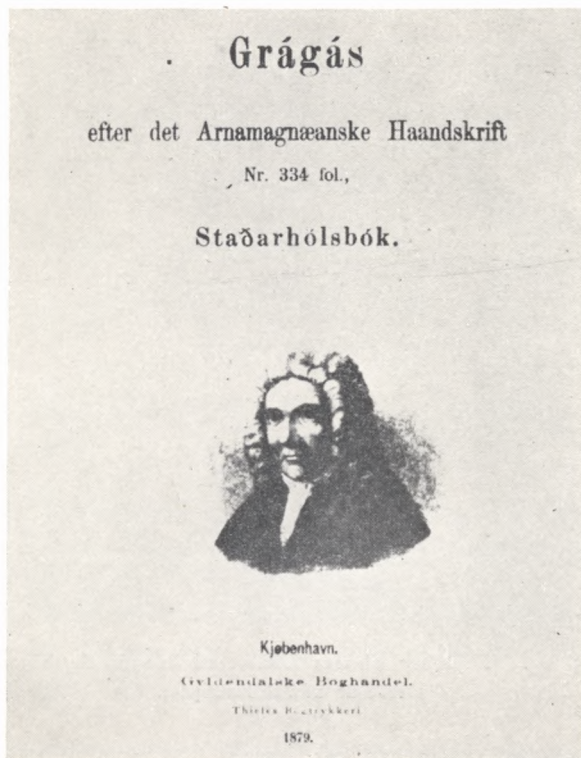

Fig. 83. Titelbladet til Staðarhólsbók.

Endelig forefindes — indlagt ved Haandskriftet — et Brev i Afskrift¹ fra Vilhjálmur Finsens Broder Stiftamtmand Hannes Finsen til hans Fætter Etatsraad Oluf Finsen, Vallø, af 24/9 1892, hvori han gør denne eller rettere dennes Hustru, der var Vilhjálmur Finsens Arving, opmærksom paa det nævnte Manuskript og foreslaar, at Docent Finnur Jónsson skal undersøge det, samt at det rettelig bør undrages Auktionen over Vilhjálmur's efterladte Bøger og skænkes til et offentligt Bibliothek, specielt til den Arnamagnæanske Stiftelse.

Manuskriptet er nu indlemmet i den Arnamagnæanske Haandskriftsamling som AM. Access. 6 a.

¹ Overpostkontrolør Vilh. Finsens Haand.

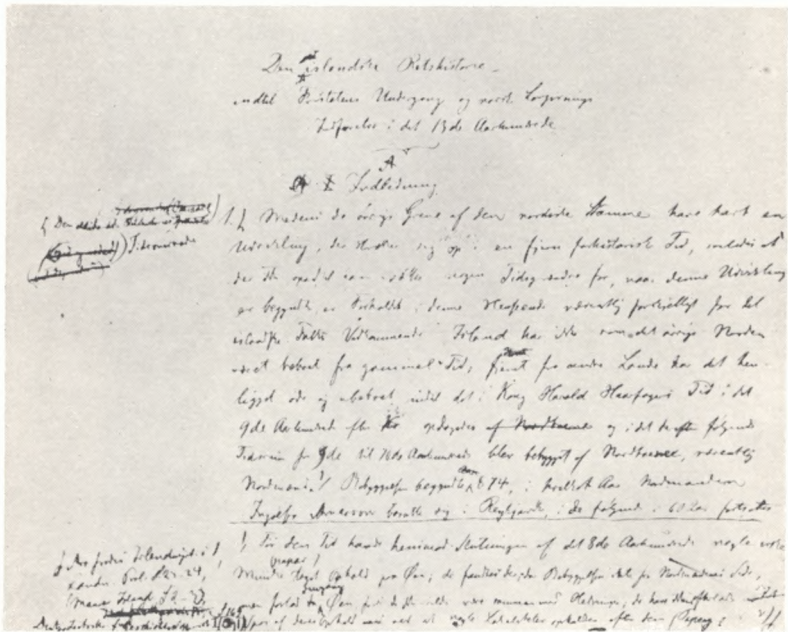

Fig. 84. Vilhjálmur Finsens Udkast til Islands Retshistorie.
1ste Side af Manuskriptet.

I Aarene 1894—98 blev Manuskriptet ordnet og renskrevet af daværende Stipendiar B. Th. Melsteð. Afskriften opbevares i AM. Access. 6 b.

JÓN CONSTANT FINSEN

Dr. med., Stiftsfysikus

1826—1885

1. *Stuttur leiðarvísir til að þekkja og varast fjárkláðann* (Akureyri 1856).
2. *Bidrag om Kundskab om de i Island endemiske Echinokokker* af Jón Finsen. (Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Læger, 3die Række, 3die Bind, Nr. 5—8. Kjøbenhavn 1867).
Oversat: A contribution to our knowledge of the Echinococci endemic in Iceland. Brit. a. for. medico-chir. Review, vol. 41, 1868, p. 342—349.
3. *Den medicinske Skole i Reykjavík.* Svar paa „Indlæg om den Recamierske-Finsenske Ætsningsmethode af Echinokokker“ ved Dr. Hjaltalín. Reykjavík 1868 (Kjøbenhavn 1868) samt i Ugeskrift for Læger, 3die Række, 5. Bind, S. 126—141. 1868.
4. Sammen med H. Krabbe: *Den medicinske Skole i Reykjavík.* Udgivet som Særtryk af Ugeskrift for Læger, 3die Række, 6. Bind, Nr. 9 og 10. 1868.
5. *Den medicinske Skole i Reykjavík.* Et Par Meddelelser fra Dr. Hjaltalín om de i Island endemiske Echinokokker belyste. København 1868. (Særskilt Aftryk af Ugeskrift for Læger, 3die Række, V, Nr. 13 og 14. 1868).
6. *I Anledning af Punktur af Leverkyster og -abscesser.* Særtryk af Ugeskrift for Læger, 3die Række, 7. Bind, Nr. 15. 1869.

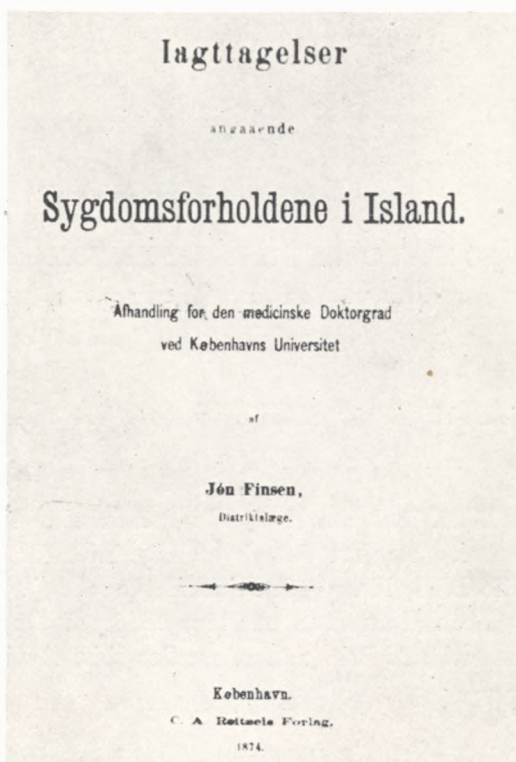

Fig. 85.

7. *Nogle Bemærkninger i Anledning af: Ekinokoksvulster og deres Behandling af J. Jónasson.* Ugeskrift for Læger, 3die Række, XI, Bind 9. København 1871.
8. *Iagttagelser angaaende Sygdomsforholdene i Island.* Afhandling for den medicinske Doktorgrad ved Københavns Universitet af Jón Finsen. København 1874. (Fig. 85).
9. *Nogle Bemærkninger i Anledning af „Ekinokoks sygdommen, be-
lyst ved islandske Lægers Erfaring af Jónas Jónasson“* af Jón Finsen. (Aftryk af Ugeskrift for Læger, 4de Række, VII, Nr. 3 og 4. København 1883).

10. *Nogle Bemærkninger om Jordemødres Kompetence*. Ugeskrift for Læger, 4de Række, 12. Bind, S. 172—173 og S. 282—283. 1885.
11. *Ætsningsmethodens Værd*. Ugeskrift for Læger, 4de Række, 2. Bind, S. 1—9, 17—28, 33—34 og 149—155.
12. *Et Tilfælde af Død bevirket ved „Brama-Livs-Elixir“*. Ugeskrift for Læger, 4de Række, 2. Bind, S. 349—350, 445—450. 1880.

HILMAR FINSEN

Indenrigsminister, Landshøvding
1824—1886

1. *Beretning angaaende Faareskabet i Island*. Extract fra Tidsskrift for Veterinairer. XV Bind. København 1867.

OLAF FINSEN

Etatsraad, Apoteker
1859—1937

1. *Livserindringer*. København 1936.

JOHN FINSEN

Dommer
1860—1930

1. *Kongelige Reskripter og Resolutioner samt Ministerialskrivelser for Aaret 1867*. Samlet og udgivne af John Finsen, Protokolsekretær i Højesteret. 1901.

NIELS R. FINSEN

Professor

1860—1904¹*Trichinose.*

1. *Et Tilfælde af Trikinsygdom i København.* Af stud. med. og chir. Finsen i København. Særtryk af Nord. med. Arkiv. XIX. Nr. 19. S. 1—6. 1887.

Lysets Indvirkning paa Organismen.

2. *Om Lysets Indvirkning paa Huden.* H-T. R. 4. Bd. 1. S. 721—728. 1893.
3. *Om de kemiske Straalers skadelige Virkning paa den dyriske Organisme.* Undersøgelser. H-T. R. 4. Bd. 1. S. 1069—1083. 1893. (Særtryk. S. 1—15. 1893).
4. *Lysen som Incitament.* Nogle Experimenter. H-T. R. 4. Bd. 3. S. 205—218. 1895.
5. *La photothérapie (I. Les rayons chimiques et la variole. II. La lumière comme agent d'excitabilité. III. Traitement du lupus vulgaire par les rayons chimiques concentrés).* Paris 1899.
Oversat: 1) Ueber die Bedeutung der chemischen Strahlen des Lichts für Medicin und Biologi. Drei Abhandl. Leipzig 1899.
Oversat: 2) Aerzlicher Central-Anzeiger Nr. 16—22. 1899.
Oversat: 3) *Phototherapy.* London 1901.

¹ Anvendte Forkortelser: MFL = Meddelelser fra Finsens medicinske Lysinstitut. MtFL = Mittheilungen aus Finsens medicinske Lysinstitut. H-T. = Hospitalstidende. DDS. = Dansk dermatologsk Selskabs Forhandling. UfL. = Ugeskrift for Læger. NmA. = Nordisk med. Arkiv. BMJ. = British medical Journal. Journ. AMA. = Journal of the american medical association. Sem.med. = Sémaine médicale. DmW. = Deutsche medizinische Wochenschrift. CRAP. = Comptes rendus hebdomadaires des séances de l'academie des Sciences. Paris.

6. *Nye Undersøgelser over Lysets Indvirkning paa Huden.* MFL. Bd. I. S. 6—29. 1899.
Oversat: Neue Untersuchungen über die Einwirkung des Lichtes auf die Haut. MtFL. Hefte 1. S. 8—34. 1900.
7. *Lysets kemiske Straaler som Incitament samt nogle Bemærkninger om Lysbade.* MFL. Bd. 3. S. 49—75. 1900.
8. *Om Anvendelse i Medicinen af concentrerede kemiske Lysstraa-
ler. Fortsatte Meddelelser.* MFL. Bd. 4. S. 1—57. 1902.
Oversat: Ueber die Anwendung von konzentrierten chemischen
Lichtstrahlen in der Medizin. Fortgesetzte Mitteilun-
gen. MtFL. Hefte 3. S. 1—65. 1903.

Blodets Bestanddele.

9. *Om periodiske, aarlige Svingninger i Blodets Hæmoglobin-
mængde.* H-T. R. 4. Bd. 2. S. 1209—1220 og 1239—1248;
Bd. 3. S. 82. 1894.
10. *Hæmatin-Albumin.* Et jærnholdigt Albuminpræparat. UfL. 21.
Dec. 1894.

Koppevaccine.

11. Sammen med G. Dreyer: *Undersøgelse over Lysets Virkning
paa Koppevaccine.* MFL. Bd. 4. S. 63—74. 1902.
Oversat: Untersuchungen über die Wirkung des Lichtes auf
Pochenvaccine. MtFL. Hefte 3. S. 72—85. 1903.

Rosen.

12. *Behandling af Rosen med Udelukkelse af Dagslysets kemiske
Straaler.* MFL. Bd. 4. S. 108—125. 1902.
Oversat: Die Behandlung der Rose mit Ausschliessung der
chemischen Strahlen des Tageslichtes. MtFL. Hefte 3.
S. 123—138. 1903.

K o p p e b e h a n d l i n g .

13. *Om Behandling af Kopper.* H-T. R. 4. Bd. 1. S. 919—920. 1893.
14. *Endnu et Par Ord om Koppebehandlingen.* H-T. R. 4. Bd. 1. S. 1269—1273. 1893.
15. *Koppebehandling med Udelukkelse af de kemiske Straaler.* H-T. R. 4. Bd. 2. S. 238—240. 1894.
16. *Traitement de la variole par exclusion des rayons chimiques. Atti dell' XI congresso médico internazionale Roma.* Vol. II. Patologia p. 24—29. 1894.
17. *Les rayons chimiques et la variole.* Sem. med. p. 302—6. 1894. *Optryk i La Photothérapie.* Paris 1899. (Se Nr. 5).
18. *Die Behandlung der Variola im rothem Licht.* Neissers stereoscop. medic. Atlas. Lief. 2. 1894.
19. *Om Koppebehandling.* H-T. R. 4. Bd. 2. S. 845—846. 1894.
20. *The red Light treatment of small-pox.* BMJ. p. 1412—1414. 5. Dec. 1895.
21. *La variole et l'obscurité.* Presse med. 1896.
22. *Og Georges Dreyer: Undersøgelse over Lysets Virkning paa Koppe-Vaccine.* MFL. Bd. 4. S. 63—74. 1902.
Oversat: Untersuchungen über die Wirkung des Lichtes auf Pockenvaccine. MtFL. Hefte 3. S. 72—85. 1903.
23. *Behandling af Kopper med Udelukkelse af Dagslysets kemiske Straaler.* I MFL. Bd. 4. S. 99—107. 1902.
Samme i: H-T. R. 4. Bd. 11. S. 967—971. 1903.
Oversat: Die Behandlung der Pochen mit Ausschliessung der chemischen Strahlen des Tageslichtes. MtFL. Hefte 3. S. 113—122. 1903.

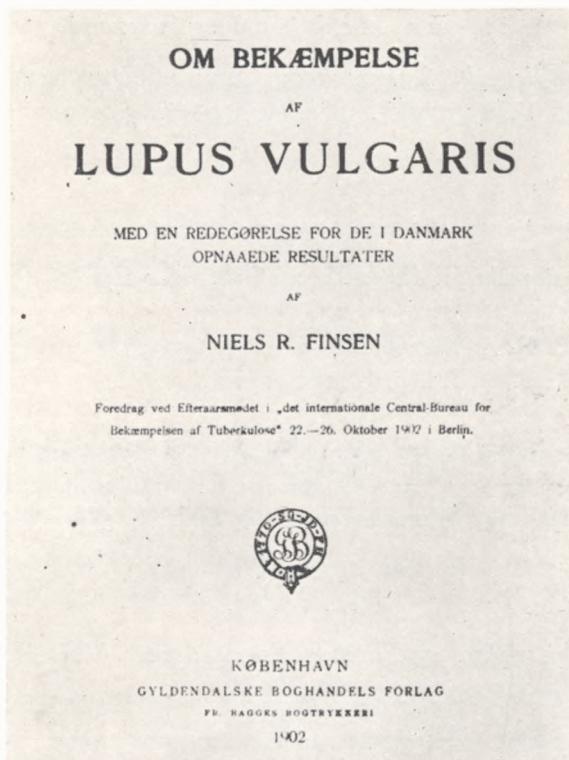

Fig. 86.

24. *Remarks on the red-light treatment of small-pox.* Is the treatment of small-pox patients in broad day-light warrantable? *BMJ.* 6/6 p. 1299. 1903.
25. *The red-light treatment of small-pox.* *Journ. AMA.* Vol. 41. p. 1207—1208. Nov. 14. 1903.
26. *Om Koppebehandling i rødt Lys.* *Et Gensvar.* *UfL. R.* 5. Bd. 11. S. 1194—1196. 1904.
Oversat: The red-light treatment of small-pox: A reply. *The Lancet* p. 1272. 5. Nov. 1904. (Som Særtryk S. 1—4).

Kampen mod Tuberkulosen.

27. *The conflict with Tuberculosis* (Contributed to the Amer. Congress of Tuberculosis). The medico-legal Journ. p. 47. June 1902.

Hjertesygdomme.

28. *Et Sanatorium for Patienter med kroniske Hjerte- og Leversygdomme.*
 1) UfL. R. 5. Bd. 8. S. 206—209. 1901.
 2) H-T. R. 4. Bd. 9. S. 230. 1901.

Instrumentvæsen.

29. *Selbstwirkende Wundhaken.* Ctrb. Chir. S. 583—584. 1894.

Ascites.

30. *Om Behandling og Forebyggelse af Ascites.* UfL. R. 5. Bd. 1. S. 890—901 og 909—918. 1894.

Klornatriumforgiftning.

31. *Gives der en kronisk Klornatriumforgiftning beroende paa en Ophobning af Saltet i Organismen?* UfL. R. 5. Bd. 11. S. 145—171 og 173—197. 1904.

Epithelioma.

32. *Meddelelse om de hidtil opnaaede Resultater af Behandlingen af Hudepitheliomer med koncentreret Lys.* H-T. R. 4. Bd. 8. S. 357. 1900.

Lupus vulgaris.

33. *Om Anvendelse i Medicinen af koncentrerede kemiske Lysstråler. (Med en foreløbig Meddelelse om Metodens Anvendelse paa Lupus vulgaris).* Kbh. 1896.

- Oversat*: 1) Ueber die Anwendung von konzentrierten chemischen Lichtstrahlen in der Medizin. Leipzig 1899.
- Oversat*: 2) Sull' applicazione dei raggi chemici concentrati nella medicina, trad. da A. Marullo. Girgenti 1904.
34. *Le traitement du lupus vulgaire par les rayons chimiques concentrés*. Sem. méd. p. 466. 22/12 1897.
35. *Tilfælde af Lupus verrucosus*. H-T. R. 4. Bd. 8. Nr. 14. S. 390. 1900.
36. *Demonstration af Patienter med Lupus vulgaris helbredede med Lysbehandling*. H-T. R. 4. Bd. 8. S. 213—214. 1900.
37. *Demonstration af 2 Patienter med Lupus vulgaris, der har været ualmindelig resistente mod Lysbehandling*. H-T. R. 4. Bd. 8. S. 389. 1900.
38. *Traitement du lupus vulgaire par les rayons chimiques concentrés*. XIII. Congres internat. de Médecine. Paris 1900. Section de dermat. et de syphiligraphie. p. 165—172.
39. *Untersuchungen über das Häufigkeitsverhältnis von Lupus vulgaris in Dänemark*. MtFL. Hefte 2. S. 139—145. 1901.
40. *Bemerkungen betreffend die Lampe „Dermo“*. DmW. S. 35—36 (251—252). 1902.
41. *Om Bekæmpelse af Lupus vulgaris. Med en Redegørelse for de i Danmark opnaaede Resultater*. Foredrag i det internationale Central-Bureau for Bekæmpelse af Tuberkulose. 22.—26. Oktober 1902 i Berlin. Kbh. 1902.
- Oversat*: Die Bekämpfung des Lupus vulgaris. Vortrag. Jena 1903.
- Oversat*: La lutte contre le lupus vulgaire. Paris 1903.

42. Og *A. Reyn: Et nyt Lyssamleapparat til Enkelt-Behandling.* MFL. Bd. 5. S. 73—78. 1903.
Oversat: Ein neuer Lichtsammelapparat zur Einzelbehandlung. MtFL. Hefte 4. S. 75—80. 1903.
43. Og *H. Forchhammer: Resultaterne af Lysbehandlingen ved vore første 800 Tilfælde af Lupus vulgaris.* MFL. Bd. 6. S. 7—157. 1903.
Oversat: Resultate der Lichtbehandlung bei unseren ersten 800 Fällen von Lupus vulgaris. MtFL. Hefte 5—6. S. 1—226. 1904.
44. *Les résultats et la technique de la photothérapie dans le lupus vulgaire.* Communication a l'Academie des sciences. Paris. Séance du 22/6 1903. CRAP. Tome 136. p. 1596. 1903.

Samlede Meddelelser.

Følgende Artikler er skrevet af Niels R. Finsen (ikke nævnt i det foregaaende):

45. *Aarsberetning fra Finsens medicinske Lysinstitut August 1896—December 1897.* Kbh. 1898.
46. *Meddelelser fra Finsens medicinske Lysinstitut:*
 Bind I: *Forord; Finsens medicinske Lysinstitut.* (S. 1—5).
 „ III: *Beretning fra Finsens medicinske Lysinstitut 1ste Januar 1898—31te December 1899.*
 „ VIII: *Forord.* (S. 9—10).
47. *Mitteilungen aus Finsens Medicinske Lysinstitut in Kopenhagen.*
 Hefte I: 1) *Vorwort der dänischen Ausgabe; Finsens medicinske Lysinstitut.*
 „ VIII: *Vorwort.*

VILHELM FINSEN

Overpostkontrolør

1863—1935

1. *Íslenzkt bæjatal er einkum má nota sem póstsendingabók*. 1885.
2. *Postadressebog for Kongeriget Danmark*. Redigeret af V. H. Finsen i Aarene 1895—1928.
3. *Posthaandbog, Takster, Bestemmelser, Indleveringstider m. m.* Meddelte af V. H. Finsen. Ugivet af Malling 1899—1913.
4. *Slægtsbog for Familien Finsen* (sammen med Kriminalassessor Olaf Finsen). København 1903.
5. *Telegramadressebog for Kongeriget Danmark*. 1910.
6. *Stamtaule over Slægten Formann* (sammen med Anthon Mohr Wiesener). Bergen 1917.
7. *Stedfortegnelse for de sønderjydske Landsdele*. 1922.
8. *Islands Adressebog. Handels- og Industrikalender 1920—30*.
9. *Slægtsbog med Portrætter for Familien Finsen*. København 1935.
10. *Postvæsenets Organisation*. Manuskript til et Foredrag ved Dansk Postforenings Instruktionskursus 1903. (Særtryk af Dansk Postblad).
11. Medarbejder ved: 1) *Hages Haandbog i Handelsvidenskab*, 2) *Teologisk Stat*, 3) *Fabers Post-, Jernbane- og Telegrafhaandbog 1891—1914*, 4) *Posthaandbogen 1914—23*.

OLUFA (NULLE) FINSEN

Forfatterinde

f. 1869

1. *Oversat*: „Billeder af amerikansk Skoleliv“. Metodebog for Forberedelsesskolen. 1893.
2. *Fra Bjørnsons sidste Aar*. 1913.
3. *Fra Bjørnsons Hjem*. 1917.
4. *Oversat*: „Oprøreren“ af Eugen le Roy (sammen med Fru Slo-mann).

VILHJÁLMUR FINSEN

Islands Chargé d'Affaires i Stockholm

f. 1883

1. *Um loftskeyti og notkun þeirra*. Eftir Vilh. Finsen. Reykjavík 1911.
2. *Island*. En kortfattet beskrivelse til orientering for turister. Utarbejdet for De Bergenske Dampskibsselskab af Vilh. Finsen. Bergen 1924.
3. *Nutidens Island i Tekst og Billeder*. Udgivet af Legationsattaché Vilhjálmur Finsen og Redaktør Skúli Skúlaason i Anledning af 20 Aars Dagen for Islands Selvstændighed. Reykjavík 1938.
4. I en Aarrække Redaktør af *Morgunblaðið* i Reykjavík.
5. *Sverige—Island*. Artikel i Skrifter utgivna av Samfundet Sverige—Island. 8. Stockholm 1942.

ARNE FINSEN

Arkitekt

f. 1890

1. *Ribes gamle Bygninger*. Artikel i Tidsskriftet Danmark 2. Aarg. Nr. 5, 1942.

AAGE FINSEN

Kreditforeningsdirektør

f. 1891

1. *Skematisk Fremstilling af gældende dansk Lovgivning om direkte Skatter*. Udgivet af Dansk Kautionsforsikrings-Aktieselskab paa Foranledning af Sagførerraadet 1937.
2. *Hvor meget skal jeg betale i Skat?* En Vejledning for Skatteydere i København, Frederiksberg og Gentofte. Udgivet af Dansk Kautionsforsikrings-Aktieselskab.

HANNES FINSEN

Læge

f. 1893

1. *Gærmycoser*. Kbh. 1924. Særtryk af Bibliotek for Læger. Bd. 116. S. 303—320.
2. *Samme* 1924 i Festskrift for D. D. S.¹. S. 49—66.
3. Fortegnelse over *Patient Demonstrationer* i Dansk dermatologisk Selskab fra 1ste Møde 4/1 1899 til 167de Møde 3/5 1922. Bibliotek for Læger 1924. Bl. 116. S. 373—472.
4. *Samme* 1924 i Festskrift for D. D. S. S. 119—218.
5. *Amerikanske Leishmaniose*. 1924 i D. D. S. S. 36—42.

¹ Dansk dermatologisk Selskabs Forhandlinger.

6. *Epithelioma adenoides cysticum Brooke*. Hospitalstidende 1925. Bd. 69. S. 282—287.
7. *Fox-Fordyces Krankheit*. Dermatologische Zeitschrift 1925. Bd. 44. S. 322—327.
8. *Lenigallolforgiftning*. D. D. S. 1925/26. S. 44.
9. *Svulster i Huden fremkaldt af Fremmedlegemer*. 1926. Hospitalstidende. Bd. 69. S. 645—650.
10. *Dariers Sygdom*. D. D. S. 1928/29. S. 12—13.
11. *Samme*. D. D. S. 1928/29. S. 46.
12. *Epithelioma nasi*. D. D. S. 1928/29. S. 30.
13. *Erythema multiforme*. D. D. S. 1928/29. S. 46—47.
14. *Intertrigo hos Børn fremkaldt af Gærsvamp*. Ugeskrift for Læger 1929. Bd. 91. S. 1167.
15. *Lupus erythematodes*. D. D. S. 1928/29. S. 2—4.
16. *Nævus pigmentosus*. D. D. S. 1928/29. S. 33—34.
17. *Parapsoriasis*. D. D. S. 1928/29. S. 11.
18. *Patomimi*. D. D. S. 1928/29. S. 11—12.
19. *Dermatitis artificialis efter Brugen af Inotylol*. D. D. S. 1928/29. S. 2.
20. *Endothelioma + Epithelioma adonoides cysticum Brooke hos samme Patient*. D. D. S. 1929/30. S. 2—4.
21. *Boecks sarcoid? l. e.?* D. D. S. 1930/31. S. 47—48.

22. *Acne conglobata*. D. D. S. 1930/31. S. 23.
23. *Acrodermatitis chronica atrophicans*. D. D. S. 1930/31. S. 29.
24. *Udbrud af Psoriasis fremkaldt af Alcocks Plaster*. D. D. S. 1930/31. S. 38—39.
25. *Psoriasis-Alopecia*. D. D. S. 1930/31. S. 30.
26. *Epithelioma capitis*. D. D. S. 1930/31. S. 45.
27. *Erythema multiforme*. D. D. S. 1930/31. S. 25.
28. *White spot disease*. D. D. S. 1930/31. S. 36.
29. *Lupus vulgaris?* D. D. S. 1930/31. S. 45—46.
30. *Recklinghausens Sygdom*. D. D. S. 1930/31. S. 24—25.
31. *Nævus pigmentosus*. D. D. S. 1930/31. S. 13.
32. *Neurotic Excoriation*. D. D. S. 1930/31. S. 36—37.
33. *Pemphigus paa Mundslimhinde og Conjunctivæ*. D. D. S. 1930/31. S. 37—38.
34. *Sepsis efter Pemphigus neonat*. D. D. S. 1930/31. S. 25—26.
35. *Striæ distensæ femora*. D. D. S. 1930/31. S. 29.
36. *Tertiær Syfilid i Panden*. D. D. S. 1930/31. S. 17.
37. *Elektrisk Forbrænding*. D. D. S. 1931/32. S. 22—23.
38. *Lymfosarcoma? Mykosis fungoides*. D. D. S. 1931/32. S. 1.
39. *Prurigo nodularis Hyde*. D. D. S. 1931/32. S. 30.
40. *Psoriasis-Erythrodermia exfoliativa*. D. D. S. 1931/32. S. 9.
41. *Huden og Haarets Pleje og Sygdomme*. København 1933.

VALGARD FINSEN

Overlæge

f. 1896

1. Tilfælde af *Tumor canalis spinalis*. Hospitalstidende 1928, S. 40—45.
2. Sammen med Torben Geill: *Om Cholecystografi*. Hospitalstidende 1928, Bd. 71, S. 279—291.
3. Sammen med Torben Geill: *Über Cholezystographie*. Wien. Arch. f. inn. Medicin 1928, Bd. 15, S. 453—462.
4. *Om Myelografi*. Dansk radiologisk Selskabs Forhandlinger, S. 14—16, og Ugeskrift for Læger, Bd. 91, S. 712.
5. *Pyelogram af Hesteskonyre*. Hospitalstidende 1929, S. 69—70.
6. *Two peculiar cases of bone Tuberculosis*. 1932. Acta radiologica, Bd. 13, S. 264—268.

HELGE FINSEN

Arkitekt

f. 1897

1. *Akustik*. Artikel i „Kritisk Revy“. 1928.
2. *Rundetaarn og Trinitatis Kirke*. Af Helge Finsen og Fr. Weilbach. Kbh. 1932.
3. *Arkitekturfotografering*. Afhandling i Haandbog for Bygningsindustri. 1938.
4. *Spøttrup*. Artikel i Tidsskriftet „Danmark“. Nr. 16. 1941.
5. *Orientering i dansk Arkitektur 1100—1600*. Artikel i „Arkitekten“s Maanedshefte. Nr. 9. Kbh. 1941.

6. *Dansk Bygningskunst*. Artikel i Tidsskriftet „Danmarksposten“. 4/4 1942.
7. *Nordens Arkitekter* Nytaarshilsen fra Akademisk Arkitektforenings tidligere Formænd. 1942.
8. *Herlufsholms Arkitektur og Byggeproblemer gennem Tiderne*. En Række Artikler i „Herloviaeren“. 1942—44.
9. *Arkitektur*. Afsnit af „Dansk Kultur ved 1940“. Udg. af Det danske Selskab. 1943.
10. *Boligen*, Afsnit i „Danmark og Verdenskulturen“, en Radio-serie. Udk. i Bogform 1943.

SIGURD COLD

Dr. med., Overlæge

f. 1903

1. *Om blodbilledet ved lungetuberkulose spec. forholdet mellem sænkning og venstreforskydning*. 1934. Ugeskrift for Læger, Bd. 96, S. 1083—1087.
2. *Den friske kavernes prognose ved konservativ behandling*. 1937. Hospitalstidende, Bd. 80, S. 1357—1379, og Ugeskrift for Læger, Bd. 99, S. 147—148.
3. *Perforation of the lung and hæmorrhage as complications in cauterization adhesions*. Illustrated with case histories. 1937. Acta tuberculosea scandinavica, Bd. 11, S. 284—306.
4. *Om recidivhyppigheden efter pneumothoraxbehandling af kavernes lungetuberkulose*. 1939. Ugeskrift for Læger, Bd. 101, S. 593—597.
5. *Studier over den kavernøse lungetuberkuloses prognose ved konservativ behandling*. With an English summary. Mit deutscher Zusammenfassung. 203 Sider. København 1939.

6. *Sammenlignende undersøgelser over varighedsresultaterne ved konservativ behandling og pneumothoraxbehandling af kavernøs ftise.* 1940. Nordisk Medicin, Bd. 8, S. 1715—1726, og Ugeskrift for Læger, Bd. 102, S. 1006—1008.
7. *Comparative studies on the late results obtained in cavernous phthisis by conservative treatment and by pneumothorax therapy.* 1941. Acta tuberculosea scandinavica, Bd. 15, S. 282—320.
8. *Bemærkninger om den aabne lungetuberkulose og det tuberkuløse mileu. Med særlig hensyn til de sidste Aar.* 1942. Ugeskrift for Læger, Bd. 104, S. 311—316.
9. Sammen med Poul Bechgaard: *On the risk of infections from gastric lavage-positive pulmonary tuberculosis.* 1942. Acta tuberculosea scandinavica, Bd. 16, S. 250—261.

V.

LITTERATURFORTEGNELSE

LIT T E R A T U R F O R T E G N E L S E

- Annales Islandici.* Annálar 1400—1800. II. 6. Reykjavík 1932.
- Benediktsson, Bogi:* Sýslumannaæfir. I—V. Reykjavík 1932.
- Biskupasögur.* II. Gefnar út af Hinu íslenska Bókmentafélagi.
Kaupmannahöfn 1878.
- Blöndal, Sigfús:* Arne Magnusson. Artikel i Nordisk Tidsskrift. 1930.
- Bricka, C. F.:* Dansk Biografisk Lexikon. København 1887 ff.
- Debes, Lukas Jacobsön:* Færoæ et Færoa Reserata. Kiøbenhavn 1673.
- Diplomatarium Islandicum.* Bd. V, VI og XI. Kaupmannahöfn og Reykjavík 1899 ff.
- Ehrencron-Müller, H.:* Forfatterlexikon. København 1924 ff.
- Erichsen, B. og Alfr. Krarup:* Dansk historisk Bibliografi. III. København 1917.
- Erslew, Thomas Hansen:* Almindeligt Forfatter-Lexikon fra 1814—1840. Kjøbenhavn 1843—1864.
- Espolín, Jón:* Íslands Árbækur í sögu-formi. IV Deild. Kaupmannahöfn 1825.
- Finnsson, Hannes:* Stockholms Rella. Lund 1935.
- Finsen, Vilh. H.:* Slægtsbog for Familien Finsen. København 1935.
- Giessing, Christopher:* Nye Samling af Dansk-Norske og Islandske Jubel-Lærere. I—III. Kiøbenhavn 1778—86.
- Halldórsson, Jón:* Biskupasögur. I—II. Reykjavík 1903—1915.
— Skólameistarasögur. Reykjavík 1918—1925.
- Helgason, Jón:* Hannes Finnsson. Reykjavík 1936.
— Jón Halldórsson. Reykjavík 1939.
— Íslands Kirke fra dens Grundlæggelse til Reformationen. København 1925.
— Íslands Kirke efter Reformationen. København 1922.
- Hermannsson:* Catalogue of the Icelandic Collection. N. Y. 1914.
- Jónsson, Finnur (Finnus Jóhannæus):* Historia ecclesiastica Islandiæ. I—IV. Havniæ 1772 ff.

- Jónsson, Finnur* (Professor): *Árni Magnússons Levned og Skrifter*. Kbh. 1930.
- *Udsigt over den norsk-islandske Filologis Historie*. Kbh. 1918.
- *Brennu-Njálssaga* (Njála). Halle a. S. 1908.
- Kálund, Kr.*: *Katalog over den arnamagnæanske Håndskriftsamling*. I—II. Kbh. 1888—1894.
- *Katalog over de oldnorsk-islandske Håndskrifter i Det store kgl. Bibliotek og i Universitetsbiblioteket samt den arnamagnæanske Samlings Tilvækst 1894—99*. København 1900.
- Arne Magnussons private Brevveksling*. København 1920.
- Melsteð, Bogi Th.*: *Artikel i Tidsskrift for Retsvidenskab*. Kbh. 1893.
- *Artikel i Sal. Konversationslexikon*, Bd. VIII, S. 108. Kbh. 1919.
- Munksgaard, Ejnar*: *Om Flatøbogen og dens Historie*. Kbh. 1930.
- Möbius, Theodor*: *Catalogus librorum islandicorum et norvegicorum ætatis mediæ*. Lipsiæ 1856.
- Nutiden*, Ugebladet, red. af Vilh. Møller og Richard Kaufmann, *Artikel vedr. Hilmar Finsen*, 1884, Nr. 417 o. f.
- Ólason, Páll Eggert*: *Menn og menntir*. 1—4. Reykjavík 1922 ff.
- *Skrá um handritasöfn Landsbókasafnsins*. Reykjavík 1918 ff.
- Pétursson, P.*: *Historia ecclesiastica Islandiæ ab anno 1740 ad annum 1840*. Havnæ 1841.
- Rafn, C. C.*: *Færeyínga Saga med færøisk og dansk Oversættelse*. København 1832.
- Safn til sögu Íslands og Íslenzkra Bókmenta*. I—II. Kaupmannahöfn 1856—1886.
- Selmar, H. F.*: *Nekrologiske Samlinger*. 1849—52.
- Sturluson, Snorre*: *Heimskringla edr Noregs Konunga Sögur*. Havnæ 1777.
- Æfisaga Hannesar Finnssonar*. *Leirárgörðum vid Leirá*. 1797.
- Ættartal og Æfisaga Finns Jónssonar*. Kaupmannahöfn 1792.
- Þorkelsson, Jón*: *Om Digtingen på Island*. København 1888.
- Þorsteinsson, Hannes*: *Guðfræðingatal*. Reykjavík 1907.
- *Incl. til Hítardalsannáll 1724—34*. Trykt i *Annales Islandici, Annálar 1400—1800*, II, Side 571—592. Reykjavík 1932.
- Winkel Horn, Fr.*: *Billeder af Livet paa Island*. *Islandske Sagaer*. København 1876.

V I.

E F T E R S K R I F T

Nærværende Arbejde er blevet til under den 2den Verdenskrig i Aarene 1942—44, hvor enhver Forbindelse med Slægtens Moderland, Island, har været afbrudt.

Det er derfor muligt, at der er fremkommet Oplysninger om Slægtninge eller nye Publikationer af eller om Slægtninge i de 5 forløbne Krigsaar, som ikke er medtaget her.

Nogle Rettelser til Stamtavlen over Postmester i Reykjavík Ole Peter Finsens Efterkommere har jeg modtaget fra Vilhjálmur Finsen, Islands Chargé d'Affaires i Stockholm, og jeg bringer ham herfor min bedste Tak.

Men et Arbejde — der burde indgaa i en særlig Slægtsbog — er endnu tilbage: Undersøgelsen og Udgivelse (i Uddrag) af Slægtens Haandskriftsamling i Reykjavík. Der ligger her et stort Felt lige fra Jón Halldórssons Præstebiografier til „Contrabog for Fru Walgeirder Ionsdatter i Skavholte 1801“, en broget Samling Papirdokumenter — lødigt og ulødigt — til Gennemarbejdning og Vurdering. Af særlig Interesse for Slægten maa være Jón Halldórssons store Slægtsbog: Genealogia Finniana —, et Haandskrift, der i 200 Aar har ført en omflakkende Tilværelse — men nu forhaabentlig er havnet i Landsbiblioteket.

Tiden vil vise, om jeg kan faa Lejlighed og kyndig Assistance til at beskæftige mig med disse Arbejder — Lysten mangler ikke.

Men skulde det ikke naas, saa vil jeg gerne overfor Efterslægten pege paa, at her ligger et stort uopdyrket Land og venter.

København, i December 1944.

VII.
NAVNEREGISTER

1. Fortegnelse over Biskopper i Island fra Kirkens Grundlæggelse op til vore Dage.

(De med * mærkede er omtalt i denne Bog)

SKÁLHOLT

Før Reformationen

Ísleifr Gissurarson	1056—1080
Gizurr Ísleifsson	1082—1118
Þorlákr Runólfsson	1118—1133
Magnús Einarsson	1134—1148
Klængr Þorsteinsson	1152—1175
*Þorlákr Þórhallsson (hinn helgi)	1178—1198
*Páll Jónsson	1195—1211
Magnús Gissurarson	1216—1237
Sigvarður Pétmarsson ...	1238—1268
*Arni Þorláksson	1269—1298
Arni Helgason	1304—1320
Grimr Skútuson	1321—1321
Jón Halldórsson	1322—1339
Jón Eindriðason	1339—1341
Jón Sigurðsson	1343—1348
Gyrðr Ivarsson	1350—1360
Þórarinn Sigurðsson	1362—1364
*Oddgeir Þorsteinsson ...	1366—1381
Michael	1383—1392
*Vilkin Henriksson	1394—1405
Jón	1406—1413
Arni Ólafsson (hinn mildi) ...	1413—1420
Jón Gereksón ...	1426—(1430)—1433
Jón Vilhjálmsón Craxton ...	1436—1437
Godsuin Comhaer	1437—1447
Marcellus	1448—1460
Jón Stefánsson Krabbe ...	1463—1464
Sveinn Pétursson (hinn spaki)	1467—1476
*Magnús Eyjólfsson	1477—1490
Stefán Jónsson	1491—1518
*Ógmundur Pálsson	1521—1541

HÓLAR

Før Reformationen

*Jón Ógmundsson	1106—1121
*Ketill Þorsteinsson	1122—1145
Björn Gilsson	1147—1162
Brandr Sæmundsson	1163—1201
*Guðmundur Arason (hinn góði)	1203—1237
Bótólfr	1238—1246
Heinrekr Karlsson	1247—1260
Brandr Jónsson	1263—1264
Jörundur Þorsteinsson	1267—1313
Auðun Þorbergsson (hinn rauði)	1313—1322
*Laurentius Kálfsson	1324—1331
Egill Eyjólfsson	1332—1341
Ormr Asláksson	1342—1356
Jón skalli Eiríksson	1357—1390
Pjetur Nikulásson	1391—1411
Jón Tófason (Henriksson) (1411—)	1419—1423
Jón Vilhjálmsón Craxton	1426—1435
Jón Bloxwich	1435—1441
Robert Wodborn	1441
Gottskálf Kæneksson	1444—1457
Ólafur Rögnvaldsson	1460—1495
Gottskálf Nikulásson (hinn grimmi)	1496—1520
*Jón Arason	1524—1550

Efter Reformationen

*Gissur Einarsson	1540—1548
*Marteinn Einarsson	1549—1556
*Gísli Jónsson	1558—1587
*Oddur Einarsson	1589—1630
Gísli Oddsson	1632—1638
*Brynjólfur Sveinsson ..	1639—1674
*Þórður Þorláksson	1674—1697
*Jón Þorkelsson Vídalín ...	1697—1720
*Jón Árnason	1722—1743
Ólafur Gíslason	1746—1753
*Finnur Jónsson	1754—1785
*Hannes Finnsson	1785—1796
Geir Vídalín	1797—1823

(fra 1802 Enebiskop over
Island)

Efter Reformationen

Ólafur Hjaltason	1552—1569
*Guðbrandur Þorláksson .	1569—1627
*Þorlákur Skúlason	1627—1655
Gísli Þorláksson	1657—1684
Jón Vigfússon	1685—1690
Einar Þorsteinsson	1692—1696
Björn Þorleifsson	1696—1710
*Steinn Jónsson	1710—1739
*Halldór Brynjólfsson ...	1746—1752
Gísli Magnússon	1755—1779
*Jón Teitsson	1780—1781
*Árni Þórarinnsson	1784—1787
Sigurður Stefánsson	1788—1798

Biskopper over Island

*Steingrímur Jónsson	1824—1845
Helgi Thordersen	1846—1866
*Pétur Pétursson	1866—1889
Hallgrímur Sveinsson	1889—1908
Þórhallur Bjarnason	1908—1916
*Jón Helgason	1917—1939
Sigurgeir Sigurðsson	1939—

2. Personnavne.

Islandske Navne søges under *Fornavnet*. Islandske Familienavne, f. Eks. Stephensen, Finsen samt Navne paa Personer udenfor Island, findes under *Efternavnet*.

Stamtavle S.^I findes Side 14. Stamtavlerne S.^{II}—S.^V er indsat bag i Bogen.

- Aagaard, Peter*, Deputeret i Kancellikollegiet (d. 1790). 208, 209.
- Abbesté, I. L.*, Vinhandler i Kbh. (c. 1728). 182.
- Adam af Bremen*, Krønikeskriver. 264.
- Albert*, Markgreve af Brandenburg, Filosof (d. 1280). 159, 176.
- Amundason, Marie*, f. Finsen (d. 1895). S.^V.
- Amundason, Moritz*. S.^V.
- Amundason, Ólafur*, Købmand. S.^V.
- Anchersen, Mathias*, Professor, senere Biskop. 182.
- Andrés Guðmundsson*, Søn af Guðmundr hinn ríki, Reykjahólar. 35.
- Ari Magnússon*, Sysselmand, Ögur (d. 1652). 76.
- Ari Þorgeirsson*, Fader til Biskop Guðmundr hinn góði. 17, 22, 24.
- Ari Þorgilsson* hinn fróði (d. 1148). 31, 150.
- Arne Magnusson*, Professor ved Kbh.s Universitet (d. 1730). 6, 9, 17, 45, 52, 61, 63, 70, 71, 87, 91, 92, 93, 96, 98, 106, 107, 147, 148—151, 152—180, 181—187, 198, 202, 205, 206, 210, 212, 213, 232, 239, 247, 248, 261, 289, 304, 310, 337, 338.
- Arnfast*, Abbed i Ry Kloster, udnævnt til Biskop (d. c. 1263). 120.
- Arngrímur Jónsson*, Præst paa Melar. 300.
- Arngrímur Jónsson*, hinn lærði, isl. Præst og Forfatter (d. 1648). 174, 178.
- Arngrímur Vídalín* (Þorkelsson), mag., Rektor i Nakskov (d. 1704). 85, 292.
- Arni Einarsson*, Klosterbestyrer i Kirkjubær. (c. 1550). S.^{II}, 61.
- Arni Gíslason*, Sysselmand Hlíðarendi (d. 1587). 36.
- Arni Helgason*, Stiftsprovst, tituler Biskop (d. 1869). S.^{II}, 126, 280.
- Arni Jónsson*. 187.

- Arni Magnússon*, se Arne Magnússon.
- Arni Ólafsson*, Hovmester paa Skálholt (c. 1543). 63.
- Arni Thorsteinsson*, Landfoged. 244.
- Arni Þórarinnsson*, Biskop i Hólar 1784—1787. 121, 280, 283.
- Arni Þorláksson* (Staða-Árni), Biskop i Skálholt 1269—98. 33, 166, 171, 175, 178, 248.
- Arni Þorleifsson* i Fagridalur (d. 1458) (Broder til Björn Þ.). 40.
- Arup, Erik*, Professor ved Kbh. Universitet, Dr. phil. 10.
- Ásgeir Bjarnason*, Præst i Ögurbíng (o. 1773). 43.
- Ásgrímur Vigfússon*, Præst i Hellnar (c. 1795). 99.
- Ásmundur Jónsson*, Provst i Oddi (d. 1880). 229.
- Ásta Pantaleonsdóttir*, g. m. Pastor Böðvar Jónsson. 70.
- Ástriður (Ásta)*, efter Sagnet Datter af Ólöf Loptsdóttir hin ríka. 41, 51, 52.
- Auðun Þórólfsson*, rotinn. S.^I, 17, 22, 24.
- Baden, Jacob*, Filolog, Professor v. Kbh.s Universitet (d. 1804). 310.
- Balle, N. E.*, Biskop (d. 1816). 282.
- Banks, Joseph*, engelsk Adelsmand (f. 1743). 111.
- Bartholin, Else Magdalene*. 182.
- Bartholin, P. Albr.*, Justitsraad, 272.
- Bartholin, Thomas*, kgl. Antikvar og Sekretær i Geheimearkivet (d. 1690). 148.
- Bech, Reinh.*, Kancelliraad. 272.
- Bechgaard, Poul*, Læge. 329.
- Becker, Hans*, Tømmerhandler i Kbh. 182.
- Becket, Thomas*, Ærkebiskop af Canterbury (1117—1170). 34.
- Benedikt Gröndal*, Adjunkt. 238, 241.
- Benedikt Pétursson*, Præst paa Hestur, Annalforfatter. 238.
- Benedikt Þorsteinsson*, Lagmand (d. 1733). 187.
- Benediktsson, Grethe*, mag. art. 10, 83.
- Benediktsson, Jakob*, Bibliotekar, se Jakob.
- Beronius, Magnus Olaus*, svensk Magister (c. 1762). 117, 276.
- Bersi (Véleifsson)* (kaldet Hólm-göngu-Bessi) fra Kormákssaga. 85.
- Bersi Vermundarson* d. rige, Borg. 30.
- Bjarni Þorsteinsson*, Stiftamtmand (d. 1876). S.^{II}, 126.
- Björn Benediktsson*, Præst i Hítardalur (d. 1828). 98.
- Björn Einarsson*, Jórsalafari (d. c. 1350). S.^I, 34—35.
- Björn Gottskálksson*, Bogtrykker i Hrapsey. 285, 286.

- Björn Híttdælakappi*, Sagahelt. 155, 160.
- Björn Jónsson*, Apoteker paa Nes (d. 1798). 280.
- Björn Jónsson á Skarðsá*, Lovrettemand, Annalforfatter (d. 1655). 174, 178, 239, 266.
- Björn Loptsson*, Ridder (d. 1312). 33.
- Björn Stefánsson*, Præst i Snæfuglsstaðir (d. 1717). 95.
- Björn Þórðarson*, Præst i Melar, g. m. Setselja Halldórsdóttir. S.^{II}, 81.
- Björn Þorleifsson*, hinn ríki, Hirdstyrer (d. 1467). S.^I, 35, 41, 42, 43, 44, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58.
- Björn Þorvaldsson* (c. 1616). 45.
- Björnson, Bjørnstjerne*, Digter. 328.
- Björnsson, Marie Asa*, f. Finsen. S.^V.
- Björnsson, Ó.*, Købmand. S.^V.
- Blöndal, Sigfús*, Dr. phil. 10, 74, 148, 337.
- Bogi Benediktsson*, isl. Storbonde og biografisk Forf. 7, 33, 40, 42, 43, 337.
- Bojesen, Jensine Cecilie*, f. Hastrup. 134.
- Bojesen, S. A.*, Overinspektør ved Fattivæsenet i Kbh. 134.
- Borch, Oluf (Ole)*, Professor (d. 1690). 148.
- Borreby, O. A.*, Præst. 272.
- Bossuet, Jacques Bénigne*, fransk Teolog og katolsk Forfatter (d. 1704). 120.
- Bredal, Aage*, Handelsfaktor i Skagafjord (d. 1915). 143.
- Bredal, Valgerður*, f. Finsen (d. 1880), g. m. Handelsfaktor Aage B. 143.
- Bricka, C. F.*, Historiker, Rigsarkivar i Kbh. (d. 1903). 257, 274, 310, 337.
- Brím, Eggert*, Præst i Höskuldstaðir. 40.
- Brodd-Helgi*, isl. Høvding i Vopnafjörður i d. 10de Aarh. 166, 246.
- Brynjólfur Jónsson*, Minni-Núpur. 229.
- Brynjólfur Sveinsson*, Biskop i Skálholt 1639—1674. 45, 71, 78, 79, 81, 82, 84, 174, 175, 178, 232, 243, 254.
- Büsching, Anton Friederich*, tysk Geograf og Statistiker (d. 1793). 274.
- Böðvar Jónsson*, Provst, Reykholt. 5, 15, S.^I, 37, 48, 65, 67—75, 76, 226, 232.
- Böðvar Þórðarson*, Staður. 263.
- Cathrine Jónsdóttir*. S.^{II}.
- Christian d. I*, Konge i Danm. (1426—81). 42, 249.
- Christian d. III*, Konge i Danm. (1536—59). 249.
- Christian d. VII*, Konge i Danm. (1766—1808). 205, 206, 208, 210, 211, 299, 302.

- Christoffer den I*, Konge i Danm. (1252—59). 120.
- Clausen, Stefania*, Sekretær i Dansk-Isl. Samfund. 10.
- Cold, Emil*, Overlæge. S.^{IV}.
- Cold, Sigurd*, Overlæge, Dr. med. S.^{IV}, 333—334.
- Cold, Valgerda*, f. Finsen, g. m. Overlæge Emil C. S.^{IV}.
- Daði Jónsson*, Sølvsmed, Staðar-fell. S.^I, 36.
- Daði Nielsson*, fróði (d. 1856). 243.
- Dall, Ove*, Underdirektør, cand. polit. 10.
- Debes, Lukas Jacobson*, Forfatter, Præst paa Færøerne 1651—75. 22, 225, 276, 337.
- Dreyer, Georges*, Læge. 321, 322.
- Eggert Hannesson*, Lagmand paa Bær i Rauðisandur. 67.
- Eggert Ólafsson*, Forfatter, Vice-lagmand (d. 1768). 118.
- Egill Skallagrímsson*, Sagahelt, Skjald (d. o. 983). 194.
- Egill Þórhallason* (Thorhalle-sen), Præst i Bogense. 276.
- Ehrencron-Müller, H.*, Bibliote-
kar. 225, 274, 276, 310, 337.
- Einarr Auðunaron* (c. Aar 950). S.^I, 17, 22, 24.
- Einar Bjarnasson* fra Starrastaðir paa Mælifell. 239, 240, 241.
- Einar Einarsson*, Provst i Garður paa Álftanes (d. 1690). 86.
- Einar Eiríksson*, Vatnsfirði (d. 1383). S.^I, 33.
- Einarr Eyjólfsson* (Tveraabo), Broder til Guðmundr den mægtige. 22, 25, 27.
- Einar Hálfðanarson*, Præst i Prestsbakka. 249.
- Einar Ólafsson*, Præst (d. 1580). 63.
- Einar Sigvaldason*, Bonde paa Síða (d. c. 1520). 5, 15, S.^I, 37, 44, 45, 46, 48, 58, 59, 60—61.
- Einar Thorgrímsson*, Direktør. S.^V.
- Einar Þorleifsson*, Hirdstyrer (d. antagelig 1463). S.^I.
- Einarr Þorvaldsson*, Vatnsfirði (c. 1273). S.^I, 33.
- Eiríkr Loftsson*, kaldet „slóne-fur“. 40.
- Eiríkr Sveinbjarnarson*, Ridder, Hirdstyrer, Vatnsfirði (c. 1323). S.^I, 33.
- Eiríkur Vigfússon*, Provst i Staf-holt (d. 1808). S.^{II}, 96.
- Elers, Jørgen*, Højesteretsassessor (Stifter af Elers Kollegium) (d. 1692). 275, 278, 279, 281.
- Elín Thorgrímsson*, f. Finsen, g. m. Direktør Einar T. S.^V.
- Erichsen, B.*, Bibliotekar. 336.
- Erichsen, Jón*, Professor, Biblio-
tekar (d. 1787). 109, 119, 200, 201, 211, 258, 261, 272.
- Erlendur Jónsson*, Stóruvöllum (d. 1773). 230, 245.
- Erlendur Magnússon*, Skoleme-

- ster, Præst i Oddi (d. 1724). 231.
- Erlendur Nikulásson*. 187.
- Erlendur Ólafsson*, Sysselmand. 250.
- Erslew, Thomas Hansen*, Arkivar, Historiker (d. 1870). 337.
- Espolin, Jón Jónsson*, historisk Forfatter (d. 1836). 4, 62, 78, 97, 240, 337.
- Eyjólfr Einarsson* (Valgerðars-son). S.^I, 17, 22, 24, 25.
- Eyjólfr Guðmundsson*, den Halte. S.^I, 29.
- Eyjólfur Guðmundsson*, Læge i Kbh. 298.
- Eysteinn Ásgrímsson*, fróði. 258.
- Eysteinn Þórðarson* (Brands-son?), den stærke, Kirkepræst i Skálholt (c. 1543). 62, 63.
- Faxi fra Syderøerne*, Viking. 23, 24.
- Feddersen, C. V.*, Ejer af Eng-holm ved Viborg (d. 1876). S.^{II}, 129.
- Feddersen, Thorun*, f. Finsen (d. 1891). S.^{II}, 129.
- Finnsson, Hannes*, se Hannes.
- Finnur Böðvarsson*, Student (d. 1618). S.^{II}, 74, 75, 76.
- Finnur Jónsson*, Biskop i Skálholt 1754—1785. 4, 5, 6, 7, 9, 13, 15, 16, S.^I, 32, 34, 37, 39, 41, 49, 50, 62, 65, 74, 82, 83, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 107—112, 114, 130, 135, 147, 157, 158, 167, 171, 172, 173, 175, 179, 180—201, 202, 205, 206, 210, 211, 212, 225, 226, 227, 228, 243, 247, 249, 257, 258—275, 278, 287, 288, 291, 292, 293, 300, 337, 338.
- Finnur Jónsson*, Professor (d. 1934). 9, 23, 24, 25, 31, 33, 148, 314, 315, 337.
- Finnur Jónsson* (Teitssonar) S.^{II}.
- Finnur Magnússon*, Professor (d. 1847). S.^{II}, 96, 113, 227, 239, 244, 274.
- Finnur Steindórsson* (Stedsøn af Pastor Böðvar i Reykholt). 73.
- Finsen, Aage*, Kreditforenings-direktør. S.^{III}, 329.
- Finsen, Anna V.* (d. 1880). S.^V.
- Finsen, Anne Sylvia* (d. 1930). S.^V.
- Finsen, Arne*, Arkitekt. S.^I, S.^{III}, 329.
- Finsen, Arne*, Student (d. 1882). S.^{III}, 134.
- Finsen, Aslaug*, Kunstvæverske. S.^{III}.
- Finsen, Bent*, Assistent. S.^{IV}.
- Finsen, Bergljót*, f. 1911. S.^{IV}.
- Finsen, Birgitte*, f. 1906. Lærerinde, Johannesburg. S.^{IV}.
- Finsen, Birgitte*, f. Formann, g. m. Stiftamtmand F. (d. 1930). S.^{IV}.
- Finsen, Bjørn*, f. 1912. S.^V.
- Finsen, Bjørn*, Skibsmægler i Horsens. S.^{IV}.

- Finsen, Carl*, Assurancedirektør i Reykjavík. S.^V.
- Finsen, Caroline Mathilde*, f. Grønvold, g. m. Stiftforvalter ved Vallø Oluf F. 129, 143.
- Finsen, Caroline Vilhelmine*, f. Moberg, g. m. Højesteretsassessor Vilhjálmur F. 143.
- Finsen, Dagmar*, f. Fiedler, g. m. Slotsforvalter ved Vallø Stift Jón F. 129.
- Finsen, Dora*, f. Thorsen, g. m. Bankbestyrer Steingrim F. S.^{IV}.
- Finsen, Dorteia Katrine*, f. Bruun, g. m. Herredsfoged Jón Finsen. S.^{II}, 129.
- Finsen, Eyvind*, Ingeniør, Kbh. S.^{II}.
- Finsen, Eyvind*, Ingeniør, U.S.A. S.^{IV}.
- Finsen, Finn*, Bogholder. S.^{IV}.
- Finsen, Gunnar*, Surgeon Commander. S.^V.
- Finsen, Halldór*, Læge. S.^{IV}, 226.
- Finsen, Hannes*, Biskop, se Hannes Finnsson.
- Finsen, Hannes C. S.*, Læge. S.^{IV}, 329—331.
- Finsen, Hannes*, Stiftamtmand (d. 1892). S.^{II}, S.^{IV}, 315.
- Finsen, Harald*, Godsforvalter v. Sorø Akademi (d. 1881). S.^{II}, 129.
- Finsen, Hedvig*, f. Holm, g. m. Trafikkontrolør John F. 129.
- Finsen, Helge*, Arkitekt. S.^{III}, 332—333.
- Finsen, Hendrikka* (d. 1942). S.^V.
- Finsen, Hendrikka Andrea*, f. Bjerring. S.^V.
- Finsen, Henrikke*, Sygeplejerske. S.^{IV}.
- Finsen, Herdis*, Assistent paa Rigshospitalet i Kbh. S.^{IV}.
- Finsen, Hilmar*, Landshøvding, Indenrigsminister (d. 1886). 5, 15, S.^I, S.^{II}, S.^{III}, 37, 96, 129, 131—134, 319, 338.
- Finsen, Hilmar*, Kontorchef. S.^{III}.
- Finsen, Inge*, f. Bojesen, g. m. Borgmester Olaf F. S.^{III}.
- Finsen, Ingeborg* (d. 1893). S.^{III}.
- Finsen, Ingeborg*, f. Balslev, g. m. Professor Niels R. F. S.^{IV}, 226.
- Finsen, Ingibjörg Ísleifsdóttir*, g. m. Distriktslæge Ólafur F. S.^V.
- Finsen, Ísleifur*, f. 1898. S.^V.
- Finsen, Johanne*, f. Formann, g. m. Stiftamtmand Hannes F. S.^{IV}.
- Finsen, Johanne*, f. Wulf, g. m. Overpostkontrolør Vilh. F. S.^{IV}.
- Finsen, John*, Dommer (d. 1930). S.^I, S.^{III}, 134, 319.
- Finsen, John*, Ingeniør, Johannesburg. S.^{IV}.
- Finsen, John*, Trafikkontrolør (d. 1934). S.^{II}, 129.

- Finsen, Jón*, Herredsfoged (d. 1848). 5, S.^I, S.^{II}, 37, 126, 127—130, 131.
- Finsen, Jón*, Slotsforvalter v. Vallø Stift (d. 1929). S.^{II}, 129.
- Finsen, Jón Constant*, Stiftsfysikus, Dr. med. (d. 1885). S.^{II}, 317—318.
- Finsen, Jón*, forhv. Telegrafbestyrer. S.^{II}.
- Finsen, Karitas*, f. 1896. S.^V.
- Finsen, Laura Marie Caroline*, f. Fangel, g. m. Pastor Valgard F. 129.
- Finsen, Margrethe*, Børnehavslærerinde. S.^{III}.
- Finsen, Marie*, f. 1916. Reykjavík. S.^V.
- Finsen, Marie*, f. Jensen, g. m. Ingeniør John F. S.^{IV}.
- Finsen, Marie*, f. Øllgaard, g. m. Apoteker Olaf F. S.^{IV}.
- Finsen, Marie Kristine*, f. Jónason, g. m. Postmester Ole Peter F. S.^V.
- Finsen, Marie Nicoline*, f. Møller, g. m. Assessor i Isl. Overret Ólafur F. S.^{II}.
- Finsen, Martha*, f. Gregersen, g. m. Læge Sofus F. 129.
- Finsen, Mórítz* (d. 1882). S.^V.
- Finsen, Nanna*, f. Meyer, g. m. Dommer John F. S.^{III}.
- Finsen, Niels*, Bogholder, f. 1909. S.^V.
- Finsen, Niels R.*, Professor (d. 1904). S.^{IV}, 96, 226, 320—326.
- Finsen, Olaf*, Apoteker, Etatsraad (d. 1937). S.^{IV}, 319.
- Finsen, Olaf*, Borgmester i Nykøbing F. (d. 1920), 8, S.^{III}, 134, 327.
- Finsen, Ólafur Hannesson*, Assessor i Isl. Overret (d. 1836). S.^{II}, 126, 135, 296.
- Finsen, Ólafur*, Distriktslæge i Skipaskagi. S.^V.
- Finsen, Ólafur*, f. 1920. S.^V.
- Finsen, Ole Peter*, Postmester i Reykjavík (d. 1897). 12, S.^{II}, S.^V, 339.
- Finsen, Ole Peter* (d. 1917). S.^V.
- Finsen, Oluf*, Godsforvalter paa Vallø Stift (d. 1896). S.^{II}, 129, 143, 315.
- Finsen, Oluf*, Telegrafist (d. 1907). S.^{II}.
- Finsen, Olufa*, f. Bojesen, g. m. Landshøvding, Indenrigsminister Hilmar F. S.^{III}, 134.
- Finsen, Olufa (Nulle)*, Forfatterinde. S.^{III}, 134, 328.
- Finsen, Sofus*, Læge (d. 1908). S.^{II}, 129.
- Finsen, Steingrim*, Bankbestyrer (d. 1933). S.^{IV}.
- Finsen, Svava*, f. 1907. S.^V.
- Finsen, Thora*, f. Lauritzen, g. m. Godsforv. ved Sorø Akademi Harald F. 129.
- Finsen, Thorkil*, Kordegn i Kbh. S.^{IV}.

- Finsen, Valgard*, Overlæge. S.^{IV}, 332.
- Finsen, Valgard*, Præst (d. 1894). S.^{II}, 129.
- Finsen, Vilh. H.*, Overpostkontrolør (d. 1935). 8, S.^{IV}, 274, 315, 327, 337.
- Finsen, Vilhjálmur*, Islands Chargé d'Affaires i Stockholm. S.^V, 328, 339.
- Finsen, Vilhjálmur*, Højesterets-assessor, Dr. jur. (d. 1892). 6, 8, 9, S.^I, 37, 96, 135—143, 147, 215—221, 226, 312—316.
- Finsen, William*, Astronom, Johannesburg. S.^{IV}.
- Finsen, Þórður*, Købmand (d. 1914). S.^V, 296.
- Fisher, Mette*, g. m. Professor Arne Magnusson. 150.
- Flóki Vilgerðarson*, norsk Viking omtr. 868. 23, 24.
- Forchhammer, H.*, Læge. 326.
- Fritsche, Alfred*, Politimester (d. 1943). S.^{IV}.
- Fritsche, Gunnar*, U. S. A. S.^{IV}.
- Fritsche, Inge*. S.^{IV}.
- Fritsche, Johanne*. S.^{IV}.
- Fritsche, Marie*, f. Finsen, g. m. Politimester F. S.^{IV}.
- Fuhrmann, Niels*, Amtmand paa Island. 90, 104, 175, 178.
- Garðar, Jónsson*, f. 1932. S.^V.
- Gateau, J.*, Professor. S.^{III}.
- Gateau, Ragna*, f. Finsen. S.^{III}.
- Geill, Torben*, Læge. 332.
- Geirprúður Sigvaldadóttir*. S.^{II}, 59.
- Geirhildr Flókadóttir*. 23.
- Gellir Ormsson*. 17, 22, 24.
- Gerhard, Joh.*, Theolog. 266.
- Giessing, Christopher*, Cantor, biografisk Forfatter. 6, 62, 107, 112, 258, 274, 337.
- Gislason, Konráð*, nordisk Filolog, Professor (d. 1891). 140, 215, 216, 217, 218, 219.
- Gísl Einarsson*, Præst i Múli (d. 1723). 156.
- Gísl Einarsson*, Rektor i Skálholt Skole (d. 1688). 78.
- Gísl Hákonarson*, Lagmand (d. 1631). 100.
- Gísl Ísleifsson*, Præst i Kálfholt. 249.
- Gísl Jónsson*, Biskop i Skálholt 1558—1587. 65, 70.
- Gísl Jónsson*, Konrektor, siden Præst i Starri-Árskógur (d. 1837). 239, 242, 246.
- Gísl Jónsson*, Galtardalstunga. 91.
- Gísl Jónsson*, Lovrettemand, Máfahlíð (d. 1715). 112.
- Gísl Jónsson*. S.^{II}.
- Gísl Konráðsson*, isl. Historiker. 242, 246.
- Gissur Einarsson*, Biskop i Skálholt 1540—48. S.^{II}, 44, 45, 48, 50, 53, 55, 58, 60, 62, 63, 65, 66, 78, 103, 171, 179, 232.
- Gissur Jónsson*, Præst i Stafafell (d. 1610). S.^{II}, 60.
- Gissur Sigvaldason*. S.^{II}, 48, 59.

- Gissur Þorláksson*. S.^{II}, 45.
Gissurr Þorvaldsson, Jarl. 30.
Gjörwell, Carl Christoffer, svensk Lærd og Publicist (d. 1811). 116.
Glud, Adda, f. Finsen. S.^{IV}.
Glud, Jørgen, Civilingeniør. S.^{IV}.
Godicbe, Andres Hartvig, Bogtrykker i Kbh. 283.
Gottrup, Jóhann Lárusson, Syssemand (d. 1755). 170.
Gram, F. T. J., Professor, Dr. jur. (d. 1871). 137.
Grettir Ásmundarson, Sagahelt. 195, 198, 199, 210, 263, 264.
Grímr Kamban, Høvding i Norge (o. 850). 5, 8, 13, S.^I, 17, 19, 21—23, 24.
Grundtvig, Svend, Professor, Folkemindesamler (d. 1883). 215, 216, 217, 219.
Grunnavíkur, Jón, se Jón Ólafsson.
Guðbrandur Þorláksson, Biskop i Hólar, 1569—1627. 70, 71, 72, 74, 76, 230.
Guðmundur Andrésson (c. 1500). S.^I, 35.
Guðmundr Arason, hinn góði, Biskop i Hólar 1203—1237. 17, 22, 24, 156, 165, 166, 295.
Guðmundur Arason, hinn ríki, Reykjahólar. 35.
Guðmundur Arnason (d. 1690). S.^{II}.
Guðmundr Eyjólfsson, hinn ríki, „den mægtige“ (d. 1025). S.^I, 17, 21, 22, 24, 25, 26—29, 101.
Guðmundr Eyjólfsson (Guðmundsonar). S.^I, 29.
Guðmundur Einarsson. 81.
Guðmundr Finnsson, Lovrettemand (paa Akrar). 35.
Guðmundr Guðmundsson, hinn ríki. S.^I.
Guðmundur Hákonarson, Þingeyrar. 76.
Guðmundur Jónsson, Præst i Staðastaður. 272, 289, 300.
Guðmundur Jónsson, Brekkubær ved Hellnar. 170.
Guðmundur Sigvaldason. S.^{II}, 59.
Guðmundur Sigurðsson, Syssemand. 98, 182.
Guðmundur Sveinsson fra Barð. 298.
Guðmundur Sveinsson (omtalt i Gældsbrief efter Björn ríki). 52.
Guðmundur Þorláksson, cand. mag. (d. 1910). 84, 233.
Guðmundur Þorleifsson (Thorleusen) i Brokey. 175.
Guðni Jónsson, Bispesvend i Skálholt (c. 1712). 157, 166.
Guðný Böðvarsdóttir. S.^I.
Guðríður Gísladóttir, g. m. Biskop Finnur Jónsson. S.^{II}, 112, 272, 273, 292, 300.
Guðríður Sigurðardóttir, g. m. Pastor Jón Einarsson, Reykhold. S.^{II}, 65.
Guðrún Arnadóttir, g. m. Jón Ólafsson (c. 1560). S.^I, 36.

- Guðrún Gottskálksdóttir*, Biskop Gissur Einarssons Fæstemø. 62, 63.
- Guðrún Halldórsdóttir* (Provst Halldór Jónsson i Reykholts Datter) (d. 1707). S.^{II}, 81.
- Guðrún Hannesdóttir*, g. m. Syssemand Þorlákur Einarsson. S.^{II}, 45.
- Guðrún Jónsdóttir*. S.^{II}, 48.
- Gunnar Pálsson*, Rektor i Hólar, Præst i Hjarðarholti (d. 1791). 272, 274, 292.
- Gunnar Sigvaldason*, Bonde paa Østlandet. S.^{II}, 48, 52, 53, 58, 59.
- Gunnerus, I. E.*, Biskop i Thronhjem, Naturforsker (d. 1773). 116.
- Gunnhildur Jónsdóttir*, g. m. Einar Sigvaldason. S.^{II}, 60.
- Gunnlaugr Illugason ormstunga*, Sagahelt. 122, 195, 202, 258, 261, 278.
- Gunnlaugur Þorsteinsson*, Præst og Annalforfatter (d. 1674). 174.
- Gyldendal, Søren Jensen*, Boghandler (Grundlægger af G.'s Forlag) (d. 1802). 122, 200, 201, 226, 260, 318, 321.
- Haflíði hinn örvi*, isl. Høvding (9. Aarh.). 25.
- Hagen Olsen, Else*, f. Fritsche. S.^{IV}.
- Hagen Olsen, F.* S.^{IV}.
- Hákon Hákonarson d. gamle*, Konge i Norge 1217—63. 30, 32, 33, 264.
- Hákon Magnússon d. ældre*, kaldet Haalæg, Konge i Norge 1299—1319. 33.
- Hálfðan Einarsson*, Forfatter, Rektor i Hólar (d. 1785). 119, 278.
- Hallbera Snorradóttir*, Snorri Sturlussons Datter. 32.
- Hallbera Þórólfsdóttir*, g. m. Eyjólfur Einarsson (Valgerðarson). S.^I.
- Hall, Carl Christian*, Statsminister (d. 1888). 137.
- Halldór Brynjólfsson*, Biskop i Hólar 1746—1752. 266.
- Halldór Daðason*, Provst i Hruni (d. 1678). 80.
- Halldór Einarsson*, Syssemand i Borgarfjarðarsýsla (d. 1846). 282.
- Halldór Einarsson*, Præst i Selárdal (d. 1583). S.^{II}, 48, 60.
- Halldór Finnsson*, Provst i Hítardalur (d. 1814). S.^{II}, 98, 112, 230, 289, 301, 311.
- Halldór Guðmundsson* (Søn af Guðmundur den mægtige). 29.
- Halldór Hermannsson*, Professor. 337.
- Halldór Jónsson*, Søn af Provst Jón Halldórsson (d. som Barn). 95.
- Halldór Jónsson*, Provst i Hof (d. 1881). S.^{II}.
- Halldór Jónsson*, Provst i Reyk-

- holt (d. 1704). 9, 15, S.^I, 36, 37, 71, 72, 76, 77, 78—82, 84, 103, 225, 232.
- Halldór Jónsson* (yngri), Præst paa Staður i Grunnavík, senere Conrektor og Godsforvalter i Skálholt (d. 1726). S.^{II}, 77.
- Halldór Ólafsson* (Hólmgöngu-Bessis Fostersøn fra Kormáks-saga). 85.
- Halldór Teitsson*, Provst i Gufudal, Annalforfatter (d. 1685). 174.
- Halldór Þorbergsson*, Lovrettemand, Annalforfatter (d. 1711). 174.
- Halldóra Jónsdóttir*. S.^{II}, 48.
- Halldóra Sigvaldadóttir*, Abbedisse paa Kirkjubær Kloster. S.^{II}, 48, 59, 61.
- Hallgrímur Pétursson*, Præst i Saurbær, Salmedigter (d. 1674). 77, 268.
- Hallr Ormsson hinn hvíti*. 17, 22, 24.
- Hallr Þorsteinsson á Síðu*, isl. Høvding (i det 10de Aarh.). S.^I.
- Hammer, N.*, Prokurator i Kbh. (o. 1728). 182.
- Hannes Björnsson*, Præst i Saurbær (d. 1704). S.^{II}, 77, 86.
- Hannes Eggertsson*, Hirdstyret (o. 1530). 114.
- Hannes Finnsson*, Biskop i Skálholt 1785—1796. 5, 6, 7, 9, 13, S.^I, 37, 39, 74, 96, 99, 109, 112, 113, 114—126, 127, 135, 147, 183, 188, 198, 202—214, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 247, 248, 249, 257, 262, 264, 266, 272, 273, 274, 276—310, 337, 338.
- Hannes Halldórsson*, Provst i Reykholt (d. 1731). S.^{II}, 70, 81, 82, 84, 86, 87, 109, 171, 232.
- Hannes Helgason*, Lovrettemand, Forvalter paa Skálholt, Kolsholt i Flói (d. 1653). S.^I, 36, 79, 84, 100.
- Hannes Johnsen*, Købmand. 240.
- Hannes Þorsteinsson*, Rigsarkivar. 7, 33, 83, 227, 230, 233, 234, 238, 244, 247, 250, 275, 338.
- Harald Blaataand* (*Gormsøn*), Konge i Danmark (d. 987). 25.
- Harald Haarfager* (*Hálfðanarson*), Konge i Norge (852—932). 21, 22.
- Harboe, Ludvig*, Biskop over Sjællands Stift (d. 1783). 109, 119, 122, 123, 289, 307, 308.
- Hedegaard, Chr. Ditlev*, dansk Retslærd (d. 1781). 290.
- Heiðrekr*, Sagnkonge. 177.
- Heilmann, K. M.*, Civilingeniør. S.^{IV}.
- Heilmann, Sigrid*, f. Fritsche. S.^{IV}.
- Helga Aradóttir* (Datterdatter af Biskop Guðbrandur). 76.
- Helga* (*Bjarnardóttir?*), kaldet Grundar-Helga, g. m. Einar Eiríksson, Vatnsfjord. 33, 34.

- Helga Eggertsdóttir* (i Brokey). 184.
- Helga Helgadóttir hins magra*. S.^I, 17, 22, 24.
- Helga Sigvaldadóttir*. S.^{II}, 59.
- Helgason, Jón*, Biskop, se Jón.
- Helgason, Jón*, Professor, se Jón.
- Helgi hinn magri*, Eyvindarson, Landnamsmand (o. 890). S.^I, 17, 22, 24.
- Helgi Grimsson*, Præst, Húsafell (d. 1691). 232.
- Helgi Höskuldsson*, Abbed i Þingeyri Kloster (d. 1561). 251.
- Helgi Jónsson*, Præst i Staðarhraun (d. 1743). S.^{II}, 81, 87.
- Hendrikka Sigmundsson*, f. Finsen, g. m. Købmand Jón S. S.^V.
- Henrich*, Erkebiskop i Nidaros. 41.
- Herdís Bersadóttir*, g. m. Snorri Sturlusson. 30, 32.
- Herjólfr* (norsk Bonde) (gende Aarh.). 23, 24.
- Hersleb, Peder*, Biskop o. Sjællands Stift (d. 1757). 109.
- Hildur Högnadóttir*, g. m. Pastor Björn Stefánsson, Snæfuglstaðir. 95.
- Hildur Jónsdóttir*, Datter af Provst Jón Halldórsson (d. som Barn). 95.
- Hjálmar Þorsteinsson*, Præst i Tröllatunga. 243.
- Hjaltested, Bjørn*, Repræsentant. S.^V.
- Hjaltested, Kjartan*, Bogholder. *Hjaltested, Óli P.*, Læge. S.^V. *Hjaltested, P. B.*, Lærer. S.^V. *Hjaltested, Sophie*, f. Finsen, g. m. Lærer H. S.^V. *Hjaltested, Svavar*, Direktør. S.^V. *Hólmsfríður Hannesdóttir*, g. m. Provst Halldór Jónsson, Reykhold. S.^I, 19, 36, 79—82, 84, 103. *Hólmsfríður Sigurðardóttir*, g. m. Rektor Ólafur Jónsson, Skálholt. S.^{II}, 85, 86. *Holt, Andr.*, Etatsraad. 272. *Hoskjær*, Kaptajn i Vejkorpsset. 130. *Hoskjær, D. C.*, Sognepræst paa Fyn. 130. *Hundrup, F. E.*, Personalhistoriker (d. 1879). 274, 310. *Høecke, Poul Hermann*, Bogtrykker i Kbh. 283. *Høeg-Guldberg, Ove*, Gehejmeraad og Statsminister (d. 1808). 123. *Högni Björnsson* (paa Langarvatn), Lovrettemand (d. 1730). 95. *Högni Sigurðsson*, Lovrettemand paa Gufunes (d. 1671). 95. *Ihre, Jón*, Professor i Upsala, Sprogforsker (d. 1780). 117. *Illugi svartí*, Arbejdsmand hos Loptur Guttormsson hinn ríki. 41, 50, 51, 52, 53. *Ingibjörg*, Snorri Surlusons Frille. 32.

- Ingibjörg Pálsdóttir*, g. m. Lopur Guttormsson hinn ríki. 40.
- Ingibjörg Ólafsdóttir*, f. 1925. S.^V.
- Ingibjörg Þorgeirsdóttir*. S.^I.
- Ingiríður Guðmundsdóttir*. S.^I, 35.
- Ingveldur Helgadóttir*, g. m. Hirdstyrer Þorleifur Björnsson. S.^I, 35.
- Jakob*, Zebedæus' Søn, Apostel. 34.
- Jakob Benediktsson*, Bibliotekar, cand. mag. 7, 10.
- Jarprúður Þorleifsdóttir*. S.^I, 35.
- Jessen*, Justitsraad (Kbh. c. 1762). 268.
- Jón Arason*, Biskop i Hólar 1524—1550. 65.
- Jón Arason* i Vatnfjörður, Provst, Annalforfatter (d. 1673). 174, 230.
- Jón Arnason*, Bibliotekar i Reykjavík (d. 1888). 240, 243, 288.
- Jón Arnason*, Biskop i Skálholt 1722—1743. 91, 92, 106, 258, 265, 268, 270.
- Jón Arnason*, Sysselmand. 256.
- Jón Asgeirsson*, Provst i Holt Önundarfirði. 241, 246.
- Jón Axelsson*, Skræddersvend i København (o. 1728). 181.
- Jón Björnsson*, Syðri Rauðimelur. 162.
- Jón Böðvarsson*, yngri, Præst i Reykholt (d. 1657). 5, 15, S.^I, 37, 74, 75, 76—77, 78.
- Jón Böðvarsson*, eldri, Præst. 76.
- Jón Egilsson*, Annalforfatter, Præst i Hrepphólar (f. 1548). 8, 44, 45, 53, 63.
- Jón Einarsson*, eldri, Præst i Stafafell. S.^{II}, 60, 62.
- Jón Einarsson yngri*, Provst i Reykholt (d. 1592). 5, 15, S.^I, 37, 48, 53, 58, 60, 62—66, 67, 70, 226.
- Jón Eiriksson*, se Erichsen.
- Jón Finnsson*, Kálfalækur (c. 1708). 162.
- Jón Finnsson*, Præst i Hruni (d. 1810). S.^{II}, 112.
- Jón Finsen*, se Finsen.
- Jón Gissurarson*, Núpur. 8, S.^{II}, 44, 45, 46, 53, 58, 60.
- Jón Guðmundsson (lærði)*. 250.
- Jón Guðmundsson*, Redaktør i Reykjavík. 247.
- Jón Guttormsson*, g. m. Vatnsfjarðar-Kristín (d. 1402). 35.
- Jón Halldórsson*, eldri, Provst i Hítardal (d. 1736). 4, 6, 7, 9, S.^I, 37, 39, 41, 44, 49—51, 52, 55, 57, 58, 62, 64, 68, 81, 83—106, 107, 135, 147, 153—180, 225, 226, 227, 228—231, 233—257, 274, 310, 337, 339.
- Jón Halldórsson*, yngri, Provst, Þingvellir. S.^{II}, 68, 81, 84.
- Jón Helgason*, Professor v. Kbh.s Universitet, Dr. phil. 5.
- Jón Helgason*, Biskop over Island

- 1917—1939. 5, 62, 64, 67, 79, 82, 114, 154, 155, 225, 232, 257, 274, 276, 278, 287, 310, 337.
- Jón Jakobsson*, Sysselmand, Espihóll. 268.
- Jón Jónsson*, arnamagnæansk Stipendiar, senere Sysselmand (Ísafjörður) (d. 1826). 279, 280, 281, 288.
- Jón Jónsson* (Søn af Jón Finnsson, Hruni). S.^{II}.
- Jón Jónsson*, „heimilispiltur“ hos Jón Halldórsson. 166.
- Jón Jónsson*, Præst i Saurbær. 88.
- Jón Jónsson*, Præst i Steinnes. 240.
- Jón Jónsson*, Sysselmand i Rangárvallasýssel (d. 1789). 125, 127.
- Jón Jónsson* (Søn af Biskop Jón Teitsson Hólar). S.^{II}.
- Jón Ketilsson*, Præst i Hjarðarholt (d. 1804). 242, 245, 247.
- Jón Konráðsson*, Præst i Mælifell (d. 1850). 246.
- Jón Loptsson*, Oddi. 30.
- Jón Loptsson*, Præst i Vatnsfjörður. 60, 67.
- Jón Ólafsson*, Bøsseskytte under Christian IV. 74.
- Jón Ólafsson*, Grímsstaðir, Lovrettemand, Annalforfatter. 238, 239.
- Jón Ólafsson* (Søn af Provst Ólafur Guðmunds.). S.^I, 36.
- Jón Ólafsson* (fra Grunnavík), Filolog (d. 1779). 181, 182, 183, 272, 294.
- Jón Ólafsson* (á Lambavatni), Præst i Rauðisandur (o. 1681). 8, 44, 48, 53, 57.
- Jón Pétursson*, Justitiarius i Isl. Overret. 33.
- Jón Sigmundsson*, Købmand. S.^V.
- Jón Sigurðsson*, Politiker, Filolog og Historiker (d. 1879). 4, 215, 217, 230, 236, 237, 238, 239, 241, 243, 245, 248, 264, 266, 271, 296, 297, 298.
- Jón Sigurðsson*, Præst i Rafnseyri. 95, 182.
- Jón Sivertsen* i Karenæs („Sigurðsson frá Kaldaðarnesi“), Annalforfatter. 174.
- Jón Snorrason murti* (Søn af Snorri Sturluson). 32.
- Jón Snorrason*, Sysselmand i Skagafjarðar Syssel (d. 1771). 274.
- Jón Sveinsson*. 163.
- Jón Teitsson*, Biskop i Hólar 1780—81. S.^{II}, 112, 268.
- Jón Þorkelsson*, Rigsarkivar, Dr. phil. (d. 1924). 7, 40, 44, 51, 52, 53, 57, 84, 99, 228, 233, 242, 244, 249, 338.
- Jón Þorkelsson*, Rektor i Skálholt Skole (d. 1759). 93, 94, 187, 230, 231, 245, 270.
- Jón Þorkelsson Vídalín*, Biskop i Skálholt 1697—1720. 85, 87,

- 88, 89, 90, 92, 96, 103, 104, 106, 160, 243, 244, 247.
- Jón Þorleifsson*, Lovmand, Klosterholder paa Þingeyrar Kloster. 295.
- Jón Þorsteinsson* (omtales i Forb. med Arvesag i Jón Halldórs-
sons Breve til A. M.). 162, 165, 166, 172.
- Jón Ögmundarson*, Biskop i Hólar 1106—21. 156, 165.
- Jónas Jónasson*, Læge paa Island (d. 1910). 317, 318.
- Jónsson, Finnur*, Professor, se Finnur Jónsson.
- Jórunn en óborna*. 25.
- Kálund, Kristian*, Dr. phil., Bibliotekar, nordisk Filolog (d. 1919). 31, 107, 151, 338.
- Kall, Abraham*, Historiker (d. 1821). 4, 200, 230, 243, 267, 270, 298.
- Kamban, Guðmundur*, Forfatter. 82.
- Katrín Halldórsdóttir* (Provst Halldór i Reykhólts Datter) (d. 1707). S.^{II}, 81.
- Katrín Hannesdóttir*, g. m. Biskop Gissur Einarsson. 45.
- Kaufmann, Richard*, Journalist, Forfatter, Redaktør af „Nutiden“ (d. 1894). 133, 338.
- Kepken, Henrik*, Hirdstyrer 1470—80. 42.
- Ketill Jörundarson*, Præst (A. M.s Fosterfader). 148.
- Ketill Þorsteinsson*, Biskop i Hólar 1122—1145. 26.
- Kier, Niels*, Lagmand. 187.
- Kleberg, J. V. B. T.*, Bibliotekar, Göteborg. S.^{IV}.
- Kleberg, Valgerda*, f. Finsen. S.^{IV}.
- Klein, Louis*, Bogtrykker i Kbh. 283.
- Klöcker, Anna Hilma*. S.^{III}, 134.
- Klöcker, I. K.*, Overretssagfører i Arendal. S.^{III}, 134.
- Klöcker, Søren Hilmar*. S.^{III}.
- Koch, Hans Henrik*, Viceadmiral (d. 1903). S.^{III}, 134.
- Koch, Harald*, Generalkonsul, Overretssagfører (d. 1936). S.^{III}.
- Koch, Ragnar*, Bankkasserer. S.^{III}.
- Koch, Ragnhild*, f. Finsen, g. m. Viceadmiral K. S.^{III}, 134.
- Koðrán Guðmundsson* (Ljós-
vetninga Saga). 29.
- Kofod Ancher, Peder*, Retslærd, Historiker (d. 1788). 122, 211, 278.
- Kormákr Ögmundarson*, isl. Skjald (d. o. 970). 195, 210, 263.
- Krabbe, H.*, Læge. 317.
- Kragh, Henrik*, Statholder. 74.
- Krarup, Alfr.*, Bibliotekar. 337.
- Kratzenstein, Chr. G.*, Naturforsker. 294.
- Krieger, Andreas Frederik*, Jurist, Politiker (d. 1893). 134, 215.

- Kristján Jóhannsson*, Præst i Stafholt (d. 1806). 284.
- Kristín Björnsdóttir*, kaldet Vatnsfjarðar-Kristín. S.^I, 35.
- Kristín Jónsdóttir*, f. 1934. S.^V.
- Kristín Oddsdóttir* (Loptur Guttormssons Frille). 40, 41.
- Krüger, J. G.*, Læge, Naturforsker. 293.
- Langebek, Jacob*, Gehejmearkivar, Historiker (d. 1775). 122, 210, 278.
- Lassenius, Johan*, Professor i Teologi (d. 1692). 103.
- Laurentíus Kálfsson*, Biskop i Hólar 1324—31. 156, 157, 164, 165, 166.
- Lauritzen, Erik Axel*, Grosserer. S.^{III}.
- Levetzow, von, H. C. D. V.*, Stiftamtmand paa Island 1785—1789. 124.
- Linné, Carl von*, svensk Botaniker (d. 1778). 296.
- Lomholt, Gudrun*, f. Finsen, g. m. Prof. L. S.^{IV}.
- Lomholt, Svend*, Professor, Dr. med. S.^{IV}.
- Loptur Guttormsson hinn ríki*, Möðruvellir. 40, 43, 50, 51.
- Luxdorph, Bolle Willum*, Gehejmaraad, dansk Embedsmand, Digter (d. 1788). 122, 200, 208, 209, 211.
- Lyngbye, Johanne*, f. Finsen, g. m. Borgmester i Helsingør L. S.^{IV}.
- Lyngbye, Jørgen*, Borgmester i Helsingør (d. 1927). S.^{IV}.
- Lyngbye, Knud*, Læge. S.^{IV}.
- Lyngbye, Olaf*, Landsretssagfører. S.^{IV}.
- Magnús Arnason*, Þingeyrar. 242.
- Magnús Einarsson*, Vatnshorn. 177.
- Magnus Erlingsson*, Konge i Norge 1161—1184. 232.
- Magnús Eyjólfsson*, Biskop i Skálholt 1477—1490. 175.
- Magnús Gíslason*, Amtmand paa Island (d. 1766). 171, 178, 182, 263, 272.
- Magnús Grímsson*, Præst, Mosfell (d. 1860). 238.
- Magnús Hakonarson* (Lagaböter), Konge i Norge 1263—80. 225, 282.
- Magnús Jónsson*. 81.
- Magnús Ketilsson*, Sysseľmand, Búðardalur (d. 1803). 42, 92, 239, 249, 268, 273, 295, 300.
- Magnús Magnússon* (ca. 1467 i Ögur). 53, 56.
- Magnús Ólafsson*, Lagmand, Meðalfell. S.^{II}, 113, 298.
- Magnússon, Finnur*, Professor, se Finnur Magnússon.
- Mallet*, schweizisk Professor (d. 1807). 121.
- Malmros, Eli*, f. Cold. S.^{IV}.
- Malmros, R.*, Overlæge. S.^{IV}.
- Margaretha*, Helgeninde fra Oldkirken. 170.

- Margrét Finnsdóttir*, g. m. Biskop Jón Teitsson, Hólar. S.^{II}, 112.
- Margrét Halldórsdóttir*, g. m. Biskop Brynjólfur Sveinsson. 45.
- Margrét Jónsdóttir*, g. m. Guðmundur Árnason. S.^{II}.
- Margrét Jónsdóttir*, Datter af Provst Jón Einarsson, Reykholt. S.^{II}, 48.
- Margrét Magnúsdóttir*, g. m. Lovrettemand Gísli Jónsson. 112.
- Marie Amundason*, f. Finsen, g. m. Købmand Ólafur Á. S.^V.
- Markús Eyjólfsson*, Præst, Sandar (d. 1830). 239.
- Markús Magnússon*, Stiftsprovst i Garðar paa Álptanes (d. 1825). 298.
- Markús Snæbjarnarson*, Præst i Flatey. 238.
- Marteinn Einarsson*, Biskop i Skálholt 1549—56. 48, 65, 99, 104, 247.
- Masius, Hector Gotfred*, Professor, Theolog (d. 1709). 103.
- Matthiessen, H. J.*, Fysikus (d. 1897). S.^{II}, 129.
- Matthiessen, Valgerda*, f. Finsen. S.^{II}, 129.
- Maurer, Konrad von*, Professor i nordisk Rethistorie i München (d. 1902). 141, 220, 313.
- Melsteð, Bogi Th.*, isl. hist. Forfatter. 7, 131, 135, 220, 313, 316, 338.
- Mengel, Chr. Gottlob*. 276.
- Molbech, Chr.*, dansk Historiker og Sprogmand (d. 1857). 274, 310.
- Munksgaard, Ejnar*, Bogforlægger i Kbh., Dr. phil. 3, 21, 338.
- Musschenbroek, Petrus van*, hollandsk Fysiker (d. 1761). 293.
- Müller, Christian*, Amtmand paa Island 1688—1718. 86.
- Möbius, Theodor*, tysk Filolog (d. 1890). 338.
- Møller, Vilhelm*, Forfatter, Redaktør (d. 1904). 133, 338.
- Møllmann, B.*, Bogtrykker i Kbh. 277.
- Nikulás Einarsson*. 187.
- Nikulás Finnsson (Jónssonar)*, Kálfalækur (ca. 1708). 162.
- Njáll Þorgeirsson*, isl. Høvding, Hovedpersonen i Njáls Saga. 25, 26, 101, 162, 246, 338.
- Nordal, Sigurður*, isl. Filolog, Professor, f. 1886. 32.
- Oksen, Henrik*, Stiftamtmand over Island og Færøerne (d. 1750). 93.
- Oddgeir Þorsteinsson*, Biskop i Skálholt 1366—81. 34.
- Oddný* (Snorri Sturlusons Frille). S.^I, 32.
- Oddný Einarisdóttir*, Nonne i Kirkjubær Kloster. S.^{II}, 60.
- Oddur Einarsson*, Biskop i Skálholt 1589—1630. 50, 76, 243.
- Oddur Eiríksson á Fitjum*, Annalforfatter (d. 1719). 174, 178, 234, 239.

- Oddur Eyjólfsson*, Skolemester i Skálholt 1661—67, senere Provst (d. 1702). 81.
- Oddur Gottskálksson*. 63.
- Oddur Sigurðsson*, Lagmand, Leirá (d. 1741). 87, 88, 90, 163, 166, 167, 170, 172.
- Ólafur Haraldsson hen hellige*, Konge i Norge 1015—1030. 157, 162, 232, 264.
- Ólafur Amundason*, Købmand i Reykjavík. S.^v.
- Ólafur Finsen*, se Finsen.
- Ólafur Gíslason*, Præst i Hvítaldalur. 239.
- Ólafur Guðmundsson*, Præst i Hjarðarholt. S.ⁱ, 35.
- Ólafur Geirmundarson* (tóni). 41.
- Ólafur Jónsson*, Arney. 238, 243.
- Ólafur Jónsson*, Rektor ved Skálholt Skole, derefter Præst i Hítardalur (d. 1688). S.ⁱⁱ, 77, 85, 86, 97, 103, 175.
- Ólafur Jónsson Bagge*, dansk Ombudsmand paa Island. 65.
- Ólafur Ólafsson*, f. 1923. S.^v.
- Ólafur Stefánsson*, Stiftamtmand paa Island (d. 1812). 124, 126, 209, 268, 288, 302.
- Ólafur Þórðarson*, Skjald (d. 1259). 263.
- Ólason, Páll Eggert*, se Páll.
- Oldenburg, Knud*, Skovrider. S.^{iv}.
- Oldenburg, Thurid*, f. Finsen. S.^{iv}.
- Olsen, Björn Magnússon*, Professor, isl. Filolog (d. 1919). 241.
- Ólöf Loptsdóttir hin ríka*. 5, S.ⁱ, 35, 37, 39, 40—43, 44, 50, 51, 52, 53, 55, 58.
- Ormr Hallason*. 17, 22, 24.
- Ormr Gellisson*. 17, 22, 24.
- Órækja Snorrason* (Søn af Snorri Sturlusson) (d. 1045). 32, 263.
- Ósvaldur den hellige*, Konge af Northumberland (d. Aar 642). 25.
- Paasche, Fr.*, Professor, norsk Litteraturhistoriker (d. 1944). 32.
- Páll Jónsson*, Biskop i Skálholt 1195—1211. 156, 157, 164, 166, 211.
- Páll Jónsson* (Staðarhóls Páll), Sysselmand, Reykhólar (d. 1598). 45.
- Páll Jónsson Vídalín*, Lagmand (d. 1727). 85, 86, 150, 270, 289.
- Páll Eggert Ólason*, Professor, Dr. phil. 7, 58, 60, 61, 71, 227, 250, 287, 338.
- Páll Pálsson*, Student, Amtsskriver i Arnarstapi (d. 1877). 229, 230, 245, 263, 264.
- Páll Sveinsson*, Degn i Gufunes. 240, 245.
- Páll Þorvarðsson* paa Eiðar (Eiða-Páll). 40.
- Petersen, N. M.*, Professor, Litteraturhistoriker (d. 1862). 26.

- Pétur Einarsson*, Lovrettemand paa Ballará, Annalforfatter (d. 1666). 174, 178.
- Pétur Jónsson*, Svefneyjar. 238.
- Pétur Pétursson*, Biskop over Island 1866—1889. 225, 274, 276, 282, 310, 338.
- Pontoppidan, Erik*, Biskop, Prokansler for Universitetet i Kbh. (d. 1764). 119.
- Rafn, C. C.*, dansk Oldforsker (d. 1864). 21, 338.
- Ragneiðr Eyjofsdóttir*. 25.
- Ragnheiður Finnsdóttir*, g. m. Lagmand Magnús Ólafsson. S.^{II}, 112.
- Ragnhildur Daðadóttir*, g. m. Lovrettemand Hannes Helgason. S.^I, 36, 80.
- Ragnhildur Torfadóttir* (d. 1607). 36.
- Rambach, Johann Jacob*, tysk Teolog, Professor i Halle (d. 1735). 259.
- Ragnarr loðbrók* Sagnkonge (9. Aarh.). 26.
- Rask, Rasmus*, Prof., Sprogforsker (d. 1832). 4, 239, 241, 244, 247, 300.
- Reitzel, C. A.*, Bogforlægger i Kbh. 316.
- Reykðal, Vigfús*, Præst i Miðdalaping (d. 1862). 96.
- Reykðal, Vigfús*, Smed. 96.
- Reykðal, Þorlákur*, Opkræver i Reykjavík. 96.
- Reyn, Axel*, Overlæge (d. 1935). S.^{IV}, 326.
- Reyn, Elisabeth*, f. Finsen. S.^{IV}.
- Rüsbrigh, B.*, Professor. 298.
- Roy, Eugen le*, Forfatter. 328.
- Salholt, Hilarius*. 279.
- Salicath, Gerhard Giese*, Bogtrykker i Kbh. 259, 261.
- Salmonsens, Isaac*, dansk Boghandler (d. 1910). 274, 310, 334.
- Schagfiord, Guðmundur*, Bogtrykker. 285, 286, 311.
- Schlegel, J. F. W.*, Professor, Retslærd (d. 1836). 140.
- Schneider, Chr. Wilh.*, Biskop i Eisenach. 259, 272.
- Schönning, Gerhard*, Geheimarkivar, norsk Historiker (d. 1780). 123, 210, 211.
- Selmer, H. P.*, dansk Personalhistoriker. 127, 130, 338.
- Sesselja Ásmundardóttir*, g. m. Sølvsmed Daði Jónsson. S.^I, 36.
- Setselja Halldórsdóttir* (eldri), g. m. Pastor Helgi Jónsson i Staðarhraun. S.^{II}, 81.
- Setselja Halldórsdóttir* (yngri), g. m. Pastor Björn Þórðarsson i Melnar. S.^{II}, 81.
- Setselja Torfadóttir*, g. m. Pastor Jón Böðvarsson. S.^{II}, 76.
- Sigfús Egilsson*, isl. Annalforfatter. 174.

- Sighvatr Sturluson*, Snorris Broder (d. 1238). 29, 263.
- Sigríður Björnsdóttir*, g. m. Provst Jón Halldórsson. S.^{II}, 95, 104, 180.
- Sigríður Hákonardóttir*, Syðri-Rauðimelur, Lagmand Oddur Sigurðssons Moder. 88.
- Sigríður Halldórsdóttir*, g. m. Biskop Geir Vídalín. 301.
- Sigríður Halldórsdóttir*, g. m. Torfi Jónsson, Konrektor i Skálholt. 45.
- Sigríður Helgason*, f. Finsen, g. m. Stiftsprovst Árni H. S.^{II}, 126.
- Sigríður Jónsdóttir*, Ásgarður i Grímsnes. 95.
- Sigríður Jónsdóttir*, Datter af Biskop Jón Teitsson, Hólar. S.^{II}.
- Sigríður Jónsdóttir* (ca. 1467). 53, 56.
- Sigríður Thorgrímsen*. 301.
- Sigurður Högnason*, Sysselmand. 94.
- Sigurður Jónsson*, Præst i Rafnseyri. 298.
- Sigurður Ólafsson*, Søn af Rektor Ólafur Jónsson, Skálholt (d. 1707). S.^{II}.
- Sigurður B. Sivertsen*, Præst i Útskálar. 245, 246.
- Sigurður Þorsteinsson* (*Thorsteinsson*) fra Krossvík, Guldsmid i Kbh. 294, 304.
- Sigvaldi Gunnarsson*, *langalif*. 5, 8, 12, 13, 15, S.^I, 35, 36, 37, 39—59, 60, 84, 99, 247.
- Sivert Jónsson*, Søn af Biskop Jón Teitsson, Hólar. S.^{II}.
- Skagi Skoptason* (o. Aar 1000). 25.
- Skeel, Erik*, dansk Indenrigsminister 1875—84. 133.
- Skúli*, norsk Jarl. 30, 32.
- Skúli Magnússon*, Landfoged, Viðey (d. 1794). 238.
- Skúli Skúlason*, Redaktør i Reykjavík. 328.
- Slomann*, Frue. 328.
- Smith, Birket*, Overbibliotekar, Historiker (d. 1909). 218, 221.
- Sneedorff, Jens Schielderup*, Professor i Sorø (d. 1764). 117.
- Snertingr Grímsson* (ca. 1150). S.^I.
- Snorri Sturluson*, Høvding, historisk Forfatter (d. 1241). 13, 16, S.^I, 29—33, 111, 258, 263, 338.
- Sofía Loptsdóttir*, g. m. Árni Þorleifsson. 40.
- Solveig Böðvarsdóttir*, g. m. Jón Vigfússon. S.^{II}.
- Solveig Þorsteinsdóttir*, g. m. Björn Einarsson Jórsalafari. S.^I, 34.
- Sophie Magdalene*, dansk Dronning, g. m. Christian VI, Enkedronning 1746 (d. 1770). 120.
- Stanley, Lord I*. 272.
- Stechau*, Sekretær. 272.
- Steenstrup, Johannes*, Professor, Historiker. 218, 220, 221.

- Stefán Hallkelsson*, Præst, Nes ved Seltjörn (d. 1659). 95.
- Stefán Þórarinnsson*, Amtmand. 286.
- Steindór Finnsson*, Sysselmand. S.^{II}, 112, 289.
- Steingrímur Jónsson*, Biskop over Island 1824—1845. 98, 127, 135, 226, 228, 229, 230, 231, 240, 263, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 302.
- Steinil, August Frederik*, Bogtrykker i Kbh. 284.
- Steinn Jónsson*, Biskop i Hólar 1710—39. 85.
- Steinum Jónsdóttir* (Böðvarssonar), g. m. Pastor Hannes Björnsson i Saubær. S.^{II}, 77.
- Stephensen, Magnús*, Dr. jur., Justitiarius, Forfatter (d. 1833). 4, 125, 126, 240, 245, 288, 294, 300, 302.
- Stephensen, Þórunn Ólafsdóttir*, g. m. Biskop Hannes Finnsson. 126.
- Sthen, Hans Christensen*, dansk Digterpræst (d. 1611). 68, 71.
- Struensee, Johan Friedrich*, Greve, Statsmand (d. 1772). 121.
- Sturla Sighvatsson* (d. 1238). 263.
- Sturla Þórðarson* (Hvamm-Sturla), isl. Høvding (d. 1183). S.^I, 29, 263.
- Sturla Þórðarson*, Lagmand, isl. Historieskriver og Skjald (d. 1284). 29, 258, 263.
- Sueure, le*, fransk Chargé d'Affaires i København (ca. 1766). 119, 120, 278.
- Suhm, Peter Frederik*, Historiker, Bogsamler (d. 1798). 122, 200, 211, 282, 310.
- Sundius, J.*, Lord. 272.
- Svanfeldt, G.*, Docent, fil. dr., Upsala. S.^{IV}.
- Svanfeldt, Valborg*, f. Lyngbye. S.^{IV}.
- Svare, L. N.*, Bogtrykker i Kbh. 277, 279, 281.
- Sveinn Halldórsson*, Provst, Hraungerði. 272.
- Sveinn Nielsson*, Provst, Staðastaður (d. 1881). 257.
- Sveinn Pálsson*, Læge. 292, 298.
- Sveinn Pétursson*, Præst i Hof, Álptafiörður. 243.
- Sveinn Símonarson*, Præst (Fader til Biskop Brynjólfur Sveinsson). 45.
- Sverre*, norsk Konge 1184—1202. 248.
- Sæmundr enn suðreyski*, isl. Landnamsmand. 26.
- Sæmundur Magnússon Hólm*, Præst i Helgafelli. 238.
- Sæmundur Oddsson*, Præst i Hítardal (d. 1687). 81.
- Sæmundr Sigfússon fróði*, Oddi, Præst (d. 1133). 177, 178, 179, 203, 248.
- Sörli Brodd-Helgason*, omtalt i Ljósvetninga Saga. 26, 27, 28.
- Teitur Pálsson*, Præst i Eyri i

- Skutulsfjörður (d. 1728). 184.
- Thestrup, Christian*, Prof. (1689—1750). 182.
- Thiele, A. J.*, Fuirendal (d. 1901). S.^{II}, 129.
- Thiele, Ingeborg*, f. Finsen. S.^{II}, 129.
- Thodal, Lauritz Andreas Andersen*, Stiftamtmand (d. 1808). 272.
- Thomas Becket*, se Becket.
- Thomsen, Vilhelm*, Professor, Filolog (d. 1913). 218, 221.
- Thorkelin, Grímur Jónsson*, Geheimearkivar (d. 1829). 172, 203, 211.
- Thorkelsen*, se Jón Þorkelsson, Rektor.
- Thorlacius, Biskop*, se Þórður Þorláksson.
- Thorlacius, Skúli Þórðarson*, Rektor, Filolog (d. 1815). 172, 200, 288.
- Thorlev Clauson*, se Þorleifur.
- Thorsen, Peder Goth*, Bibliotekar, Oldforsker (d. 1883). 215, 216, 217, 219.
- Thorstensson, Peter*, Dr. med., Professor, Kongsberg (d. 1792). 280.
- Thott, Otto*, Greve, Statsmand, Bogsamler (d. 1785). 4, 121, 208, 209, 239, 304, 305.
- Torfi Erlendsson*, Sysselmand (d. 1665). 95.
- Torfi Halldórsson*, Provst i Reynivellir. S.^{II}, 70, 81, 84.
- Torfi Hannesson*, Præst i Saurbær (d. 1728). 86.
- Torfi Jónsson*, Dompræst i Skálholt 1662—67, senere Præst i Saurbær. S.^{II}, 77, 79, 81, 82.
- Torfi Jónsson*, Søn af Provst Jón Finnsson Hruni. S.^{II}.
- Torfi Jónsson* (Trebonius Jonas), Provst i Gaulverjabær (d. 1689). S.^{II}, 45, 80, 174, 232.
- Torfi Þorsteinsson*, Præst paa Gilsbakki. 76.
- Torfæus*, se Þormóður Torfason.
- Trebonius Jonas*, se Torfi Jónsson.
- Treschow, Gerhard*, Forfatter, Præst i Kbh. (d. 1765). 265.
- Troil, Uno von*, svensk Videnskabsmand og Forfatter, senere Ærkebiskop i Upsala (d. 1803). 111, 112, 272.
- Tulinus, Finn*, Præst, forhenv. Skolebestyrer. 126.
- Uggla, Arvid Hjalmar*. 287.
- Uldall, Peter*, Højesteretsadvokat (d. 1798). 246, 256.
- Ussing, Johan L.*, Professor, Filolog (d. 1906). 218, 221.
- Vagnmaður*, se Fuhrmann.
- Valborg* (Moder til Valgerð Runólpd.). 24.
- Valgerð Runólpdóttir* (o. 950), g. m. Einar Auðunarson. S.^I, 24.
- Valgerður Jónsdóttir*, g. m. Bi-

- skop Hannes Finnsson, senere med Biskop Steingrímur Jónsson. S.^{II}, 126, 127, 226, 228, 287, 293, 297, 339.
- Valgerður Jónsson*, f. Finsen, g. m. Provst Halldór Jónsson, Hof. S.^{II}.
- Valkendorf, Christoffer*, dansk Rigshovmester (1525—1601). 65.
- Wandal (Vandalinus), Hans*, Professor, Theolog (1656—1710). 103.
- Weilbach, Fr.*, Kunsthistoriker. 327.
- Werlauff, Erich Christian*, Professor, Historiker (d. 1871). 172, 215.
- Westergaard, N. L.*, Professor, Filolog (d. 1878). 215, 216.
- Vestergaard, R. R.*, Kateket ved Helligaandskirken. 275.
- Vibe, Ditlev*, Gehejmeraad, Oversekretær i Danske Kancelli (d. 1731). 106.
- Vidalín*, se Jón Þorkelsson Vidalín.
- Wiesener, Anthon Mohr*. 327.
- Víga-Styrr*, Hovedpersonen i Víga Styr's Saga. 178, 188, 246, 296.
- Vigdís Auðunardóttir*, Moder til Halli hinn hvíti. 17, 22, 24.
- Vigdís Jónsdóttir*, f. 1924. S.^V.
- Vigdís Snertingsdóttir*, g. m. Þórdr Gilsson. S.^I.
- Vigfús Ívarsson Hólmur yngri*, Hirdstyrer. 35.
- Vigfús Jóhannesson*, Præst i Kallaðarnes. 277.
- Vigfús Jóhannsson*, Laugardalur. 48.
- Vigfús Jónsson*, Leirá (d. 1726). 171.
- Vigfús Jónsson*, Provst i Hítardalur (d. 1776). S.^{II}, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 104, 175, 181, 187, 230, 233, 239, 240, 244, 245, 247, 248, 249, 264, 270.
- Vigfús Jónsson*, Præst i Snæfuglstaðir. 247.
- Vigfús Jónsson*, Scheving, Student i Hellnar i Mýrdal (d. 1834). 293.
- Vigfús Ólafsson*, Søn af Rektor Ólafur Jónsson, Skálholt. S.^{II}.
- Vilborg Einarsdóttir*, g. m. Ridder Eiríkr Sveinbjarnarson. S.^I, 33.
- Vilborg Jónsdóttir*, g. m. Pastor Jón Finnsson, Hruni. S.^{II}.
- Vilkin (Vilchin) Henriksson*, Biskop i Skálholt 1394—1405. 34.
- Wimmer, Ludvig F. A.*, Professor, Filolog (d. 1920). 218, 221.
- Winkel Horn, Fr.*, Forfatter, Dr. phil. (d. 1898). 26, 338.
- Winslöv, Jacob Benignus*, anatomisk Videnskabsmand (d. 1760). 120.
- Vogel, F. C. W.*, Læge. 319.
- Worm, Jens*, Litteraturhistoriker (d. 1790). 275.
- Worm, Ole*, Professor, Læge,

- Oldgransker (1588—1654).
78.
- Zakarias Benediktsson*. 298.
- Þóra Ólafsdóttir*, g. m. Jón Gissurarson, Núpur. 45.
- Þóra Þorsteinsdóttir*, g. m. Jón Ólafsson, Svarfhóll i Laxárdal. 36.
- Þórarinn Eiríksson*, Præst, senere Kongens Historieskriver (d. 1685). 78.
- Þórarinn Nefjólffson*, isl. Høvding. 27, 28.
- Þorbjörn Salómonsson*, Arnarstapi, Digter. 241, 243, 244, 246.
- Þórdís Guðmundsdóttir* (fra Ljósvetninga Saga). 26, 27, 28.
- Þórdís Guðmundsdóttir*, g. m. Snertingr Grímsson. S.^I.
- Þórdís Snorradóttir*, g. m. Þorvaldr Snorrason, Vatnsfjörður. S.^I, 32.
- Þórðr Bjarnarson*, Landnamsmand (c. 900). 28.
- Þórðr Gilsson* (ca. 1100). S.^I.
- Þórður Hákonarson*, Student, Geirshlíð, senere Hamar i Þverárhlið (d. 1761). 95.
- Þórður Jónsson*, Provst i Staðastaður (d. 1721). 163, 231.
- Þórður Jónsson*, Præst i Lundur. 242.
- Þórður Sighvatsson (kakali)* (d. 1256). 263.
- Þórðr Sturluson*, isl. Høvding (d. 1237). 29, 263.
- Þórður Þorláksson*, Biskop i Skálholt 1674—1697. 79, 82, 85, 244, 288.
- Þorgeirr Hallsson*. 17, 22, 24.
- Þorkell Sigurðsson*, Lovrettemand i Hamrar. 245.
- Þorlákur Einarsson* i Núpur, Syssemand (d. 1596). S.^{II}, 45, 48, 53, 60, 62, 63.
- Þorlákur Skúlason*, Biskop i Hólar 1627—1655. 125, 164, 266, 288.
- Þorlákr Þórhallsson helgi*, Biskop i Skálholt 1178—1193. 110, 112, 156, 157, 164, 166.
- Þorlaug Atladóttir*, g. m. Guðmundr Eyjólfsson „den mægtige“. S.^I, 26, 28, 29.
- Þorleifur Arason*, Rektor, senere Provst i Breiðabólstaður í Fljótshlíð (d. 1727). 90, 91, 105, 106, 230.
- Þorleifur Árnason*, Bonde i Auðbrekka. S.^I, 35.
- Þorleifur Björnsson*, Hirdstyrer (ca. 1470—1474). S.^I, 35, 41, 42.
- Þorleifur Björnsson*, Søn af Björn Jørsalfari (d. 1392). 35.
- Þorleifur Kláússon*, Præst i Útskálar (d. 1699). 174.
- Þormóður Torfason (Torfæus)*, Historiker (d. 1719). 22, 95, 149, 150, 154, 155, 177, 178, 198.

- Þórólfr Þorsteinsson, smjör. S.^I, 17, 22, 23—24.*
- Þorsteinn Eyjólfsson. 178.*
- Þorsteinn Gunnarsson, Kirkepræst i Skálholt (d. 1690). 86.*
- Þorsteinn Grímsson skrofa. (ca. 900). S.^I, 17, 22, 23, 24.*
- Þorsteinn Hjálmarsson, Præst i Hítardal (d. 1871). 331.*
- Þorsteinn Kuggason, isl. Hævding. 161.*
- Þórunn Thorsteinsson, f. Finsen, g. m. Stiftamtmand Bjarni Thorsteinsson. S.^{II}, 126.*
- Þorvaldur Böðvarsson, Præst i Saurbær. 242.*
- Þorvaldur Sivertsen (Sigurðsson), Ombudsmand i Hrapsey. 295.*
- Þorvaldr Snorrason, Vatnsfjörðing. S.^I.*
- Þorvarður Loftsson (d. 1446). 40.*
- Þorvarðr Þorgeirsson. 17, 22.*
- Þuríður Einarsdóttir, g. m. Sigvaldi „langalíf“. S.^I, S.^{II}, 48, 53, 58.*
- Ögmundur Pálsson, Biskop i Skálholt 1521—41. 61.*

STAMTAVLE II

SIGVALDI GUNNARSSON, kaldet LÅNGALÍF, Bonde paa Síða,

g. m. Þuríður Einarsdóttir

7 Børn

EINAR SIGVALDASON, Bonde paa Síða,
g. m. Gunnhildur Jónsdóttir.
14 Børn, 6 blev voksne.

GUÐMUNDUR

GUNNAR

GISSUR

GEIRÞRÚÐUR

HELGA

HALLDÓRA,
Abbedisse paa
Klosteret i Kirkjubær

JÓN EINARSSON, Provst i Reykholt (1514—92),
g. m. Guðríður Sigurðardóttir

GISSUR EINARSSON,
født 1512 eller 13,
første evangeliske Biskop
i Skálholt

ÞORLÁKUR EINARSSON i Núpur,
Syssemand i Isafjordssyssel,
død 1596,
g. m. Guðrún Hannesdóttir

HALLDÓR EINARSSON,
Præst i Selárdal

ARNI EINARSSON,
Klosterbestyrer i Kirkjubær

ODDNÝ,
Nonne i Kirkjubærklosteret

Pastor JÓN EINARSSON, ældre
(uægte Søn af Einar Sigvaldason)

GISSUR ÞORLÁKSSON

Pastor GISSUR JÓNSSON

JÓN GISSURARSON (se Side 45)

ÞÓÐVAR JÓNSSON, Provst, Reykholt (1548—1626),
3 Gange gift (15 Børn); med Steinunn Jónsdóttir

HALLDÓRA

GUÐRÚN

MARGRÉT

TORFI JÓNSSON,
Provst i Gaulverjabær
(se Side 80)

JÓN ÞÓÐVARSSON (yngri), Præst i Reykholt (1593—1657),
g. m. Setselja Torfadóttir, 19 Børn (6 blev voksne)

FINNUR ÞÓÐVARSSON
døde som Student i København (1619)

SOLVEIG ÞÓÐVARSDÓTTIR,
g. m. Jón Vigfússon

HALLDÓR JÓNSSON (eldri),
Provst, Reykholt (1625—1704),
g. m. Hólmfríður Hannesdóttir
(se Stamtavle Side 14)

STEINUNN JÓNSDÓTTIR,
g. m. Hannes Björnsson,
Præst i Saurbær

HALLDÓR JÓNSSON (yngre)
paa Staður i Grunnavík,
1670 Conrektor og Godsforvalter i
7 Aar paa Skálholt (ingen Børn)

ÓLAFUR JÓNSSON,
Rektor ved Skálholt Skole i 20 Aar
til 1670, derefter Præst i Hítardalur,
g. m. Hólmfríður Sigurðardóttir

TORFI JÓNSSON,
Præst i Saurbær

MARGRÉT JÓNSDÓTTIR,
g. m. Guðmundur Árnason

SIGURÐUR,
død i Kbh. 1707

VIGFÚS,
druknede

JÓN HALLDÓRSSON,
Provst, Hítardalur (1665—1736),
g. m. Sigríður Björnsdóttir

Provst HANNES HALLDÓRSSON,
Reykholt

Provst TORFI HALLDÓRSSON,
Reynivellir
Vindási

Provst JÓN HALLDÓRSSON (yngri),
Þingvellir

SETSELJA HALLDÓRSDÓTTIR (yngri),
g. m. Björn Þórðarson,
Præst i Melum

GUÐRÚN

KATRÍN

FINNUR JÓNSSON, Biskop (1704—89),
g. m. Guðríður Gísladóttir

VIGFÚS JÓNSSON,
Provst i Hítardalur

SETSELJA HALLDÓRSDÓTTIR (eldri),
g. m. Pastor Helge Jónsson i
Staðarhraun

EIRÍKUR VIGFÚSSON,
Provst i Stafholt

HANNES FINNSSON, Biskop,
(1739—1796),
g. m. Valgerður Jónsdóttir

HALLDÓR FINNSSON,
Provst,
g. m. Guðfinna Torfadóttir

JÓN FINNSSON,
Præst i Hruni,
g. m. Vilborg Jónsdóttir

STEINDÓR FINNSSON,
Syssemand,
g. m. Kristín Halldórsdóttir

MARGRÉT FINNSDÓTTIR,
g. m. Biskop Jón Teitsson
paa Hólar

RAGNHEIDUR FINNSDÓTTIR,
g. m. Lovmand Magnús Ólafsson
paa Meðalfell

TORFI

JÓN

FINNUR SIVERT GÍSLI

JÓN CATHRINE

SIGRÍÐUR

FINNUR MAGNÚSSON,
Professor

JÓN FINSEN, Herredsfoged (1792—1848),
g. m. Dorthea Bruun

ÓLAFUR FINSEN, Assessor i Isl. Overret,
g. m. Marie Møller

ÞÓRUNN FINSEN,
g. m. Stiftamtmand Bjarni Thorsteinsson¹

SIGRÍÐUR FINSEN,
g. m. Biskop Árni Helgason

VALGARD FINSEN,
Præst

HILMAR FINSEN,
Landshøvding
(Se Tavle III)

VALGERDA FINSEN,
g. m. Fysikus H. J. Matthiessen

VILHJÁLMUR FINSEN,
Højesteretsassessor
(Ingen Efterkommere)

JÓN FINSEN,
Fysikus
(Ingen Efterkommere)

HANNES FINSEN,
Stiftamtmand
(Se Tavle IV)

OLE PETER FINSEN,
Postmester
(Se Tavle V)

VALGERÐUR FINSEN,
g. m. Provst Halldór Jónsson Hof,
Vopnafjarður
(Ingen Efterkommere)

THORUN FINSEN,
g. m. Godsejer Feddersen

OLUF FINSEN,
Godsforvalter paa Vallø

HARALD FINSEN,
Godsforvalter, Sorø Akademi

JÓN FINSEN,
Slots- og Materialeforv. v. Vallø Stift
(Ingen Efterkommere)

INGEBORG FINSEN,
g. m. A. J. Thiele

SOPHUS FINSEN, Læge,
g. m. Martha Gregersen

JOHN FINSEN,
(Ingen Efterkommere)

JÓN FINSEN,
Telegrafbestyrer

EYVIND FINSEN,
Ingeniør
bosat i U. S. A.

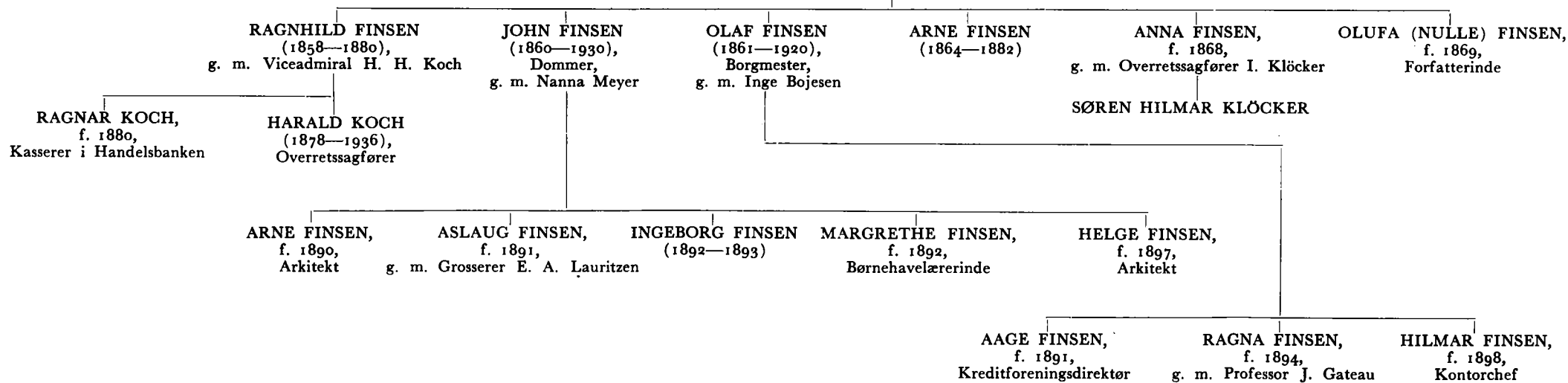
OLUF FINSEN,
Telegrafist
(1888—1907)

¹ Nærmere Oplysninger i Slægtsbog for Familien Finsen S. 66

STAMTAVLE III¹

SØREN HILMAR STEINDÓR FINSEN (1824—1886)

Landshøvding over Island, Indenrigsminister, g. m. Olufa Bojesen

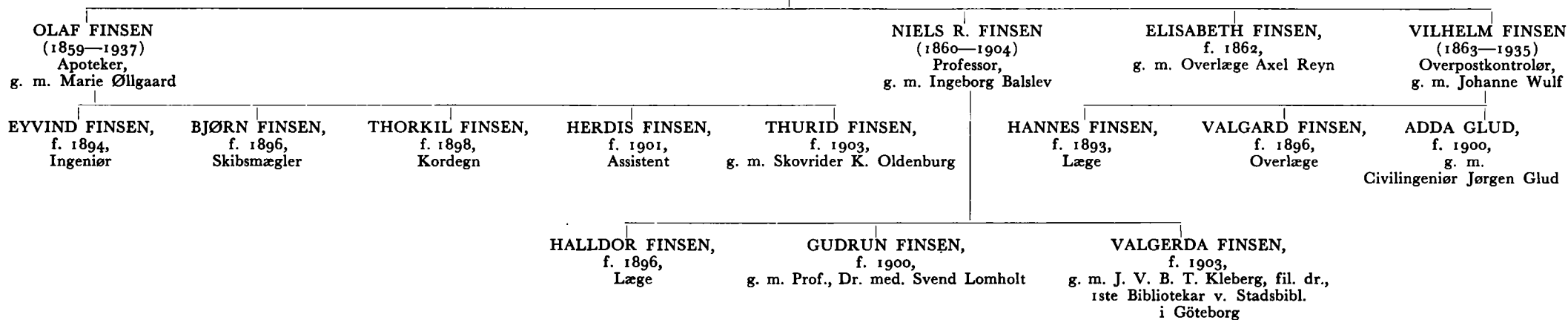
¹ Se udførlige Oplysninger i Slægtsbog for Familien Finsen S. 20—30.

STAMTAVLE IV¹

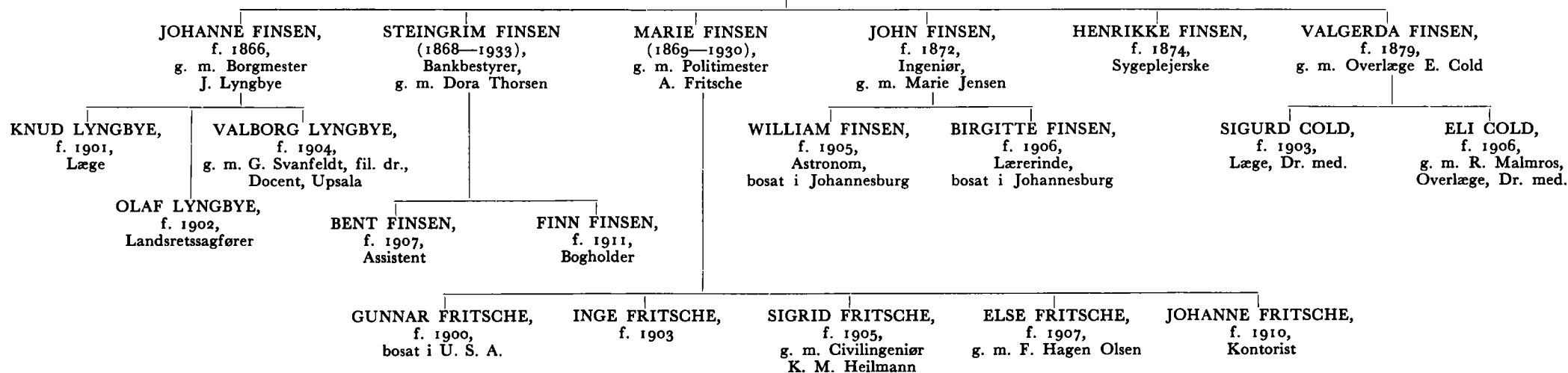
HANNES CHRISTIAN STEINGRIM FINSEN (1828—1892)

Stiftamtmand

g. (1. G.) m. Johanne Formann

g. (2. G.) m. Birgitte Formann

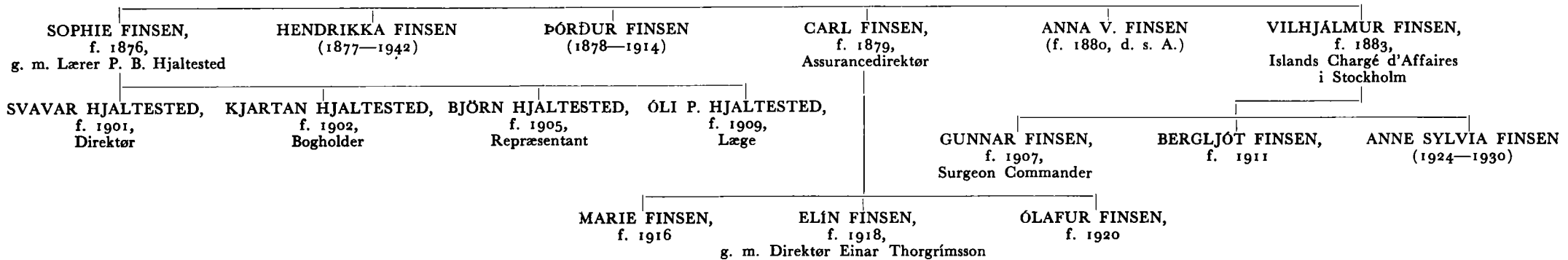
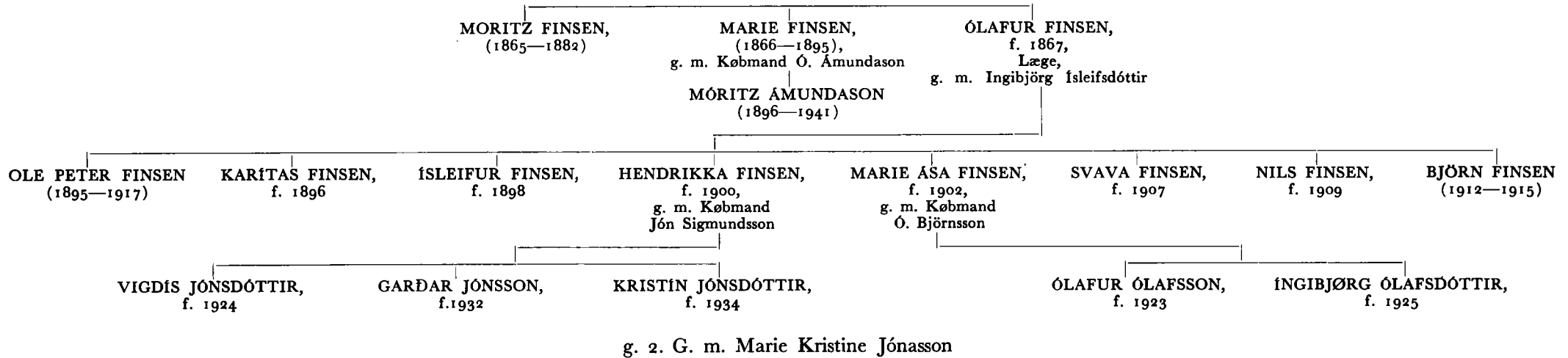

¹ Se udførlige Oplysninger i Slægtsbog for Familien Finsen S. 44—60.

STAMTAVLE V¹

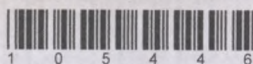
OLE PETER FINSEN (1832—1897)

Postmester, g. 1. G. m. Hendrikka Andrea Bjerring

¹ Se udførlige Oplysninger i Slægtsbog for Familien Finsen S. 60—64.

DIS-Danmark

1 0 5 4 4 6